

**Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola**

Szabó Andrea

**A bolognai folyamat és hatása a rendészeti
felsőoktatásra az Európai Unióban**

PhD értekezés

**Témavezető:
Szalayné Sándor Erzsébet
habilitált egyetemi docens**

2013

*„A tudás furcsa szerzet, ahogy gyarapszik az emberiség ismerethalmaza,
annál inkább szembesülünk a magunk korlátaival.
Mégsem a tudásszerzés feladása a megoldás, hanem a
szellemnek – ennek a valós gyémántnak – a folyamatos csiszolása.
A tudás megújítása életformává kell, hogy váljék Önökben.”*

Faragó Sándor rektor

2013

Tartalomjegyzék

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	8
BEVEZETÉS	11
1. FELSŐOKTATÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN	17
1.1. Európai felsőoktatás a Bolognai Nyilatkozat aláírása előtt	22
1.1.1. Társadalmi, gazdasági kihívások – felsőoktatás tömegessé válása	24
1.1.2. Intézményi változások – új intézmények megjelenése	28
1.1.3. Nemzetköziesedés a felsőoktatásban	29
1.1.4. A finanszírozás változásai	30
1.1.5. Politikai, gazdasági okok, amelyek a Bolognai Nyilatkozat aláírásához vezettek	31
1.2. Az Európai Unió felsőoktatási politikája	37
1.2.1. A kezdetek – 1957-től 1992-ig	39
1.2.2. Az Európai Bíróság joggyakorlata	43
1.2.3. Az akcióprogramok szerepe – Erasmus, Comett, Jean Monnet, Petra	49
1.2.4. A szakképzés összehangolása	51
1.2.5. Maastricht után – a közös oktatáspolitikai fejlődése 1993-tól	53
1.2.5.1 Az akcióprogramok második generációja	57
1.2.5.2 A diplomák és képesítések kölcsönös elismerése	61
1.3. A bolognai folyamat az Európai Unióban	72
1.3.1. A Bolognai Nyilatkozat	74
1.3.2. A Nyilatkozat célkitűzései	78
1.3.2.1. Átláthatóság elvének megvalósítása	78
1.3.2.2. Lépcsőzetes képzési rendszer	79
1.3.2.3. Európai Kreditárviteli Rendszer	81
1.3.2.4. Hallgatói és oktatói mobilitás	82
1.3.2.5. Minőségbiztosítás – versenyképesség	86
1.3.2.6. Európai identitás erősítése	88

1.3.3. A miniszteri találkozók	89
1.3.3.1. Az első miniszteri találkozó Prágában	90
1.3.3.2. A második miniszteri találkozó Berlinben	91
1.3.3.3. A harmadik miniszteri találkozó Bergenben	93
1.3.3.4. A negyedik miniszteri találkozó Londonban	95
1.3.3.5. Az ötödik miniszteri találkozó Leuvenben	96
1.3.3.6. A hatodik miniszteri találkozó Budapesten és Bécsben	98
1.3.3.7. A hetedik miniszteri találkozó Bukarestben	99
1.4. A bolognai folyamat Magyarországon	101
1.4.1. Előzmények	101
1.4.2. „Rendszerváltás” a felsőoktatásban	102
1.4.3. Úton „Bologna” felé	104
1.4.3.1. Az alap- és mesterképzések	108
1.4.3.2. Mobilitás és kreditrendszer	110
1.4.3.3. Európai dimenzió és élethosszig tartó tanulás	113
1.5. Összegzés	114
2. RENDÉSZETI FELSZŐOKTATÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN	117
2.1. Az európai rendőrképzés és a bolognai folyamat - példák	120
2.1.1 Rendészeti felsőoktatás Németországban	122
2.1.1.1 A berlini rendőrtiszt-képzés	124
2.1.1.2. A szászországi rendőrtiszt főiskola	125
2.1.1.3 A brandenburgi tisztképzés	129
2.1.1.4. Rajnavidék-Pfalz tartomány rendőreinek képzése	130
2.1.1.5. A rendőrtisztek mesterképzésének német megoldása	132
2.1.2. Finnország rendészeti felsőoktatása	135
2.1.2.1. A finn képzési rendszer	136
2.1.2.2. A finn rendőrség működése és szervezeti felépítése	138
2.1.2.3. A finn Rendőrtiszt Főiskola	139
2.1.2.3.1. Felvétel, hallgatók, oktatók	143
2.1.2.3.2. Képzések	144
2.1.2.3.3. Specialista képzések	146
2.1.2.3.4. Továbbképzések	146

2.1.2.3.5. Önértékelés, kompetenciamérés	147
2.1.2.3.6. Kutatás	148
2.1.2.3.7. „Nemzetköziesedés”	150
2.1.2.3.8. Jövőkép	152
2.1.3. Szlovákia	154
2.1.4. Lengyelország	155
2.1.5. Más országokban megjelenő megoldási lehetőségek	157
2.2. Összegzés	160
3. KÉPZÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ EURÓPAI UNIÓBAN	162
3.1. Az Európai Rendőrakadémia (CEPOL)	162
3.1.1. A CEPOL tevékenysége	162
3.1.2. A CEPOL szervezete	166
3.1.3. A CEPOL költségvetése	169
3.1.4. A CEPOL kapcsolata más ügynökségekkel és a tagállamokkal	170
3.1.5. A CEPOL tevékenységének értékelése	174
3.1.6. Magyarország és a CEPOL	177
3.2. A Közép-európai Rendőrakadémia	178
3.2.1. A KERA tevékenysége	179
3.2.2. A KERA szervezete és költségvetése	180
3.3. FRONTEX	181
3.3.1. A FRONTEX tevékenysége	181
3.3.2. A FRONTEX szervezete	182
3.3.3. A FRONTEX költségvetése	183
3.3.4. Képzések	184
3.4. Összefoglalás	184
4. A HAZAI RENDÉSZETI FELSŐOKTATÁS AZ UNIÓS SZABÁLYOZÁS TÜKRÉBEN	186
4.1 Kezdetek	187
4.2 Felvételi rend	191

4.3 Akkreditációs folyamat	193
4.4. Bolognai folyamat	193
4.4.1 Transzparencia a rendészeti felsőoktatásban	194
4.4.2 Több-ciklusú képzés	195
4.4.3 Kreditrendszer	197
4.4.4 Mobilitás	198
4.4.5 Minőségbiztosítás	199
4.4.6 Egész életen át tartó tanulás	200
4.5 Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar	200
4.5.1. Intézményirányítás	201
4.5.2. Képzések és eredményesség	203
4.5.3. Nemzetközi jelleg	204
4.5.4. Tehetség gondozás	205
4.6. Összegzés	206
5. A RENDÉSZETI FELSOÓKTATÁS EGY SAJÁTOS TERÜLETE – A PÉNZÜGYŐRÖK KÉPZÉSE	210
5.1. Vámtisztek az Unióban	210
5.2. A pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése	214
5.2.1. A Vám- és Pénzügyőrség története dióhéjban	214
5.2.2. A pénzügyőrök képzése	220
5.2.3. A Vám- és Pénzügyőri tanszéken folyó oktató-nevelő és kutató munka	227
5.2.3.1. Képzés	228
5.2.3.2. Hallgatók	231
5.2.3.3. Oktatói bázis	232
5.2.3.4. Tudományos kutatás	234
5.3. Összegzés	236
6. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	238
6.1. A bolognai célkitűzések megvalósulása	238
6.1.1. Bolognán innen, avagy túl	242

6.2. A bemutatott rendőrtiszti főiskolák/szakfőiskolák összehasonlítása – európai modellek	245
6.2.1. Intézményi modellek	247
6.2.2. Képzési modellek	248
6.2.3. Felvételi követelmények, hallgatói állomány összetétele	248
6.3. A hazai modell diverzitása	249
6.4. Javaslatok	254
6.4.1. A rendészeti felsőoktatást generálisan érintő javaslatok	254
6.4.2. A pénzügyőrképzést érintő javaslatok	255
6.4.3. A megrendelő szervek oktatási, humánpolitikai területét érintő javaslatok	256
6.4.4. A kutatás továbbfejlesztésének lehetőségei	257
BEFEJEZÉS	259
MELLÉKLET	264
IRODALOMJEGYZÉK	277

Rövidítések jegyzéke

AEPC Association of European Police Colleges - Európai Rendőrákadémiák Szövetsége

APEH Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

BCE KIK Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar

BFUG Nemzetközi Bologna Csoport - Bologna Follow-up Group

CEPOL Európai Rendőrákadémia - European Police College

CEDEFOP Európai Szakképzés-fejlesztési Központ - European Centre for Development of Vocational Training

DG EAC Európai Bizottság Oktatási és Kulturális Főigazgatósága - European Commission Directorate-General Education and Culture

DG TAXUD Európai Bizottság Adó és Vám Főigazgatósága - European Commission Directorate-General Taxation and Customs Union

ECTS Európai Kreditátviteli Rendszer - European Credit Transfer and Accumulation System

EFT Európai Felsőoktatási Térség - European Higher Education Area

EGK Európai Gazdasági Közösség

EGT Európai Gazdasági Térség -

EK Európai Közösségek - European Communities

ENQA Felsőoktatási Minőségbiztosítás Európai Szövetségét - European Association for Quality Assurance in Higher Education

ENSP Nemzeti Rendőrákadémia - Ecole Nationale Supérieure de la Police

ENSZ Egyesült Nemzetek Szervezete - United Nations

EQF Európai Képesítési Keretrendszer - European Qualification Framework

ETF Európai Képzési Alapítvány - European Training Foundation

EU Európai Unió – European Union

EuB Európai Unió Bírósága - Court of Justice of European Union

EUCPN Európai Bűnmegelőzési Hálózat - European Crime Prevention Network

EUROPOL Európai Rendőrségi Hivatal - European Police Office

EVS Európai Önkéntes Szolgálat - European Voluntary Service

FRONTEX Európai Unió Tagállami Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelő Európai Ügynökség - European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders

HOPS (finn) Egyéni Tanulmányi Tervet - Personal Study Plan

HM Honvédelmi Minisztérium

INCUI International Network of Customs University

INTERPOL International Criminal Police Organization -

ISCPSI Rendőri Tudományok és Belső Biztonság Felsőoktatási Intézmény

KIM Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium

LLL Élethosszig tartó tanulás – Life long learning

MAB Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság

MRTT Magyar Rendészettudományi Társaság

MTA Magyar Tudományos Akadémia

NARIC Nemzeti Akadémiai Elismerési Információs Központ - National Academic Recognition Information Centres

NAV Nemzeti Adó- és Vámhivatal

NCPE Nemzeti Rendőrségi Központ - National Centre for Policing Excellence, Centrex

NKE Nemzeti Közszolgálati Egyetem

NORDCOP Nordic Co-operation

OECD Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet - Organisation for Economic Co-operation and Development

OMC Nyílt Koordinációs Módszer Open Method of Coordination

ORFK Országos Rendőr Főkapitányság

PICARD Partnership in Customs Academic Research and Development

PISA Programme for International Student Assessment - nemzetközi tanulói teljesítménymérés programja

RTF Rendőrtiszti Főiskola

RTK Rendészettudományi Kar

SEPEB Survey on European Police Education and Bologna - Felmérés az európai rendőrképzésről bolognai összefüggésben

UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - Egyesült
Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete

WCO World Customs Organisation

VPI Vám- és Pénzügyőri Iskola

VPOP Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága

VPTT Vám- és Pénzügyőrség Tudományos Tanácsa

VVSZ Vámigazgatások Világszervezete

ZMNE Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem

Bevezetés

Dolgozatom témája a bolognai folyamat és hatása a rendészeti felsőoktatás alakulására az Európai Unióban (továbbiakban Unió vagy EU). Több szempontból is aktuális és izgalmas ez a téma, akár a nemzetközi, akár a hazai folyamatokat tekintjük. Mind hazai, mind európai uniós viszonylatban a legfontosabb, legjelentősebb változás minden bizonnyal az ún. bolognai folyamat, amely a teljes európai felsőoktatásban, így a rendészeti képzésben is gyökeres átalakításokat indított el, éppen ezért ezzel a témával kiemelten foglalkozom dolgozatomban.

Nagyon fontosak ugyanakkor a hazánkban bekövetkezett események is, mivel nemcsak a bolognai folyamat eredményezett változásokat a rendészeti felsőoktatásban, hanem a nemrég végrehajtott intézményi átalakítások is, amely során a rendészeti felsőoktatásért elsősorban felelős Rendőrtiszti Főiskola beolvadt a Nemzeti Közsolgálati Egyetembe mint Rendészettudományi Kar. Dolgozatomban természetesen ennek az intézményi átalakulásnak az előzményeivel, folyamatával, illetve hatásaival, eredményeivel is kiemelten foglalkozom.

Témaválasztásomnak ugyanakkor személyes okai is vannak. Egyrészt a Rendőrtiszti Főiskola, illetve a Rendészettudományi Kar egyik oktatójaként nem csak kívülállóként figyeltem és elemeztem a rendészeti felsőoktatás terén bekövetkező változásokat, hanem meg is éltem azokat a mindennapokban. A hazai és uniós rendészeti felsőoktatás egyike azon speciális témaköröknek, amelyet viszonylag kevesen kutattak, elemeztek az elmúlt időszakban, éppen ezért izgalmas szakmai kihívás is a jelen dolgozat megírása.

Az értekezés elkészítése folyamán végig a rendészet tágan értelmezett fogalmával dolgoztam, elfogadva azt a nézetet, amely szerint a rendészet, a rendészettudomány és a rendészeti kutatás nem csak a rendőrséggel áll összefüggésben, hanem a rendőrségnek és a rendőrséghez hasonló rendészeti szerveknek mint intézményeknek¹ és a rendészeti tevékenységnek mint folyamatnak a tudományos tanulmányozása². Ezen értelmezés mentén a rendészeti felsőoktatás alatt nem kizárólag a rendőrtisztek képzését értem. Bár dolgozatom

---

¹ Finszter Géza: A rendészet társadalomelmélete. Rendvédelmi Füzetek. 1-2. Budapest, 2003. 38. o.

² Hautzinger Zoltán: Rendészettudomány és rendőri kutatás. Belügyi Szemle. 59. évf. 1. szám. Budapest, 2011. 22-23. o.

nagyobb terjedelemben foglalkozik a rendőrtiszti képzéssel, hivatásrendi hovatartozásomnál fogva a pénzügyőrtiszt-képzés is markánsan megjelenik a disszertációban.

A dolgozatom célja a rendészeti képzés jelenlegi helyzetének, állapotának vizsgálata mind hazai, mind európai uniós viszonylatban, illetve annak a folyamatnak az átfogó elemzése, amelynek eredményeként a rendészeti képzés mai formája kialakult. Kutatásom során igyekszem minél szélesebb spektrumon szemlélni a változásokat, feltárni történeti, társadalmi és gazdasági, valamint nem utolsósorban jogi hátterüket. A bolognai folyamat kérdéskörével kapcsolatban kiemelten foglalkozom többek között a Bolognai Nyilatkozat uniós jogrendszeren belüli helyét, minőségét, valamint a Nyilatkozatban megfogalmazott célkitűzések megvalósulását a rendészeti felsőoktatáson belül. Kiemelt témakörként kezelem továbbá az Európai Unióban fellelhető rendészeti képzési együttműködési lehetőségek intézményeinek vizsgálatát, így az Európai Rendőrákadémia (European Police College továbbiakban: CEPOL) az Európai Határőrizeti Ügynökség (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union továbbiakban: FRONTEX) és a Közép-európai Rendőrákadémia (Mitteleuropäische Polizeiakademie továbbiakban: KERA) jelenlegi tevékenységét.

Az értekezés elkészítésekor komplex társadalomtudományi megközelítés alkalmazásával, interdiszciplináris módon vizsgáltam a választott témát. Ennek megfelelően a hipotézisek is interdiszciplináris jellegűek és azok igazolása is elképzelhetetlen a társadalomtudományok módszereinek és eredményeinek alkalmazása nélkül.

A tudományos vizsgálati módszerek közül az elemző, kritikai és konstruktív módszerek alkalmazására teszek kísérletet. Az értekezésben részben a történeti módszer alkalmazására is sor kerül, annak érdekében, hogy a hazai és európai felsőoktatás, ezen belül a rendészeti felsőoktatás átalakulásának hatásai érzékelhetővé váljanak. Ez a munka valamennyi fázisáról elmondható, ideértve különösen az anyaggyűjtést, a rendszerezést, az érdemi feldolgozást és a konklúziók levonását.

A doktori értekezés így elsősorban a szakirodalmi források szintézisével és továbbgondolásával, a külföldi és hazai gyakorlat megismerésével és elemzésével, valamint nemzetközi dokumentumok és belső jogi szabályok kritikai értékelésével készült.

Feldolgozza a témában releváns régebbi és kortárs hazai szakirodalmat, emellett angol és német nyelvű forrásokra épül. A szakirodalom feldolgozása során az elsődleges források használata volt az elsődleges cél. A szakirodalom gyűjtése 2009 óta hazai és külföldi könyvtárakban, valamint a nem nyomtatott források esetében az online szakirodalmi adatbázisokban történt. A külföldi kutatómunka bázisai a 2009-2011 közötti CEPOL kurzusok/szemináriumok voltak, amelyek lehetővé tették az uniós tagállamok rendészeti képzési struktúráinak megismerését, valamint a 2012-es németországi tanulmányút, amely mélyebb betekintést engedett a német rendszer sokszínűségébe.

Értekezésem első fejezetében a választott kutatási téma általános megalapozásával foglalkozom. *Azt kutatom, hogy milyen politikai, gazdasági és társadalmi hatások érték az Uniót, illetve az oktatás területét az elmúlt évtizedekben.* Áttekintem az európai uniós oktatáspolitikai fejlődését, irányait. Az oktatáspolitikai bemutatásánál leginkább az alapító szerződésekre, illetve az Unió egyéb jogforrásaira helyezem a hangsúlyt. Elemzem továbbá a Bolognai Nyilatkozatot, foglalkozom továbbá a Nyilatkozat aláírását követő miniszteri találkozók eredményeivel is, így követve nyomon a bolognai folyamat megvalósulását, utóéletét. Végül, de nem utolsó sorban, vizsgálom a bolognai folyamat magyarországi megvalósítását is, külön kitérve a nemzeti sajátosságokra.

A második fejezetben specifikusan a rendészeti képzésre koncentrálok. *Arra a kérdésre keresem a választ, hogy a tagállami rendészeti felsőoktatás intézményei mennyiben tudnak szerves részei lenni a felsőoktatásnak, a Bolognai Nyilatkozatban nevesített célkitűzések bevezetése milyen mélységig sikerült, ezek hogyan tudnak érvényesülni és a belőlük származtatható lehetőségekből hogyan tudnak előnyt kovácsolni.* Meggyőződésem, hogy a nemzetközi elemek szélesítése, más szóval a nemzetköziesedés elkerülhetetlen a rendészeti felsőoktatás területén is. *Értem ezalatt az oktatói, hallgatói és alkalmazotti mobilitás lehetőségeinek szélesítését és a nemzetközi kutatási projektek indítását, valamint az ezekben történő bekapcsolódást.* *Azt vizsgáltam, hogy a képzés struktúrája, a felvételi rendszerek, a felvett hallgatói állomány vagy a képzést folytató felsőoktatási intézmények hovatartozása alapján milyen modellek felállítására van lehetőség.* A hipotézis igazolására felvázolom a rendészeti oktatás fejlődését az Unióban, valamint foglalkozom a szabályozásával. A rendészeti képzés sokszínűségét az egyes tagországokban, az egyes képzési rendszerek,

struktúrák közötti eltéréseket több példán keresztül igyekszem bemutatni, így kitérek a finn, a szlovák, lengyel illetve a német rendészeti képzés részletes ismertetésére is. A rendészeti felsőoktatás Európában is rendkívül színes képet mutat. A bolognai folyamat rendészeti képzésben való bevezetése során is számos különböző megoldást választottak az európai országok. Ennek egyik oka, hogy Európa és a világ különböző pontjain működő rendészeti szervek struktúrája, működése, jogi háttere nem egységes, például az európai rendszerben is minimum két alapmodell, a decentralizált angolszász, valamint a centralizált kontinentális modell is jelen van. Ebből következik, hogy az egyes országok képzési, továbbképzési rendszerei, módszerei is igen eltérő képet mutatnak.³

Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a rendészeti képzés egy speciális terület. A rendőrségi, rendészeti munka terén rendkívül fontos a tagállami, sőt összeurópai együttműködés, hiszen mára a bűnözés is nemzetközivé vált, globalizálódott. Az együttműködést pedig minden esetben már az alapoktól, tehát a képzéstől érdemes elkezdni. A rendészeti képzés során egyre több tagállam ismeri fel a háromciklusú képzési rendszer bevezetésének fontosságát, az egyes országok képzési rendszerének konvergenciája, ezen keresztül pedig a mobilitás erősítése érdekében. Elengedhetetlen a későbbi, valóban hatékony együttműködéshez, hogy a rendészeti képzésben részt vevő hallgatók számára biztosított legyen a lehetőség, hogy megismerjék leendő kollégáikat, az eltérő munkamódszereket és minél több olyan tapasztalatot szerezzenek, amellyel később hatékonyan tudnak küzdeni a nemzetközi bűnözés különböző formái ellen. Ugyanilyen fontos továbbá, hogy a rendészeti képzésben részt vevő oktatók is átadhassák külföldön tapasztalataikat, illetve új ismeretekre tehessenek szert. A bolognai folyamat valójában az európai felsőoktatási rendszer megmentését, illetve Európa versenyképességének megerősítését szolgálja, míg a rendészeti képzés minőségének javítására tett mindenfajta erőfeszítés a bűnözés hatékonyabb visszaszorítására, felszámolására, illetve közvetve, emberéletek megmentésére, anyagi javak megőrzésére irányul.

Természetesen foglalkozom ebben a fejezetben azzal is, hogy a bolognai folyamat elindítása hogyan befolyásolta az európai uniós országokban folyó rendészeti képzést.

---

³Szabó Andrea: Rendészeti felsőoktatás az Európai Unióban. In: Doktoranduszok I. Pécsi Találkozója tanulmánykötet, Pécs, 2011. 521-527. o.

Számos eltérő megoldás született a bolognai folyamat elindítására, akár azt vizsgáljuk, hogy milyen időpontban indultak el az első, a reformfolyamatnak már megfelelő, akkreditált képzési programok (Máltán például már 1997-ben, míg Portugáliában csak 2010-ben), akár a rendészeti oktatást folytató intézmények státuszát vizsgáljuk, vagy éppen a tanterveket, és a tananyagot. Kiemelten foglalkozom továbbá nem csak a bolognai célkitűzések megvalósulásával a rendészeti felsőoktatáson belül, de részletesen kitérek a rendészeti felsőoktatás és az akkreditációs folyamat kapcsolatára, valamint elemzem az ezzel kapcsolatos nehézségeket is, mint például a minősített oktatók hiánya, vagy a tehetősebb országok, intézmények esetében a professzorok alkalmazása.

Külön fejezetet szentelek az európai rendőri képzési együttműködés intézményi formáinak, így a CEPOL, a FRONTEX és a KERA bemutatására. Egyrészt ismertetem létrehozásuk történetét, feladataikat, tevékenységüket és természetesen foglalkozom az intézmények jövőbeni lehetőségeivel is, főleg a bolognai folyamat tükrében. *Álláspontom szerint a bemutatott intézmények nem gyengítik egymás tevékenységét, hiszen a FRONTEX esetében a képzés iránya a KERA esetében pedig a képzés nyelve adja a specifikumot. A CEPOL-nak emellett komoly szerepe lehet egy nemzetközi rendészeti mester képzés kialakítása területén az európai rendészeti felsőoktatást folytató intézmények bevonásával.* A kísérleti program az idei évben elindult, de a hallgatói létszám (évente 27 fő) a hazai viszonyokat ismerve – a vezetői állományban bekövetkező gyakori személycserék – minimálisnak tűnik.

A negyedik fejezetben foglalkozom a hazai rendészeti felsőoktatás helyzetével, vizsgálva a második fejezetnél feltett kérdéseket a hazai viszonyok közt. Áttekintem a hazai rendészeti képzés, valamint a Rendőrtiszti Főiskola történetét. Kiemelten foglalkozom a bolognai folyamat célkitűzéseinek teljesülésével a hazai rendészeti képzésben, valamint természetesen a nemzeti sajátosságokkal is. Ugyanakkor szintén kiemelten foglalkozom a hazai intézményi strukturális változásokkal is. Magyarország a volt szocialista országok egy részéhez hasonlóan szokatlanul nehéz feladatra vállalkozott, hiszen a bolognai folyamattal - amelynek végrehajtása már önmagában sem egy egyszerű feladat – párhuzamosan kezdett bele egyéb szakmai és infrastrukturális reformokba a felsőoktatás területén. A magyar rendszer egyedülálló Európában, abban a tekintetben, hogy egyetlen más országban sem

folyik rendészeti, katonai és közigazgatási képzés egyetlen intézményben, három különböző karon.

Az ötödik fejezetben a pénzügyőr-tisztek képzését mutatom be, amely mellett, hogy napjainkban a hazai rendészeti képzés szerves részét képezi, mégis egy sajátos területe annak. A nemzetközi kitekintés során az is kiderül, hogy a magyarországi képzés egyedülállónak mondható szinte egész Európában. A bemutatott külföldi példák arra utalnak, hogy a vámosok/pénzügyőrök oktatása belső szakmai képzés keretében vagy civil felsőoktatási intézményekben történik. *A hazai képzési forma egyediségének elismerése mellett állítom, hogy a pénzügyőr tisztképzés a hazai rendészeti felsőoktatás szerves része, kis létszámú hallgatóval, de annál jelentősebb szereppel a pénzügyőrtiszti utánpótlásban.*

Az értekezés hatodik fejezetében összegzem kutatásom eredményeit és tanulságait, valamint a témával kapcsolatos egyéni véleményemet, meglátásaimat, innovatív javaslataimat is. Továbbá a leírtak alapján igyekszem igazolni az általam felállított hipotézist, illetve amennyiben hipotézisem helytelennek bizonyul, igyekszem azt is alaposan elemezni.

A kutatások és elemzések eredményeként igyekszem feltárni egy lehetséges uniós és hazai jövőképet a rendészeti oktatással kapcsolatban, illetve választ keresni arra a kérdésre, hogy lesz-e valaha valóban egységes és átjárható az uniós rendészeti oktatás, illetve, hogy szükség van-e erre egyáltalán? Ennek a gondolatnak a mentén fogalmaztam meg a dolgozat hipotéziseit is, amelyeket bizonyítani fogok érvekkel és tényekkel alátámasztva. A nemzetköziesedés folyamata ugyanis elkerülhetetlen olyan speciális képzés esetében is, mint a rendészeti képzés.

A kutatás egyes részeredményei magyar és idegen nyelvű tanulmányok formájában, hazai és külföldi folyóiratokban, illetve tanulmánykötetekben kerültek publikálásra. A kutatás előrehaladása során hazai és külföldi konferenciákon, magyar és idegen nyelven egyaránt ismertetésére kerültek annak eredményei.

1. Felsőoktatás az Európai Unióban

A bolognai folyamat névadója a Bolognai Nyilatkozat, amelyet 29 ország felsőoktatási minisztere írt alá 1999. június 19-én az olaszországi Bologna városában. A bolognai folyamat egy, az Európai Felsőoktatási Térség (European Higher Education Area továbbiakban: EFT) létrehozását célzó és számos konkrét stratégiai célt megfogalmazó független, kormányközi reformfolyamat, amelyben jelenleg 47 ország vesz részt, továbbá számos felsőoktatási intézmény, nemzetközi szervezet, valamint a felsőoktatásban dolgozó oktatók, kutatók, illetve a hallgatók képviselői. Az említett EFT elé kitűzött célok:

- *„megkönnyíteni a jelenlegi és a végzett hallgatók, valamint a felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók mobilitását;*
- *felkészíteni a hallgatókat későbbi szakmai pályafutásukra, a demokratikus társadalmi életben aktív állampolgárként való részvételre, támogatni személyes fejlődésüket;*
- *széles hozzáférést biztosítani magas színvonalú, demokratikus alapelveken és tudomány szabadságán alapuló felsőoktatáshoz”.*⁴

A felsőoktatás azonban, így természetesen a rendészeti felsőoktatás kezdetben nem tartozott az Unió hatáskörébe. Az oktatás és ezen belül a felsőoktatás tagállami hatáskörbe tartozott és a tagállamok nagyon határozottan őrizték szuverenitásukat e téren. A kizárólagosság nem volt teljesen egyértelmű, hiszen az EU számos módon igyekezett teret, létjogosultságot nyerni az oktatás, az oktatáspolitikai területén is, főként a munkavállalás szabadságának biztosítása terén, például a szakképzettségek elfogadásával vagy a mobilitást támogató akcióprogramok meghirdetésével. Jelenleg az oktatás területén az EU támogató hatásköréről beszélhetünk, azaz *„az Unió csak a tagállamok intézkedéseinek támogatására, összehangolására vagy kiegészítésére rendelkezik hatáskörrel”*⁵. Dolgozatomban, főleg jogi szempontból elemezni fogom az európai uniós oktatáspolitikai alakulását, hogy az európai

---

⁴ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/about/> letöltve:2012.10.14.

⁵ Blutman László: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2010. 165. o.

együttműködés eszközszerzője az oktatás terén az 1970-es években kezdett el kiépülni. Az Unió számos olyan alapelvet fogalmazott meg, amelyek betartását az oktatás területén is maradéktalanul elvárta a tagállamoktól. A négy legfontosabb alapelv:

- sokszínűség;
- az egyetemes értékek és eszmények érvényesülése;
- az egyenlő bánásmódhoz való jog;
- a szabad mozgáshoz való jog⁶.

A négy alapelv betartása és betartatása biztosította a lehetőséget az EU számára hosszú időn keresztül, hogy támogatását érvényesítse az oktatás területén is.

Számos olyan hatás érte az utóbbi évtizedekben a felsőoktatást, illetve a felsőoktatási intézményeket, amelyek elkerülhetlenné tették egy átfogó reformfolyamat elindítását. Az átalakítás volt az egyetlen esély arra, hogy az európai felsőoktatás megőrizze az elmúlt évszázadok során felhalmozott sok-sok értékét az amerikai, ausztrál és ázsiai felsőoktatás ellenében. Ez a reformfolyamat pedig elképzelhetetlen és végrehajthatatlan lett volna a nemzetközi együttműködés erősítése nélkül. Az egységesülési/egységesítési törekvések azonban komoly kihívás elé állították a tagállamokat, hiszen szembe kellett nézniük annak reális esélyével, hogy nemzeti kiválóságukat egyre nehezebben tudják megtartani.⁷

Az Uniónak, illetve a tagállamoknak ugyanakkor olyan kihívásokkal kellett szembenézniük, amelyekre az egyik válasz mindenképpen a felsőoktatás struktúrájának átalakítása volt annak érdekében, hogy a felsőoktatási intézmények, az oktatók és a végzett hallgatók által az egész európai térség versenyképesebbé váljon. A bolognai folyamat elindítását az teszi igazán izgalmassá, hogy a változás igénye és szükségessége intézményi, tagállami, és uniós szinten egyaránt megjelent. Közös európai választ kellett keresni a közös európai problémákra úgy, mint a tömegesedés, a versenyképesség csökkenése vagy a nemzetközi jelleg növelésének kihívásaira. A Bolognai Nyilatkozat aláírása eddig nem tapasztalt strukturális átalakításokat indított el az európai felsőoktatásban, ugyanakkor azt is

---

⁶Manherz Károly: Mobilitás Magyarországon – lehetőségek és teendők. In: Bologna Füzetek 4. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2010. 7. o.

⁷Michelberger Pál: Előszó In.: Bolognai nyilatkozat és a magyar felsőoktatás. Magyar Akkreditációs Bizottság, Budapest, 2002. 4. o.

látnunk kell, hogy a széleskörű és alapvető átalakítás különleges terhet is jelent a tagállamok számára, hiszen az átalakítás nem mehet a minőség rovására, sőt, az egyik legfontosabb cél kifejezetten a minőség javítása. Mint ahogy azt később, a Bolognai Nyilatkozat részletes elemzése során látni fogjuk, a minőségi felsőoktatás kérdése egyike annak a hat legfontosabb pontnak (bolognai célkitűzésnek), amelyek a teljes reformfolyamat alapját alkotják. Ezen felül az EU már a Bolognai Nyilatkozat aláírása előtt is kiemelt kérdésként kezelte az oktatás minőségének megőrzését, javítását a tagállamokban.

Az európai felsőoktatási intézmények előtt az egyetlen út a nemzetköziesedés volt. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development továbbiakban: OECD) egy 2008-ban közzétett kutatása⁸ szerint a felsőoktatás nemzetköziesítésének legfontosabb lépései:

- felsőoktatási rendszerek konvergenciája (ezzel a módszerrel éltek is a reformfolyamatban résztvevő országok a háromciklusú képzési rendszer bevezetésével);
- nemzetközi elismerést szabályozó dokumentumok (az egységes kreditrendszer, az oklevélmelléklet bevezetése);
- a tanulmányi programok tartalmának és módszereinek nemzetközivé alakítása;
- a kampuszok nemzetközivé tétele;
- a különböző tanulmányi, oktatási programok interkulturális tartalmának erősítése;
- intézmények vagy programok mobilitása, tartalmának erősítése (például távoktatási kurzusok, közös diplomaprogramok kialakítása);
- a felsőoktatás szereplőinek (hallgatók és oktatók) mobilitása.⁹

Néhány adat annak érzékeltetésére, hogy miért is kiemelten fontos a mobilitás kérdése. A mobilitásnak évszázadokra visszanyúló hagyományai vannak. Az elmúlt három évtizedben rendkívüli módon fellendült a nemzetközi jelleg erősítésének ez a formája; amíg 1975-ben a világon mindössze 600 ezer hallgató utazott külföldre tanulni akár részképzésre, akár diplomát szerezni, addig 2005-ben már 2,7 millió hallgató élt ezzel a lehetőséggel. Az

---

⁸ Santiago, Paulo-Tremblay, Karine-Basri, Ester-Arnal, Elena: Felsőoktatás a tudástársadalomért. Az OECD tematikus áttekintése a felsőoktatásról. Összefoglaló jelentés. 2. kötet. 2008. www.felvi.hu/pub_bin/dload/AVIR/OECD-jelentes_vol2.pdf letöltve: 2012.10.23.

⁹ Uo. 252-256. o.

OECD a „*Felsőoktatás a tudástársadalomért*” című tanulmányában¹⁰ megállapította, hogy a növekedés üteme gyorsul és a piaci előrejelzések szerint a hallgatói mobilitás mértéke 2020 körül eléri a 5,8 millió főt, míg 2025-re a 8 milliót.¹¹

A világon bekövetkezett társadalmi-gazdasági változások, így a gazdasági növekedés megtorpanása, a költségvetési források csökkenése, az európai és az amerikai felsőoktatást is mélyen érintették.

Az amerikai felsőoktatási modell a tipikus vállalkozói egyetemi modell. Ennek egyik legfőbb jellemzője az állami kontroll mérsékelt jelenléte, az intézmények gazdasági önállósága. Az intézményeket – természetesen az akadémiai kérdésektől eltekintve – egy, a tulajdonost képviselő testület irányítja. Az irányítás és a finanszírozás alapelvei a verseny és a gazdálkodás.

Az kontinentális európai felsőoktatási modell szöges ellentéte az amerikainak. Jellemzője, hogy az intézmények szinte teljes mértékben állami tulajdonban vannak. Az intézmények legfőbb pénzügyi forrása az állami támogatás. Tekintettel a tulajdonosi és finanszírozási viszonyokra a felsőoktatásra az erős kormányzati kontroll a jellemző. Az európai egyetemeken rendkívül magas a professzorok tekintélye, akik nem mellesleg az oktatási intézmények vezetéséért is felelnek.

Az élet számos területén bekövetkezett változások nem csak az európai, hanem az amerikai felsőoktatást is kihívások elé állították. Tény, hogy az amerikai modell gyorsabban és rugalmasabban reagált a változásokra. A két különböző típusú modellnek közelednie kellett egymáshoz annak érdekében, hogy leküzdjék az előttük álló akadályokat, hogy megoldják a válságot.¹²

Az USA-ban megjelent a felsőoktatási intézmények állami finanszírozása. Az állam rendkívüli összegeket költött a kutatásra és a felsőoktatásra¹³, hiszen felismerte, hogy ez egy befektetés, amely nem csak a külföldi hallgatók számának emelkedését eredményezi, hanem

---

¹⁰Uo. 257-258. o.

¹¹Kurucz Katalin: Nemzetköziesítés, mobilitás, közös képzések In.: Bologna Füzetek 4. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2010. 31. o.

¹²Hrubos Ildikó: Gazdálkodó egyetem, szolgáltató egyetem, vállalkozói egyetem. In: Hrubos Ildikó (szerk.): A gazdálkodó egyetem. Felsőoktatási Kutatóintézet Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest, 2004. 16. o.

¹³Uo. 17. o.

a tehetségek Amerikába áramlását is. Az állam továbbá számos szociális intézkedés eredményeként elérte, hogy az állami intézményekben jelentősen megnövekedjen a hallgatói létszám.

Az európai modell esetében megjelent az indirekt irányításra való áttérés. A kizárólag állami finanszírozás többdimenzióssá vált, az elsődleges finanszírozási forrás (automatikus költségvetési támogatás) mellett megjelentek a másodlagos források, mint a versenyztetett költségvetési támogatások, valamint a harmadlagos források, mint a saját intézményi bevétel.¹⁴ Az európai egyetemekre általában igaz, hogy a gazdálkodó egyetem kategóriába sorolhatóak, jó esetben pedig elmozdulnak a szolgáltató egyetemi modell felé, amely már kitekint a társadalmi környezetre, a munkaerő-piaci igényekre, valamint külső megrendelésre alkalmazott kutatást is végez.

A hagyományos kontinentális európai egyetemek többsége a vállalkozói egyetemi modell feltételeit nem, vagy csak kevésbé teljesíti:

- nem alakult ki professzionális menedzsment, a vezetők továbbra is az egyetemi stábból kerülnek ki;
- bár vannak példák arra, hogy a felsőoktatási intézmények kialakítanak ipari parkokat, kutatóparkokat, vállalkozói perifériákat, de elsősorban oktatási és nem kutatási szolgáltatásokat végeznek, valójában nem igazi vállalkozásokról van szó;
- a finanszírozás ugyan többdimenzióssá alakult, de továbbra is a költségvetési források dominálnak.

A 2000-es évek elején csak néhány európai egyetem¹⁵ esetében beszélhetünk a vállalkozói modell megjelenéséről, a fent felsorolt kritériumok valódi teljesüléséről. Ezek az egyetemek kényszerből a túlélésük érdekében választották a vállalkozói modellt. Többnyire szakmai, regionális vagy történeti okból – költségvetési támogatás drasztikus csökkenése, egy iparág összeomlása, felsőoktatási versenytársak megjelenése – perifériára szorultak, és ezért kényszerültek erre a pályára lépni.

---

¹⁴ Uo. 16. o.

¹⁵ Például Warwick Egyetem Közép-Anglia, Twente-i Egyetem Hollandia, Chalmers Műszaki Egyetem Svédország. Forrás: Hrubos Ildikó: Gazdálkodó egyetem, szolgáltató egyetem, vállalkozói egyetem. In: Hrubos Ildikó (szerk.): A gazdálkodó egyetem. Felsőoktatási Kutatóintézet Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest, 2004. 24-28. o.

1.1. Európai felsőoktatás a Bolognai Nyilatkozat aláírása előtt

Az első európai egyetemek a XI – XII. században jöttek létre, általában a klérusképzésre alakult székesegyházi iskolák alapjain. A legelső a „Studium Generale”-t 1088-ban Bolognában alapították.¹⁶ Ezek az intézmények általában még csak egy-egy tudományág oktatására specializálódtak, a legnépszerűbbek – a kor igényeinek megfelelően – a teológia, a jog és az orvostudomány voltak.¹⁷ A középkori egyetemeknek viszonylag átfogó hálózata jött létre Európában, illetve később Amerikában is. Jellemző volt rájuk, hogy valamely egyházi vagy világi hatalmasság alapította, illetve támogatta, az államnak pedig nem volt beleszólása a működésükbe. Az intézmények nagyfokú autonómiát élveztek, és legfőbb céljuk az évszázadok során összegyűlt tudás átadása volt.¹⁸

A középkori egyetemi modell a társadalmi, politikai változások, valamint a felgyorsult tudományos fejlődés nyomán a XVIII – XIX. század fordulóján válságba került. Ezt a súlyos válságot csak az oktatási rendszer gyökeres átalakítása oldhatta meg. A XIX. század folyamán a középkori egyetemi modell válságára többféle válasz is született. Más úton indult el Európa és Észak-Amerika, éppen ezért két egymástól teljesen eltérő oktatási struktúra, modell alakult ki a két kontinensen. A válságkezelés azonban Európában sem volt egységes, két különböző változat, a humboldti és a napóleoni modell is elterjedt az európai országokban. Mindkét változat közös jellemzője, hogy az állam veszi kézbe az egyetemek alapításának, fenntartásának és különböző szintű kontrolljának az ügyét.¹⁹

A XIX. század végére azonban ez az ún. kontinentális, európai modell ismét válságba került, miközben az amerikai modell (nem értelmezhető az állami kontroll, a piaci verseny a fő mozgatórugó) sikeresnek bizonyult. Európában leginkább politikai okokkal magyarázható a felsőoktatás válsága, a nemzetállamok kialakulásával ugyanis az egyetemek elvesztették

---

¹⁶ Polónyi István: Oktatás, oktatáspolitikai, oktatásgazdaság. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009. 75. o.

¹⁷ Prékopa András: Van élet a bolognai folyamat után. Magyar Nemzet, 2010. 06. 22. http://mno.hu/migr_1834/van_elet_a_bolognai_folyamat_utan-241569 letöltés:2012.10.28.

¹⁸ Hrubos Ildikó: Az európai felsőoktatás reformja In.: Izikné Hedri Gabriella (szerk.): Magyarország a kibővülő Európai Unióban, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2006. 89 – 93. o.

¹⁹ Uo. 94–97. o.

addigi nemzetközi jellegüket és állami keretek közé szorultak. A XIX. század végén, illetve a két világháború után több felsőoktatási reform is követte egymást. Az 1960-as évektől kezdődően azonban számos olyan új, társadalmi, gazdasági és politikai hatás érte a felsőoktatást, illetve a felsőoktatási intézményeket, amely újabb gyökeres reformfolyamat elindításához vezetett. Az elmúlt húsz – harminc évben ugyanis, leginkább a globalizáció folyamatának köszönhetően számos gazdasági-társadalmi változás ment végbe, amelyek hatással voltak a felsőoktatásra, illetve annak intézményeire is. Az amerikai, sőt még az ázsiai intézmények is rugalmasabban, gyorsabban reagáltak a változó környezetre, míg az európai intézmények – sajnálatos módon – lemaradtak, így „*tudáspiaci versenyképességük*” is veszélybe került.²⁰

A fenti vázlatos történeti összefoglaló bizonyítja, hogy az egyetemek fennmaradása – a nehézségek ellenére – az elmúlt évszázadok során annak volt köszönhető, hogy az intézmények képesek voltak megfelelő időben és megfelelő módon reagálni a politikai, társadalmi – gazdasági változásokra, kihívásokra. Amint azt a későbbiekben látni fogjuk, ebből a szempontból a bolognai folyamat nem más, mint intézményi válasz korunk globalizációs folyamataira. Kiemelendő, hogy a változások, mint például a bolognai folyamat is, gyakran a professzorok és hallgatók szándékaival, sőt akár érdekeikkel is ellentétesek voltak.

Érdeemes ebben az összefüggésben Jan Szcsepanski lengyel szociológus nevét megemlíteni, aki – 1963-ban kiadott – *A felsőoktatás szociológiája* című művében már megfogalmazta a felsőoktatási reform szükségességét, illetve munkájában olyan gondolatokat vetett fel, amelyek évtizedekkel később, a Bolognai Nyilatkozat tükrében is megállják a helyüket.²¹ Felveti a pályakövetés hiányát, amely több szempontból is lényeges lehet, egyrészt mint a felsőoktatási intézmény munkájának ellenőrzése, másrészt mint a felsőoktatásra fordított összegek racionalizálása.²² Felveti továbbá a minőségbiztosítás hiányát, valamint a képzés szerkezetének problémáját (előrevetítve a bolognai elvnek

---

²⁰ Polónyi István: Oktatás, oktatáspolitikai, oktatásgazdaság, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009. 175-176. o.

²¹ Barakonyi Károly(szerk.)-Marton Melinda-Schwarz Kitti-Szabó Tibor: A Bologna "Hungaricum" - Diagnózis és terápia. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2009.. 25. o.

²² Uo. 29. o.

megfelelő alap- és mesterképzést)²³ és nem utolsó sorban az élethosszig tartó tanulás koncepcióját, utalva a szakképzés soha véget nem érő folyamatára.²⁴

1.1.1. Társadalmi, gazdasági kihívások – felsőoktatás tömegessé válása

Az első és egyik legfontosabb társadalmi hatás, amelyet szinte minden, a témát feldolgozó szakértő megemlít, az 1960-as évektől elkezdődött tömegesedés a felsőoktatásban. Az amerikai és európai felsőoktatási modell az 1960-as években közeledett egymáshoz. Ennek oka az volt, hogy világszerte szinte egy időben indult meg a hallgatói létszám gyors expanziója, amely az 1960-as években érte el a tömeges képzés szintjét.

A növekedés gyors ütemét mutatják a különböző számadatok, statisztikák. Ezek alapján 1991 és 2004 között világviszonylatban kétszeresére nőtt a hallgatók létszáma.²⁵ Az Amerikai Egyesült Államokat vizsgálva azt láthatjuk, hogy amíg a XIX – XX. század fordulóján 238 ezer fő volt a felsőoktatási hallgatók száma, addig 1950-ben már 2.659 ezer fő és 2004-ben pedig már mintegy 17 millió. Európa fejlett országaiban is 3-5-szörösére növekedett a hallgatói létszám 1970 és 2005 között, de vannak olyan országok, ahol a felsőoktatásban részt vevők létszáma kiugróan gyorsan növekedett, ilyen például Spanyolország, ahol az említett 35 év alatt több mint hétszeresére nőtt a létszám.²⁶ A felsőoktatásban jelenleg több mint 130 millió hallgató van világszerte (ezek közül mintegy 2,5 millió hallgató külföldi státuszú). A felsőoktatásban részt vevő hallgatók száma várhatóan továbbra is növekedni fog, becslések szerint 2025-re meghaladhatja a 250 millió főt (ebből várhatóan mintegy 8 millió lesz a külföldön tanuló diák).²⁷

---

²³ Uo. 30. o.

²⁴ Uo. 31. o.

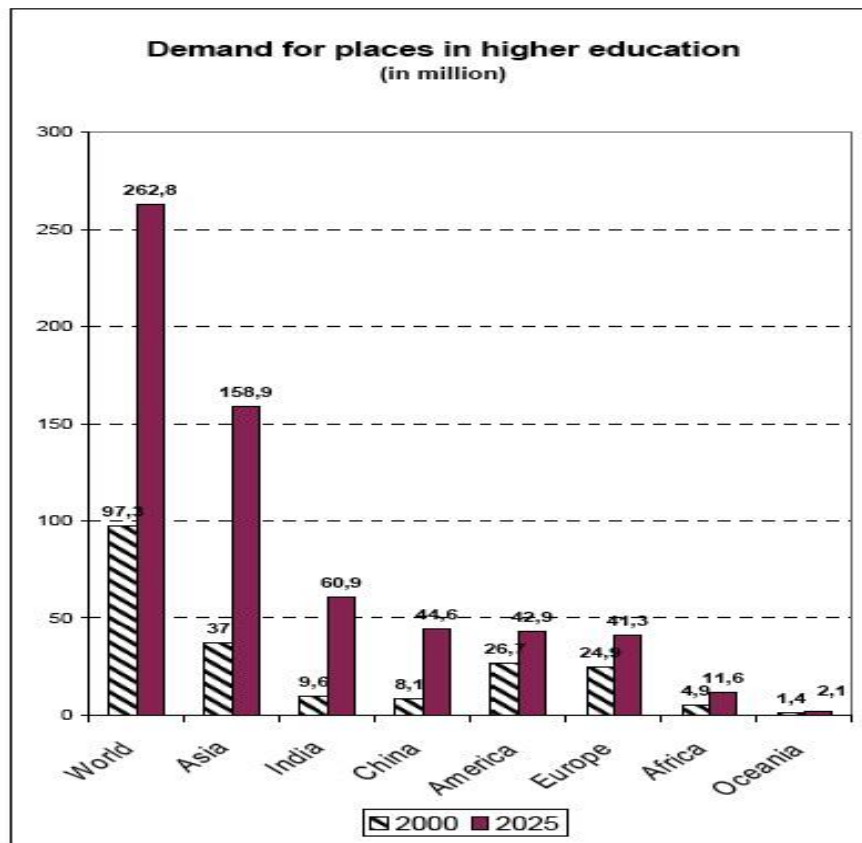
²⁵ Uo. 27. o.

²⁶ Polónyi 2009. 175-176. o.

²⁷ Berács József: Előszó a nemzetköziesedésről. In.: Bologna Füzetek 3. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2009. 7-13. o.

1. számú ábra: A felsőoktatás iránti kereslet változása 2000 - 2025

Forrás: <http://globalhighered.wordpress.com/2008/08/13/growing-global-demand-for-higher-education-2000-2025/>

A hallgatói létszám gyors expanziója érthető módon komoly kihívások elé állította a felsőoktatási intézményeket minden vonatkozásban. Egyrészt az egyetemi képzés elvesztette elitjellegét, másrészt a hallgatóság egyre heterogénebbé vált, nőtt a női hallgatók száma, egyre színesebb lett az etnikai összetétel, sokszínűvé vált továbbá a belépő hallgatók köre előképzettség, családi és szociális háttér, valamint motiváció szempontjából is. Emellett nőtt a hallgatók átlagéletkora is. Természetesen egy változatosabb összetételű hallgatói populáció igényei is sokszínűbbek.

A felsőoktatási létszámnövekedés egyik oka mindenképpen a demokratizálódás. Ennek eredményeként megnyílt a lehetőség szélesebb néprétegek számára a magas iskolázottsághoz való hozzájutáshoz. Ebben az időszakban gyorsan megugrott a

középosztálybeliek száma is. A közép- és felső társadalmi osztályok fiataljai számára életformává vált a hallgatói lét. Egyszerre jelentett befektetést, a társadalmi státusz megszerzését, megőrzését, megerősítését, illetve szórakozást.²⁸

A felsőoktatás tömegesedése egybeesett a jóléti állam kiépülésével, aminek eredményeként az állam a fejlett országokban átvállalta a felsőoktatás költségeinek jelentős részét, ami a hallgatói létszám további növekedéséhez vezetett. Az 1950-es évekre az amúgy is fejlett országokban a gyors gazdasági növekedés, a gyors technikai fejlődés volt jellemző, így jelentősen megnövekedett a szakemberigény, ami szintén gerjesztette a felsőoktatási továbbtanulási igényt.²⁹

A felsőoktatás a fenti folyamatok eredményeként nagyüzemmé, nagyszolgáltatóvá vált. A felsőoktatásban részt vevő hallgatók számának növekedésével párhuzamosan nőtt az oktatók, valamint az oktatásban résztvevő személyzet létszáma is. A felsőoktatási szektorban minden szempontból rendkívül széles kínálat alakult ki, akár a képzés-szerkezeti, akár a szakmai vagy a minőségi szempontokat tekintjük. A minőség kérdése a tömegesedés egyik sarkalatos problémája. Számos szakértő, köztük Barakonyi³⁰, Hrubos³¹ és Polónyi³² is figyelmeztet arra, hogy a hallgatói létszám ugrásszerű növekedésével a tudományos értékek, az oktatás és a kutatás színvonala veszélybe kerül. A felsőoktatási intézmények általában „kettős nyomás alatt” vannak, egyrészt igyekezniük kell megtartani, sőt emelni az oktatás színvonalát, amit a hallgatói létszámnövekedés csaknem lehetetlenné tesz, másrészt az intézményekre nehezedő gazdasági nyomás pedig a létszám további növelésére ösztönöz. Azt a szempontot sem árt figyelembe venni, hogy nem csak az oktatás, hanem a kibocsátás színvonala is csökkenhet a magas hallgatói létszámnak köszönhetően, hiszen a létszámnövekedéssel arányosan nő a gyengébb képességű hallgatók száma, miközben csökken a lemorzsolódás. A lemorzsolódás csökkenésének egyik oka a már említett

---

²⁸ Polónyi 2009. 177-180. o.

²⁹ Uo. 185-187. o.

³⁰ Barakonyi Károly: Rendszerváltás a felsőoktatásban. Bologna-folyamat, modernizáció. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2004. 75. o.

³¹ Hrubos Ildikó-Szentannai Ágota-Veroszta Zsuzsanna: A gazdálkodási filozófia és gyakorlat érvényesülése az egyetemeken. „Kutatás közben” sorozat, 246. szám. Oktatókutató Intézet, Budapest, 2003. 6. o.

³² Polónyi István: Az ezredforduló hazai oktatása. Háromnegyed évtized tanulmányai az oktatásról – oktatásgazdasági, oktatáspolitikai nézőpontból. Oktatás és Társadalom. 12. Új Mandátum Kiadó, 2011. 27-28. o.

gazdasági nyomás, hiszen az intézmény a hallgató elvesztésével anyagi forrástól esik el (állami támogatástól, tandíjtól). A másik ok a strukturális reformokhoz kapcsolódik, hiszen az oktatási rendszer átalakításának egyik kiemelt célja volt, hogy a hallgatók a saját egyéni ütemükben haladhassanak, és ezt támogatja a kreditrendszer, az átjárhatóság, valamint a választhatóság is. Ennek eredményeképpen azonban megnyílik a lehetőség a gyengébb képességű hallgatók számára is, hogy ha nem is a tantervben meghatározott képzési idő alatt, de sikeresen fejezzék be tanulmányaikat.

A felsőoktatás tömegesedése nyomán természetesen a diplomás népesség aránya is rohamos növekedésnek indult. Ez újabb súlyos problémákhoz vezetett, hiszen egyre kevesebben tudtak/tudnak a végzettségüknek megfelelően elhelyezkedni.

Röviden kitérek két olyan felsőoktatási modell bemutatására, amelyek válaszul születtek a létszámexpanzióra. A hallgatói létszámnövekedés nem csak a felsőoktatási intézményeket, hanem a kormányzatokat is éppúgy kihívás elé állította, azonban a kormányok többsége alkalmazkodott. Több különböző megoldási minta is született. Ezek közül az egyik legérdekesebb a finn megoldás volt, amelynek felsőoktatásáról, illetve kifejezetten a rendőrtiszti képzéséről, mint példaértékű gyakorlatról dolgozatomban később még lesz szó³³. Finnország a létszámexpanzióra válaszul állami irányítás alá vonta az egyetemeket. Miután a felsőoktatást szinte kizárólag az állam finanszírozta, ezért beleszólt a szabad helyek számába is, természetesen az esélyegyenlőség biztosítása mellett. Finnországban, ebben az időszakban törvény tiltotta a költségtérítéses magánegyetemek létrehozását. Az állam jelentős összegeket költött a felsőoktatás modernizálására, új intézmények jöttek létre, új tanulmányi ágak, új szakok indultak. A felsőoktatás csak az 1990-es években vált duálissá, az ún. politechnikumok, azaz szakképzési intézmények létrejöttével. A másik példa, Németország ugyanakkor, a létszámexpanzióra adott válaszként már az 1970-es években duálissá tette felsőoktatási rendszerét. A mindenkori kormányzat nem szólt bele az intézményi hallgatói létszámba, így a növekedés az 1990-es évekig folyamatos volt. Az

---

³³ 2. fejezet 2.1.2.1. A finn képzési rendszer

1990-es években a létszámexpánzió demográfiai okokból torpant meg, illetve azon okból, hogy a másoddiplomások esetében bevezették a tandíjfizetési kötelezettséget.³⁴

Számos fejlett ország küzd már ma is a társadalom elöregedésének problémájával, amely előbb-utóbb be fog gyűrűzni a felsőoktatásba is, hiszen a hallgatói létszám demográfiai okokból egy-egy ország esetében stagnálni, majd csökkenni fog. Ez kielezi a versenyt a felsőoktatási intézmények között, amelyeknek sok esetben csak a felnőttképzés, az átképzés és a továbbképzés biztosítása jelentheti majd a továbbműködés lehetőségét.

1.1.2. Intézményi változások – új intézmények megjelenése

A felsőoktatás tömegesedése mellett mindenképpen érdemes foglalkozni a nemzetközi oktatási piac struktúrájában bekövetkezett változásokkal. Az egyik ilyen változás az új intézmények megjelenése. Egyrészt megszorodott a költségtérítéses magánegyetemek száma és olyan országokban is megjelentek a privát intézmények, amelyekre ez korábban nem volt jellemző. Az egyetemek mellett létrejöttek továbbá a nem egyetemi keretek között működő felsőoktatási intézmények, amelyek általában rövidebb képzési idejű programokat kínáltak. A főiskolai szektor megjelenése, amely országonként és régióként változó képet mutat, válasz a megnövekedett igényekre és piaci elvárásokra.

Nemcsak új intézmények, de új képzési formák is megjelentek. A kommunikációs és információ-technológia gyors fejlődésének köszönhetően kiszélesedett a távoktatás lehetősége. Emellett egyre nagyobb teret nyert a felnőttképzés is az állami és privát intézményekben egyaránt. Az életen át tartó tanulás (lifelong learning) egyike az EU legfontosabb oktatáspolitikai célkitűzéseinek. Azonban a felnőttnek szóló képzések száma nem ezért nőtt meg jelentősen, hanem azért, mert a munkavállalóktól a gazdaság, a munkaerőpiac megkövetelte és ma is megköveteli az életen át tartó tanulást. Az intézmények

---

³⁴ Szentannai Ágota: A gazdálkodó egyetem filozófiájának érvényesülése európai egyetemeken. In: Hrubos Ildikó (szerk.): A gazdálkodó egyetem. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2004. 104-105. o.

egy része pedig felismerte, hogy ez potenciális lehetőség nemcsak a talpon maradásra, hanem a plusz-bevételi források megszerzésére is.³⁵

1.1.3. Nemzetköziesedés a felsőoktatásban

Anno a középkori egyetemek nemzetközi intézményeknek számítottak, az oktatás egységesen latin nyelven folyt. A XIX. században, sok más terület mellett a felsőoktatás is megindult a nemzetivé válás útján, az intézmények befelé fordultak, általánossá vált az anyanyelvű oktatás. Mára a felsőoktatás ismét megindult a nemzetköziesedés útján. Egyre intenzívebbé vált az együttműködés, illetve a hálózatosodás az intézmények, oktatók, hallgatók és kutatók között. A felsőoktatási intézmények nemzetközivé válásának egyik legnyilvánvalóbb jele ma is a külföldi hallgatók megjelenése. Világméretben egyelőre alacsony, alig 2%-os azon hallgatók aránya, akik külföldön folytatják tanulmányaikat, azonban az arány eltérő a különböző országokat vizsgálva. Ausztráliában például 20% körüli a külföldi hallgatók aránya és bár az USA-ban az arány csak 4% körül mozog, de ez az összhallgatói létszámot tekintve meghaladja a fél millió főt. Az Európai Unió területén a hallgatói mobilitás 5% körül van, de a cél a 10% feletti arány elérése.³⁶ Látnunk kell, hogy az amerikai, sőt az ázsiai felsőoktatás is gyorsabban és rugalmasabban válaszolt az előttük álló kihívásokra, mint az európai térség, amit remekül példáz a mobilitás kérdése.

Japán már az 1970-es években felismerte a hallgatói mobilitás jelentőségét. Az ipar és a kereskedelem területén nagyfokú nyitottságot sikerült megvalósítaniuk, azonban a felsőoktatásba mindössze 10.000 külföldi diák érkezett az 1970-es évek végén. Felismerve a hallgatói mobilitás, illetve a felsőoktatási intézmények nemzetközivé válásának jelentőségét, kormányprogram írta elő, hogy 2000-re a külföldi hallgatók számát 100.000 főre kell növelni, amit Japán teljesített is. Jelenleg még egy ennél is nagyobb szabású projekten dolgoznak, amelynek eredményeként 2020-ra a Japánban tanuló külföldi hallgatók száma

---

³⁵ Reinalda, Bob - Kuleswa, Ewa : The Bologna Process – Harmonizing Europe’s Higher Education. Barbara Budrich Publishers, Opladen & Farmington Hills, 2006. 13. o.

³⁶Berács József: Egyetemek nemzetköziesedése és a diákmobilitás. In: Bolognai füzetek 3. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2009. 18-20. o.

minden bizonnyal el fogja érni a kitűzött, 300.000 fős létszámot. Amerikában ezzel szemben, főleg a 2001. szeptember 11-ei események hatására döbrentek rá arra, hogy az amerikaiak többsége nincs tisztában a globális világ folyamataival, nem ismerik más népek kultúráját, nyelvét, viszonylagos elszigeteltségben élnek, ami a fiatalabb korosztályra, a felsőoktatásban tanulóakra is igaz. Miközben a külföldről érkező hallgatók száma meghaladja a fél millió főt, addig alig 100.000 amerikai hallgató utazik külföldre, hogy hazájától távol folytassa tanulmányait. Éppen ezért indult kezdeményezés annak érdekében, hogy 10 év múlva ennek a számnak a tízszerese, mintegy egymillió amerikai diák folytassa a felsőfokú tanulmányait hosszabb – rövidebb ideig külföldön.³⁷

1.1.4. A finanszírozás változásai

Számos más tényező mellett a 90-es évektől megváltozott a felsőoktatási intézmények finanszírozása is. Az állami támogatás sokszor már nem volt elégséges, éppen ezért megjelent a bevételek második és harmadik pillére. Az állami források csökkenésének egyik oka, hogy nem állt rendelkezésre kellő költségvetési forrás a felsőoktatásra. Emellett azonban megjelent a társadalomban a közpénzek felelősségteljes felhasználásának igénye is. Ez a kérdés a mai napig újra és újra felmerül a felsőoktatással kapcsolatban, azaz hogy mire és mennyit költsünk közpénzből, illetve ennek milyen társadalmi hozadékaik vannak. Láthattuk ezt a vitát korábban Angliában vagy Németországban, ahol a külföldi diákok állami pénzből való oktatása kapcsán merült fel a kérdés, de hazánkban is rendkívüli indulatokat és politikai vitákat gerjesztett nem is olyan régen az orvosképzés, illetve a Magyarországon, közpénzen végzett orvosok kivándorlásának kérdése. A közpénzek felelősségteljes felhasználása jegyében jelentek meg az egyetemeken a minőségbiztosítási rendszerek.

Az intézmények közötti verseny jelentősen felerősödött, mind a versenyeztetett állami források, mind pedig az egyéb alternatív bevételi lehetőségek megszerzéséért. Ahhoz, hogy

---

³⁷Berács 2009. 22-24. o.

az egyes intézmények életben tudjanak maradni, olyan szerkezeti átalakításokat kellett végrehajtaniuk, amelyek a kiadások csökkentésével, illetve a bevételek növelésével jártak. Ilyen bevételnövelést célzó intézkedés a költségtérítéses és külföldi hallgatók odavonzása is, amelyhez azonban nem csak kiváló szakmai színvonalat, hanem valami pluszt is kell nyújtani. Számos felsőoktatási intézmény új anyagi források reményében vállalkozásba kezdett, miközben igyekezett megőrizni a tudományos színvonalat. Nem ritka az a megoldás sem, hogy az egyetem mecénást keresett, mint a középkorban. Az egyetemek különböző piaci szereplőkkel kötöttek és kötnek megállapodásokat, oktatási és kutatási szolgáltatásokról. Az új tevékenységek, a vállalkozások, illetve a piacra való kilépés sikeres megvalósításához gyakran már kevésnek bizonyult az akadémiai vezetés, éppen ezért új intézményirányítási formák jelentek meg, és az akadémiai vezetők fokozatosan profi menedzsereknek adták át az irányítás lehetőségét vagy saját maguk váltak menedzserekké.

1.1.5. Politikai, gazdasági okok, amelyek a Bolognai Nyilatkozat aláírásához vezettek

A társadalom újfajta elvárásokat fogalmazott meg a felsőoktatással szemben a XX. században. Ezek leginkább a következő három kifejezéssel foglalhatóak össze: költséghatékonyság, esélyteremtés, minőség.³⁸ A költséghatékonyság kérdésre már kitértem: elvárás az egyetemek felé, hogy takarékosabban, költséghatékonyan működjenek, vagy találják meg az alternatív bevételi forrásokat. A közpénzek felelősségteljes felhasználása érdekében a felsőfokú intézmények működése, gazdálkodása átlátható kell, hogy legyen. És talán a legfontosabb elvárás, hogy az egyetem, illetve az egész felsőoktatás a társadalom érdekében, annak hasznára működjön. Felmerül a kérdés, hogy mit is jelent pontosan a társadalom érdekében való működés. Egyrészt, társadalmi elvárássá vált, hogy azok, akik közpénzből folytatják tanulmányaikat a felsőoktatásban, tudásukat később annak a társadalmi közegnek az érdekében használják fel, amely a képzésüket finanszírozta.

---

³⁸ Kiss Ádám: Minőségügy a felsőoktatásban. In.: Bolognai Nyilatkozat és a magyar felsőoktatás. Magyar Akkreditációs Bizottság, Budapest, 2002. 52. o.

Elvárás továbbá, hogy a felsőoktatás piacképes szakembereket „állítson elő”.³⁹ Ezzel a trenddel a bolognai reformfolyamat sem szakít. Mind a mobilitás, mind a kétciklusú képzés bevezetése azt a célt szolgálja, hogy minél nagyobb tömegek kapjanak, minél rövidebb idő alatt versenyképes, a munkaerőpiacon jól, könnyen és gyorsan hasznosítható tudást, ugyanis ez biztosíthatja az európai térség versenyképességének helyreállítását, megerősítését. Ugyanakkor nem szabad a felsőoktatást kizárólag gazdasági szempontok alapján vizsgálni. Azt a felsőoktatási intézményeknek is be kell látniuk, hogy elvárható, hogy gazdasági értelemben piacképes diplomát adjanak a fiatalok kezébe, de azt a szempontot is figyelembe kell venni, hogy az egyetemek nem kizárólag „szakemberképző intézmények”, hanem a tudományos és technológiai kutatások, illetve a tudományos élet „csúcsintézményei”.⁴⁰ A minőség kérdése is ehhez a ponthoz kapcsolódik, hiszen az ezzel kapcsolatos elvárás szintén nem csupán azt jelenti, hogy az oktatás minősége megfelelő legyen, hanem azt is, hogy a társadalom, a gazdaság és a tudomány igényeit egyszerre, megfelelő színvonalon elégítsék ki az egyes intézmények.

Nemcsak a változó társadalmi elvárások miatt volt szükség a felsőoktatás radikális átalakítására, hanem azért is, mert alapvetően a globalizációnak, illetve a technikai fejlődésnek köszönhetően átalakult a tudás természete, a tudásközvetítés technikája is.⁴¹ „Az univerzális tudomány-integrációt hirdető, autonóm racionális rendszerekre és az ezek háttérében meglévő adatokra építő modern tudás-felfogás helyébe az integrálhatatlan kultúrák, szemléletmódok dialógusában feltáruló értelmezési viszonyok tudatosítása kerül.”⁴² A bolognai folyamatban a megváltozott tudásszemléletre ad választ a kreditrendszer, illetve a kimeneti szempontú képesítési követelmények megfogalmazása. Megváltozott továbbá a társadalom tudásigénye is, számos olyan területen van ma már szükség magasabb szintű tudásra, ahol korábban nem vagy csak kevésbé volt. Ezzel is magyarázható többek között a felsőoktatás tömegesedése. A megnövekedett tudásigényre ad

---

³⁹Bencze Ágnes: A magyar felsőoktatás helyzetéről: problémák és javaslatok. 11-12. o. <https://www.keszei.chem.elte.hu/Bologna/BenczeAgnes2010> letöltve: 2012.11.10.

⁴⁰Bencze 2010. 11-12. o.

⁴¹Bókay Antal: Az egyetem funkcióváltásai és a bolognai folyamat. In.: Bolognai füzetek 4. Tempus Közalapítvány Budapest, 2010. 11-14. o.

⁴²Bókay 2010. 13. o.

választ a bolognai folyamatban a képzés kétszintűvé tétele. Megváltozott továbbá a tudás természete is, ma már kevésbé van szükség lexikális tudásra, hiszen a technikai fejlődésnek köszönhetően, gondolok itt például az Internetre, szinte minden információ könnyen és gyorsan hozzáférhető. A funkcionális tudás átadására kell felkészülnie a felsőoktatási intézményeknek, azonban ehhez nem csak a tanterveket kell átírni, hanem az egész oktatási struktúrát meg kell változtatni és jelentősen nagyobb hangsúlyt kell biztosítani például a készségek, képességek fejlesztésére.

Röviden összefoglalva a fentieket, elmondhatjuk, hogy a felsőoktatási rendszer „életidegenné” vált,⁴³ nem teljesítette a vele szemben megfogalmazott politikai, gazdasági, illetve társadalmi elvárásokat. Az európai egyetemek nem tudtak alkalmazkodni a gyorsan változó gazdasági – társadalmi környezethez; nem készítették fel a hallgatókat a munkaerőpiacra. A hallgatók egyre kevesebb hasznosítható tudást kaptak, a diploma pedig már nem volt elég a munkaerőpiacon való boldoguláshoz, amelyhez megfelelő készségekre, képességekre is szükség volt, de azokat nem tudták sem elsajátítani, sem pedig fejleszteni a felsőoktatási intézményekben. Éppen azért volt szükség a bolognai folyamat elindítására, hogy:

- a hallgatók a munkaerőpiacon használható tudással lépjenek ki az egyetem kapuján;
- a felsőoktatási intézmények végre áttérjenek a kompetencia- és készségfejlesztő, gyakorlatorientált képzési módszerekre;
- a hallgatók mobilitása erősödjön, legyen szó akár földrajzi mobilitásról, akár a rugalmas tanulmányi pálya biztosításáról;
- a végzett hallgatók a munkaerőpiacon gyorsan alkalmazhatóvá váljanak.

Röviden kitérek a felsőoktatási reform szükségességének egy másik szempontú elemzésére is: politikai és főleg gazdasági szempontból miért vált szükségessé a felsőoktatás átalakítása, illetve az európai felsőoktatás együttműködésének erősítése.

---

⁴³Barakonyi 2009. 26. o.

Előjáróban le kell szögezni, hogy az oktatási, de főleg a felsőoktatási rendszerek fejlettsége meghatározó versenytényezővé vált a régiók és a nemzetek között. A szabad tőke számára a kedvező pénzügyi helyzet mellett egyre vonzóbb a megfelelő fejlettségű oktatási és továbbképzési rendszer. A megfelelően fejlett oktatási és továbbképzési rendszer főbb jellemzői:

- alkalmazkodik a munkaerőpiac igényeihez;
- megfelelő a szakmai színvonala;
- biztosítja a hallgatói mobilitást;
- megfelelően rugalmas mind a képzési struktúra, mind a tananyag szempontjából.⁴⁴

A II. világháború következtében az Egyesült Államok, a nyomasztó katonai fölénye mellett rendkívüli gazdasági hatalomra is szert tett. A romokban heverő Európa újjáépítése is leginkább az amerikaiaknak jelentett gazdasági hasznot. Az Egyesült Államok versenyképességének legfőbb titka az volt, hogy hatalmas területén egységes gazdasági térséget épített ki. Nem csak a felvevőpiaca óriási, de egész területén szabadon, kötöttségek nélkül áramlik a tőke, illetve az áru, valamint magas a munkaerő-mobilitás is, köszönhetően annak, hogy nincsenek nyelvi vagy kulturális nehézségek és a diplomákat, szakképesítéseket is minden államban elfogadják. Európa viszonylag hamar felismerte, hogy Amerikával csak közös erőfeszítésekkel tudja felvenni a versenyt, ennek köszönhető többek között a nyugat-európai integráció viszonylag gyors beindulása. A Közös Piac, az Európai Közösségek, valamint az Európai Unió létrehozása mind azt a célt szolgálta, hogy Európában is egy, az amerikaihoz hasonló, sőt annál is sikeresebb gazdasági térség jöjjön létre. Számos területen rendkívül előrehaladott az integráció, gondoljunk pl. a vámhatárok eltörlésére, sőt mára a belső határok többségének megszüntetésére, ami jelentősen elősegíti az áruk, szolgáltatások, a tőke és a munkaerő szabad áramlását, vagy pl. a tagállamok közötti korlátok lebontását szolgálta a jogharmonizáció, illetve a közös pénz bevezetése is.⁴⁵

---

⁴⁴ Barakonyi Károly: Bologna Hungaricum. In: Kozma Tamás – Rébay Magdolna (szerk.): A bolognai folyamat Közép-Európában. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2008. 55. o.

⁴⁵Barakonyi Károly: Sorbonne-tól Prágáig: a „Bolognai Folyamat” 1-2.o. – www.unicum.sci.klte.hu/ttkar/bologna/barakony1.doc letöltve: 2012.11.10.

Visszatekintve elmondhatjuk, hogy az Európai Unió talán hibát követett el, amikor nem fektetett nagyobb hangsúlyt az oktatás kérdésére a kezdetektől. Számos, valóban nagy horderejű eredménye született az integrációs erőfeszítéseknek köszönhetően, de a kulturális és nyelvi korlátok fennmaradtak éppúgy, ahogy a szakképzettségek, diplomák kölcsönös elismerése sem valósult meg kellőképpen, megfelelő időben. Az 1980-as években az európai gazdaság még inkább leszakadt versenytársaitól, elsősorban az Egyesült Államoktól. Ennek egyik legfőbb oka az volt, hogy a versenyképes gazdasághoz nélkülözhetetlen valódi közös munkaerőpiac nem alakult ki az Unióban. A közös munkaerőpiac hiánya az oktatás, illetve a szakképzés és a felsőoktatás kérdésére is visszavezethető. Az európai képzési rendszerek rugalmatlanná és átláthatatlanná váltak, nem voltak az elvárásoknak megfelelően piacorientáltak, valamint a tanulmányi teljesítmények, diplomák, oklevelek, szakképesítések elismerése rendkívül körülményes és bonyolult volt. Ez alapvetően gátolta a hallgatói valamint a munkavállalói mobilitást is.⁴⁶

Sajnálatos tény, hogy Európa a II. világháború után elvesztette vezető szerepét és vonzerejét mind a kutatás-fejlesztés, mind a felsőoktatás terén. Még sajnálatosabb, hogy ezen a folyamaton évtizedeken keresztül nem is nagyon változtattak az európai államok. A XX. század második felében a kutatás és az innováció súlypontja Európából az USA-ba helyeződött át, amely jelentős összegeket költött a felsőoktatásra többek között annak érdekében, hogy minél több külföldi hallgatót vonzzon felsőoktatási intézményeibe (amely jelentős bevételi forrást biztosít az egyetemeknek), a tehetségek megszerzése érdekében is. Az „agyelszívás” (brain drain) egyenes következménye az európai egyetemek háttérbe szorulása lett. A fiatalok ebben az időszakban nem csak a harmadik világ országaiból, de számos európai országból is az Egyesült Államokba mentek tanulni és diplomájuk megszerzése után többet vissza sem tértek hazájukba, hanem ott helyezkedtek el. Nemcsak jobb minőségű oktatásban részesültek egy jól felszerelt egyetemen, hanem könnyebben jutottak a végzettségüknek megfelelő munkalehetőséghez is.⁴⁷

---

⁴⁶Tíz éves a Bolognai Nyilatkozat.
http://www.felvi.hu/felsooktatasi-muhely/archivum/bologna/tiz_eves_a_bolognai_nyilatkozat
letoltve:2012.11.16.

⁴⁷Jalowiecki, Bohdan and Gorzelak, Grzegorz Jerzy: Brain Drain, Brain Grain, and Mobility: Theories and Prospective Methods. In.: Higher Education in Europe, Vol. XXIX, No. 3, Oktober 2004. 299-309. o.

Az 1990-es években nyilvánvalóvá vált, hogy az Uniónak meg kell újulnia, növelnie kell vonzerejét és versenyképességét, különben végérvényesen lemarad a nemzetközi versenyben. Ennek a megújulásnak pedig mindenképpen szólnia kell az oktatásról, felsőoktatásról is. Tény, hogy ezen a területen Európa viszonylagos hátrányból indul a versenytársakhoz képest, hiszen nem csak nyelvi és kulturális akadályai vannak az együttműködésnek, de a hosszú múltra visszatekintő európai felsőoktatás már évszázadok óta államonként külön utakon jár, egymástól teljesen eltérő megoldások, oktatási modellek alakultak ki, amelyek konvergálása nem egyszerű feladat. Arról már nem is beszélve, hogy egy reformfolyamatnak mindig vannak ellenzői és kerékkötői, akik általában ellenérdekeltek ezekben a változásokban. Jelen esetben például egyes felsőoktatási intézmények oktatói és hallgatói, akik nem minden szempontból támogatják a bolognai folyamat megvalósítását, de még azon államok, hozzáállása sem mindig megfelelő a reformok végrehajtásához, amelyek önként vállalták részvételüket.⁴⁸ Azonban még egy összeurópai érdekeket szem előtt tartó és önkéntesen vállalt reformfolyamat is könnyen politikai csatározások témájává válhat, mint ahogy azt majd Magyarország esetében is látni fogjuk.

Az európai felsőoktatás fejlesztésének és igényének szükségét felismerve jött létre 1998-ban az ún. Sorbonne Nyilatkozat, majd ezt követte a Bolognai Nyilatkozat aláírása. 2000-ben pedig sor került az Európai Unió Lisszaboni Határozatának aláírására, amely azt tűzte ki célul, hogy 2010-re az európai térség faragja le hátrányát az USA-val szemben és váljon a világ legfejlettebb régiójává. A célok között szerepelt a hajdani fölény visszaszerzése az innováció terén, a versenyképesség erősítése, valamint a munkaerő-mobilitás megteremtése. Az új célok, illetve az új együttműködési területek, mint például az oktatás vagy a szakképzés, újfajta együttműködési formákat és metódusokat követeltek meg, így született meg az Európai Tanács lisszaboni ülésén a Nyílt Koordinációs Módszer (Open Method of Coordination továbbiakban: OMC). A módszer célja, hogy a tagállamok egyes területeken, mint például az oktatás kérdése, megosszák egymással tapasztalataikat, összehasonlítsák teljesítményüket, eredményeiket és kialakítsák az ún. legjobb gyakorlatot (best practice). A

---

⁴⁸ Papatsiba, Vassiliki: Making higher education more European through student mobility? Revisiting EU initiatives in context of the Bologna Process. In.: Comparative Education, Vol. 42, No. 1, February 2006. 93 – 111. o.

nyílt koordinációs módszer keretében a kijelölt célok megfogalmazásán túl rövid, közép- és hosszú távú tervek kidolgozására kerül sor, valamint indikátorok megállapítására az összehasonlíthatóság érdekében. Természetesen rendszeresen sor kerül az elért eredmények monitorozására, illetve a tapasztalatok megosztására is.⁴⁹

Nagyon hosszú utat járt be azonban az európai integráció az oktatáspolitikai terén is, a Lisszaboni Határozat megszületéséig.

1.2. Az Európai Unió felsőoktatási politikája

Ha feldolgozzuk az Unió oktatáspolitikai programjait, intézményeit, azt látjuk, hogy ezen a területen az Európai Bizottság Oktatási és Kulturális Főigazgatósága (European Commission Directorate-General Education and Culture továbbiakban: DGEAC) tevékenykedik, és egy oktatásügyi EU-biztos is. Számos, jelenleg is futó oktatási programot is találunk, legyen szó akár oktatáspolitikai programokról vagy például a hallgatók mobilitását elősegítő akciókról. Látva az intézmények és programok sokaságát, logikus lenne az a következtetés, hogy az Unió kulcsszerepet játszik az uniós oktatáspolitikai kialakításában. Amennyiben azonban közelebbről is pillantást vetünk az integrációs szerződésekre, azt fogjuk tapasztalni, hogy az Uniónak valójában eléggé körbehatárolt a mozgásteret az oktatáspolitikai terén.⁵⁰ Ficzer Lajos 11 éve leírt gondolata a mai napig érvényes: *„A felsőoktatás szerkezete, a kutatási rendszer alapvetően nemzeti kompetencia maradt még akkor is, ha az integrációs folyamatban, a különböző közösségi programok, közösségi intézkedések és közösségi jogi előírások, jogi normák a felsőoktatás és a kutatás rendszerét is erőteljesen befolyásolják és segítik annak a feltételrendszernek a kialakítását, amelynek eredményeként majd az egységes felsőoktatási térség kialakítására sor kerül.”*⁵¹

---

⁴⁹ Ertl, Hubert: European Union policies in education and training: the Lisbon agenda as a turning point? In.: Comparative Education Vol 42, No. 1, February 2006. 5-27. o.

⁵⁰ Winkvist, Lilian: Higher education and the proposed European Constitution, In.: Perspectives, Vol. 9. No, 2, April 2005. 57-64. o.

⁵¹ Ficzer Lajos: Bolognai Nyilatkozat az FTT szemszögéből In.: A Bolognai Nyilatkozat és a magyar felsőoktatás, Magyar Akkreditációs Bizottság, 2002. 27. o.

A közös piac történetének első 15 éve során a Közösségek nem mutattak túl nagy érdeklődést az oktatás kérdései iránt, az elsődleges cél a gazdasági integráció volt. Csak később ismerték fel az integrációban részt vevő államok, hogy az oktatáspolitikák közelítése és bizonyos fokú együttműködés nélkül a gazdasági integráció is megvalósíthatatlan. A tagállamok mindig is féltve őrizték oktatáspolitikájuk önállóságát. Röviden kitérek azokra a dokumentumokra, amelyek univerzálisan garantálják az emberek oktatással kapcsolatos jogait. Ezeket a dokumentumokat az Egyesült Nemzetek Szervezete (United Nations továbbiakban: ENSZ) Közgyűlése fogadta el, amelyeket az Európai Unió tagállamainak többsége ratifikált. Az említett dokumentumok közül az első az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata⁵², amelyet az ENSZ még a nyugat-európai integráció kezdetei előtt, 1948-ban fogadott el.⁵³ A Nyilatkozat kimondja, hogy mindenkinek joga van az oktatáshoz, amelynek ingyenesnek kell lennie, legalább általános iskolai szinten. A Nyilatkozat azt is kimondja, hogy a felsőoktatáshoz való hozzájutást, a részvétel lehetőségét mindenkinek egyformán biztosítani kell. Amint azt a következő idézetből látni fogjuk, a hivatalos magyar fordítás nem az oktatásról, hanem a nevelésről beszél, bár az eredeti szövegben az „education” szó szerepel, ami sokkal inkább oktatást, mint nevelést jelent.

„26. cikk

...A technikai és szakoktatást általánossá kell tenni; a felsőbb tanulmányokra való felvételnek mindenki előtt – érdeméhez képest – egyenlő feltételek mellett nyitva kell állnia...”⁵⁴

1959-ben fogadta el az ENSZ Közgyűlése a Gyermekek Jogairól szóló Nyilatkozatot⁵⁵, amely az 1924-ben szintén a gyermekek jogaival kapcsolatban aláírt Genfi Nyilatkozatot modernizálta. A Genfi Nyilatkozattal ellentétben az 1959-es dokumentum már az oktatás, nevelés kérdéséről is rendelkezik, igaz ugyan, hogy az Emberi Jogok Egyetemes

---

⁵² Nyilatkozat szövege: www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Letoltve:2012.12.10.

⁵³ Valle, Javier M.: Education in the European Constitution compared to other international documents: progression or retrogression? In.: Comparative Education, Vol 42. No. 1, February 2006. 29-47. o.

⁵⁴ www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=hng – United Nations Human Rights honlapja letöltve: 2012.11.13.

⁵⁵ Nyilatkozat szövege: www.un.org/cyberschoolbus/humanrights/resources/child.aspx letöltve:2012.12.01.

Nyilatkozatához képest nem történt sok előrelépés. A Gyermek Jogairól szóló Nyilatkozat is azt mondja ki, hogy a gyermekeknek joguk van az oktatáshoz, illetve az oktatáshoz való egyenlő hozzáféréshez.⁵⁶

Szintén fontosnak tartom megemlíteni az 1989-ben az ENSZ Közgyűlés által aláírt Egyezményt a gyermekek jogairól⁵⁷. Ez a dokumentum nem csak abból a szempontból hasznos, hogy összegyűjti és harmonizálja a különböző nemzetközi jogi szerződésekben megfogalmazott gyermekjogokat, de feladatokat szab az aláíró országokra a gyermekek jólétének aktív biztosítása érdekében.

„28. cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek az oktatáshoz való jogát, és különösen e jog gyakorlásának fokozatos, az esélyegyenlőség alapján való gyakorlása céljából:

...

c) minden arra alkalmas eszközzel biztosítják, hogy bárki képességeitől függően bejuthasson a felsőoktatásba;”⁵⁸

1.2.1. A kezdetek – 1957-től 1992-ig

Az Unió jogelődje az Európai Közösségek (továbbiakban: EK), az 1950-es években nem foglalkozott oktatáspolitikai kérdésekkel, európai szinten. Jogi alapját három szerződés jelentette, az 1951-ben aláírt Párizsi Szerződés, amely létrehozta az Európai Szén- és Acélközösséget (továbbiakban: ESZAK), az 1957-ben aláírt Római Szerződés, amely létrehozta az Európai Gazdasági Közösséget (továbbiakban: EGK), valamint az Európai Atomenergia Közösséget (továbbiakban: Euratom). Az említett három szerződésben az oktatáspolitikai kérdések nem, vagy csak néhány gondolat erejéig jelentek meg, a szakképzéssel kapcsolatban azonban találunk rendelkezéseket. Már az ESZAK Szerződés megemlíti a szakképzés kérdését a korábbi szén- és acélgyári munkások át- és

---

⁵⁶ www.unicef.hu – UNICEF honlapja letöltve:2012.11.13.

⁵⁷ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

⁵⁸ www.unicef.hu – UNICEF honlapja letöltve:2012.11.13.

továbbképzésével kapcsolatban. Az Euratom Szerződés pedig magába foglalja a nukleáris területen dolgozó szakemberek összehangolt, közös képzését.⁵⁹ A Római Szerződés 128. cikke pedig kimondta, hogy „A Tanács a Bizottság javaslata alapján, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Közgyűléssel folytatott konzultációt követően megállapítja egy olyan közös szakképzési politika végrehajtásának általános elveit, amely mind az egyes nemzetgazdaságok, mind pedig a közös piac harmonikus fejlődéséhez képes hozzájárulni.”⁶⁰ Emellett a Római Szerződés 118. cikke az Európai Bizottság (European Commission továbbiakban: Bizottság) feladataként jelöli ki a tagállamok közötti szoros együttműködés előmozdítását számos szociális kérdésben, többek között az alap- és magasabb szintű szakképzés területén. Szintén a Római Szerződés 125. cikke 50%-os támogatást biztosít az Európai Szociális Alapból a tagállamoknak a szakmai átképzések biztosítására.

A szakképzés terén, elég hamar megindult a közös gondolkodás, ugyanis az alapító országok belátták, hogy a munkaerő szabad áramlásának elősegítéséhez szükség van ennek a területnek az összehangolására is. A Tanács a Római Szerződésnek megfelelően 1963-ban döntést hozott⁶¹ arról a 10 alapelvről, amely mentén elindulhat a közös szakképzési politika kidolgozása. Azonban hiába volt ez kötelező érvényű döntés, a gyakorlatban a tagállamok nem foglalkoztak a döntés végrehajtásával, így az együttműködés a szakképzés terén továbbra is inkább kormányközi, mint szupranacionális szinten folyt.⁶² A Tanács 1968-ban született határozata⁶³ szintén a munkaerő szabad áramlását volt hivatott elősegíteni. A határozat kimondta, hogy ha egy munkavállaló egy másik tagállamban vállal munkát és családjával együtt odaköltözik, akkor a befogadó országnak az állampolgárokkal, azonos feltételekkel kell biztosítania az oktatás, illetve a szakképzés lehetőségét a gyermekek számára. Az Európai Bizottság 1971-ben fogadta el az „Általános irányelvek a közös

---

⁵⁹Reinalda, Bob - Kuleswa, Ewa 2006. 39-40. o.

⁶⁰Szerződés az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról. <http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc> letöltve:2012.11.14.

⁶¹A TANÁCS 63/266/EGK HATÁROZATA (1963. április 2.) a közös szakképzési politika megvalósítása általános elveinek megállapításáról. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:01:31963D0266:HU:PDF> letöltés:2012.10.14.

⁶²Ertl, Hubert: European Unipn policies in education and trainig: the Lisbon agenda as a turning point? In.: Comparative Education Vol 42, No. 1, February 2006. 5-27. o.

⁶³A TANÁCS 1612/68/EGK RENDELETE (1968. október 15.) a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:01:31968R1612:HU:PDF> letöltés:2012.10.14.

tevékenység kimunkálásához a szakképzés területén” című dokumentumot, amelyben még mindig a szakképzés volt a prioritás.⁶⁴ Az oktatáspolitikai közösségi szintű fejlesztésének igénye csak az 1970-es évek második felében fogalmazódott meg.

Megvizsgálva a korábban említett három alapítószerződést, két érdekes momentumot fedezhetünk fel. Az egyik, hogy már a Római Szerződésben megjelenik a képesítések, oklevelek, diplomák kölcsönös elfogadásának kérdése, amely azóta is egyik sarkalatos pontja a közös oktatáspolitikának. A Római Szerződés 57. cikke⁶⁵ kimondja: „A Tanács az önálló vállalkozói tevékenység megkezdésének és folytatásának megkönnyítése érdekében a Bizottság javaslata alapján és a Közgyűléssel folytatott konzultációt követően, az első szakaszban egyhangúlag, azt követően pedig minősített többséggel irányelveket bocsát ki az oklevelek, a bizonyítványok és a képesítés megszerzéséről szóló egyéb tanúsítványok kölcsönös elismerése céljából.”⁶⁶ Az Euratom Szerződés pedig említést tesz egy európai egyetemi intézmény felállításáról. A Szerződés 9. cikke többek között kimondja, hogy „létre kell hozni egy egyetemi jogállású intézetet, amely működésének részletes szabályait a Bizottság javaslata alapján a Tanács határozza meg minősített többséggel.”⁶⁷ Azonban, az Európai Közösségek számára az 1970-es évek közepéig az oktatási kérdések nem voltak elsődlegesek, így a diplomák és szakképesítések kölcsönös elfogadásáról szóló passzus is ugyanarra a sorsra jutott, mint a korábban említett közös szakképzési elvek, és a tagállamok a gyakorlatban nem hajtották végre ezeket. Az említett európai egyetemi intézmény felállítása is egészen 1976-ig váratott magára, akkor jött létre Olaszországban az Európai Egyetemi Intézet (European University Institute), amely azóta is támogatja a doktori képzéseket, illetve maga is tart képzéseket számos különböző témában, illetve támogatja az

---

⁶⁴ Koncz János: Európa oktatásáról – Maastricht után 10 évvel. In.: Európai Tükör 2004. 1. szám, A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központjának folyóirata, 47-71. o.

⁶⁵ EUMSZ 53. cikk (1) : „Az Európai Parlament és a Tanács az önálló vállalkozói tevékenység megkezdésének és folytatásának megkönnyítése érdekében rendes jogalkotási eljárás keretében irányelveket bocsát ki az oklevelek, a bizonyítványok és a képesítés megszerzéséről szóló egyéb tanúsítványok kölcsönös elismerése céljából, valamint a tagállamok önálló vállalkozói tevékenység megkezdésére és folytatására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek összehangolása céljából.”

⁶⁶Szerződés az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról. <http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc> letöltve:2012.11.14.

⁶⁷Az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés. <http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc> letöltve:2012.11.14.

egyetemi kutatásokat is. Az Intézet elsődleges célja, hogy megőrizze és bővítse Európa kulturális és tudományos örökségét.

Az 1970-es évek elején ismét számos olyan gazdasági és társadalmi hatás érte a tagállamokat és a Közösségeket, amelyek eredményeként az érdeklődés határozottabban fordult az oktatáspolitikai együttműködés felé. Mindenképpen érdemes megemlíteni ezek közül az 1973-as olajválságot, amely alapjaiban rengette meg a jóléti államba, illetve a gazdasági biztonságba vetett hitet. Ennek hatására egyre több európai politikusnak vált meggyőződésévé, hogy a Közösségek, a tagállamok, sőt az európai polgárok jövőjének záloga az oktatás, a kimeríthető természeti erőforrások helyett az emberi erőforrásokra, a tudás alapú innovációra kell fókuszálni.⁶⁸ Az olajválság hatására Európa-szerte nőtt a munkanélküliség. Különösen magas volt a munkanélküliségi ráta a fiatalabb korosztály körében és nagyobb figyelmet kapott az a tény is, hogy még mindig rengeteg 16 éves fiatal kerül ki minden végzettség nélkül a munkaerőpiacra az egyes európai országokban.⁶⁹

A közös gondolkodás valójában még az olajválság kirobbanása előtt megkezdődött, a tagállamok oktatási miniszterei először 1971-ben találkoztak. A találkozó témája elsősorban az együttműködés erősítése volt a szakképzés területén, de szóba került a diplomák, szakképesítések és tanulmányi periódusok kölcsönös elismerésének kérdése is.⁷⁰ 1973-ban az Európai Tanács felkérte Henri Janne volt belga oktatásügyi minisztert, hogy dolgozza ki a közös oktatáspolitikai alapelveit. Bár a Janne-jelentésben – melynek elkészítését 35 európai oktatási szakember segítette – megfogalmazott oktatási stratégiát elvetették, a tagállamok oktatási minisztereinek 1974-es találkozásánál létrejött az Oktatási Bizottság, amelynek létrehozását a Janne-jelentés az első lépések között jelölte meg a közös oktatáspolitikai felé vezető úton. Az Oktatási Bizottság 1976-ra dolgozta ki az első közös oktatási akcióprogramot. A programok egyrészt a tagállamok közötti tapasztalatcserét célozták, másrészt olyan megoldások kidolgozására irányultak, amelyek megkönnyítik a munka világába való bejutást és beilleszkedést az iskolapad elhagyása után. Az első közös

---

⁶⁸ Kecskés Balázs: Az EU oktatáspolitikája és magyarországi vonatkozásai – Politikai elemzések, Író Gergely Alapítvány III. évf. 2. szám, 1-15. o. <http://www.doksi.hu/get.php?lid=3220> letöltve: 2012.11.16.

⁶⁹ Ertl, Hubert 2006. 5-27. o.

⁷⁰ Pépin, Luce: The History of EU Cooperation in the Field of Education and Training: how lifelong learning became a strategic objective. In.: European Journal of Education, Vol. 42, No. 1, 2007. 121-132. o.

oktatáspolitikai program eredményei nem voltak számottevőek, jelentőségét inkább az adta, hogy legitimálta az oktatás területén való közös fellépést, cselekvést.

1.2.2. Az Európai Bíróság joggyakorlata

Az első közös akcióprogramok elindítása mellett, az Európai Bíróság is hozzájárult a közös oktatáspolitikai fejlődéséhez. Az alapszerződések nem határozták meg konkrétan a szakképzés fogalmát, azonban az Európai Bíróság az 1980-as években számos olyan precedens értékű döntést hozott, amelyek – amellet, hogy pontosították a szakképzés fogalmát – hozzájárultak ahhoz, hogy új szakasz kezdődjön a közösségi oktatáspolitikai történetében. Kiemelendő, hogy az Európai Bíróság döntései mindig is rendkívül fontos elemét alkották a teljes közösségi joganyagnak („*aquis communautaire*”), ugyanis számos esetben a bírósági döntések értelmezték a szerződések egyes passzusait. A perek közül mindenképpen érdemes megemlíteni az 1983-as Gravier-ügyet⁷¹. Françoise Gravier francia állampolgár Liège városában tanult Belgiumban és magasabb összegű tandíjat kellett fizetnie, mint a helyi diákoknak. Az ügyben végül az Európai Bíróság hozott döntést, amely nemcsak azt mondta ki, hogy az iskola negatív diszkriminációt alkalmazott a diákkal szemben, hanem azt is, hogy a főiskolai oktatás, mint szakképzés a Római Szerződés 128. cikkelye hatálya alá tartozik. Ekkor született meg a szakképzés azóta is gyakran használt Gravier-féle definíciója, amely kimondja: *„szakképzésnek tekintendő az oktatás bármely olyan formája, amely egy adott foglalkozás, szakma vagy munka vállalásához szükséges képítésre készít elő, vagy biztosítja az adott foglalkozáshoz, szakmához vagy munkához szükséges képességeket, függetlenül a diákok vagy hallgatók életkorától és végzettségétől, még abban az esetben is, ha a képzési programban megtalálhatóak az általános oktatás sajátosságai is”*⁷².

---

⁷¹ 293/83. Françoise Gravier kontra Ville de Liège ügyben 1985. február 13-án hozott ítélete [EBHT 1985., 00593]

⁷² Bekemans, Léonce – Balodinos, Athanassios: Az oktatás, a szakképzés és a kultúra a Maastrichti Egyezményben. In: Zarándy Zoltán (szerk.): Európa az iskolában – az iskola Európában. Oktatási Minisztérium 1998. 144. o. <http://www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/europa-iskolaban/europa-iskolaban> letöltve:2012.11.16.

A Vlassopoulou-esetben⁷³ a Bíróság – a Római Szerződés 52. cikk, a letelepedés szabadsága tekintetében – úgy rendelkezett, hogy ebben az esetben az alapszabadságot úgy kell értelmezni, hogy az megköveteli a tagállam nemzeti hatóságától, amelyhez a kérelmet a közösségi állampolgár kérelmet nyújtott be egy olyan foglalkozás gyakorlása érdekében, amelyet a származási országában jogosult volt gyakorolni, és aki az elsőként említett országban jogtanácsosi tevékenységet folytat. A nemzeti hatóság köteles megvizsgálni, hogy a diplomában igazolt, az érdekelt személy által a származási országban megszerzett tudás és szakképzettség mennyiben felel meg a befogadó ország rendelkezéseiben előírtaknak. Ha a diploma ezeknek csak részben felel meg, akkor a szóban forgó nemzeti hatóságnak joga van az érdekelt személytől megkövetelni annak bizonyítását, hogy megszerezte azt a tudást és szakképzettséget, amit tőle megkövetelnek.

Anita Groener⁷⁴ holland állampolgár Dublinban helyezkedett el rajztanárként, de a véglegesítéséhez feltételül szabta az illetékes ír oktatásügyi hatóság, hogy a hivatalos nemzeti nyelvből (gael-kelta) tegyen nyelvvizsgát. Miután nem sikerült a nyelvvizsgát letennie, elutasították véglegesítés iránti kérelmét. Anita Groener kérte a döntés bírósági felülvizsgálatát. Keresetében az EGK-t létrehozó Szerződésnek arra a pontjára hivatkozott, amely tiltja a nemzeti hovatartozás szerinti diszkriminációt. Az Európai Közösségek Bírósága helybenhagyta az eljáró ír hatóság döntését: ítéletében elismerte a tagállamok azon jogát, hogy védjék a nemzeti nyelvüket és ennek megfelelő politikát folytassanak.

A Bíróság ítélete szerint: *„A tanári állás indokoltta teszi a nyelvtudás követelményét abban az esetben, ha ez a követelmény része a nemzeti nyelv előmozdítását szolgáló politikának, s ha ezt a követelményt a kitűzött célhoz viszonyítva arányosan, és más tagállamok állampolgáraival szemben sem diszkriminatív célzattal érvényesítik.”*

Szintén érdemes megemlíteni az 1988-as Blaizot-ügyet⁷⁵, amely során az Európai Bíróság kimondta, hogy az egyetemi képzés is a Római Szerződés 128. cikkelye alá tartozik,

---

⁷³ 340/89. Irene Vlassopoulou kontra Ministerium für Justiz, Bundes- und Europaangelegenheiten Baden-Württemberg ügyben 1991. május 7-én hozott ítélet [EBHT 1991., I 02357]

⁷⁴ 379/87. Anita Groener v Minister for Education and the City of Dublin Vocational Educational Committee ügyben 1989. november 28-án hozott ítélet [EBHT 1989., 03967]

⁷⁵ 24/86. Vincent Blaizot kontra Université de Liège és társai ügyében 1988. február 2-án hozott ítélet [EBHT 1988., 00379]

hiszen az egyetem is olyan szakképesítést biztosít, amely elősegíti, hogy a fiatalok egy szakmával a kezükben lépjenek ki a munkaerőpiacra. A szakképzés ilyen tág értelmezése megteremtette a jogi alapot arra, hogy az Európai Közösség továbblépjen a közös oktatáspolitikai területén és számos, a felsőoktatást célzó közösségi akcióprogram indulhasson. A Maastrichti Szerződés aláírásáig ezek az akcióprogramok jelentették a közösségi oktatás legfőbb bázisait.

A Bíróság a Grzelczyk ügyben⁷⁶ megállapította, hogy az uniós polgárságnak az a célja, hogy a tagállami polgárok alapvető jogi helyzetét meghatározza, biztosítva, hogy akik ugyanolyan helyzetben vannak, azonos elbánást élvezzenek, függetlenül állampolgárságuktól. A döntés indoklásában arra is utalt, hogy az egyetemisták pénzügyi helyzete az idő folyamán hátrányosan is megváltozhat, s a tagállamoktól egy bizonyos mértékű pénzügyi szolidaritás elvárható.

A Bíróság határozata: „A Szerződés 6. és 8. cikkével (módosítást követően EK 12. és EK 17. cikk) ellentétes, hogy valamely, nem járulékalapú rendszer olyan szociális ellátásban való részesülés, mint amilyen az 1974. augusztus 7-i belga törvény által létrehozott

---

⁷⁶ 184/99. Rudy Grzelczyk kontra Centre public d'aide Sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve ügyben 2001. szeptember 20-án hozott ítélet [EBHT 2001., I 06193].

A francia állampolgárságú Rudy Grzelczyk 1995-ben kezdte meg testnevelési egyetemi tanulmányait a Louvain-la-Neuve-i katolikus egyetemen, és akkor kezdődött belgiumi tartózkodása is. Tanulmányai első három évében saját maga által megélhetési, lakhatási és tanulmányi költségeit, mivel különféle kisebb fizetett tevékenységeket végzett és fizetési kedvezményekben részesült. Tanulmányai negyedik és egyben utolsó évének megkezdésekor minimex iránti kérelmet nyújtott be a CPAS-hoz (Ottignies-Louvain-la-Neuve állami szociális segélyközpontja). Jelentésében a CPAS rámutat, hogy Grzelczyk tanulmányainak finanszírozása érdekében sokat dolgozott, de szakdolgozata elkészítése és szakmai gyakorlata elvégzése nagyban megnehezítette számára az utolsó év abszolválását. Ebből az okból 1998. október 16-i határozatával a CPAS az egyedülálló számára járó összeg alapulvételével számított minimexben részesítette a kérelmezőt.

A CPAS kérte a minimex RG számára kifizetett összegének a belga állam által történő megtérítését. Mivel az illetékes szövetségi miniszter megtagadta a megtérítést azzal az indokkal, hogy a minimex nyújtásához megkívánt jogi feltételek, különösen az állampolgársági feltétel nem teljesült. Ezt követően a CPAS megszüntette a minimex folyósítását, „az érdekelt diákként beiratkozott EGK polgár” indoklással.

Érintett megtámadta a határozatot a Tribunal du travail de Nivelles előtt, amely utalt az EuB ítélkezési gyakorlatára, amely értelmében a minimex szociális kedvezménynek minősül a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló 1612/68/EGK tanácsi rendelet 7. cikkének (2) bekezdése alapján, és hogy a belga jog értelmében a minimexre való jogosultságot kiterjesztették e rendelet hatálya alá tartozó személyekre. Ugyanakkor a bíróság emlékeztet arra, hogy a CPAS szerint RG nem felel meg a minimex személyi hatálya kiterjesztéséhez szükséges összes feltételnek, mivel diák minősége nem teszi lehetővé, hogy munkavállalónak tekintés és belgiumi tartózkodása nem a munkavállalók szabad mozgása elvének végrehajtásából következik. Emellett az említett bíróság arra is választ vár, hogy az európai polgárság és a hátrányos megkülönböztetés elvével nem ellentétes-e az alapeljárásban szóban forgó nemzeti jogszabályok alkalmazása.

létminimum, az olyan tagállamok állampolgárai esetén, akik nem annak a fogadó tagállamnak az állampolgárai, amelynek területén az említett állampolgárok jogszerűen tartózkodnak, attól a feltételtől függ, hogy ez utóbbiak a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló 1612/68/EGK tanácsi rendelet hatálya alá tartoznak-e, míg a fogadó tagállam állampolgárával szemben ilyen feltételt nem alkalmaznak.”

2003-ban a Valentina Neri⁷⁷ és a European School of Economics (ESE) ügyben a Bíróság leszögezte, hogy az a közigazgatási gyakorlat, amely szerint nem ismerhető el Olaszországban, egy másik tagállam egyeteme által adott diploma, ha a diplomához szükséges kurzusokat Olaszországban végezte el az illető, ellentétes az EK-Szerződés letelepedés szabadságáról szóló rendelkezéseivel. Ezzel az ítélettel az Európai Bíróság jelentős mértékben megnyitotta az utat az egyetemek szabad mozgásához az Unión belül.

A szabálytalansági eljárások, amelyek Belgium és Ausztria ellen indultak 2003-ban érdekes példái, hogy a Bizottság milyen erőteljesen tevékenykedik ezen a területen. Mindkét ország kis ország, nagy szomszédos, azonos vagy hasonló nyelvet beszélő országokkal övezve és mindkettőnek nyitott, azaz nem korlátozott felsőoktatási felvételi rendszere van, szemben az említett szomszédos országokkal. A nyitott felvételi rendszer nagyarányú külföldi hallgatói beáramlást okozott belga és osztrák területre, amelyek megpróbálták korlátozni ezt a fajta beáramlást, annak érdekében, hogy megelőzzék az oktatási túlterheltségét. A Bizottság úgy döntött, hogy ellentmond ennek a korlátozó joggyakorlatnak, mivel ezek nem kompatibilisek az uniós joggal, az uniós oktatási célokkal.⁷⁸

---

⁷⁷ 153/02. Valentina Neri kontra European School of Economics ügyben 2002. november 13-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-13555] A tényállás szerint egy olasz állampolgárt felvettek az angol Nottingham Trent University-re (NTU), azonban az ESE nevű felsőoktatási intézmény – az NTU megbízásából – Olaszországban is szervezett kurzusokat. Ezek egyikére jelentkezett költségtakarékossági okokból az illető, azonban az olasz hatóságok tájékoztatták, hogy nem fogják a diplomáját elismerni, lévén hogy Olaszországban elvégzett kurzusok alapján kíván külföldi diplomát szerezni. Ezek után Neri kisasszony megpróbálta peres úton visszaszerezni a már befizetett tandíjat, a vita eldöntése azonban egy európai jogi előkérdés eldöntését is igényelte, hogy mennyiben van összhangban az Unió jogával az olasz közigazgatási gyakorlat.

⁷⁸ Garben, Sacha: EU Higher Education Law. The Bologna Process and Harmonization by Stealth. Kluwer Law International, The Netherlands, 2011. 111-113. o.

A Bizottság vs. Ausztria ügyben⁷⁹ (2005) az Európai Bíróság végül is megállapította, hogy nem összeegyeztethető az Európai Közösség jogával, ha egy tagállam egy másik tagállam polgárait, csak akkor engedi be egyetemére, ha a jelentkezők saját országukban előbb már teljesítették az ott megkívánt felvételi követelményeket, hiszen ez egyenlő lenne az állampolgárságon alapuló diszkriminációval. Az osztrák kormány arra hivatkozott, hogy a vitatott szabályozás célja a felsőoktatási rendszer egységének illetve működőképességének megőrzése a Németországból beáramló felvételizőkkel szemben. A Bíróság viszont a Római Szerződés 149. (126.) cikkének (2) bekezdésére hivatkozott, amely céljának tekinti a diákok és hallgatók mobilitásának ösztönzését. Erre a hallgatóknak akkor van lehetőségük, azaz a hallgatók szabad mozgása akkor érvényesülhet, ha a más tagállamban szerzett középiskolai bizonyítványuk alapján jelentkezhetnek az osztrák felsőoktatási intézményekbe, természetesen az osztrák felvételizőkkel azonos feltételekkel. A Bíróság ítéletében megfogalmazta, hogy az osztrák kormány állításával szemben – amely szerint visszaélésről beszélhetünk – alapvető szabadság gyakorlásáról volt szó.

A Bressol és társai ügyben⁸⁰ a Bíróság ítélete kimondja, hogy főszabály szerint ellentétes az uniós joggal a külföldi illetőségű diákok bizonyos felsőfokú közegészségügyi képzésekre való beiratkozásának korlátozása. E korlátozás azonban összeegyeztethető az uniós joggal, ha a közegészség védelmére irányuló céllal igazolható. A Bíróság először megállapítja, hogy a szóban forgó szabályozás eltérően kezeli a belföldi és a külföldi illetőségű diákokat. Ez az eltérő bánásmód az állampolgárságon alapuló közvetett megkülönböztetésnek minősül, amely tilos, kivéve, ha azt objektív okok igazolják.

A Bíróság szerint, tekintettel a Belgiumi Francia Közösség felsőoktatási rendszerének finanszírozási módjára, az e rendszer finanszírozásának túlzott megterhelésétől való félelem nem igazolhatja ezt az eltérő bánásmódot.

Ezenkívül, az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a közvetetten az állampolgárságon alapuló eltérő bánásmód igazolható a minőségi, kiegyensúlyozott és

---

⁷⁹ 147/03. Európai Közösségek Bizottsága kontra Osztrák Köztársaság ügyben 2005. július 7-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-05969]

⁸⁰ 73/08. Nicolas Bressol és társai és Céline Chaverot kontra Gouvernement de la Communauté française ügyben 2010. április 13-án hozott ítélet [EBHT 2010., I 02735]

mindenki számára hozzáférhető orvosi ellátás fenntartására irányuló céllal, amennyiben az hozzájárul a magas szintű közegészség-védelem megvalósításához.

Ennek megfelelően azt kellett megvizsgálni, hogy a szóban forgó szabályozás alkalmas-e a legitim cél megvalósításának biztosítására, illetve nem haladja-e meg az e cél megvalósításához szükséges mértéket. E tekintetben végső soron a jogvitában szereplő tények értékelésére és a nemzeti szabályozás értelmezésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata annak meghatározása, hogy az említett szabályozás mennyiben felel meg e követelménynek.

A Bidar ügyben (2005)⁸¹ a Bíróság megállapította, hogy az egyetemistáknak nyújtott kedvezményes diákhitelt, más tagállam polgárai esetében, nem lehet attól függővé tenni, hogy a hallgató letelepedett legyen az Egyesült Királyságban, s már az egyetem megkezdése előtt legalább három évvel ott éljen. Megállapította továbbá, hogy egy bizonyos mértékű pénzügyi szolidaritás elvárható a tagállamoktól, annak érdekében, hogy a más tagállamból érkezett egyetemista alapvető létfenntartását biztosítsák.⁸²

A Brown ügyben⁸³ az EuB egyértelműen és átfogóan rögzítette a közösségi jog értelmében vett munkavállalói fogalmat. Így egy másik tagállam állampolgára, aki a területi tagállamban jelen esetben 8 hónapos munkaviszonyt létesít annak érdekében, hogy utána ugyanazon a szakterületen ugyanazon területi tagállamban megkezdje egyetemi tanulmányait, továbbá akit munkaadója a gyakorlati képzésre az érvényes egyetemi beiratkozás birtokában vett fel a 1612/68/EGK tanácsi rendelet 7. cikk (2) bekezdése értelmében a közösségi jog szempontjából munkavállalónak minősül.⁸⁴

---

⁸¹ 209/03. Dany Bidar kérelmére The Queen kontra London Borough of Ealing and Secretary of State for Education and Skills ügyben 2005. március 15-én hozott ítélet. [EBHT 2005., I-02119]

⁸² Király Miklós: Egység és sokféleség. Az Európai Unió jogának hatása a kultúrára. Új Ember Kiadó, Budapest, 2007. 143. o.

⁸³ 197/86. Steven Malcolm Brown kontra The Secretary of State for Scotland ügyben 1988. június 21-én hozott ítélet. [EBHT 1988., 03205] A francia és brit kettős állampolgársággal rendelkező Steven Brown Franciaországban élt, ott rendelkezett állandó lakóhellyel. Mérnöki tanulmányainak előkészítése érdekében Edinburghban beiratkozott egy fizetett egyetemi előkészítő, gyakorlati képzésre, és a munkavállalókra vonatkozó 1612/68/EGK tanácsi rendeletre, másodlagos közösségi jogforrásra hivatkozva szociális támogatást igényelt. Ezt a támogatást azonban a nemzeti jog értelmében csak olyan személyek vehették igénybe, akik az igénylést megelőző 3 évben Skócia területén éltek. Az EuB előzetes döntéshozatali eljárás keretében hozott ítéletet.

⁸⁴ Szalayné Sándor Erzsébet (2003): Az Európai Unió közjogi alapjai I. kötet. Dialog Campus, Budapest-Pécs, 2003. 300-301. o.

Az Bíróság döntéseinek nyilvánvaló következménye az egyetemek, egyetemi képzések és egyetemi hallgatók szabad mozgása az Unión belül, az egyetemek közötti verseny növekedése, továbbá a spontán közeledés, harmonizáció.⁸⁵

Amellett, hogy a tagállamok saját belső ügyökként kezelik a kulturális életük szabályozását, a szakképzés és a felsőoktatás esetén elengedhetetlen az európai dimenzió megléte, hiszen a személyek szabad mozgása, mint az Európai Unió egyik alapszabadsága a diplomák kölcsönös elismerésével válhat teljessé.

1.2.3. Az akcióprogramok szerepe – Erasmus, Comett, Jean Monnet, Petra

Az 1980-as években elindult akcióprogramok közül említést érdemel a méltán közismert Erasmus-program, amelynek legfőbb célja a hallgatói mobilitás élénkítése volt, de emellett számos egyéb célkitűzése is volt, mint például az innováció fejlesztése, az oktatás minőségének javítása, illetve a szorosabb együttműködés előmozdítása az EGT országokban. Az 1987-ben elindított program úttörő szerepet játszott az együttműködést támogató erőforrások és szervezetek kialakításában, létrejöttében. Az Erasmus-program keretein belül több az átláthatóságot, átjárhatóságot és a mobilitást támogató eszköz modellkísérletét indították el, mint az Európai Kreditátviteli Rendszer (European Credit Transfer and Accumulation System; továbbiakban ECTS), valamint az oklevélmelléklet. A hallgatói mobilitást előtérbe helyező Erasmus-program célja természetesen elsősorban a gazdasági együttműködés előmozdítása, hiszen a program segítségével, európai tapasztalattal és identitástudattal rendelkező szakemberek képzése valósul meg. Szintén az 1980-as években indult az ún. Lingua-program, amelynek célja az idegennyelv-tanulás és oktatás támogatása, elősegítése volt. Említést érdemel továbbá a Tempus-program is, amely 1990-től a középkelet-európai országok felsőoktatási intézményeit is bevonta a közös tevékenységbe. A Tempus-program legfőbb célja a Közösségek partnerországainak támogatása volt, a felsőoktatási rendszerek fejlesztésével segítették a társadalmi és gazdasági

---

⁸⁵ Király Miklós 2007. 144. o.

reformfolyamatokat. A program keretében a tagállamok felsőoktatási intézményei segítették tapasztalataik átadásával a volt szocialista országok felsőoktatási intézményeinek reformját, fejlesztését. 1986-ban indult az ún. Comett-program⁸⁶, amely elsősorban az innováció fejlődését, valamint a tudományos és mérnöki képzés fejlesztését támogatta. 1990-ben indult a Jean Monnet-program, amelynek célja az oktatás és a kutatás ösztönzése volt az európai integrációs tanulmányok területén.

Érdeemes röviden szót ejteni a szakképzés területén elindult programokról is, mint például a Petra-program⁸⁷, amely az ifjúság és a felnőttek szakképzésének előmozdítására jött létre. Ezen a területen említést érdemel továbbá a Force-program⁸⁸, amely a felnőttképzést, a folyamatos szakképzést, tehát az életen át tartó tanulást hivatott támogatni. Elindult továbbá az első, kifejezetten a nők szakképzését támogató program, az Iris⁸⁹ is.

Bár a fent felsorolt programok a 1980-as években kis költségvetéssel indultak, többségük gyorsan nagy ismertségre és népszerűsége tett szert. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a programok költségvetése néhány év alatt 14 millió ECU⁹⁰-ról 1 milliárd ECU-ra nőtt. Az egyik legnépszerűbb program, az Erasmus résztvevőinek száma az elindításától kezdve dinamikusan nőtt: a hallgatók száma már az első tanév után megháromszorozódott, az ezredfordulóra pedig már közel egymillió fiatalnak biztosította a mobilitás lehetőségét.

---

⁸⁶ Programme of the Community in Education for Technology

⁸⁷ Council Decision 87/569/EEC Action Programme for the Vocational Training of Young People and their Preparation for Adult and Working Life

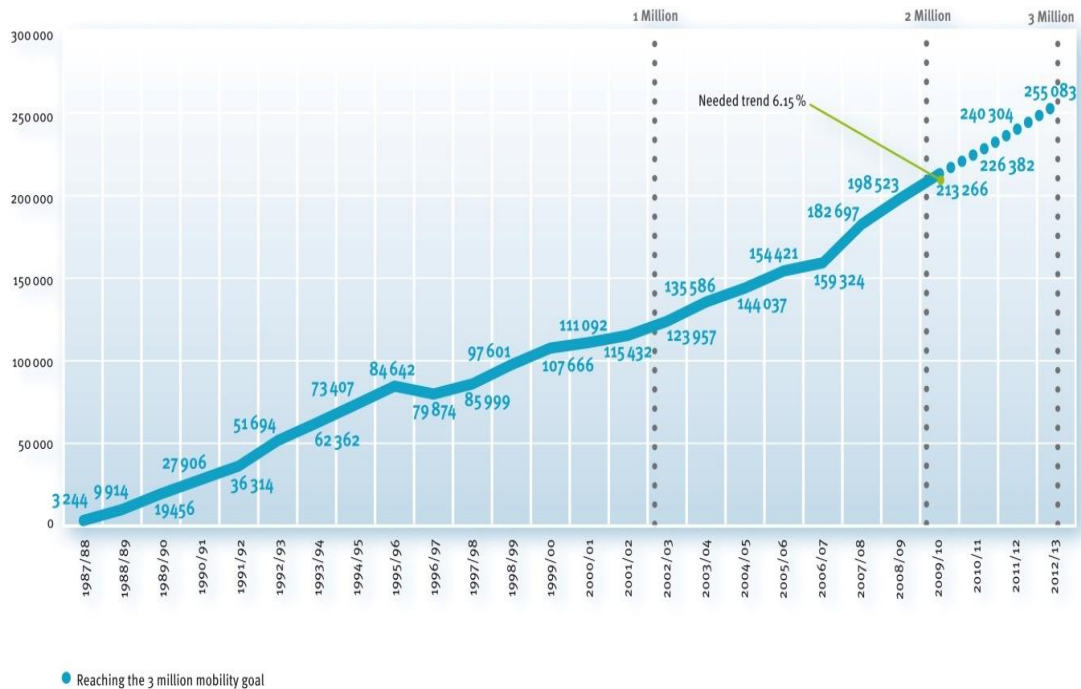
⁸⁸ Council Decision 90/267/EEC Establishing an action programme for the development of continuing vocational training in the European Community (Force).

⁸⁹ European network of training for women launched in December 1988.

⁹⁰ ECU – európai valutaegység 1979-től az euró bevezetéséig. Bankjegy vagy pénzérme formában sohasem létezett. Bevezetésének célja a tagállamok valutái közötti ingadozás mérséklése volt.

2. számú ábra: Az Erasmus-program résztvevőinek száma

Progress to achieving the 3 million student mobility target

Forrás: <http://www.erasmusguide.eu>

1.2.4. A szakképzés összehangolása

Az akcióprogramok elindítása mellett számos további lépés is történt az oktatás és a szakképzés összehangolására. A közös cselekvés előmozdítása ezeken a területeken alapvetően két tényezővel magyarázható ebben az időszakban. Egyrészt a Közösség jelentősen kibővült, másrészt a kezdeti időszakhoz képest az integrációs folyamat lelassult. Ezek a folyamatok nemcsak az EK intézményeinek reformjához, illetve a célkitűzések módosításához vezettek, de olyan területek is fókuszba kerültek, amelyeket a tagállamok a Közösségek alapítása során nem kezeltek prioritásként, ilyen volt az oktatás és szakképzés kérdése is. Egyre több európai politikus gondolkodott úgy, hogy nemcsak a munkaerőpiac új

kihívásaira jelent választ a közös oktatáspolitikai erősítése, hanem ez a terület a záloga az Egységes Európai Piac sikerességének, versenyképességének.

1975-ben az Európai Tanács döntése nyomán létrejött az Európai Szakképzés-fejlesztési Központ (European Centre for Development of Vocational Training továbbiakban: CEDEFOP), amelynek legfőbb feladata, hogy segítse a Bizottságot a szakképzés és a továbbképzés előmozdításában az Európai Közösségek területén. Az 1990-ben létrehozott Európai Képzési Alapítvány (European Training Foundation továbbiakban: ETF) feladata, hogy hozzájáruljon a közép-kelet-európai országok, valamint a volt Szovjetunió tagállamaiban a szakképzési rendszerek fejlesztéséhez. 1984-ben jött létre a Nemzeti Akadémiai Elismerési Információs Központ (National Academic Recognition Information Centres továbbiakban: NARIC) hálózat az Európai Bizottság kezdeményezésére, amelynek az volt a célja, hogy fejlessze az oklevelek és külföldi tanulmányok elismerését, ezzel növelve a hallgatói és oktatói mobilitást. Bár már a Maastrichti Szerződés aláírása után, 1994-ben jött létre, mégis itt érdemes megemlíteni a NARIC hálózattal szoros együttműködésben dolgozó Információs Központok Európai Hálózatát (European Network of Information Centres továbbiakban: ENIC), amely az Európa Tanács és az UNESCO információs hálózatának összeolvadásával jött létre. Az ENIC hálózat nemzeti információs központokból állt, amelyek információt szolgáltattak és tanácsot adtak a külföldi diplomák és szakmák elismerésével, az egyes tagállamok és európai országok oktatási rendszereivel, a külföldi tanulmányi lehetőségekkel, valamint ezek finanszírozásával kapcsolatban.

Az említett intézményi és strukturális változások, illetve a célkitűzések átalakítása jelent meg az 1986-ban aláírt Egységes Európai Okmányban⁹¹. Az oktatáspolitikai szempontjából az Okmány legfontosabb újdonsága annak az igénynek a megfogalmazódása, hogy az „európai dimenzió” megjelenjen az oktatásban. Az európai dimenzió, az európai identitás erősítésének kérdése már a korábban említett Janne-jelentésben is szerepelt, az európai politikusok azonban csak az 1980-as évek közepére-végére jöttek rá arra, hogy ez valóban az egyik sarkalatos pontja az integrációs törekvések sikerességének. Az európai dimenzió egy összetett fogalom, amely magában foglalja Európa történelmének ismeretét, az európai

---

⁹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1987:169:FULL:EN:PDF> letöltve:2013.07.21.

kulturális örökség megismerését, bővítését és megőrzését éppúgy, mint a közös európai identitás erősítését, az európai polgár fogalmát. 1988-ban az Európai Közösségek Tanácsa és a Tanács ülésén részt vevő oktatási miniszterek határozatban fogalmazták meg azokat az alapelképzeléseket és célkitűzéseket, amelyek a következő időszakban az európai dimenzió elterjedését szolgálják az európai oktatásban. A határozat kimondta, hogy *„Meg kell erősítenünk a fiatalokban az európai identitás érzését, egyértelművé kell tennünk számukra az európai civilizációnak, valamint azoknak az alapoknak az értékét, amelyekre Európa népei ma a fejlődésüket kívánják építeni, ezek elsősorban a demokrácia elveinek a megőrzése, a társadalmi igazságosság és az emberi jogok tiszteletben tartása.”*⁹² A határozat eredményeképpen az európai dimenzió megjelent a tagállamok tantervében, a tananyagban, illetve a tanárképzésben is.

1.2.5. Maastricht után – a közös oktatáspolitikai fejlődése 1993-tól

1993-ban az Európai Unióról szóló szerződés (továbbiakban: Maastrichti Szerződés vagy MSZ) hatályba lépésével megszületett az Európai Unió. A szerződés a közösségi oktatáspolitikai szempontjából történelmi jelentőséggel bír, hiszen az európai integráció történetében első alkalommal jelent meg a tagállamok számára rendkívül érzékeny területet jelentő oktatás a közösségi joganyagban. Az oktatás és a szakképzés elválasztása lehetőséget biztosított az Uniónak, hogy az általános képzés területére vonatkozó kompetenciáit megfogalmazza, illetve megteremtette a jogi környezetet az Unió számára a közösségi oktatási tevékenységek továbbfejlesztésére.

„OKTATÁS, SZAKKÉPZÉS ÉS IFJÚSÁG

126. cikk

(1) A Közösség a tagállamok közötti együttműködés ösztönzésével és szükség esetén tevékenységük támogatásával és kiegészítésével hozzájárul a minőségi oktatás fejlesztéséhez, ugyanakkor teljes mértékben

---

⁹² RESOLUTION OF THE COUNCIL AND THE MINISTERS OF EDUCATION MEETING WITHIN THE COUNCIL on the European dimension in education of 24 May 1988 (88/C 177/02) [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41988X0706\(01\):EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41988X0706(01):EN:NOT) letöltve:2012.11.14.

tiszteletben tartja a tagállamoknak az oktatás tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét, valamint kulturális és nyelvi sokszínűségüket.

(2) *A Közösség fellépésének célja:*

- az európai dimenzió fejlesztése az oktatásban, különösen a tagállamok nyelveinek oktatása és terjesztése útján;
- a diákok és a tanárok mobilitásának ösztönzése, többek között az oklevelek és résztanulmányok tanulmányi célú elismerésének ösztönzésével;
- az oktatási intézmények közötti együttműködés előmozdítása;
- a tagállamok oktatási rendszereit egyaránt érintő kérdésekre vonatkozó információ- és tapasztalatcsere fejlesztése;
- a fiatalok és a szociálpedagógusok csereprogramjainak ösztönzése;
- a távoktatás fejlesztésének ösztönzése.

(3) *A Közösség és a tagállamok erősítik az együttműködést harmadik országokkal és az oktatás területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal.*

(4) *Annak érdekében, hogy hozzájáruljon az e cikkben említett célkitűzések eléréséhez, a Tanács:*

- a 189b. cikkben megállapított eljárásnak megfelelően, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Régiók Bizottságával folytatott konzultációt követően ösztönző intézkedéseket fogad el, kizárva azonban a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek bármilyen összehangolását;
- a Bizottság javaslata alapján, minősített többséggel ajánlásokat fogad el.”

Az MSZ 126. cikke – bár nem vitatja a tagállamok fennhatóságát az oktatási kérdésekben – kimondja, hogy az Európai Közösségnek hozzá kell járulnia az oktatás minőségének fejlesztéséhez, előmozdítva az együttműködést a tagállamok között. Az Uniónak szükség esetén támogatnia kell, illetve ki kell egészítenie a tagállamok oktatással kapcsolatos tevékenységét, természetesen tiszteletben tartva az oktatás tartalma és az oktatási rendszer felépítése terén éppúgy, mint a nyelvi és kulturális sokféleséget.

A 126. cikk meghatározza, hogy az oktatás területén melyek a közösségi tevékenységek. Ezek:

- az európai dimenzió megjelenése az oktatásban;
- a diákok és oktatók mobilitásának támogatása – a diplomák és külföldi tanulmányok kölcsönös elismerésével;
- modern oktatás-technikák elterjesztése;
- az együttműködés ösztönzése és támogatása az oktatási intézmények között;
- az ifjúsági cserék, valamint a távoktatás támogatása;
- az információ- és tapasztalatcsere kialakítása a tagállamok oktatási rendszereinek keretében;

➤ a Közösség és a tagállamok feladatként vállalták, hogy együttműködnek a harmadik országokkal és az érintett nemzetközi szervezetekkel az oktatás területén.

A tagállamok belátták, hogy szükség van a közös fellépésre az oktatás területén, mégis rendkívül érzékenyek voltak a közösségi beavatkozásra az oktatási rendszerükbe és őrizték függetlenségüket, ezért a 126. cikk gyakorlati megvalósítása problémákba ütközött. Az európai közvélemény sem fogadta egyértelmű támogatással a közösségi feladatok és hatáskörök bővülését az oktatás területén, ebben ugyanis a tagállami jogkörök, illetve a nemzeti önállóság szűkítését látták. A tagállamok egyik legfőbb fegyvere a közösségi beavatkozás visszafogására a minősített többségű döntéshozatal volt. A különböző támogatási intézkedések elfogadásához ugyanis a tagállamok minősített többségű beleegyezésére volt szükség, tehát az Unió hatásköre, illetékessége az oktatás területén továbbra is rendkívül korlátozott és behatárolt volt. Az EU tevékenységét a tagállamok továbbra is nagyrészt a nemzeti programok támogatásában látták. A Maastrichti Szerződésben megfogalmazott ún. „szubszidiaritás elve”⁹³ szintén gátolta a közösség térnyerését az oktatás területén, hiszen azon tevékenységi területeken, amelyek nem tartoznak a Közösség kizárólagos hatáskörébe, a Közösség csak akkor járhat el, ha a tervezett intézkedés célját a tagállamok nem tudják megfelelő módon megvalósítani, illetve, ha közösségi szinten jobban megvalósíthatóak.⁹⁴ Az oktatás és szakképzés területén a Közösség hatásköre kifejezetten a tagállamok tevékenységének kiegészítésére korlátozódik, azaz a Közösségnek ún. járulékos hatásköréről beszélhetünk ezen tevékenységi területeken.

Az Európai Unió létrehozásáig a Közösség semmilyen illetékességgel nem rendelkezett az oktatás területén. A Maastrichti Szerződés 126. cikke sem rendelt határozottan oktatáspolitikai feladatokat az Európai Unióhoz, csupán a magas minőségű oktatás megteremtését, illetve a tagállamok közötti együttműködés előmozdítását írja elő. Ugyanakkor a Maastrichti Szerződés szigorúan megfogalmazta a tagállamok felelősségét az

---

⁹³ A szubszidiaritás elve az egyik legfontosabb alapelv az Európai Unió működése szempontjából. A szubszidiaritás elve írja elő, hogy egyes, főleg szakpolitikai döntések kinek a hatáskörébe tartoznak. A szubszidiaritás elve leegyszerűsítve azt mondja ki, hogy minden szakpolitikai döntést a lehető legalacsonyabb (tehát például tagállami vagy akár tartományi) szinten kell meghozni, ahol kellő szakértelem és hozzáértés mutatkozik a döntés meghozatalához.

⁹⁴ Szalayné Sándor Erzsébet: Az Európai Unió közjogi alapjai I. kötet. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 2003. 95-96. o.

oktatás tartalmáért, az oktatási rendszerek felépítéséért, a nemzeti sajátosságok, valamint a nyelvi és kulturális sokszínűség megőrzéséért, a szubszidiaritás elve alapján.

A Maastrichti Szerződés, a Római Szerződéssel ellentétben külön kezeli az oktatás és a szakképzés kérdését. Amíg az oktatás területén szigorú szabályok és korlátok között mozoghat az EU, addig a szakképzés területén az Unió szervei, kiemelten pedig az Európai Bizottság (továbbiakban Bizottság) nagyobb döntési jogkört, illetékességet kapott az alapképzés, a továbbképzés, illetve az átképzés területén egyaránt. Miközben az általános oktatásról szóló 126. cikk már az első mondatoktól is kizárólag a tagállamok közötti együttműködést hangsúlyozza, addig a 127. cikkben kifejezetten a Közösség szakképzési politikájáról van szó.

„127. cikk

(1) *A Közösség olyan szakképzési politikát folytat, amely támogatja és kiegészíti a tagállamok ezirányú tevékenységét, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak a szakképzés tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét.*

(2) *A Közösség fellépésének célja:*

- *az ipari változásokhoz való alkalmazkodás megkönnyítése, különösen szakképzés és átképzés útján;*
- *a szakmai alapképzés és továbbképzés javítása a munkaerő-piaci szakmai beilleszkedés és újra beilleszkedés megkönnyítése érdekében;*
- *a szakképzésbe történő bejutás megkönnyítése, továbbá az oktatók és a szakképzésben részt vevők, különösen a fiatalok mobilitásának ösztönzése;*
- *az oktatási vagy szakképző intézmények és a vállalkozások közötti együttműködés ösztönzése a képzés területén;*
- *a tagállamok képzési rendszereit egyaránt érintő kérdésekre vonatkozó információ- és tapasztalatcsere fejlesztése.*

(3) *A Közösség és a tagállamok erősítik az együttműködést harmadik országokkal és a szakképzés területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel.*

(4) *A Tanács a 189c. cikkben megállapított eljárásnak megfelelően, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően intézkedéseket fogad el, hogy hozzájáruljon az e cikkben említett célkitűzések eléréséhez, kizárva azonban a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek bármilyen összehangolását.”*

Az MSZ kizárólagosságot biztosít a tagállamok számára a szakképzés tartalmának, illetve szervezeti felépítésének meghatározását illetően. Az EU feladatai, céljai a szakképzés területén a következők:

- a szakmai átképzések és továbbképzések támogatása az iparban történt változásokhoz való alkalmazkodás megkönnyítése érdekében;

- a szakmai alapképzés és továbbképzés javítása;
- a szakképzésbe való bejutás megkönnyítése;
- a mobilitás elősegítése mind a szakképzésben tanulók, mind az oktatók részére;
- a szakképzési intézmények, illetve a vállalkozások közötti együttműködés ösztönzése;
- a tagállamok közötti információ- és tapasztalatsere csatornáinak kiépítése.

A Közösség más lehetőségekkel, különböző mértékben járhat el az általános oktatás, illetve a szakképzés feladatait illetően. Amíg az oktatás esetében a legfőbb feladat továbbra is a nemzeti oktatásügy, illetve a nemzeti szintű programok támogatása maradt, addig a szakképzés esetében felerősödött a közösségi fellépés, a közös politika kialakításának lehetősége. Úgy tűnik, hogy a tagállamok inkább engedték a szakképzésbe való közösségi beavatkozást, mint az oktatási rendszer, az oktatáspolitikai közösségi szintű irányítását. Éppen ezért a szakképzés esetében a közösségi programokat, kezdeményezéseket – például a Leonardo-program – egyszerűbb eljárás és gyorsabb megvalósulás jellemezte, mint az oktatást célzó közösségi programokat, lásd például a Socrates-programot.

1.2.5.1 Az akcióprogramok második generációja

A Maastrichti Szerződés legfontosabb eredménye, hogy megnyitotta a lehetőséget és az utat a közös oktatáspolitikai továbbgondolásában. A következő években nemcsak folytatódott, de jelentősen fel is gyorsult a közös gondolkodás ezen a területen, ezt bizonyítja, hogy számos, az oktatással, illetve egy-egy oktatási területtel foglalkozó közösségi dokumentum jelent meg.

1993-ban fogadta el az Európai Bizottság az oktatás európai dimenziójáról szóló Zöld Könyvet⁹⁵, amely valójában egy széleskörű oktatáspolitikai vitairat. A Zöld Könyv célja,

---

⁹⁵ A Zöld Könyvek olyan dokumentumok, melyek szándéka elősegíteni a vitákat és elindítani a konzultáció folyamatát összeurópai szinten egyes szakterületekről, mint amilyen az oktatás is. – Forrás: Európa az iskolában – az iskola Európában, szerk: Zarándy Zoltán, Oktatási Minisztérium 1998. 144.o. - <http://www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/europa-iskolaban/europa-iskolaban> letöltve:2012.11.21.

hogy megalapozza a közösségi szintű párbeszéd elindítását az oktatás jövőbeni céljairól, irányvonalairól. A Zöld Könyv javaslatokat is tesz lehetséges tevékenységekre az oktatás területén. Az 1993-as évből szintén említést érdemel a Jacques Delors⁹⁶ nevével fémjelzett „Növekedés, versenyképesség és foglalkoztatás” címet viselő Fehér Könyv⁹⁷, amely az élethosszig tartó tanulásról, mint a növekedés és a versenyképesség fokozásának egyik alapvető eszközéről beszél. A Fehér Könyv kimondta, hogy az élethosszig tartó tanulásnak általános céllá kell válnia, amelynek érdekében a tagállamoknak nemcsak erőfeszítéseket kell tenniük, de sokszor nehéz és fájdalmas döntéseket is meg kell hozniuk.⁹⁸

Az egész életen át tartó tanulás megvalósítása a teljes európai térségben egyike az Unió legnépszerűbb és kétségkívül legvonzóbb szlogenjeinek az oktatási és képzési témakörben, amellyel az Unió igazolja, népszerűsíti az értékeit, az oktatás és szakképzés területén.⁹⁹ Az élethosszig tartó tanulás is egyike azoknak a közösségi céloknak, amelyek csak az 1990-es években kerültek fókuszba. Bár maga a gondolat, az elv már az integráció kezdetekor megjelent, de – éppúgy ahogy az oktatás bármely területe – háttérbe szorult, a tagállamok egyénileg és közösségként is a gazdasági és szociális kérdések, illetve problémák megoldására koncentráltak. Az olajválság, és a növekvő munkanélküliség hatására azonban ismét előkerült az élethosszig tartó tanulás kérdése, azonban közösségi szinten csak az 1990-es években kezdtek foglalkozni a témával. Az élethosszig tartó tanulás iránti érdeklődés erősödését jelzi nemcsak az 1993-as Fehér Könyv, hanem az is, hogy 1996-ot az „élethosszig tartó tanulás európai éveként” jelölték meg.

A Bizottság 1995-ben újabb Fehér Könyvet bocsátott ki az oktatással kapcsolatban. A dokumentum számba veszi a globalizációval, az információs társadalommal, illetve a rendkívül gyors tudományos és technikai fejlődéssel kapcsolatos kihívásokat. A Fehér Könyv az új oktatáspolitikai irányvonal elemzése során kiemeli, hogy az oktatás, illetve a

---

⁹⁶ Jacques Delors, az Európai Közösség bizottsági elnöke, akinek munkája eredményeképpen létrejött az Európai Gazdasági és Monetáris Unió.

⁹⁷ A Fehér Könyvek átfogó szakmai elemzések egy-egy nagyobb horderejű kérdésben. A Fehér Könyvek célja a későbbi jogalkotás elősegítése az elemzett témában.

⁹⁸ Fehér Könyv: Növekedés, versenyképesség és foglalkoztatás - http://europa.eu/documentation/official-docs/white-papers/pdf/growth_wp_com_93_700_parts_a_b.pdf letöltve:2012.11.21.

⁹⁹ Dehmel, Alexandra: Making an European area of lifelong learning a reality? Some critical reflections on the European Union's lifelong learning policies in.: Comparative Education Vol. 42, No 1, February 2006. 49-62. o.

szakképzés nem csak az egyéni boldogulás, előbbre jutás lehetőségét jelenti, hanem biztosítja az európai identitás, az európai polgárság tudatosulását is. A dokumentum kiemelten kezeli a mobilitás – főleg a földrajzi mobilitás - és az alternatív oktatási lehetőségek (például e-learning) fejlesztésének fontosságát éppúgy, mint az élethosszig tartó tanulás ösztönzését. A Fehér Könyv rövid távú célként emeli ki:

- az új ismeretek megszerzésének ösztönzését;
- az oktatás és az üzleti szféra közötti kapcsolatok javítását;
- a kirekesztés elleni küzdelmet;
- a nyelvtanulást (legalább három európai nyelv ismeretét);
- illetve az oktatási beruházások mértékének növelését.¹⁰⁰

Az 1990-es években a Maastrichti Szerződés eredményeként a különböző elemző és vitaindító dokumentumok mellett elindult az oktatási programok második generációja. Ezek közül az egyik legfontosabb és legnépszerűbb az 1995-ben elindított Socrates-program¹⁰¹, amely nyolc alprogramjával szinte az oktatás teljes területét lefedte. A Socrates-program alprogramjai:

- Comenius-alprogram¹⁰² – amellyel az alsó- és középfokú képzés első alkalommal került be az oktatási programok közé. Az alprogram célja az iskolai oktatás minőségének javítása és az európai dimenzió fejlesztése, illetve az iskolák közötti együttműködés javítása volt.

- Erasmus-alprogram¹⁰³ – amely továbbra is a felsőoktatásban részt vevő hallgatók, illetve oktatók mobilitásának támogatására, illetve az egyetemek közötti nemzetközi együttműködés elősegítésére irányult.

---

¹⁰⁰White paper on education and training: Teaching and learning, towards the learning society - http://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com95_590_en.pdf letöltve:2012.11.21.

¹⁰¹europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/c11043_en.html letöltés:2012.12.01.

¹⁰²ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/comenius_en.html letöltés:2012.10.01.

¹⁰³ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/erasmus_en.html letöltés:2012.10.01.

➤ Szintén újdonságként szerepel a programok között a Grundtvig-alprogram¹⁰⁴ – amelynek célja a felnőttoktatás, illetve az egyéb alternatív oktatási formák ösztönzése, az egész életen át tartó tanulás európai dimenziójának erősítése.

➤ Lingua-alprogram¹⁰⁵ – amely a korábbi, ugyanezen a néven futó programmal megegyezően továbbra is a nyelvvoktatást és nyelvtanulást támogatja. Az alprogram egyik célja a nyelvtanulást ösztönző projektek támogatása, illetve a nyelvvoktatás terén alkalmazott innovatív technikák, tantervek és tananyagok kialakítása.

➤ Minerva-alprogram¹⁰⁶ – amely a nyitott és távtanulás fejlesztését, valamint a különböző információs és kommunikációs technológiák elterjesztését támogatta az oktatás területén.

➤ Megfigyelés és innováció; Együttes fellépések más uniós programokkal; és Kísérő Intézkedések elnevezésű alprogramok¹⁰⁷ – amelyek innovációs és kísérleti alprogramok voltak.

A Socrates-program 1995-1999 között 850 millió eurós költségvetéssel működött, ami 275.000 diák és oktató külföldi tanulását és munkavállalását tette lehetővé. A program olyan sikeresnek bizonyult, hogy a program második, 2000-2006 közötti szakaszát már 1850 millió eurós költségvetéssel hagyták jóvá. Mindenekelőtt az Erasmus-program örvendett nagy népszerűségnek.

Szintén említést érdemel a Leonardo-program, amely a Maastrichti Szerződés eredményeként 1994-ben indult el, és amelyet a Bizottság a szakképzés támogatására, fejlesztésére, valamint a szakképzés európai dimenziójának előmozdítására hívott életre. A program, amelybe a korábbi hasonló célú kezdeményezések, mint a Petra, a Force és a Commett beleolvadtak, elsősorban a tagállami szakképzési rendszereket és programokat támogatta, azok javításán munkálkodott. A program elsődleges célja az egyre nagyobb mértékű ifjúsági munkanélküliség mérséklése, illetve az Unió versenyképességének javítása

---

¹⁰⁴ ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/grundtvig_en.html letöltés:2012.10.01.

¹⁰⁵ ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc94_en.html letöltés:2012.10.01.

¹⁰⁶ ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc96_en.html letöltés:2012.10.01.

¹⁰⁷ europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/c11043_en.html letöltés:2012.12.01.

volt. A program támogatta a szakképzésben részt vevő diákok és oktatók mobilitását, illetve a csereprogramokat, továbbá elősegítette a vállalkozások (kiemelten a kis- és középvállalkozások) és az oktatási intézmények közötti együttműködést.

A berlini fal leomlása után, az 1990-ben elindított Transzeurópai Mobilitási Program Egyetemi Tanulmányokban (Trans-European Mobility Scheme for University Studies továbbiakban: Tempus) nevezetű program együttműködési projekteket támogat az uniós tagállamok, valamint a kelet-európai, nyugat-balkáni, távol- és közel-keleti, az észak-afrikai, illetve a közép-ázsiai partnerországok felsőoktatási intézményei között. A Tempus-program célja elsősorban a felsőoktatási rendszerek, illetve a tantervek és tananyagok fejlesztése, modernizálása, valamint a tanárképzés javítása. A program kiemelten támogatja a tudományos és adminisztratív munkatársak mobilitását is.

1.2.5.2 A diplomák és képesítések kölcsönös elismerése

Az 1997-ben aláírt Amszterdami Szerződés nem hozott újabb fordulatot a közös oktatáspolitikai területén. A számozás átalakítása mellett csupán annyival bővültek az oktatáspolitikai előírások, hogy az élethosszig tartó tanulás kérdése bekerült a Szerződésbe, miszerint az Európai Unió támogatja az élethosszig tartó tanulást minden lakosa számára. Az Amszterdami Szerződés kiterjesztette az együttdöntési eljárást a szakképzésre is. A programok új generációjának elindítása, illetve a különböző vitaindító és ajánlásokat megfogalmazó dokumentumok azonban előkészítették az oktatáspolitikai együttműködés következő fokozatát. 1997-ben az Európa Tanács, illetve az UNESCO Európai Régiójának tagországai, valamint Kanada és az Amerikai Egyesült Államok írták alá¹⁰⁸ a Lisszaboni Egyezményt¹⁰⁹. Az Egyezmény legfőbb célja a munkaerő szabad áramlásának elősegítése, illetve a külföldi továbbtanulás előtt tornyosuló bürokratikus akadályok leépítése volt.

Az oklevelek kölcsönös elismerésének biztosításáról szóló Lisszaboni Egyezményt 2013-ig összesen 55 ország oktatási minisztere írta alá, azonban 2 ország (Kanada, USA) a

---

¹⁰⁸ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=165&CM=8&CL=ENG>

¹⁰⁹ <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/165.htm>

mai napig sem ratifikálta az egyezményt. Hazánk elsők között (2001-ben) hozott törvényt az egyezmény nyomán a diplomák és oklevelek elismeréséről¹¹⁰. A Lisszaboni Egyezmény nem kötelezett automatikus elismerésre, de tisztázta az alapvető fogalmakat, illetve meghatározta az elismerési eljárás kereteit és mechanizmusát. Egyaránt rendelkezett a felsőoktatásba való bejutáshoz szükséges képzések elismeréséről, a résztanulmányok elfogadásáról, illetve a felsőfokú oklevelek és szakképzések elismeréséről. Előírta, hogy az aláíró országok kötelesek elismerni a felsőfokú tanulmányok megkezdéséhez szükséges képzéseket, résztanulmányokat, illetve okleveleket és diplomákat akár továbbtanulás, akár munkavállalás szándékával érkezik valaki az országba. A tanulmányok elismerésétől csak akkor lehet eltekinteni, ha alapvető különbségek vannak a képzést kiadó, illetve az elismerési eljárást végző ország képzési rendszere között az adott területen. A Lisszaboni Egyezmény tiltott mindennemű diszkriminációt. Előírta továbbá, hogy a résztvevő államok biztosítsanak minden szükséges információt a felsőoktatással, illetve a különböző, felsőoktatáshoz tartozó képzésekkel, programokkal kapcsolatban és állítsanak fel az ENIC hálózatba kapcsolódó nemzeti információs központot, amely nemcsak a szükséges ismereteket, de segítséget is biztosít azon személyek számára, akik külföldön szeretnék folytatni tanulmányaikat, illetve megszerzett diplomájukkal, szakképzésükkel külföldön szeretnének érvényesülni.¹¹¹

A megtett intézkedések azonban továbbra sem érték el a kellő hatást, továbbra sem növekedett jelentősen sem a hallgatói, sem pedig a munkavállalói mobilitás intenzitása. 1998-ra nyilvánvalóvá vált, hogy mind az Unió, mind az európai felsőoktatás komoly versenyhátrányba került, főleg az Egyesült Államokkal szemben. Ez a felismerés vezetett a Bolognai Nyilatkozat aláírásához, amely tovább növelte az EU, főként pedig a Bizottság tevékenységének intenzitását az oktatás területén.

A diplomák, oklevelek, résztanulmányok és egyéb szakképzések elismerése a bolognai folyamatnak is egyik prioritása. Tény azonban, hogy sem a Lisszaboni Egyezmény, sem pedig a bolognai folyamat részeként 2003-ban aláírt Berliini Nyilatkozat – amelynek

---

¹¹⁰ 2001. évi XCIX. törvény a felsőoktatási képzéseknek az európai régióban történő elismeréséről szóló 1997. április 11-én, Lisszabonban aláírt Egyezmény kihirdetéséről

¹¹¹ Bergan, Sjur: Academic recognition: status and challenges. In: Assessment in Education: Principles, Policy & Practice. vol. 16. No. 1. 2009. 39-53.o.

egyik legfontosabb témája a diplomák kölcsönös elismerése volt – nem hozta meg a várt eredményt. Az elismerési rendszer csak rendkívül lassan fejlődött. Azonban, a 2002-ben aláírt Koppenhágai Nyilatkozat nyomán – amely a bolognai folyamat mintájára készült egyezmény volt a szakképzési politika közösségi szintre emeléséről – a szakképesítések kölcsönös elismerése gyorsan fejlődött, amelynek eredményeként mind a hallgatói, mind a munkavállalói mobilitás hirtelen növekedésnek indult.¹¹² A Koppenhágai Nyilatkozatot 31 ország oktatási minisztere fogadta el, céljuk az európai együttműködés megerősítése volt a szakoktatás és a szakképzés területén. A Nyilatkozat konkrét intézkedések megfogalmazását irányozta elő a szakképzés átláthatóbbá tétele érdekében, valamint szorgalmazta a szakképesítések kölcsönös elismerésének továbbfejlesztését.

Az Európai Parlament és a Tanács 2004-ben újabb irányelvet dolgozott ki annak érdekében, hogy felgyorsítsa, illetve továbbfejlessze a diplomák és szakképesítések elismerésének rendszerét. A 2005-ben hatályba lépett 2005/36/EK irányelv (a mai napig hatályos) 2007. október 20-ig adott határidőt a tagállamoknak, hogy saját szabályozásukat összhangba hozzák az irányelvvel. Az új irányelv egyrészt kiterjesztette a határon átnyúló szolgáltatásnyújtás lehetőségét valamennyi olyan szakmára, amelyek esetében a közös követelményrendszert már kialakították. Az irányelv előírja továbbá, hogy az európai szintű szakmai szervezetekkel szoros együttműködésben közös, európai képzési követelményrendszereket kell kialakítani. Annak érdekében, hogy a képzések elismerése minél egyszerűbb legyen, az Unió tagállamai már korábban elfogadtak egy négy szintű kategorizálást, amely az irányelv következtében ötszintűvé változott:¹¹³

---

¹¹² Valk, Aune: Recognition of prior and experiential learning in European universities. In.: Assessment in Education: Principles, Policies C Prctice Vol. 16, No. 1, March 2009. 83-95. o.

¹¹³Hogyan változott a diplomák és szakképesítések elismerésének szabályozása az EU-ban? - http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1121 letöltve:2012.11.23.

A korábbi európai közösségi jog	Az irányelv szerinti közösségi jog
Képzettségi tanúsítvány (igen rövid képzési idő vagy csak vizsga letétele) pl. síoktató, úszásoktató	A-szint (azonos a képzettségi tanúsítvánnyal)
Bizonyítvány (érettségit követő legalább egy évet el nem érő időtartamú szakképzés)	B-szint (azonos a bizonyítvánnyal)
Végbizonyítvány (érettségit követő legalább egy éves, de három évet el nem érő időtartamú szakképzés)	C-szint (azonos a végbizonyítvánnyal)
Oklevél (érettségit követő legalább három éves időtartamú felsőoktatási képzés)	D-szint (a négy éves képzést el nem érő felsőoktatási képzés)
	E-szint (a négy éves időtartamú képzést elérő felsőoktatási képzés)

Sajnálatos módon 1998-ra nyilvánvalóvá vált mind az európai felsőoktatás, mind pedig az európai gazdaság lemaradása a versenytársakhoz képest. Amíg a felsőoktatás válasza a kihívásokra a Bolognai Nyilatkozat volt, addig az Európai Unió válasza a versenyképességi problémák megoldására a 2000-ben elfogadott Lisszaboni Stratégia¹¹⁴ volt. Az Unió tagállamainak vezetői a lisszaboni csúcstalálkozón azt a célt tűzték ki maguk elé, hogy 2010-re az Unió váljon a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává, amely nemcsak a tartós gazdasági növekedést, a munkahelyek megőrzését és számuk növelését tudja garantálni, hanem a társadalmi kohéziót is.¹¹⁵ A stratégia egyik kiemelt területe az oktatás volt. Ez volt az első alkalom, hogy az oktatási rendszer modernizációjának szükségességét az Unió ilyen magas szintjén tárgyalták. A Lisszaboni Stratégia kimondta, hogy az oktatásnak és a szakképzésnek párhuzamosan és összehangoltan kell fejlődnie a gazdasági és szociális területtel. A Lisszaboni Stratégia és a bolognai folyamat eredményeként az ezredfordulóra az EU és kiemelten a Bizottság egyike lett az

¹¹⁴ http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/index_en.htm letöltés:2013.09.06.

¹¹⁵ Borg, Carmel – Mayo, Peter: The EU Memorandum on lifelong learning. Old wine in new bottles? In: Globalisation, Societies and Education. Vol. 3. No. 2. 2005. 203-204. o.

európai felsőoktatás legfontosabb szereplőinek. Többek között a közös oktatáspolitikai továbbfejlesztése érdekében alakították ki a tagállamok vezetői az együttműködés új fajtáját, a nyílt koordinációs módszert.

A Lisszaboni Stratégia részeként került sor 2002-ben az „*Oktatás és Képzés 2010*”¹¹⁶ nevű munkaprogram elfogadására, amelyben a tagállamok oktatási miniszterei meghatározták a tagállamok szélesebb körű együttműködésének kereteit, illetve a Stratégia végrehajtásához szükséges célokat, még hozzá számszerűsítve. A célok között is kiemelten szerepelt az európai oktatási és képzési rendszerek, valamint szakképesítések összehasonlíthatóságának továbbfejlesztése, az egységes Európai Felsőoktatási Térség létrehozása. Az oktatással és szakképzéssel kapcsolatban kitűzött célok között szerepelt továbbá:

- az oktatási, illetve szakképzési rendszerek minőségének és hatékonyságának javítása;
- az oktatáshoz és szakképzéséhez való hozzáférés biztosítása mindenki számára;
- az oktatási és szakképzési rendszer nyitottságának erősítése a nagyvilágra;
- az elektronikus tanulást magába foglaló e-Europe akcióterv megvalósítása;
- az élethosszig tartó tanulás ösztönzése;
- az oktatás és a munkaerőpiac összhangjának erősítése.

A fent felsorolt elméleti, általános célok mellett a tagállamok számos konkrét, gyakorlatiasabb és számokban mérhető célt is megfogalmaztak. Ilyen cél volt többek között:

- a lemorzsolódók számának csökkentése (a 2010-re kitűzött cél a lemorzsolódás 10% alá való csökkentése volt);
- az olvasás terén gyengén teljesítő diákok számának csökkentése (a 2010-re kitűzött cél az volt, hogy az olvasási gondokkal küzdő diákok számát 20%-kal csökkentsék a 2000-es állapotokhoz képest)

---

¹¹⁶ A Tanács következtetései (2009. május 12.) az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről („Oktatás és képzés 2020”) [Hivatalos Lap C 119., 2009.5.28.]. http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef0016_hu.htm

- az élethosszig tartó tanulás európai dimenziójának erősítése (2010-re a dolgozó felnőttek 12.5% vegyen részt a különböző felnőttképzési programokban);
- a középfokú tanulmányokat elvégző fiatalok számának növelése (a 2010-re kitűzött cél az volt, hogy a 22 éves korosztály legalább 85%-a végezzen el középfokú tanulmányokat);
- a tudományos, technikai és matematikai területek erősítése (a 2010-re kitűzött cél az volt, hogy legalább 15%-kal nőjön azon fiatalok száma, akik a felsorolt szakterületekből diplomáznak).

Az Unió a gazdasági felzárkózást, illetve versenyképességének javítását a versenytársakkal szemben továbbra is az integráció elmélyítésében látta. Ennek érdekében született meg az Európai Alkotmány ideája is. A 2004-es kibővülés és a várható további csatlakozások tükrében a működőképesség megőrzése, illetve a gazdasági növekedést célzó politika sikeressége érdekében szükség volt nemcsak az intézményrendszer, hanem a döntési mechanizmusok modernizálására is. Az Alkotmányos Szerződés éveken keresztül heves viták tárgya volt, míg végül megvalósítása kudarcba fulladt. A szükséges reformok így a 2007-ben aláírt és 2009-ben hatályba lépett Lisszaboni Szerződésben fogalmazódtak meg, amelyet már 27 uniós tagállam képviselői fogadtak el. A Lisszaboni Szerződés legfőbb célja olyan reformok bevezetése, amelyek leegyszerűsítik, illetve megkönnyítik az Unió működését, egy korszerű intézményrendszer létrehozásával, illetve a döntési mechanizmusok átláthatóbbá, gördülékenyebbé és hatékonyabbá tételével. Ugyanakkor a Szerződés erősíti az európai identitást is, hiszen nagyobb hangsúlyt fektet a közös döntéshozatalra, illetve egységes jogi személyiséget biztosít az Európai Uniónak. A közös fellépést leegyszerűsíti, hogy az Európai Unió elnöke egy személyben is képviselheti az Uniót, illetve szintén újdonság a külügyi és biztonságpolitikai főképviselő pozíció megjelenése, aki az Unió külkapcsolataiért felelős.

Az oktatás, illetve a szakképzés területén túl sok újdonságot a Lisszaboni Szerződés nem jelentett.

*„EUMSZ 165. cikk
(az EK Sz. korábbi 149. cikke)*

- (1) *Az Unió a tagállamok közötti együttműködés ösztönzésével és szükség esetén tevékenységük támogatásával és kiegészítésével hozzájárul a minőségi oktatás fejlesztéséhez, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak az oktatás tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét, valamint kulturális és nyelvi sokszínűségüket.*
- (4) *Annak érdekében, hogy hozzájáruljon az e cikkben említett célkitűzések eléréséhez:*
- az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Régiók Bizottságával folytatott konzultációt követően ösztönző intézkedéseket fogad el, kizárva azonban a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek bármilyen összehangolását;*
  - a Tanács a Bizottság javaslata alapján ajánlásokat fogad el.*

EUMSZ 166. cikk

(az EKSz. korábbi 150. cikke)

(1) Az Unió olyan szakképzési politikát folytat, amely támogatja és kiegészíti a tagállamok ezirányú tevékenységét, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak a szakképzés tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét.”

Az oktatáspolitikát továbbra is tagállami hatáskörben maradt, a korábban már bemutatott óvatos megfogalmazás, illetve közösségi célmeghatározás semmiben sem változott. Újdonság, hogy a sport témaköre is bekerült az oktatással kapcsolatos passzusok közé, miszerint az Európai Unió hozzájárul az európai sport előmozdításához, a sport európai dimenzióinak fejlesztéséhez, valamint támogatja a sport területén felelős szervezetek közötti együttműködések erősítését. Az oktatással kapcsolatos ösztönző intézkedések elfogadása a Maastrichti Szerződésben meghatározottakhoz hasonlóan továbbra is az együttdöntési eljárás keretében történik, amelyet a Lisszaboni Szerződés rendes jogalkotási eljárásra keresztelt át. Újdonság azonban, hogy amíg a Maastrichti Szerződés alapján a Tanács csak minősített többséggel fogadhatott el ajánlásokat oktatási kérdésekben, addig a Lisszaboni Szerződésben a „minősített többséggel” kitétel kikerült a szövegből. Az Unió szakképzési politikájával kapcsolatos előírások sem változtak jelentősen a Lisszaboni Szerződésben.

2007-re ugyanakkor az Uniónak már számos működő intézménye, projektje és programja volt a közös oktatáspolitikát megvalósítására, így az, hogy a Lisszaboni Szerződés nem erősítette tovább a közös oktatáspolitikát, egyáltalán nem vetette vissza a terület további fejlődését. Az oktatáspolitikát a Lisszaboni Stratégia, illetve a bolognai folyamat önként vállalt feladatai mentén fejlődött. A Lisszaboni Stratégia keretében valósult meg a korábban már említett „*Oktatás és Képzés 2010*” (később 2020) program, amely nem csak általános, hanem konkrét, számszerűsített célokat is megfogalmaz, előír.

A 2000-es években számos, korábban elindított program folytatódott tovább, mint például a már említett nyolc alprogrammal működő Socrates-program, azonban új hangsúllyal, az élethosszig tartó tanulásra koncentrálva. Tovább folytatódott a szakképzés területét, a szakismeretek fejlesztését és a nyelvtanulást célzó Leonardo-program, valamint a Tempus-program is (Tempus III.), amely kizárólag a nem tagjelölt országokra (mint pl. a FÁK-államok vagy Mongólia) terjedt ki. A Tempus-program gyakorlati támogatását az 1995-ben független ügynökségként létrehozott Európai Képzési Alapítvány (European Training Foundation) biztosítja, amelynek legfőbb feladata a szakoktatási és képzési reformok támogatása az EU partnerországokban. 2000-től Youth-program néven egyesítették a Fiatalok Európáért (Youth for Europe) és az Európai Önkéntes Szolgálat (European Voluntary Service továbbiakban: EVS) programokat. A Youth-program célja a szorosabb együttműködés kiépítése volt az EU ifjúságpolitikai tevékenységében. 2007-től egy új integrált cselekvési program indult (és a mai napig tart) az egész életen át tartó tanulás megvalósítása érdekében, amely négy fő alprogramból áll, a Comenius-alprogram az iskolai oktatást, az Erasmus-alprogram a felsőoktatást és felsőfokú képzést, a Leonardo-alprogram a szakoktatást és szakképzést, a Grundtvig-alprogram pedig a felnőtt oktatást hivatott támogatni, továbbfejleszteni. Az integrált cselekvési program magában foglalja továbbá a Jean Monnet-programot, amely továbbra is az európai integrációval kapcsolatos tevékenységeket hivatott előmozdítani, illetve az integrációval foglalkozó intézmények, szervezetek tevékenységét támogatja. Az integrált program keretében egy külön projekt koncentrálni négy kulcsfontosságú területre, ezek az oktatáspolitikai együttműködés, a nyelvtanulás, az elektronikus tanulás támogatása, valamint a legjobb gyakorlatok terjesztése.

Mindenképpen említést érdemel az Erasmus Mundus-program, amely 2004 januárjában indult. A program nem titkolt célja a tehetséges fiatalok megtalálása és megtartása. Az Erasmus Mundus-program ugyanis a világ bármely országából érkező tehetséges diákok számára biztosít ösztöndíjakat ahhoz, hogy európai országok integrált mesterszintű programjaiban tanulhassanak. Azért beszélünk integrált mesterkurzusokról, mert a tehetséges hallgatók számára az egyetemeknek közösen kell biztosítaniuk a képzést, legalább három különböző tagállam egyeteméből kell összeállniuk a résztvevő konzorciumoknak. Az Erasmus Mundus-program nem csak a tehetséges hallgatók, de

oktatók számára is biztosít ösztöndíj-lehetőségeket. A program a konzorciumokra vonatkozó előírásokkal támogatja, illetve hatékonyan előmozdítja az egyetemek közötti partneri kapcsolatok kiépítését a hallgatói mobilitás erősítése érdekében. Ugyanakkor a program megköveteli az egyetemek nyitottabbá tételét, nemzetköziesedését és profiljuk javítását, ami hosszú távon az európai egyetemek vonzerejének növekedését eredményezi. A programot később a doktori tanulmányokra is kiterjesztették.

Az Unió számos további kezdeményezéssel, tevékenységgel támogatta a közös oktatáspolitikát továbbfejlesztését. A teljesség igénye nélkül, röviden áttekinthetünk néhányat. Az Unióon belüli hallgatói és munkaerő-piaci mobilitás előmozdítása érdekében számos irányelvet fogadtak el, amelyek a diplomák, szakképesítések és tanulmányok kölcsönös elismerését garantálják. A külföldi résztanulmányok, tanulmányi időszakok elismerését segíti elő, az Európai Kreditátszámítási Rendszer, illetve az oklevélmelléklet bevezetése. Az oklevélmelléklet a felsőfokú képzést igazoló oklevél mellékleteként részletes információkat szolgáltat a sikeresen befejezett tanulmányok jellegéről, tartalmáról és szintjéről a tagállam nyelvén, és angol nyelven. Az oklevélmelléklet célja, hogy átláthatóvá, összehasonlíthatóvá tegye a képzéseket. A felsőfokú tanulmányok és oklevelek elismerését segíti, illetve ezzel kapcsolatban információt szolgáltat mind a NARIC, mind pedig az ENIC hálózat, amelyekről korábban már szintén említést tettem. Az Unió Európai Képesítési Keretrendszer (European Qualification Framework továbbiakban: Keretrendszer vagy EQF) dolgozott ki a képzések könnyebb összehasonlíthatósága érdekében. A Keretrendszer különböző tudásszinteket határoz meg annak érdekében, hogy a különböző oktatási és szakképzési rendszerekben megszerzett tudás, illetve képesítések besorolhatók és ennek eredményeként összehasonlíthatóak legyenek. Az említett NARIC és ENIC hálózatok mellett számos további, a közös oktatáspolitikát támogató hálózat működik az EU területén. Ezek közül az egyik legismertebb az Eurydice, amelynek feladata, hogy adatbázisba rendezze és elérhetővé tegye a tagállamok oktatási rendszereivel kapcsolatos információkat. Az összegyűjtött információkat tényszerűen és értékmentesen elemzik és összehasonlítják annak érdekében, hogy elősegítsék az oktatás területén megvalósuló együttműködés elmélyítését.

A bolognai folyamat egyik sarkalatos pontja a minőségbiztosítás kérdése. Az Európai Unió 2000-ben hozta létre a Felsőoktatási Minőségbiztosítás Európai Szövetségét (European Association for Quality Assurance in Higher Education továbbiakban: ENQA), amely információkat biztosít, illetve segítséget nyújt a tapasztalatok megosztásában a minőségbiztosítási szervezetek, illetve a felsőoktatási intézmények között.

A mobilitás előmozdítása, illetve képesítések és készségek átláthatósága érdekében vezette be az EU a 2005-től végzettek számára az ún. Europass-t. Az Europass valójában egy dokumentumgyűjtemény, amely biztosítja az összehasonlíthatóságot, illetve az átláthatóságot annak érdekében, hogy a külföldön tanuló diákokat befogadó intézmények, valamint a külföldi munkavállalókat alkalmazó munkaadók tisztában legyenek az általuk felvettek szakmai előéletével, végzettségével, képzettségével, nyelvtudásával, valamint eddigi gyakorlati tapasztalataival. Az Europass (európai leckekönyv) a következőket tartalmazza:

- előírt formájú és tartalmú önéletrajz;
- mobilitási igazolvány a külföldi tanulmányok, gyakorlatok igazolására, leírására;
- a szakképzés tartalmát részletező melléklet;
- a felsőoktatásban szerzett végzettséget részletező melléklet;
- nyelvtanulási napló.

Bár az oktatáspolitikai elméletben ugyan, az integráció története folyamán végig tagállami hatáskörben maradt, az Uniónak mégis számos eszköze áll rendelkezésre oktatáspolitikai célkitűzéseinek megvalósítására. Az alapszerződésekben megfogalmazott általános szabályozás a legkevésbé számottevő a közös oktatáspolitikai alakítása szempontjából. Ugyanakkor fontos abban a tekintetben, hogy megfelelő alapot biztosít az Uniónak számos, az oktatás területén folytatott tevékenységéhez éppúgy, mint a Bíróság oktatást érintő ítéleteihez.

Az EU jogi eszközei közé tartoznak – a jogalkotás, valamint a jogérvényesítés oldalán – azok az előírások, amelyek nem kifejezetten az oktatásra megfogalmazott általános elvek, azonban az oktatás területén is kötelezően alkalmazni kell őket. Ilyen például az egyenlő

bánásmód, vagy a munkaerő szabad áramlásának elve¹¹⁷. Szintén a jogi eszközök közé tartoznak az oktatási kérdésekben elfogadott olyan kötelező érvényű előírások, mint például a korábban bemutatott irányelvek. Az Unió emellett számos ajánlást is megfogalmazott az oktatáspolitikai célkitűzésekkel, prioritásokkal kapcsolatban, amelyek ugyan nem kötelező érvényűek a tagállamokra nézve, azonban nem is hagyják feltétlenül érintetlenül a nemzeti oktatáspolitikákat. Az Európai Unió számos közvetett eszközt is alkalmazott, illetve alkalmaz az oktatáspolitikai alakítása, és az oktatás területén való együttműködés elmélyítése érdekében.

Az Európai Közösségek alapító tagállamai az alapjogok védelmét szem előtt tartva megkötötték az Emberi Jogok Európai Egyezményét¹¹⁸ 1950-ben, amelynek Első Kiegészítő Jegyzőkönyve tartalmazza az oktatáshoz való jogot (2. cikk). A nizzai csúcstalálkozón fogadták el az Európai Unió Alapjogi Chartáját¹¹⁹, amely azonban nem kötelező jogszabályként született, a Tanács, a Bizottság és az Európai Parlament elnöke írta alá.¹²⁰ A Charta 14. cikke rendelkezik az oktatáshoz való jogról kiemelve a szakképzésben és a továbbképzésben való részvételi jogot. Az Európai Unióról szóló Szerződés (továbbiakban: EU-Szerződés) 6. cikke a Chartát szerződéses rangra emelte, azaz az Unió elismerte a Chartában foglalt jogokat és elveket.

A legfontosabb, legsikeresebb eszközök a különböző oktatási programok. Szintén hasznosnak bizonyulnak a közös oktatáspolitikai erősítése terén a különböző oktatási feladatokat ellátó hálózatok. Végül az európai uniós források elosztása, a különböző támogatások biztosítása is jelentősen alakítani tudja az oktatási programokat, a nemzeti oktatási rendszereket.

---

¹¹⁷ EUMSZ 45. cikk

¹¹⁸ echr.coe.int/Documents/Convention_HU.pdf letöltve:2012.12.10.

¹¹⁹ eur-lex.europa.eu/hu/treaties/dat/32007X2114/htm letöltve:2012.12.10.

¹²⁰ Blutman László 2010. 481. o.

1.3. A bolognai folyamat az Európai Unióban

Érdemes egy pillanatra kitérni a Nyilatkozatban is megemlített ún. Magna Charta Universitatumra. 1988-ban Bolognában, az első egyetem alapításának 900. évfordulóján összesen 388 európai egyetem rektora írta alá az Egyetemek Magna Chartáját.¹²¹ A dokumentum hitet tesz amellett, hogy „*a népeknek és az államoknak az eddigieknél jobban fel kell ismerniük az egyetemeknek egy átalakuló és mind nemzetközibbé váló társadalomban játszott szerepét*”¹²². Az Egyetemek Magna Chartája rögzíti az egyetemek misszióját az új évezredben, működésük alapelveit és a feladataik teljesítéséhez szükséges eszközöket is felsorolja. A Magna Charta hangsúlyozza az egyetemek függetlenségét és autonómiáját, illetve a sokféleséget, mint legfőbb alapelveket, valamint kiemeli az oktatás és kutatás egységének fontosságát, illetve az akadémiai szabadság jelentőségét is.¹²³ A dokumentum az egyetemek számára feladatként írja elő, hogy a felsőoktatási és tudományos kutatási rendszerek az emberiség egészét szolgálják, tegyenek folyamatos erőfeszítéseket a társadalom kulturális, szociális és gazdasági jövője érdekében, ugyanis ezek alakulása, illetve az emberiség jövője nagymértékben függ a kulturális, tudományos és műszaki fejlődéstől. Az egyetemek számára meghatározott eszközök között szerepel a közös tevékenység, a kölcsönös információ- és dokumentumcsere, illetve a hallgatók, oktatók és kutatók mobilitásának elősegítése.

Az ezredfordulóhoz közeledve egyre több európai politikusnak vált meggyőződésévé, hogy Európa versenyképességének egyik záloga a felsőoktatásban rejlő lehetőségek kiaknázása lehet. E politikusok között volt Claude Allégre francia oktatási miniszter, valamint Tesse Blackstone brit, Jürgen Rüttgers német és Luigi Berlinguer olasz oktatási miniszter is, akik a Sorbonne Egyetem alapításának 800. évfordulójára rendezett ünnepség alkalmából találkoztak 1998. május 25-én és aláírták a Sorbonne Nyilatkozatot. A

---

¹²¹ Magyarországról: ELTE; SOTE; BME; GATE; Miskolci, Debreceni, Szegedi, Veszprémi és a Pécsi Egyetem

¹²² Magna Charta Universitatum - <http://www.magna-charta.org/cms/cmspage.aspx> letöltve: 2012.11.13.

¹²³ Virányi Gergely: A bolognai folyamat és megvalósítása a hazai rendészeti felsőoktatásban. In: Határrendészeti Tanulmányok, 2004/2. Határország Tudományos Tanácsa, Budapest, 2004. 76-77. o.

Nyilatkozat azokat az alapvető célokat fogalmazta meg, amelyek feltétlenül szükségesek az európai felsőoktatás versenyképessé tétele szempontjából. Ezek a célok:

- a hallgatók, kutatók és oktatók mobilitásának erősítése Európán belül, a mobilitás előtt álló akadályok lebontásával;
- az együttműködés javítása a felsőoktatás terén;
- a felsőoktatási rendszerek összehasonlíthatóságának, a diplomák, oklevelek és tanulmányok kölcsönös elismerésének továbbfejlesztése;
- a nyitott európai felsőoktatási térség létrehozása.

A Sorbonne Nyilatkozatot aláíró négy miniszter felhívta a többi európai országot, uniós tagállamokat és nem EU-tagokat egyaránt, hogy csatlakozzanak törekvéseikhez.

Az együttműködés elmélyítése, egy olyan általános keretrendszer megteremtését jelentette, amelynek eredményeként a diplomák, képzettségek és képzési ciklusok Európa-szerte értelmezhetővé, átláthatóvá válnak, és nem írta elő az egységes tantervek, programok, tantárgyak vagy módszerek alkalmazását. A Nyilatkozat nem kérdőjelezte meg a sokszínűség, illetve a nemzeti sajátosságok fontosságát, ugyanakkor nyilvánvalóvá tette, hogy nem pusztán apró hangsúlyeltolódásokra, hanem gyökeres reformokra van szükség a tagállami felsőoktatások rendszerében. Ezeknek a reformoknak pedig elsősorban azt a célt kell szolgálniuk, hogy a hallgatók olyan képzést, készségeket és diplomákat szerezzenek a felsőoktatási intézményekben, amellyel könnyen és gyorsan el tudnak helyezkedni a munkaerőpiacon Európa-szerte. A Sorbonne Nyilatkozat, illetve az abban megfogalmazott célok alapvetően egész Európában kedvező fogadtatásra találtak, de igaz az is, hogy a felsőoktatási intézmények egy része nem volt feltétlenül elragadtatva a várható változásoktól. A Párizsban felvetett gondolatok továbbfejlesztése, kidolgozása hamarosan el is kezdődött az EU politikai koordinációjával, illetve a szakmai szervezetek (a munka világának reprezentánsai, a hallgatói önkormányzatok, az oktatói szervezetek, az európai rektori konferenciák és mások) részvételével. Bár az oktatásügy továbbra is nemzeti hatáskörbe tartozott, azaz jogharmonizációs tilalom alá esett és esik a mai napig, az Unió, illetve a soron következő elnöklő országok (Ausztria, Németország és Finnország) mindent megtettek annak érdekében, hogy a párizsi alapelveket népszerűsítsék, minél több államot

meggyőzzenek az önkéntes csatlakozás fontosságáról és szükségességéről. A következő találkozó időpontját és helyszínét már Párizsban meghatározták, az olasz oktatási miniszter meghívására a találkozót Bolognába tervezték a következő év júniusában.

1.3.1. A Bolognai Nyilatkozat

A tervezett bolognai találkozó, a párizsinál már jelentősen szélesebb körű részvétellel zajlott, 15 uniós tagország mellett 15 nem uniós ország is részt vett a találkozón, illetve képviseltették magukat Bolognában a munkaadók és munkavállalók képviselői éppúgy, mint az egyetemi oktatók, hallgatók és kutatók reprezentánsai, valamint az Európa Tanács, a Bizottság, az UNESCO illetve az OECD is. Már a résztvevők széles köre is azt erősítette, hogy nem csupán egy kisebb jelentőségű felsőoktatási modernizációs folyamatról, hanem egy komplex, egész Európát érintő reformfolyamatról szól a bolognai találkozó.

1999. június 19-én 29 európai ország képviselője írta alá a Bolognai Nyilatkozatot. A 29 szakminiszter¹²⁴ az aláírásával önként vállalta, hogy összehangolják oktatáspolitikájukat és felsőoktatásukat annak érdekében, hogy az egyes országok felsőoktatási rendszerei egy nagy európai keretrendszer, az Európai Felsőoktatási Térség részévé váljanak. Az önkéntes vállalás hangsúlyozása fontos, hiszen a Bolognai Nyilatkozat nem nemzetközi jogi szerződés, hanem csupán az aláírók önkéntes politikai kötelezettségvállalása, miszerint összehangolják, összehasonlíthatóvá és átjárhatóvá teszik a felsőoktatási rendszereiket. Az önkéntes vállalás határozza meg a munkamódszert, illetve a döntési mechanizmusokat is. Az önkéntesség abból a szempontból is fontos, hogy minden ország eltérhet az alapelvektől a nemzeti, helyi sajátosságok megőrzése érdekében. A Bolognai Nyilatkozatot, miután nem jogi kötelezettségvállalásról van szó, a résztvevő tagállamoknak nem kell átültetniük a saját jogrendszerükbe, ugyanakkor a felsőoktatási törvények módosítására minden országban

---

¹²⁴ A Bolognai Nyilatkozatot 1999-ben aláíró országok: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Izland, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxembourg, Magyarország, Málta, Németország, Norvégia, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia, Svájc

szükség van ahhoz, hogy a folyamat elinduljon, megvalósuljon. Annak érdekében továbbá, hogy a bolognai folyamat valóban sikeres legyen, nem csak a Nyilatkozatban vállalt stratégiai célok megvalósítása szükséges, hanem a felsőoktatás teljes megújítására is szükség van. A felsőoktatási reform legfőbb céljai:

- szorosabb együttműködés a munkaerőpiaccal, a munkaerő-piaci igények fokozottabb figyelembe vétele az oktatási rendszer, illetve a tananyag kialakítása során;
- az irányítási struktúrák megújítása (a hagyományos európai irányítási struktúrát közelíteni kell az amerikai modellhez);
- privát források fokozott bevonása a felsőoktatásba (ebben az esetben a tandíjak kérdése éppúgy szóba kerülhet, mint a felsőoktatási intézmények vállalkozóvá válása);
- nagyobb hangsúlyt kell fektetni a készségek, képességek fejlesztésére a lexikális tudás elsajátítása mellett;
- szükség van a felsőoktatási intézmények értékelésére, összehasonlíthatóságára.¹²⁵

A Bolognai Nyilatkozat nem csupán a résztvevő országok száma miatt érdekes – az aláírás időpontjában az Uniónak még csak 15 tagállama volt – hanem azért is, mert a folyamat már rögtön a kezdetekkor kilépett a politikai, sőt a szakmai keretektől is. A széleskörű együttműködés a mai napig meghatározza a bolognai folyamat arculatát – amelyhez mára már 47 ország csatlakozott – és nagyban hozzájárul annak sikeréhez és nemzetközi elismertségéhez. A 29 európai ország mellett a kezdetektől részt vett a folyamat megvalósításában a Bizottság mellett számos nemzetközi szervezet, így az UNESCO vagy az Európa Tanács, illetve a felsőoktatási intézmények, a hallgatók, a felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók, valamint a munkaadók képviselői is. Ugyanakkor tény, hogy az Unió jelentős szerepet vállalt a bolognai folyamat megvalósításában, ami politikai színezetet is ad a folyamatnak. A Bolognai Nyilatkozatban lefektetett célok érdekében a Bizottság

---

¹²⁵ Pusztai Gabriella - Szabó Péter Csaba: A bolognai folyamat recepciója Magyarországon. In: Kozma Tamás – Rébay Magdolna(szerk.) : A bolognai folyamat Közép-Európában, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2008. 78-84. o.

ugyanis akcióprogramokat indított, amelyek keretében szemináriumokat, konferenciákat, kutatásokat, illetve időközi munkacsoportokat hívott életre. Az Európai Bizottság továbbá vezető szerepet vállalt a bolognai folyamat szervezetének, menedzsmentjének kialakításában.

A Bolognai Nyilatkozat közös európai problémákra közös európai válaszokat keres. A Bolognai Nyilatkozat a felsőoktatás történetében eddig példátlan reformfolyamatokat indított el, és viszonylag rövid idő alatt egy egész kontinensen kívánt alapvető változásokat megvalósítani. A bolognai folyamat keretében olyan, a szélesebb társadalom szempontjából jelentős területeken folyik a munka, mint a felsőoktatás, a kutatás-fejlesztés és az innováció, az egész életen át tartó tanulás, valamint a tanulásához való minél szélesebb körű hozzájárás biztosítása. A bolognai folyamat keretében megvalósuló reformok célja:

- könnyen áttekinthető és összehasonlítható végzettségek, oklevelek, diplomák bevezetése;
- alapvetően két, illetve három fő képzési cikluson alapuló felsőoktatási rendszer;
- a nemzeti képesítési keretrendszerek kidolgozása és kompatibilissé tétele az Európai Felsőoktatási Térség Képesítési Keretrendszerével, valamint tanulási eredmények meghatározása mindegyik képzési ciklusra;
- a mobilitás, a hallgatói és oktatói mozgásszabadság elősegítése, támogatása;
- olyan összehasonlítható kritériumok és módszerek kifejlesztése a minőségbiztosítás területén, amelyek összhangban vannak az Európai Felsőoktatási Térség Minőségbiztosítási Sztenderdjeivel és Irányelveivel;
- az európai érdekek és értékek megjelenítése a felsőoktatásban;
- az egész életen át tartó tanulás európai dimenziójának erősítése.

A bolognai folyamat néven elindított európai képzési reform egyik legáltalánosabb célja a „Tudás Európájának” létrehozása. A Nyilatkozat ezzel kapcsolatban úgy fogalmaz: *„A Tudás Európája ma már széleskörűen elismert, nélkülözhetetlen eleme a társadalmi és emberi fejlődésnek, az európai polgári lét megszilárdításának és gazdagodásának. Olyan elhanyagolhatatlan komponens, amely lehetővé teszi, hogy a polgárok elsajátíthassák azokat a legfontosabb tulajdonságokat, amelyek által képessé válnak arra, hogy a közös értékek vállalásával, és a közös társadalmi és kulturális térhez való tartozás tudatosságával*

szembenézzenek a közelgő új évezred kihívásaival."¹²⁶ Annak érdekében, hogy a csatlakozott országok felsőoktatásai valóban együttműködjenek Európai Felsőoktatási Térségként, a felsőoktatási rendszerek harmonizációjára van szükség. Az Európai Felsőoktatási Térség létrehozása ugyanakkor elengedhetetlen a meghatározott reformok teljes körű megvalósításához, illetve olyan távlati célok eléréséhez, mint az európai felsőoktatás nemzetközi versenyképességének javítása, illetve az európai kultúra vonzerejének növelése. Az Európai Felsőoktatási Térség megvalósítása elengedhetetlen feltétel továbbá az olyan távlati, gazdaságpolitikai célok eléréséhez, mint a magasan képzett munkaerő mobilitása vagy Európa versenyképességének erősítése. A Bolognai Nyilatkozat ezt a következőképpen fogalmazza meg: (az Európai Felsőoktatási Térség létrehozása) *„kulcstényező a polgárok mobilitásának és munkaerőként való alkalmazhatóságának elősegítésében, és az európai kontinens általános fejlesztésében”*¹²⁷. A létrehozandó Európai Felsőoktatási Térség elé kitűzött célok:

- a felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók, valamint a még tanuló és már végzett hallgatók mobilitásának erősítése;
- a hallgatók felkészítése későbbi szakmai pályafutásukra;
- a fiatalok, hallgatók felkészítése arra, hogy aktív szerepet vállaljanak a demokratikus társadalmi életben, illetve, hogy tisztában legyenek európai identitásuk fontosságával is;
- széleskörű hozzáférés biztosítása a lehető legmagasabb színvonalú felsőoktatáshoz.

A Bolognai Nyilatkozat aláírói hangsúlyozták, hogy az egyik legfontosabb alapelv és egyben elérendő cél az európai felsőoktatás versenyképességének javítása, illetve az európai felsőoktatás vonzerejének erősítése. A Nyilatkozat úgy fogalmaz, hogy: *„részteiben is figyelmet kell fordítanunk az európai felsőoktatási rendszer nemzetközi versenyképességének*

---

¹²⁶Bolognai Nyilatkozat.

http://www.felvi.hu/felsooktatasiimuhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/ letöltés: 2012.10.21.

¹²⁷Bolognai Nyilatkozat

http://www.felvi.hu/felsooktatasiimuhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/ letöltés: 2012.10.21.

*fokozására. Bármely civilizáció életképessége és hatékonysága azzal a vonzerővel mérhető, amelyet kultúrája más országok számára gyakorol. Gondoskodnunk kell arról, hogy az európai felsőoktatási rendszer világméretben rendkívüli kulturális és tudományos hagyományainkhoz hasonló mértékű vonzerőt gyakoroljon.*¹²⁸

A Bolognai Nyilatkozat hangsúlyozza a Manga Charta Universitatum jelentőségét, illetve ismét kiemeli az egyetemek függetlenségének és autonómiájának fontosságát: „Az európai felsőoktatási intézmények elfogadták ezt a kihívást, felvállalva az európai felsőoktatási térség kidolgozásának fontos szerepét, híven követve az 1988-as Bolognai Egyetemi Magna Chartában megfogalmazott alapelveket. Mindez különlegesen fontos, mivel az egyetemek függetlensége és autonómiája biztosítja, hogy a felsőoktatási és a tudományos kutatási rendszerek folyamatosan kövessék a velük szemben támasztott változó elvárásokat, a társadalmi igényeket és a tudományos ismeretek fejlődését.”¹²⁹

1.3.2. A Nyilatkozat célkitűzései

1.3.2.1. Átláthatóság elvének megvalósítása

„Könnyen érthető és összehasonlítható fokozatot adó képzési rendszer bevezetése, - akár a diploma-kiegészítés alkalmazásával - annak érdekében, hogy elősegítsük az európai polgárok elhelyezkedési lehetőségeit és az európai felsőoktatási rendszer nemzetközi versenyképességét.”¹³⁰

Kiemelkedően fontos a transzparencia, az átláthatóság elvének megvalósítása a felsőoktatásban. Ahhoz, hogy Európa, illetve az európai felsőoktatás érdemben javítson

---

¹²⁸ Bolognai Nyilatkozat.

http://www.felvi.hu/felsooktatasihely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

¹²⁹ Bolognai Nyilatkozat.

http://www.felvi.hu/felsooktatasihely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

¹³⁰ Bolognai Nyilatkozat.

http://www.felvi.hu/felsooktatasihely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

jelenlegi pozícióján, versenyképességén, olyan könnyen összehasonlítható és érthető fokozatot adó képzési rendszerre van szükség, amely elősegíti mind a hallgatói, mind a képzett munkaerő mobilitását. A diplomák, képzettségek és tanulmányi időszakok kölcsönös elismerése a Bolognai Nyilatkozat aláírása előtt és a bolognai folyamat elindulása után is az egyik fontos oktatáspolitikai kérdése volt az Uniónak, amelynek érdekében számos lépés történt. Gondoljunk csak az ENIC és NARIC hálózatok kialakítására, a számos irányelvre és ajánlásra a diplomák és oklevelek kölcsönös elismerésével kapcsolatban vagy a bolognai folyamat megvalósulásának elősegítését is célzó oklevélmelléklet, illetve az Europass bevezetésére. Ugyancsak az összehasonlíthatóságot, ezen keresztül pedig az egész életen át tartó tanulást, illetve a mobilitást hivatott elősegíteni az Európai Képesítési Keretrendszer, amelyről 2008-ban fogadott el ajánlást az Európai Tanács, illetve az Európai Parlament. A Keretrendszer elfogadását több éves, széleskörű szakmai munka előzte meg. Az ajánlás arra kéri fel a tagállamokat, hogy saját nemzeti képzési keretrendszerüket önkéntesen közelítsék az Európai Képesítési Keretrendszerhez.

1.3.2.2. Lépcsőzetes képzési rendszer

„Alapvetően két fő képzési cikluson, az alapképzésen (undergraduate) és egyetemi (graduate) képzésen alapuló rendszer bevezetése. A második ciklusba való belépés megköveteli az első, legalább három évig tartó ciklus sikeres lezárását.

Az első ciklus után adott fokozat, mint megfelelő képesítés alkalmazható az európai munkaerőpiacon.

A második képzési ciklusnak - sok európai ország gyakorlatának megfelelően - egyetemi vagy doktorátusi fokozathoz kell vezetnie.”¹³¹

A tradicionális, kontinentális európai felsőoktatásban talán az egyik legnagyobb változást a több lépcsős képzési rendszer bevezetése jelentette. A felsőoktatás alapvetően két fő képzési ciklusra, az alap- és a mesterképzésre oszlik meg. A harmadik szint pedig a

---

¹³¹ Bolognai Nyilatkozat.

http://www.felvi.hu/felsooktatasi-muhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

doktori képzés. Az alapképzésnek a tömeges felsőfokú képzés szinterévé kell válnia, amely a munkaerő-piaci igényekkel összhangban nagyszámú felsőfokú végzettségű szakembert termel. Az alapképzéssel kapcsolatban támasztott elvárás, hogy gyakorlati, közvetlenül alkalmazható tudást, ismereteket biztosítson, ugyanakkor megfelelő elméleti alapot nyújtson a tanulmányok mesterképzésben való folytatásához. A megszerzett képesítésnek, illetve tudásnak és gyakorlati tapasztalatnak közvetlenül hasznosíthatónak kell lennie a munkaerőpiacon. A hallgatók az alapképzés sikeres elvégzése után képesítést és azt igazoló oklevelet kapnak. Az alapképzés ideje általában három, maximum négy év. Az alapképzésre épül az inkább elméleti tudást biztosító mesterképzés, amely az alapképzésnél igényesebb, és amelyen tanul az európai humán, gazdasági és műszaki értelmiség új generációja. A mesterképzés ideje másfél és három év között mozog. A mesterképzés vezet a képzés harmadik szintjéhez, a doktori képzéshez, az első tudományos fokozat megszerzéséhez. A többciklusú rendszer egyik nagy előnye, hogy lehetőséget biztosít arra, hogy a diák mesterszinten, más területen folytassa tanulmányait, mint ahol az alapszakon befejezte. A három pillérré épülő képzés a bolognai folyamat további sarkalatos pontjaival összhangban elősegíti, hogy a hallgatók a lehető legkisebb veszteséggel váltsanak szakot igény szerint az alapképzés során is. A hallgatónak arra is van lehetősége továbbá, hogy ne az alapképzés befejezése után közvetlenül kezdje el a mesterképzést, hanem kilépjen a munkaerőpiacra és akár évekkel később folytassa tanulmányait egy mesterszakon.

Az előkészítés, majd a miniszteri konferencia során a legnagyobb vitát a kétciklusú képzési rendszer bevezetése váltotta ki. Ez ugyanis a kontinentális Európa hagyományos felsőoktatási rendszereinek gyökeres átalakítását igényelte, ugyanis a kontinens nagy részén a felsőoktatás tömegessé válásával egy, az egyetemi és nem egyetemi szektor elkülönülésére épülő duális rendszer alakult ki, amelyek között az átjárás egy szűk mezsgye mentén volt lehetséges. Ugyanakkor az angolszász világban, illetve annak befolyási övezeteiben az egymásra épülő, többciklusú, lineáris modell terjedt el, amelyből több ponton is ki lehet lépni, különböző típusú végzettségekkel. Éppen ezért lehetséges, hogy a kezdeményező országok között szereplő Angliában például nem alakították át a képzési struktúrát azzal az indokkal, hogy az angol felsőoktatási rendszer eleve kétszintű. Ugyanakkor az angol oktatási

rendszert közelebbről megvizsgálva láthatjuk, hogy az „undergraduate” szintű képzés tipikusan négy éves – és nem három éves, ahogy azt a Bolognai Nyilatkozat előírja -, illetve nem csupán kifejezetten gyakorlati és a munkaerőpiacon könnyen hasznosítható, hanem elméleti oktatást is biztosít.¹³²

1.3.2.3. Európai Kreditátviteli Rendszer

„Kreditrendszer - mint amilyen az ECTS rendszer - bevezetése, amely a legmegfelelőbb módon elősegíti a legszélesebb hallgatói mobilitást. Legyen lehetőség a kreditek megszerzésére felsőoktatáson kívüli, például az élethosszig való tanulás keretei között, feltéve, hogy azt felsőoktatási intézmények is elfogadják.”¹³³

Az Európai Kreditátviteli Rendszer¹³⁴ fejlesztését és univerzális bevezetését tűzte ki egyik céljául a Bolognai Nyilatkozat. A Nyilatkozat értelmében az egységes kreditrendszernek éppúgy támogatnia kell a hallgatók lehető legszélesebb mobilitását, mint az élethosszig tartó tanulást. Az egységes kreditrendszernek a kreditteljesítmények elismerésével elő kell segítenie továbbá a felsőoktatási intézmények közötti mozgást, illetve a különböző karok közötti áthallgatást éppúgy, mint a külföldi egyetemeken folytatott tanulmányokat, résztanulmányokat. A rendszer egységesítésének nem titkolt célja, hogy rugalmasabbá tegye a tanulmányi időkorlátokat, tehát a lassabb vagy gyorsabb tanulást, a rövidebb vagy hosszabb tanulmányi idők megvalósítását. Bár a tanulmányi idő rugalmassá tételének számos előnye is van, például elősegíti, hogy azok se maradjanak ki a felsőoktatási rendszerből, akik olyan élethelyzetbe kerülnek, hogy akár családi vagy például anyagi okokból nem tudnak kizárólag tanulmányaikra koncentrálni, ugyanakkor ez a lehetőség veszélyeket is hordoz magában.

---

¹³²Prékopa András: A bolognai folyamat és a matematikusképzés. 3-5. o. <http://www.valosagonline.hu/index.php?oldal=cikk&cazon=1008&lap=0> letöltve:2012.11.24.

¹³³Bolognai Nyilatkozat. http://www.felvi.hu/felsooktatasiimuhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/ letöltés:2012.10.21.

¹³⁴European Credit Transfer System (ECTS)

Az egységes kreditrendszer bevezetésének egyik legfontosabb célja, hogy lehetővé tegye a tanulmányi pályák módosítását a lehető legkisebb veszteséggel. Ha valaki a tanulmányai elkezdése után jön rá, hogy bármilyen okból inkább más területre szeretne átkerülni, ne kelljen a nulláról újrakezdenie a képzést, hanem a már befejezett tanulmányi szakaszokat lehetőség szerint elismerjék számára. A kreditrendszernek támogatnia kell továbbá az életen át tartó tanulást is. Az egységes rendszer bevezetése lehetőséget biztosít arra, hogy a felsőoktatásban részt vevők igény szerint megszakítsák tanulmányaikat és kilépjenek a munkaerőpiacra, majd később visszatérjenek.

Az élethosszig tartó tanulás gondolata, szükségessége folyamatosan vált egyre fontosabb témává az Unió berkein belül. Sokan ebben látták az univerzális megoldást egy „változó, ijesztő és ismeretlen technológiai, gazdasági, szociális és politikai környezetben, amelynek jellemzője többek között a globalizáció, az új információs technológia elterjedése vagy a társadalom elöregedése”¹³⁵. Az élethosszig tartó tanulás jegyében támogatták a bolognai folyamat keretein belül a felsőoktatási intézmények aktívabb részvételét a távoktatás erősítésében, illetve a szakmai továbbképzések ösztönzésében.

1.3.2.4. Hallgatói és oktatói mobilitás

„Segítsük az egyenlő esélyekkel megvalósuló mobilitást a tényleges akadályok leküzdésével, különös figyelemmel:

➤ *a hallgatók viszonylatában a tanuláshoz, a gyakorláshoz és az ehhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz való hozzájutásra,*

➤ *a tanárok, kutatók és az adminisztratív dolgozók viszonylatában a kutatással, oktatással és gyakorlással az európai kapcsolatban eltöltött időszakra vonatkozó társadalombiztosítási jogok előítélet nélküli figyelembevételére.”*¹³⁶

---

¹³⁵ Dehmel, Alexandra: Making an European area of lifelong learning a reality? Some critical reflections on the European Union's lifelong learning policies in.: Comparative Education Vol. 42, No 1, February 2006. 49-62. o.

¹³⁶ Bolognai Nyilatkozat.

http://www.felvi.hu/felsooktatasi-muhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

A bolognai folyamat egyik sarkalatos pontja a mobilitás, kiemelten is a hallgatói mobilitás, amely hozzásegíti a fiatalokat az uniós ismeretek és tapasztalatok megszerzéséhez, ugyanis ez teremti meg a munkaerő mobilitásának majdani feltételeit.

A világpiaci kihívásokra való gyors reagáláshoz szükség van arra, hogy a munkaerő rugalmasan áramoljon akár iparágak, akár földrajzi területek között. A munkaerő-mobilitás egyik előfeltétele, hogy a fiatalok már a tanulmányaik során megszerezzék a mobilitáshoz szükséges tudást, képességet és tapasztalatot. Tény, hogy a mobil hallgatóból könnyebben válik mobil munkaerő. Az Egyesült Államok jelentős előnyben van Európához képest mind a hallgatói, mind pedig a munkaerő-mobilitás tekintetében. Sajnálatos módon Európa a II. világháború után elvesztette vezető szerepét a gazdaság, a kutatás, illetve a felsőoktatás terén. Az USA nem csak vezető gazdasági hatalommá vált, hanem a tengeren túli tudományos élet is fellendült. Annak érdekében, hogy vezető szerepét a felsőoktatás, illetve a kutatás és az innováció területén, hosszú távon is megőrizze, rendkívüli összegeket fektetett a felsőoktatásba, így nem csak a hallgatókért folytatott versenyben kerekedett felül, hanem a tehetségeket is sikerült magához vonzania. Ma körülbelül kétmillió diák tanul külföldön (ez a szám 2025-re megduplázódhat) és minden negyedik külföldön tanuló diák az Amerikai Egyesült Államokat választja¹³⁷. A külföldön tanuló hallgatók az egyetemek és a fogadó országok számára is óriási piacot, bevételi forrást jelentenek. A fiatal tehetségek számára a külföldön való tanulás sokszor együtt jár a későbbi migrációval, hiszen a fogadó ország sokszor magasabb fizetést, jobb munkakörülményeket és jobb életfeltételeket kínál a hallgatóknak, mintha a tanulmányai befejezése után hazatérne.¹³⁸

A hallgatók számos különböző szempont alapján választanak külföldi egyetemet. Ilyen szempontok például:

- a megszerzhető oklevél minősége (ismertsége, elismertsége);
- a megszerzhető képesítés munkaerő-piaci értéke;
- az oktatás hozzáférhetősége a fogadó országban;
- olyan szak választása, amely a hazai oktatási kínálatban nem található meg;

---

¹³⁷ Barakonyi 2009. 39. o.

¹³⁸ Jalowiecki, Bohdan and Gorzelak, Grzegorz Jerzy: Brain Drain, Brain Grain, and Mobility: Theories and Prospective Methods, In.: Higher Education in Europe, Vol. XXIX, No. 3, Oktober 2004. 299-309. o.

- tandíj összege (ár-érték arány), az ösztöndíj lehetőségek, valamint a tanulmányok melletti munkalehetőségek és ezek szabályozása (számos egyetem például nem engedélyezi külföldi hallgatói számára, hogy a campuson kívül vállaljanak munkát a tanulmányaik végzése során);
- az oktatás nyelve;
- a távolság az otthon, illetve a befogadó ország között, illetve az utazási és lakhatási költségek.

Tény azonban, hogy a hallgatók többsége nem egy alapos statisztikai összehasonlítás alapján dönt a célországról és a felsőoktatási intézményről, hanem a benyomások, illetve a társaiktól vagy a médiából szerzett információk alapján.¹³⁹

Az, hogy milyen szempontok alapján választanak külföldi egyetemet az egyes diákok, valójában nagyon fontos kérdés. Annak érdekében ugyanis, hogy a hallgatói mobilitás erősödjön Európában, mind a felsőoktatási intézményeknek, mind pedig az egyes országoknak vonzóvá kell válniuk. Az intézményeknek nem csak az oktatás minőségére kell figyelniük, hanem például az oktatás nyelvére is, hogy megkönnyítsék a külföldi hallgatók beilleszkedését. Így például egyes szakok idegen nyelven is hallgathatók legyenek, vagy a külföldről érkező diákok számára biztosítsanak nyelvi előkészítő kurzusokat. A mobilitás további feltételei között van egy jól működő diákhitel- és szociális támogatási rendszer, megfelelő számú kollégiumi férőhely, valamint a külföldi diákok befogadását támogató idegenrendészeti szabályozás is. Az állam a megfelelő szabályozási feltételek mellett anyagi forrásokkal is támogathatja a mobilitás erősítését. Spanyolországban és Csehországban például az állam jelentős összegekkel egészíti ki az Erasmus-program költségvetését, emellett pedig az önkormányzatok és egyes intézmények is hozzájárulnak a mobilitás finanszírozásához. Számos esetben akár magáncégek, vállalkozások is hozzájárulhatnak a mobilitás ösztönzéséhez, így biztosítva, hogy magasan képzett, nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező munkaerőt alkalmazzanak.

---

¹³⁹ Kurucz Katalin: Nemzetköziesítés, mobilitás, közös képzések – In.: Bologna Füzetek 4. Tempus Közalapítvány Budapest, 2010. 32. o.

Eddig döntően a földrajzi mobilitásról esett szó, fontos azonban kiemelni, hogy a bolognai folyamat a mobilitás összes formáját támogatja. Ezek:

- longitudinális mobilitás (gyorsabb vagy lassabb előrehaladás a tanulmányi pályán);
- horizontális mobilitás (földrajzi értelemben vett mobilitás azonos szakon);
- vertikális mobilitás (alap-, mester- és doktori képzés);
- szakváltás, képzési ág és képzési terület-váltás (a megkezdett tanulmányokat más területen, ágban, szakon folytatja a hallgató még az alapképzés során, kis veszteséggel);
- kereszt-mobilitás (a hallgató a lépcsők közötti átmenetnél vált szakot, diszciplinát), az előírt különbözőzeti követelmények értelemszerű teljesítésével;
- kilépés a munka világába (későbbi visszatérés a felsőoktatásba a tanulmányok folytatása céljából).¹⁴⁰

A bolognai folyamat nem kizárólag a hallgatók mobilitását hivatott ösztönözni, hanem az oktatók, kutatók és adminisztratív dolgozók mobilitását is. Éppen ezért a részt vevő országoknak az ő esetükben is el kell hárítaniuk minden akadályt a szabad mozgás elől, illetve ösztönözniük kell őket a külföldi tapasztalatszerzésre, kapcsolatépítésre. Az Unió sokféle ösztöndíjat, illetve támogatást biztosít erre a célra. A kutatók esetében például egy átfogó támogatási és ösztöndíjrendszer épült ki a Marie Curie program¹⁴¹ keretében, amely éppúgy támogatja a más európai országban végzett kutatásokat (Európán belüli pályafutás-fejlesztési ösztöndíj), a fiatal kutatókat¹⁴² (Marie Curie Actions fellowships - Alapképzési hálózatok), mint az Unión kívülről érkező kutatókat is (nemzetközi ösztöndíjak harmadik országból érkező kutatók számára). Az EU pénzügyi támogatással ösztönzi továbbá a nemzetközi kutatócserét is (Nemzetközi kutatási munkaerőcsere - Marie Curie Actions)¹⁴³.

A mobilitás kapcsán számos kritikát is megfogalmaztak a bolognai folyamattal szemben. A kritikusok szerint a bolognai folyamat nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket a mobilitás ösztönzése terén, nem növekedett kiugró arányban a külföldön

---

¹⁴⁰ Barakonyi Károly 2009. 247-248. o.

¹⁴¹ <http://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/>

¹⁴² http://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/about-mca/actions/index_en.htm

¹⁴³ http://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/documents/funded-projects/statistics/eu-countries/marie-curie-actions-country-fiche-hu_en.pdf

tanuló diákok száma. A mobilitás továbbra is kiegyensúlyozatlan és esélyegyenlőtlenségi aggályokat is felvet, mert például vannak különösen kedvelt célországok úgy, mint Spanyolország. A kiegyensúlyozatlansághoz az országoként eltérő finanszírozás is hozzájárul, egyes országokban több állami és önkormányzati támogatásra számíthatnak a diákok, mint máshol. Egyes kritikusok szerint a bolognai folyamat kifejezetten káros a mobilitásra, az új alapképzések zsúfoltsága, illetve a ciklusok túlzott rövidege sok szakértő szerint kifejezetten gátolja a mobilitást. A Leuveni Nyilatkozat¹⁴⁴ (2009) mindenesetre arra utal, hogy a bolognai folyamatban részt vevő országok sem elégedettek teljesen az eddig elért eredményekkel. A Leuveni Nyilatkozatban az oktatási miniszterek a részt vevő országok számára feladatként írták elő a mobilitás növelését, biztosítva annak magas minőségét, változatosabbá téve a mobilitás típusait és szélesítve hatókörét. Konkrét célként fogalmazták meg, hogy 2020-ra az Európai Felsőoktatási Térség végzős hallgatóinak legalább 20%-a rendelkezzen külföldi tanulmányi vagy részképzési tapasztalatokkal.¹⁴⁵

1.3.2.5. Minőségbiztosítás - versenyképesség

„A minőségbiztosítás területén az összehasonlítható kritériumokon és módszereken alapuló európai együttműködés kialakításának támogatása.”¹⁴⁶

Az európai felsőoktatás versenyképességének egyik kulcskérdése az oktatás magas minősége. A képzés magas színvonalának fenntartása és erősítése érdekében nevezte meg a minőségbiztosítást a Bolognai Nyilatkozat az együttműködés egyik kulcsterületékként. A cél a minőségbiztosítás területén egy összehasonlítható kritériumokon és módszereken alapuló együttműködés kialakítása volt. A diplomák kölcsönös elismerésének egyik feltétele az átláthatóság, azaz, hogy egyértelmű legyen az elvégzett tanulmányok tartalma, illetve a

---

¹⁴⁴http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/leuven_louvain-la-neuve_communicu%C3%A9_april_2009.pdf

¹⁴⁵ Csirik János: Bevezető gondolatok a „Mobilitás Magyarországon – lehetőségek és teendők” című konferenciájához In.: Bologna Füzetek 4. Tempus Közalapítvány Budapest, 2010. 9. o.

¹⁴⁶ Bolognai Nyilatkozat.

http://www.felvi.hu/felsooktatasisimuhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

megszerzett tudás alkalmazhatósági területe. Ugyanilyen fontos kritérium a minőségbiztosítás is, fontos, hogy egy, az oktatási intézménytől független szervezet értékelje és minősítse rendszeresen az adott oktatási intézményben folyó oktatást. A különböző országokban működő minősítést végző szervezetek – mint például a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság – azonos elvek alapján működnek az összehasonlíthatóság érdekében. Annak érdekében, hogy a különböző minőségbiztosítási ügynökségek, intézmények valóban hasonló elvek alapján működjenek, az Európai Felsőoktatási Minőségbiztosítási Egyesület (European Association for Quality Assurance in Higher Education továbbiakban: ENQA) 2005-re kidolgozta a felsőoktatási minőségbiztosítás európai sztenderdjeit és irányelveit, az erről szóló dokumentumot az Európai Felsőoktatási Térség miniszterei fogadták el 2005 májusában, Bergenben. 2005-ben hozták létre továbbá az Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Hálózatot (European Network for Quality Assurance in Vocational Education and Training) is, amely elősegítette a tagállamokat, hogy kialakítsák és megerősítsék a minőségbiztosítás sztenderdjeit a szakképzés terén is.

A minőség-ellenőrzés, értékelés lehet külső vagy belső. Egy szervezetnek az optimális működéshez szüksége van arra, hogy egy független intézmény is értékelje, feltárja működésének hibáit, ötleteket adjon a működés javításához, fejlesztéséhez. Az értékelés lehet pusztán ellenőrző vagy jobbitó, azonban csak a külső, jobbitó szándékú értékelés ösztönözheti az intézményeket egy hasonló szemléletű belső minőségbiztosítási rendszer kiépítésére.

„Az ellenőrző értékelés jellemzői:

- *intézmény-független minőségfogalom,*
- *minimális követelmények meglétét vizsgálja,*
- *küszöbkimenet: igen – nem (esetleg feltételes),*
- *„kemény” kvantitatív adatok túlsúlya,*
- *nem fejlődésorientált: a jelentésben nincsenek javaslatok,*
- *statikus, csak állapotot vizsgál,*
- *nem kíván komoly szakértelmet.*

Jobbitó értékelés jellemzői:

- *intézményfüggő minőségfogalom,*
- *minőségi kritériumok teljesülésének fokát vizsgálja,*
- *skálázott kimenet: több fokozat vagy pontozás,*
- *„puha” kvalitatív adatok túlsúlya,*
- *fejlődésorientált: a jelentésben javaslatok is vannak,*
- *dinamikus, tendenciát vizsgál,*
- *komoly szakértelmet kíván.*”¹⁴⁷

1.3.2.6. Európai identitás erősítése

„A felsőoktatás szükséges európai vonatkozásainak támogatása, különösen a tantárgyfejlesztéssel, intézményközi kooperációval, mobilitási lehetőségekkel és a tanulmányokra, a gyakorlati képzésre, és a kutatásra vonatkozó integrált programokkal.”¹⁴⁸

A Bolognai Nyilatkozat értelmében az Európai Felsőoktatási Térségben működő felsőoktatási intézményeknek a képzés során, hozzá kell járulniuk az európai identitás erősítéséhez, és az európai kulturális örökség megőrzéséhez. Ez ugyanis elengedhetetlen ahhoz, hogy Európa megerősítse vezető szerepét a világ kultúrájában. Fontos továbbá minden egyes nemzet kultúrájának és hagyományainak megőrzése, és népszerűsítése is. A nemzeti, illetve európai kultúra, hagyományok megismerése nagyban hozzájárul ugyanis ahhoz, hogy a felsőoktatási intézményekben végző fiatalok ne csak európai polgárrá, hanem európai értelmiségivé váljanak.

A Bolognai Nyilatkozat zárásaként az aláíró miniszterek megegyeztek abban, hogy az elindított folyamat állandó támogatása és értékelése, valamint a fellépő szükségletek folyamatos adaptációja érdekében két év múlva ismét találkoznak, hogy értékeljék az addig elért eredményeket, illetve meghatározzák az újabb lépések irányát.

---

¹⁴⁷ Filep László: Minőség a felsőoktatásban. In: A Bolognai Nyilatkozat és a magyar felsőoktatás, Magyar Akkreditációs Bizottság, 2002. 171-173. o. <http://www.mab.hu> letöltve:2012.11.23.

¹⁴⁸ Bolognai Nyilatkozat.

http://www.felvi.hu/felsooktatasi-muhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/ letöltés:2012.10.21.

Összességében elmondható, hogy a Sorbonne Nyilatkozat a célokat fogalmazta meg, a Bolognai Nyilatkozat a stratégiát, az azt követő két évenkénti találkozók pedig (mint például a prágai vagy a berlini) a stratégiai akciókról szoltak mindamellett, hogy tovább bővítették az együttműködés körét. A 2005-től megtartott miniszteri találkozókon már a bolognai folyamat soron következő feladatai is szóba kerültek.

1.3.3. A miniszteri találkozók

A miniszteri találkozókat a Nemzetközi Bologna Csoport (Bologna Follow-up Group, BFUG) készíti elő. A Nemzetközi Bologna Csoport munkájában részt vesznek a folyamatban részt vevő, jelenleg 47 ország képviselői, illetve a Bizottság is, akiknek szavazati joga is van. Tanácskozási joggal rendelkezik továbbá az Európa Tanács, az UNESCO Európai Felsőoktatási Központja, az Európai Egyetemek Szövetsége, az Európai Felsőoktatási Intézmények Szövetsége, az Európai Hallgatói Egyesület, az Európai Felsőoktatási Minőségbiztosítási Szövetség, az Oktatási Internacionálé Páneurópai Szervezete, illetve a Confederation of European Business, azaz a BUSINESSEUROPE képviselője. A Nemzetközi Bologna Csoport legalább félévente ülésezik. Munkáját a Nemzetközi Bologna Titkárság segíti, melyet mindig az a bolognai folyamatban részt vevő ország működtet, amelyik a következő miniszteri találkozót szervezi. A Nemzetközi Bologna Csoport munkacsoportokat hozott létre annak érdekében, hogy a miniszteri találkozók közötti időszakban folyamatosan vizsgálják a bolognai folyamat egyes területeit, jelentéseket, ajánlásokat fogalmazzanak meg a következő miniszteri találkozóra. A munkacsoportokban az egyes országok képviselői, illetve a folyamatot támogató nemzetközi szervezetek delegáltjai vesznek részt. Emellett Európa-szerte számos, a bolognai folyamathoz kapcsolódó témában kerül sor ún. Bologna-szemináriumokra, amelyek hozzájárulnak a szakpolitikák kialakításához, terjesztéséhez és népszerűsítéséhez.¹⁴⁹ A bolognai folyamat megvalósításának támogatására a Bizottság 2004-ben minden európai

---

¹⁴⁹A bolognai folyamat. Nemzeti Erőforrás Minisztérium honlapja <http://www.nefmi.gov.hu/felsooktatas/bolognai-folyamat/bolognai-folyamat> letöltve:2012.11.23.

uniós tagállamban létrehozta a Bologna Tanácsadói Hálózatot (National Team of Bologna Experts), amely szakmai segítséget nyújt az Európai Felsőoktatási Térség továbbfejlesztéséhez. Magyarországon a Tempus Közalapítvány koordinálja a Bologna Tanácsadói Hálózat tevékenységét. A Közalapítvány rendszeresen szakmai szemináriumokat rendez a bolognai folyamat hazai megvalósulásának aktuális kérdéseiről.

1.3.3.1. Az első miniszteri találkozó Prágában

Az első miniszteri találkozóra 2001. május 19-én került sor Prágában¹⁵⁰. A prágai találkozón született nyilatkozatot már 33 ország képviselője¹⁵¹ írta alá. Amíg Bolognában megfogalmazódott a felsőoktatási célrendszer, Prágában már a stratégiai akciók, konkrét lépések voltak napirenden. A Prágai Nyilatkozat¹⁵² megerősítette, hogy továbbra is a mobilitás megteremtése a cél, ennek érdekében le kell bontani az akadályokat a hallgatók, oktatók, kutatók előtt. A miniszterek megállapították, hogy a bolognai folyamat gyorsabban haladt előre, mint ahogy azt 1999-ben feltételezték. Nemcsak a mobilitás erősítése élvezett egyöntetű támogatást, hanem a minőségbiztosítás, és a diploma-struktúra megváltoztatásának ügye is előrehaladt. A legtöbb résztvevő országban széleskörű és intenzív munka kezdődött el a felsőoktatás átalakítása terén. A Prágai Nyilatkozatban három téma szerepelt nagyobb hangsúllyal, ezek a felsőoktatás versenyképessége, az életen át tartó tanulás, valamint a nemzeti határokon átnyúló oktatás. Amíg Bolognában Európa versenyképességének erősítésén, illetve a munkaerő mobilitásán volt a hangsúly, addig Prágában már a felsőoktatás versenyképességének erősítése került előtérbe, valamint a majdani munkaerő, azaz a hallgatók mobilitásának megalapozása. Az életen át tartó tanulás, egyre nagyobb hangsúlyt kapott a felsőoktatás reformfolyamatában. A prágai találkozó résztvevői megállapították, hogy a jövő tudásalapú társadalmában az éles versenyhelyzetekkel, illetve az új technológiák által generált kihívásokkal szemben csak az

---

¹⁵⁰ <http://bologna.msmt.cz/praha-2001> letöltés:2013.09.06.

¹⁵¹ Új csatlakozók: Ciprus, Horvátország, Liechtenstein (még 1999-ben utólag csatlakozott a Bolognai Nyilatkozathoz), Törökország

¹⁵² http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/PRAGUE_COMMUNIQUE.pdf letöltés:2013.09.06.

életen át tartó tanulással lehet felvenni a versenyt. A nemzeti határokon átnyúló képzés témája leginkább az intézmények számára jelentkező kihívásokat tárgyalta. Az intézményeket és képzéseket vonzóvá és kiváló minőségűvé kell tenni ahhoz, hogy a fiatalok külföldi tanulmányaik céljával válasszák azokat, ez pedig leginkább az intézmények felelőssége, feladata. A Bolognai Nyilatkozatban meghatározott célok mentén számos konkrét stratégiai akcióról is határoztak Prágában. Így például a diplomák értelmezését megkönnyítő, az összehasonlítást lehetővé tévő rendszer elfogadásáról, az alapvetően két ciklusra épülő képzési rendszer elfogadásáról, a kreditrendszer kialakításáról, a mobilitás elősegítéséről, a minőségbiztosítás terén az európai kooperáció támogatásáról, illetve az európai dimenzió erősítéséről a felsőoktatásban. Hangsúlyt kapott a hallgatók és oktatók fokozottabb bevonása a folyamatba, miután a megvalósítás első két éve után nyilvánvalóvá vált, hogy a folyamat ellenzői leginkább ebből a két csoportból kerülnek ki. A Prágai Nyilatkozat célul tűzte ki, hogy minden résztvevő országban megvalósuljon a kétciklusú oktatási rendszer. Erre szükség volt, mert a prágai konferenciát megelőző szakmai tanácskozások arra hívták fel a figyelmet, hogy a reform bevezetése során az egyik legnagyobb problémát a kétciklusú rendszer bevezetése jelenti. Azon országok esetében, amelyek már hozzáláttak az oktatás struktúrájának átalakításához, problémaként merült fel, hogy nehéz volt meghúzni a határt az alap- és a mesterképzés szakmai tartalma között, illetve, hogy nem volt megfelelő egyeztetés a munkaerő-piaccal a képzési struktúra átalakítását illetően.

1.3.3.2. A második miniszteri találkozó Berlinben

A második miniszteri találkozóra 2003 szeptemberében került sor Berlinben¹⁵³, 40 ország minisztereinek részvételével¹⁵⁴. A prágai konferencia után számos tematikus konferenciára került sor, amelyek a bolognai folyamat egyes lépéseit elemezték, illetve előkészítették a soron következő berlini konferenciát. Egyrészt a folyamatban résztvevő

---

¹⁵³ <http://www.bologna-berlin2003.de/>

¹⁵⁴ Új csatlakozók: Albánia, Andorra, Bosznia-Hercegovina, Macedónia, Szerbia és Montenegró, Oroszország, Vatikán

országok kormányai elkészítették az ország jelentéseket, amelyek a bolognai folyamat megvalósításának minden fontosabb kérdésére kitértek, így például a kétciklusú rendszer bevezetésére, a kreditrendszer alkalmazására, a mobilitás elősegítésére, a hallgatók szociális helyzetének javítására, a minőségbiztosítási rendszer kiépítésére, az élethosszig tartó tanulás propagálására és a diplomák kölcsönös elismerésre. A Nemzetközi Bologna Csoport is több témában szervezett tematikus szeminárium-sorozatokat, így például a minőségbiztosítás és akkreditáció területén történő együttműködés, diploma-elismerés és kreditrendszer használata, közös képzések indítása, képzési struktúrák, a bolognai folyamat szociális dimenziói, illetve az élethosszig tartó tanulás kérdése. Emellett az európai szakmai szervezetek, illetve a bolognai folyamatban érintett intézmények, képviseltek is hozzájárultak a felsőoktatási reform megvalósulásához, fejlődéséhez.¹⁵⁵

A berlini konferencián a miniszterek egyértelműen a bolognai folyamat felgyorsítása mellett döntöttek, amikor azt a célt tűzték ki maguk elé, hogy 2005-re a reform legfőbb elemeit megvalósítsák. Így például addig az időpontig kerüljenek bevezetésre a nemzeti minőségbiztosítási rendszerek, és a kétciklusú képzési rendszer, valamint minden hallgató kapjon automatikusan és díjmentesen diploma-kiegészítést egy általánosan használt európai nyelven. A Berlini Nyilatkozatban némi hangsúlyeltolódás látható a prioritásokat tekintve, a dokumentum ugyanis első helyen említi a minőségbiztosítást és csak ezután tárgyalja a két cikluson alapuló képzési rendszer bevezetését, illetve a mobilitás támogatását. A Berlini Nyilatkozat¹⁵⁶ több helyen is kiemeli a szociális kérdéseket, megerősíti a bolognai folyamat szociális dimenziójának fontosságát, kiemeli jelentőségét a hallgatók szociális és gazdasági helyzete tanulmányozásának, hiszen ettől is függ, hogy be tudják-e fejezni tanulmányaikat sikeresen és elfogadható időn belül. A Berlini Nyilatkozatban felmerült az együttműködés erősítésének kérdése a felsőoktatás és a kutatás területén, vagyis az Európai Felsőoktatási Térség és az Európai Kutatási Térség közötti kapcsolatok szorosabbá tétele.

A berlini konferencián bővítették a miniszterek háromciklusúvá az eredetileg kétciklusúként definiált képzési struktúrát, beemelve a rendszerbe a doktori képzést is. A doktori képzés

---

¹⁵⁵Hrubos Ildikó: Európai trendek (Berlin előtt és Berlin után) - http://regi.szttsh.hu/konferenciaik_files/hrubos.pdf letöltve:2012.11.23.

¹⁵⁶http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Berlin_Communique1.pdf letöltés:2013.09.06.

ugyanis fenntartja, illetve javítja a felsőoktatás minőségét, így erősíti az európai felsőoktatás versenyképességét is. Ugyanakkor a mobilitás terén előírták a doktori és posztdoktori mobilitás támogatását. Kiemelték továbbá annak fontosságát, hogy a bolognai folyamat megvalósításában a hallgatók és az intézmények is részt vegyenek, illetve, hogy az intézmények erősítsék szerepüket a technológiai, társadalmi és kulturális fejlődésben a társadalmi igények szolgálatában. A Berliini Nyilatkozat nagy hangsúlyt fektetett az európai felsőoktatási intézmények közötti kooperációra, illetve az intenzívebb párbeszédre a felsőoktatási intézmények és a munkaadók között.

1.3.3.3. A harmadik miniszteri találkozó Bergenben

A 2005 májusában tartott harmadik, bergeni miniszteri találkozón¹⁵⁷ már 45 ország képviselői¹⁵⁸ vettek részt. A bergeni találkozót előkészítő elemzések és jelentések nyilvánvalóvá tették, hogy a bolognai folyamat minden résztvevő országban jelentősen előrehaladt. A reform legfontosabb elemei már működnek vagy éppen bevezetés alatt vannak, azonban a Bolognai Nyilatkozat jellegéből, jogállásából adódóan a megvalósítás országoként eltérő. Így például bár az egyes országok elindították vagy akár már teljessé is tették a két-, illetve háromciklusú rendszer bevezetését, ugyanakkor az egyes ciklusok időtartama eltérő. Ebben az esetben azonban nem kizárólag az egyes szakterületek közötti – sok esetben érthető és magyarázható – időbeni eltérésekről van szó, hanem arról is, hogy egyes országokban nem rögzítették jogszabályban, a kötelező kereteket, hanem az egyes intézmények hatáskörébe utalták a különböző képzések időtartamának meghatározását. Ugyanakkor a 2005-ös konferencián azt is megállapították, hogy bár a mobilitás jelentősen erősödött, azonban mind a diplomák kölcsönös elismerése, mind pedig a mobilitás terén továbbra is jelentős akadályok vannak, amelyeket feltétlenül szükséges lebontani a reform továbbfejlesztése érdekében. Ilyen akadály például a tandíjak, a hallgatói juttatások és ösztöndíjak, illetve a lakhatási lehetőségek közötti különbségek az egyes országokban. A

---

¹⁵⁷ <http://www.bologna-bergen2005.no/> letöltés:2013.09.06.

¹⁵⁸ Új csatlakozók: Azerbajdzsán, Grúzia, Örményország, Moldova, Ukrajna

Bergeni Nyilatkozat¹⁵⁹ hangsúlyozza, hogy a hallgatói és oktatói mobilitás ösztönzése továbbra is alapvető cél. A mobilitás mind akadémiai és kulturális, mind politikai, társadalmi és gazdasági szempontból meghatározó jelentőségű, éppen ezért szükséges lebontani a mobilitás előtt még fennálló akadályokat. Az akadályok lebontását célozza például a diákhitelek és ösztöndíjak hordozhatóságával kapcsolatos javaslat, illetve a vízum- és munkavállalási szabályok átalakítása is. A miniszterek megállapították, hogy az intézmények közötti együttműködés, a hallgatói és oktatói mobilitás egyik kulcskérdésre a minőségbiztosítás, amely a Berlini Nyilatkozathoz hasonlóan a Bergeni Nyilatkozatban is nagy hangsúlyt kapott. A mobilitást ugyanis – az amerikai minta alapján – a hallgatókért folytatott verseny ösztönzi, ami ugyanakkor elősegíti az intézmények teljesítményének és színvonalának emelkedését éppúgy, mint a végzettségek kölcsönös elfogadását. Az intézmények közötti egészséges versengés viszont csak abban az esetben alakulhat ki, ha átláthatóvá válik az egyes intézmények működése, az intézmények és programok akkreditációja, amelynek kulcsa a minőségbiztosítás. Ugyanakkor a bolognai folyamat résztvevői között nem alakult ki egységes álláspont a minőségbiztosítás mikéntjéről. A Bizottság már 2000-ben létrehozta az ENQA-t, amelynek tagjai a nemzeti akkreditációs intézmények. Amíg a Bizottság ezt az intézményt egy nemzetek feletti akkreditációs intézményként szerette volna működtetni – ami néhány program esetében sikerült is – addig az egyes országok ragaszkodtak saját belső rendszerükhöz, és ez a tény a Minőségértékelő Ügynökségek Európai Hálózatát koordinációs szerepbe kényszerítette. A bergeni találkozón fogadták el a miniszterek a felsőoktatási minőségbiztosítás európai sztenderdjeit és irányelveit.

A Bergeni Nyilatkozat kiemelte, hogy az összehasonlítható és kompatibilis minősítések olyan keretrendszerére van szükség, amely világossá teszi a diplomák mögötti munkaterhelést, a képzés szintjét, a kimeneti tudást és a kompetenciákat, illetve a képzés profilját. A felsőfokú szakképzésnek változatos profilúnak kell lennie mind az alapképzés, mind a mesterképzés szintjén, hogy kielégítse a munkaerő-piaci igényeket. A dokumentum kiemelte a felsőoktatás jelentőségét a kutatás fejlesztésében, miközben a kutatás megerősíti a

---

¹⁵⁹ http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Bergen_Communique1.pdf letöltés:2013.09.06.

felsőoktatás szerepét a társadalom gazdasági és kulturális fejlődésében. A bergeni találkozón napirenden volt továbbá a rugalmas felsőoktatási tanulmányi pályák kialakításának ösztönzése. A konferencia résztvevői hangsúlyozták, hogy az Európai Felsőoktatási Térségnek mindhárom ciklusban egyaránt az a feladata, hogy előkészítse a hallgatókat a munkaerő-piacra való kilépésre, valamint hogy aktív európai polgárrá váljanak.

1.3.3.4. A negyedik miniszteri találkozó Londonban

2007 májusában került sor a következő, londoni konferenciára¹⁶⁰, immár 46 ország képviselőinek¹⁶¹ részvételével. A Londoni Nyilatkozat¹⁶² optimistán elemzi az eddig megtett lépéseket. Hangsúlyozza, hogy a bolognai folyamatnak köszönhetően Európa közelebb került az intézményi autonómián, a tudományos szabadságon, az esélyegyenlőségen és a demokratikus elveken nyugvó Európai Felsőoktatási Térség megvalósításához, amely elősegíti a mobilitást, a foglalkoztathatóságot, illetve a kontinens vonzerejének és versenyképességének erősítését, pozícióját a világméretű versenyhelyzetben. A miniszterek „Az Európai Felsőoktatási Térség a globális környezetben” címmel fogadták el az új stratégiát. Meghatározták az Európai Felsőoktatási Térség globális pozíciójának kialakításához szükséges feladatokat úgy, mint a Térségre vonatkozó információk bővítése, vonzerejének és versenyképességének népszerűsítése, a partnerségen alapuló együttműködés erősítése, valamint az elismerés javítása. A Londoni Nyilatkozat 2010-re datálja az Európai Felsőoktatási Térség létrehozását. A célok között hangsúlyozza a hallgatók felkészítését az életpályájukra, az értelmiségi létre, illetve arra, hogy a demokratikus társadalomban aktív állampolgárokká váljanak. A Londoni Nyilatkozat elismeri a felsőoktatási intézmények kulcsszerepét a társadalom alapjait képező értékek meghatározásában, terjesztésében és hangsúlyozza, hogy erős, jól finanszírozott, sokszínű és felelősségre vonható intézményekre van szükség. A Londoni Konferencia, illetve a bolognai folyamat egyik központi kérdésre továbbra is a mobilitás volt, amelyben bár látható volt az előrelépés, ellenben a miniszterek

---

¹⁶⁰ <http://www.dcsf.gov.uk/londonbologna/> letöltés:2013.09.06.

¹⁶¹ Új csatlakozó: Montenegró (mint önálló állam)

¹⁶² http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/London_Communique18May2007.pdf letöltés:2013.09.06.

továbbra sem találták kielégítőnek az eredményeket. A Bergeni Nyilatkozathoz hasonlóan a londoni is megállapította, hogy továbbra is számos akadály, megoldatlan kérdés nehezíti a mobilitást, így például a bevándorlás, vízum és tartózkodási vagy munkavállalási engedély kérdése, a rugalmatlan tantervek, illetve a finanszírozás. A többciklusú képzés 2007-re a részt vevő országok nagy részében megvalósult, ezért a Londoni Nyilatkozat már nem az alapvető strukturális változások megvalósításával, hanem sokkal inkább az olyan finomításokkal foglalkozik, mint például a munkaerő-piaci igényekhez, illetve a további tanulmányokhoz jobban igazodó képesítéseket nyújtó tantervek kidolgozása. A képesítések, résztanulmányok, illetve az előzetesen megszerzett tudás tekintetében a dokumentum kiemeli, hogy ezek elismerése sarkalatos pontja a bolognai folyamatnak. E téren a miniszterek a Nemzetközi Bologna Csoport feladatkörébe sorolják a legjobb módszerek terjesztését. A képesítési keretrendszerek az összehasonlíthatóság és az átláthatóság megteremtésének fontos eszközei az Európai Felsőoktatási Térségen belül, megkönnyítik a hallgatók mozgását a felsőoktatási rendszereken belül és azok között, éppen ezért a Londoni Nyilatkozat 2010-ig ad határidőt az egyes résztvevő országoknak a Nemzeti Képesítési Keretrendszerek kidolgozására és megvalósítására. A Londoni Konferencia napirendjén szerepelt az élethosszig tartó tanulás kérdése is. Célként jelölték meg a rugalmas tanulmányi útvonalak kialakítását, illetve az azzal kapcsolatos jó gyakorlatok és módszerek terjesztését. A minőségbiztosítás terén a londoni beszámoló szerint minden ország megkezdte a Bergenben elfogadott szabványok és irányelvek szerinti átalakítást.

1.3.3.5. Az ötödik miniszteri találkozó Leuvenben

2009 áprilisában Leuvenben tartották az ötödik Bologna Konferenciát¹⁶³, amelynek rendkívüli jelentőségét az adja, hogy a konferencia nyomán elkészült nyilatkozatban foglaltak alapján zajlik a munka ma is a bolognai folyamatban. A Leuveni Nyilatkozat¹⁶⁴ 2012-ig, illetve 2020-ig teljesítendő célokat tűzött ki. A bolognai folyamat szociális

---

¹⁶³ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/> letöltés:2013.09.06.

¹⁶⁴ http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communicu%C3%A9_A9_April_2009.pdf letöltés:2013.09.06.

dimenziója egyre nagyobb hangsúlyt kapott. A Leuveni Nyilatkozatban a miniszterek kötelezettséget vállaltak arra, hogy saját országukra vonatkozóan megállapítják a 2020-ra elérendő célokat a bejutás kiszélesítése, illetve a felsőoktatásban alulreprezentált csoportok jelenlétének erősítése érdekében. A 2012-ig teljesítendő célok közé tartozott a nemzeti képzési keretrendszerek kidolgozása. A keretrendszereknek meg kellett felelniük mind a háromszintű képzési struktúrának, mind pedig az élethosszig tartó tanulás megvalósításához szükséges követelményeknek. Így például alternatív bejutási lehetőségek a felsőoktatásba, rugalmas tanulási utak, rövid ciklusú, a munkaerő-piaci elvárásokhoz jobban alkalmazkodó képzések. Ezen felül a keretrendszereknek a képesítések összehasonlíthatóságát, átláthatóságát biztosító kreditrendszeren kell alapulniuk, így elősegítve a mobilitást. A Leuveni Nyilatkozat hangsúlyozta a foglalkoztathatóság javításának fontosságát, mind a felsőoktatás és a gazdasági szféra szorosabb együttműködésével, mind pedig a pályaorientációs és karrier-tanácsadó hálózatok kiépítésével, működtetésével. Már a korábbi nyilatkozatokban is megjelent az a gondolat, hogy a felsőoktatásban hangsúlyeltolódásra van szükség, erősíteni kell a hallgató-központúságot. A tanítás helyett a tanulást kell a középpontba helyezni és nagyobb hangsúlyt kell fektetni az oktatás minőségére. A bemenet helyett a hangsúlyt a kompetenciákban leírt kimenetre kell fektetni, és mivel a hallgatóság egyre sokrétűbb és differenciáltabb, ezért egyre inkább egyénre szabott képzési módszereket kell az intézményeknek kifejleszteniük a különböző igények kielégítésére.

A miniszterek a korábbinál is nagyobb hangsúlyt fektettek a kutatás és az innováció kérdéseire. Kijelentették, hogy a felsőoktatási intézmények kutatási funkciója nem kevésbé fontos, mint az oktatási, képzési funkció, éppen ezért elengedhetetlen, hogy az intézmények vonzóbbá tegyék a tudományos pályát. Az oktatási intézményeknek hozzá kell járulniuk az innováció javításához. Továbbra is napirenden maradt a mobilitás előtt álló akadályok lebontása, a mobilitás hatókörének és formáinak szélesítése. A mobilitással kapcsolatban a miniszterek azt a célt tűzték ki maguk elé, hogy 2020-ra az európai diákság legalább 20 százaléka rendelkezzen külföldi tanulmányi vagy képzési tapasztalattal. Problémaként merült fel a finanszírozás kérdése is. Amellett, hogy a miniszterek egyetértettek abban, hogy a felsőoktatás a köz felelőssége, amelyért a köznek anyagi felelősséget kell vállalnia, hangsúlyozták, hogy a tömegesedés, illetve a szűkülő állami források miatt az

intézményeknek nagyobb hangsúlyt kell fektetniük a források diverzifikálására. Az Európai Felsőoktatási Térség nagyobb átláthatósága érdekében információs rendszerek és mechanizmusok kiépítéséről határoztak a miniszterek. Egyrészt cél volt a bolognai folyamat megvalósulását mérő, megbízható adatokon alapuló helyzetértékelés megvalósítása, másrészt pedig az intézményi sokféleség megőrzése mellett az összehasonlíthatóság, illetve az intézményi profilok tisztázása, amelyhez valamiféle tipizálási rendszer kidolgozására volt szükség. A leuveni konferenciához kapcsolódott az első Bologna Világforum (Bologna Policy Forum)¹⁶⁵ is. E fórum lerakta a jövőbeni együttműködés alapjait. Egyetértettek abban, hogy a felsőoktatás kulcsszerepet tölt be az egyén, a társadalom és a gazdaság fejlődésében, ehhez azonban mindenhol és mindenki számára meg kell teremteni az élethosszig tartó tanulás lehetőségét és a felsőoktatáshoz való egyenlő hozzáférés esélyét.

1.3.3.6. A hatodik miniszteri találkozó Budapesten és Bécsben

2010 márciusában került sor a Budapest-Bécs konferenciára¹⁶⁶, amely egy rendkívüli találkozó volt az Európai Felsőoktatási Térség 2010-es céldátumának megünneplésére. A miniszterek 13 pontos deklarációt fogadtak el az eseményen. Mindenekelőtt meghirdették az Európai Felsőoktatási Térséget, ahogy azt 1999-ben, a bolognai folyamat elindításakor megtervezték. Kazahsztán 47-ik országgént csatlakozott az Európai Felsőoktatási Térséghez. A miniszterek ismét hangsúlyozták annak fontosságát, hogy a hallgatók, és az oktatók is elfogadják a reformokat, részt vegyenek azok megvalósításában. Éppen ezért elkötelezték magukat, hogy jobban bevonják ezeket a csoportokat a folyamatok végrehajtásába. A 13 pontos deklarációban a miniszterek megerősítették elkötelezettségüket a bolognai folyamat

---

¹⁶⁵ A leuveni miniszteri találkozó zárónapján Louvain-la-Neuve-ben a helyi katolikus egyetem (Université catholique de Louvain) aulájában a szokásosnál nagyobb konferencia-asztal fogadta a delegációkat, ugyanis a 46 bolognai miniszter, a Jan Figel' biztos vezette EU-delegáció és a bolognai folyamatban tanácskozási joggal részt vevő nyolc szervezet képviselői mellett 15 bolognán kívüli ország (Ausztrália, Brazília, az Egyesült Államok, Egyiptom, Etiópia, Izrael, Japán, Kanada, Kazahsztán, Kína, Kirgizisztán, Marokkó, Mexikó, Tunézia és Új-Zéland), valamint más fontos nemzetközi szervezetek, így például az Egyetemek Nemzetközi Szövetségének (International Association of Universities) delegáltjai is helyet kaptak.

¹⁶⁶ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/> letöltés:2013.09.06.

céljainak megvalósításában. Megállapították, hogy az elmúlt 10 évben a reformok jelentősen előrehaladtak, de a nemzeti jelentések alapján a különböző célkitűzések különböző mértékben valósultak meg. A résztvevő országok egy részében erőteljes tiltakozást generált a bolognai folyamat, amely arra a következtetésre juttatta a minisztereket, hogy a reformok némelyikének indokolása, illetve bevezetése nem volt megfelelő. Ezért kiigazításokra van szükség európai, nemzeti és intézményi szinten egyaránt annak érdekében, hogy az Európai Felsőoktatási Térség olyanná váljon, amilyennek azt eredetileg elképzelték. A miniszterek kijelentették, hogy a Leuveni Nyilatkozatnak megfelelően folytatni kell a következő 10 évben az elkezdett reformok befejezését, a tanulók és oktatók számára biztosítani kell a mobilitást, illetve a magas minőségű oktatást és tovább kell javítani a végzetek foglalkoztathatóságát. A Budapest-bécsi Nyilatkozat¹⁶⁷ megerősítette a felsőoktatási intézmények, illetve az oktatók-kutatók autonómiáját, szabadságát, ugyanakkor ismét hangsúlyozta az elszámoltathatóság kérdésének fontosságát. Hangsúlyozta továbbá – a korábbi nyilatkozatokhoz hasonlóan –, hogy a felsőoktatás közfelelősség, éppen ezért az államnak a nehéz gazdasági helyzet ellenére is biztosítani kell a szükséges forrásokat a felsőoktatás számára. A Nyilatkozat külön kiemelte a szociális dimenzió kérdését is: *„Meggyőződésünk, hogy a felsőoktatás jelentős motorja a társadalmi és gazdasági fejlődésnek és az innovációnak, egy egyre inkább a tudás által meghatározott világban. Ebből következően nagyobb erőfeszítéseket fogunk tenni a szociális dimenzió terén annak érdekében, hogy egyenlő hozzáférést biztosítsunk a minőségi oktatáshoz, kiemelt figyelmet szentelve az alulreprezentált csoportoknak.”*¹⁶⁸ A konferencia után 23 Bolognán kívüli ország részvételével megrendezésre került a második Bologna Világforum is. A rendezvény iránti nemzetközi érdeklődés azt jelezte, mintha a bolognai folyamat megítélése kedvezőbb lenne más régiók részéről, mint a reform tényleges alanyai körében.

1.3.3.7. A hetedik miniszteri találkozó Bukarestben

---

¹⁶⁷ http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Budapest-Vienna_Declaration.pdf letöltés:2013.09.06.

¹⁶⁸ Budapest-bécsi Deklaráció - http://www.nefmi.gov.hu/letolt/felsoo/bolo_bube_nyilatkozat_100316.pdf letöltve:2012.11.24.

2012 áprilisában Bukarest adott otthont a soron következő miniszteri találkozásnak¹⁶⁹. A Bukaresti Deklarációban¹⁷⁰ a miniszterek hangsúlyozták, hogy a jelenlegi gazdasági és pénzügyi krízisre, amely bizonytalanná teszi mind a felsőoktatás finanszírozását, mind pedig a végzettek elhelyezkedését a munkaerőpiacon, megoldást jelent a felsőoktatás, hiszen az termeli ki azokat a kreatívan, innovatívan és kritikusan gondolkodó értelmiségi réteget, akik beindíthatják a gazdasági növekedést. A konferencián részt vevő miniszterek egyetértettek abban, hogy a bolognai folyamat eredményeképpen egy versenyképesebb Európai felsőoktatás jött létre, azonban hozzátették azt is, hogy a reform számos területén van szükség még további munkára. Továbbra is a feladatok közé sorolták a hozzáférhetőség szélesítését a felsőoktatás területén, illetve a hallgató központú felsőoktatás kialakítását innovatív tanítási módszerek alkalmazásával és a hallgatók aktívabb bevonásával a tanulási folyamatba. Ahogy a korábbi nyilatkozatokban is, a miniszterek a Bukaresti Deklarációban is megerősítették, hogy a felsőoktatás közfelelősség, éppen ezért a finanszírozását is biztosítani kell, ugyanakkor hangsúlyozták, hogy az intézményekben hatékonyabb irányítási és vezetési struktúrákra van szükség a közös célok elérése érdekében. A foglalkoztathatóság javítása érdekében kiemelték az együttműködés fontosságát a felsőoktatási intézmények, a munkaadók és a hallgatók között. Hangsúlyozták továbbá az innováció javításának, illetve a képzés és a kutatás kapcsolatának fontosságát. Bár a nemzeti képesítési keretrendszerek kidolgozásának határideje a Leuveni Nyilatkozat alapján 2012 volt, a miniszterek Bukarestben megállapították, hogy ugyan minden tagállamban jelentős előrelépések történtek az ügyben, de nem minden állam lett kész a munkával. A nemzeti kerettantervek célja, hogy átláthatóbbá, nyitottabbá és rugalmasabbá tegyék a felsőoktatást, ezért ennek kialakítását minden résztvevő országnak a lehető legrövidebb időn belül be kell fejeznie. A mobilitás továbbra is a kiemelt célok között szerepelt a Bukaresti Nyilatkozatban éppúgy, mint az adat- és információgyűjtés a reformok eddigi eredményeinek pontos számbavétele, és a felsőoktatási intézmények jobb összehasonlíthatósága érdekében. Az átláthatóság terén célként jelölték meg a közös iránymutatások elfogadását 2015-re. A következő Bologna

---

¹⁶⁹ <http://bologna-bucharest2012.ehea.info/background-documents.html> letöltés: 2013.09.06.

¹⁷⁰ <http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bucharest%20Communique%202012%281%29.pdf> letöltés: 2013.09.06.

Konferenciát 2015-re tervezik Örményország fővárosában, Jerevánban. A bukaresti találkozóval egyidejűleg került sor a harmadik Bologna Világforumra is.¹⁷¹

1.4. A bolognai folyamat Magyarországon

A volt szocialista országokban egy speciális, a bemutatott európaítól és amerikaiától eltérő felsőoktatási modell alakult ki, amely a bolognai folyamat megvalósulását is befolyásolta ezekben az országokban. A felsőoktatásra Magyarországon is az erős állami kontroll, a centralizált irányítás, illetve a felsőoktatási intézmények autonómiájának teljes hiánya volt jellemző. A hallgatói létszámot szigorúan korlátozták, így a létszámnövekedés ezekben az országokban csak az 1990-es években indulhatott meg.

1.4.1. Előzmények

Magyarországon a II. világháború után megkezdődött a szovjet modell másolása. Az 1950-es években a hallgatói létszámot a népgazdasági tervekhez igazították, így a felsőoktatásban részt vevők száma 1949 és 1953 között megduplázódott, majd 1954-től a hallgatói létszámot visszafogták. Az 1960-as évek elején újabb, nagyarányú létszámnövekedés történt, a gazdasági szakemberszükséglet gyors növekedésének köszönhetően, de az 1970-es és 1980-as években – miközben a felsőoktatás tömegessé vált Európa-szerte – Magyarországon csupán a hallgatói létszám stagnálásáról, illetve szerény növekedéséről beszélhetünk. A szocializmus időszakában nem csak a létszámok mesterséges alakítása okozott problémát, hanem a hallgatók sajátos szelekciója is, a kiválasztás ugyanis sokszor nem a hallgatók képességei, hanem származásuk, családi hátterük, és egyéb szempontok alapján történt. A rendszerváltás után az első intézkedések egyike a felsőoktatás tartalmi és intézményi reformja volt. Új intézmények, köztük alapítványi és

---

¹⁷¹ Bukaresti Deklaráció

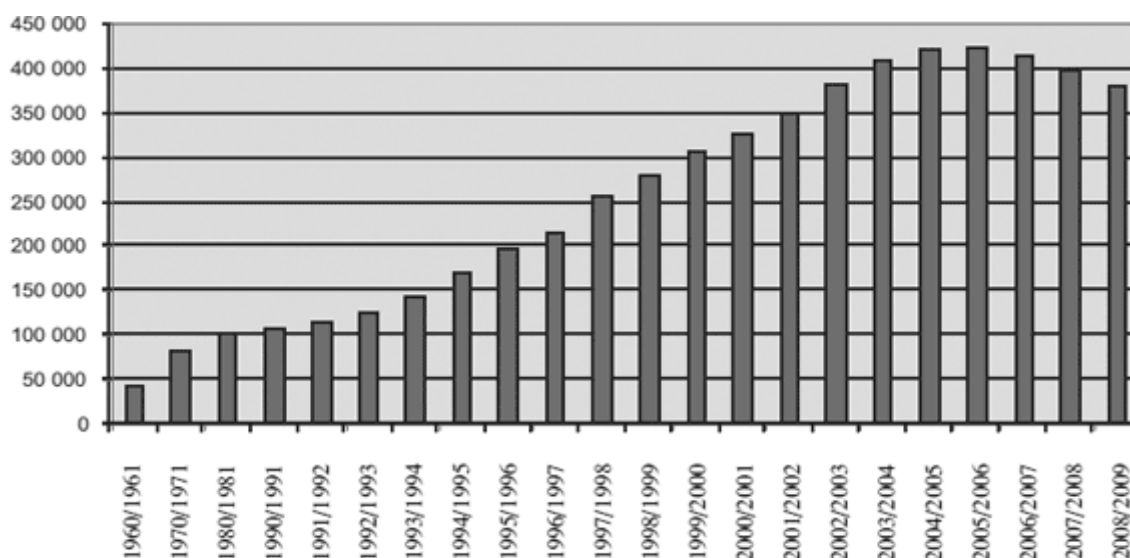
<http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bucharest%20Communique%202012%282%29.pdf>
letöltve:2012.11.24.

magánegyetemek jöttek létre, átalakult a felsőoktatás irányítása és finanszírozása is. Az intézmények autonómiáját törvényben garantálták, ugyanakkor költségvetési szervként működnek, önálló gazdálkodási lehetőségeik korlátozottak. Az állami támogatás nem elegendő az intézmények fenntartásához, éppen ezért az egyetemek és főiskolák kiegészítő bevételek megszerzésére kényszerülnek. A saját bevételek szinte kizárólag oktatási szolgáltatásokból, állami kutatási támogatásokból, pályázatokból származnak, ugyanis a vállalkozói szektornak el kell érnie egy bizonyos stabilitási szintet ahhoz, hogy az egyetemek partnerévé (pl. kutatásokban), illetve mecénásává váljon. Bevételi forrást jelenthet továbbá az intézmények számára a költségtérítéses hallgatók számának növelése, de ez túlsúlyossághoz, illetve hosszútávon az oktatás színvonalának eséséhez vezethet.

1.4.2. „Rendszerváltás” a felsőoktatásban

A rendszerváltást követően megindult a felsőoktatás tömegesedése is, a hallgatói létszám 1990 és 2006 között közel a négyszeresére emelkedett.

3. számú ábra: A felsőoktatásban résztvevők számának alakulása Magyarországon

Forrás: Oktatásstatisztikai évkönyv 2007/2008. OKM

OKM oktatásstatisztika 2008. 10. 15.

Forrás: http://www.polgariszemle.hu/app/interface.php?view=v_article&ID=342

Ugyanakkor, amíg a nyugat-európai országoknak volt 30 évük, hogy megoldják a létszámexpánzió és egyéb környezeti változások eredményeként fellépő finanszírozási és irányítási kérdéseket, addig a volt szocialista országoknak ezekkel a problémákkal hirtelen és egyszerre kellett szembenézniük. Magyarország 15 év alatt érte utol a fejlett országok felsőoktatási mutatóit a létszám terén. Azonban a gyors expánziót az oktatáspolitikai rosszul kontrollálta, amelynek súlyos gazdasági és társadalmi következményei vannak. A fejlett országokban is felmerült ez a probléma, de az olyan felzárkózó országokra, mint Magyarország fokozottan igaz, hogy a diplomás munkaerő kínálata jelentősen meghaladja a gazdaság igényeit, tehát a munkaerőpiac nem képes felszívni a nagyszámú felsőfokú végzettségű munkaerőt. Nem véletlen, hogy egyes szakértők már régóta túlképzésről beszélnek a magyar felsőoktatás kapcsán, illetve arról a problémáról, hogy Magyarországon a felsőoktatás nem csupán tömegessé, hanem általánossá vált. Tény, hogy a felsőoktatás hosszútávon az egyik záloga a gazdasági növekedésnek, de csak abban az esetben, ha bizonyos feltételek teljesülnek, mint például a munkaerő-piaci igényekhez igazodó képzés, vagy az oktatás magas színvonala. Tény az is, hogy a tömegesség válás éppúgy szükségszerű volt Magyarországon, mint Európa többi országában. Bár a felsőoktatás valóban nem illeszkedik elég szorosan, illetve rugalmasan a munkaerő-piaci igényekhez, de még mindig előnyük van a diplomásoknak az álláskeresésben. A magyar felsőoktatás nem reagált megfelelően a tömegessé válás kihívásaira. A szakok száma hihetetlenül túlbujánczott, hiányzott az elitképzés, nem valósult meg valódi tehetséggondozás. Túl sokan szereztek olyan szakokon diplomát, amellyel nem tudtak elhelyezkedni a munkaerő-piacon, így a diploma, amelyért az adófizető állampolgár, és a hallgató relatíve sok pénzt fizetett, értéktelenné vált. Éppen ezért sürgős reformokra lett szükség a magyar felsőoktatásban is.

A magyar felsőoktatás változásai erősen összefüggenek a gazdasági, társadalmi és politikai változásokkal. Az egyik legjelentősebb környezeti hatás természetesen a rendszerváltás volt, amely a szovjet típusú felsőoktatási modell felszámolását eredményezte. Az átalakítás során több szempontból is a II. világháború előtti egyetemi modellhez nyúltak vissza, miközben a szovjet típusú rendszer több eleme is megmaradt. Sajnálatos módon az átalakítások rövidtávú megfontolások alapján történtek, nem volt átfogó és stabil

felsőoktatási stratégia. Éppen ezért történhetett meg, hogy a felsőoktatási rendszerre a kormányváltások is hatással voltak, a felsőoktatási struktúra a politikai változásokkal párhuzamosan alakult. Hatással voltak a felsőoktatás rendszerére továbbá a gazdasági változások is.

A magyar felsőoktatás reformja tehát nem a bolognai folyamattal, hanem a rendszerváltással indult meg, azonban a bolognai folyamat megvalósítása során, illetve azzal párhuzamosan számos, sajátosan magyar problémát is kezelni kellett. Így például az intézmény-irányítás modernizációjának kérdését, a szovjet típusú felsőoktatás nyomán kialakult sok, relatíve kisméretű intézmény integrációját, valamint a felsőoktatás finanszírozásának krónikus problémáját. Az oktatáspolitikai megpróbálta a felsőoktatás egyébként is égető modernizálásával összekötni a bolognai folyamat bevezetését, megvalósítását – mint ahogy azt általában a posztkommunista országok tették – azonban ez a próbálkozás nem lett túl sikeres. Ugyanakkor Magyarországon elvileg kedvezőek voltak a körülmények a bolognai folyamatba való bekapcsolódáshoz. Az 1980-as évektől az eredetileg duális modell fellazult és megjelentek a lineáris modell egyes elemei. Az 1990-es évek történései, a törvényhozás egyes lépései lényegében a később megfogalmazott bolognai követelményeknek megfelelő irányba terelték a felsőoktatási rendszert.¹⁷²

1.4.3. Úton „Bologna” felé

Magyarország 1999-ben, az első miniszteri konferencián csatlakozott a bolognai folyamathoz. A reform bevezetését számos szakmai és politikai vita előzte meg. Végül a Magyar Akkreditációs Bizottság véleményét is figyelembe véve 102, a lineáris rendszernek megfelelő alapszakot hoztak létre, amelyek kiváltották a korábbi, képzési rendszerben működő 214 főiskolai szintű és 199 egyetemi szakot. Hat szakon (orvos, állatorvos, fogorvos, gyógyszerész, jogász, építészmérnök) megmaradt továbbra is az osztatlan képzés, illetve hetediként hosszabb ideig a művészeti képzés is osztatlan maradt. Érdekességként jegyzem meg, hogy a bolognai folyamat mintájául szolgáló amerikai felsőoktatási

---

¹⁷² Hrubos Ildikó: A „bolognai folyamat”. Európai Trendek. In.: Oktatókutató Intézet, Kutatás közben sorozat, 2002. No. 235. 21-22. o.

modellben az orvosi, a jogász, az építészmérnöki képzés egyaránt kétszintű, tehát csak azok kezdhetik meg orvosi vagy jogi tanulmányaikat, akik elvégeztek valamilyen kapcsolódó alapszakot. Így például az orvosi képzés esetében a biológiát, a jogászképzés előtt pedig szociológiát.¹⁷³ A 2004/2005. tanévben kísérleti jelleggel három szakon indult meg az osztott képzés; a 2005/2006. tanévben 34 helyen, majd a 2006/2007. tanévben minden szakon megtörtént az átállás. Közben rohamtempóban folyt a mesterképzési programok kidolgozása.

A bolognai folyamatban nagy jelentősége van a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságnak (továbbiakban MAB). 1993-ban, tehát még a bolognai folyamat elindítását megelőzően jött létre, feladata az intézmények és programok folyamatos minősítése. A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról, 70. § (1) alapján a MAB „*a felsőoktatásban folyó képzés, tudományos kutatás, művészeti alkotótevékenység tudományos minőségének ellenőrzését, biztosítását és értékelését elősegítő országos szakértői testület, amely e törvényben szabályozott módon közreműködik a felsőoktatási intézményekkel kapcsolatos eljárásokban, különös tekintettel a doktori iskolákra. A MAB fő célja a felsőoktatás érdekeltjeinek védelme a minőség tekintetében, a felsőoktatási minőségjavítás támogatása, illetve számadás a felsőoktatás minőségéről a kormányzat és az egész magyar társadalom számára.*”¹⁷⁴ Az egyetemeknek és főiskoláknak a MAB-hoz kell benyújtaniuk a kérelmeket az új alap- és mesterszakok indításáról. Bár hivatalosan az oktatási kérdésekben illetékes miniszter dönt egy-egy új program létesítéséről, indításáról, megszüntetéséről a legfőbb döntés-előkészítő szerv a gyakorlatban megkerülhetetlen.

A bolognai reformfolyamatot az egyes országok, illetve a folyamatban érintett csoportok, mint például az oktatók és a hallgatók is sokszor másként értelmezték. Magyarországon az oktatáspolitikai cél természetesen egy egységes és átlátható felsőoktatás létrehozása, illetve a hallgatói mobilitás erősítése volt. A célok között szerepelt a

---

¹⁷³Prékopa András: A bolognai folyamat és a matematikusképzés. 2. o.

<http://www.valosagonline.hu/index.php?oldal=cikk&cazon=1008&lap=0> letöltve:2012.11.24.

¹⁷⁴MAB honlapja -

http://www.mab.hu/joomla/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=78&Itemid=502&lang=hu letöltve:2012.11.24.

felsőoktatás költségeinek csökkentése is. Megjelent az igény az európai kultúra, értékrend és állampolgárság-eszmény terjesztésére is. Az intézmények szemszögéből a legfőbb cél a felsőoktatás modernizálása, gyakorlat-orientálttá tétele, a gazdasági igényekhez igazított munkaerő képzése, kibocsátása volt. Számos esetben a bolognai folyamatot úgy értelmezték az intézmények, mint a korábbi képzési struktúra megmerevítését az öt éves képzés 3+2 arányban történő kettévágásával, és a korábban öt éven keresztül tanult ismeretek belezúfolását három évbe. Sok oktató úgy vélekedett, hogy a bolognai folyamat a tananyag csökkentésével, az egyetemi képzés lebutításával jár. Az alapképzést a szereplők egységesen úgy értelmezték, mint a nagy tömegű hallgatói populáció megszűrésére szolgáló eszközt, amelynek segítségével kiválaszthatók az elitképzésre leginkább megfelelő fiatalok. Ez egy nagyon helytelen értelmezés, hiszen az alapképzés célja leginkább az, hogy nagyszámú fiatalnak adjon olyan gyakorlatorientált képzést és képesítést, amellyel el tudnak helyezkedni a munkaerőpiacon és nem csupán a legtehetségesebbek kiszűrése kell, hogy legyen.

Magyarországon az új képzési rendszer felépítését és elindítását, a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény szabályozta. A felsőoktatási törvény előírta, hogy az oktatás a felsőoktatási intézményekben képzési program alapján zajlik, amelyet az intézmények a felsőoktatási miniszter által kiadott képzési és kimeneti követelmények alapján készítenek el. A képzési és kimeneti követelmények a felsőoktatási törvény szerint: *„azoknak az ismereteknek, jártasságoknak, készségeknek, képességeknek (kompetencia) összessége, amelyek megszerzése esetén az adott szakon a végzettségi szintet és a szakképzettséget igazoló oklevél kiadható”*. A gyakorlatban a képzési és kimeneti követelményeket az intézmények dolgozták ki, amikor kérelmezték egy-egy új szak indítását. A követelményeknek értelemszerűen alkalmazkodniuk kell a munkaerőpiacon gyorsan változó igényeihez. Az új szakok indításáról a jogszabály értelmében a felsőoktatásért felelős miniszter dönt, a gyakorlatban azonban a MAB szakvéleménye a döntő a kérdésben.¹⁷⁵ A felsőoktatási törvény számos nemzetközi rendelkezést is tartalmazott, például meghatározta,

---

¹⁷⁵ Fischer Andrea – Halász Gábor: A tanulási eredmények alkalmazása a felsőoktatási intézményekben. In: Bologna Füzetek 2. Tempus Közalapítvány Budapest, 2009. 10-12. o.

hogy miként juthatnak be a felsőoktatásba és milyen támogatásokra lehetnek jogosultak az Európai Gazdasági Térség tagállamaiból érkező hallgatók. Szabályozta továbbá a külföldi felsőoktatási intézmények magyarországi és a magyar felsőoktatási intézmények külföldi működését éppúgy, mint a nem magyar állampolgárok magyarországi tanulmányainak kérdéseit. A nemzetközi vonatkozású rendelkezések mellett a felsőoktatási törvényben kiemelt szerepet kaptak a felsőoktatási intézmények működésének új alapelvei, amelyek alapvető szemléletváltást igényeltek az intézményektől mind hazai, mind pedig nemzetközi tevékenységük tekintetében. A törvény változatlanul hagyta a költségterítéses tandíjrendszert, az állami finanszírozást nem kötötte össze a hallgatók rászorultságával, ugyanakkor lehetővé tette az állami támogatás igénybevételét a szokásos tanulmányi időn túl is. Az intézmények finanszírozása terén erősítette az intézményi vezetés és a gazdálkodás autonómiáját, de nem történt meg az akadémiai és gazdasági döntések szétválasztása. A törvény nem teremtette meg a gazdaság, a munkaerőpiac és a felsőoktatás kívánatos kapcsolatrendszerét. Miután a normatív támogatási rendszer nem változott, az egyetemek nem voltak érdekeltek abban, hogy csak a mester- és a doktori képzésre specializálódjanak, ami nemcsak ésszerű munkamegosztást jelenthetett volna a főiskolákkal, de az oktatás szakmai színvonalát is emelné. Az egyetemek kénytelenek voltak ragaszkodni az alapképzések indításához is, hiszen bevételük nagy része az ott tanuló hallgatói tömegek után járó normatív támogatásból származik. A normatív támogatási rendszer tehát nem segíti elő a bolognai folyamat célkitűzéseinek megvalósítását Magyarországon, hiszen gátolja a logikus munkamegosztás kialakítását az egyetemek és főiskolák között.

A bolognai folyamat kétségkívül a magyar felsőoktatás gyökeres átalakításához vezetett, amelyre feltétlenül szükség volt, de számos szakértő komoly kritikákkal illeti a bevezetés mikéntjét, illetve kétségbe vonják annak eredményeit is. Magyarországon valójában csak a 2005/2006-os tanévben szélesedett ki a bolognai folyamat. Egyes szakértők nemzetközi példákra hivatkozva ezt az időpontot későinek tartják, hiszen Németországban 1998-ban, Hollandiában 2002-ben kezdődött a reformok megvalósítása. Mások szerint hazánkban a reformok túl rövid idő alatt és megfelelő előkészítés nélkül lettek bevezetve. Tény, hogy az átmenet nem zajlott zökkenőmentesen hazánkban, aminek leginkább a kifutó és a felfutó rendszer között mozgó hallgatók látták kárát. Ugyanakkor azt is el kell ismerni, hogy bár a

magyar felsőoktatás 3-4 éves hátrányba került a reformok bevezetésében, de a bevezetés üteme és kiterjedtsége megfelel a nemzetközi gyakorlatnak. A 2007/2008-as tanévben már több mint 147 ezer fő vett részt az alapképzésben, a 2008/2009-es tanévben pedig több mint 6 ezer hallgató adott be jelentkezési kérelmet 87 különböző mesterszakra.¹⁷⁶

A bolognai folyamat magyarországi bevezetésének egyik legfőbb problémájaként jelenik meg a szakértői elemzésekben, hogy a reformok bevezetése politikai kérdéssé és a belpolitikai csatározások tárgyává vált. Ez azért jelentett komoly problémát, mert így az amúgy is konzervatív egyetemi közeg biztatást, támogatást kapott egyes politikai csoportoktól az ellenállásra és érdemi szakmai konzultáció helyett politikai viták zajlottak a bolognai folyamatról. Jó példa erre a tandíj bevezetésének kérdése, amelyet végül népszavazáson utasítottak el. A közmegegyezés hiányát igazolja az is, hogy az említett felsőoktatási törvényt, illetve a törvény végrehajtásáról rendelkező kormányrendeleteket is többször megtámadták az Alkotmánybíróságnál. A kormánynak többször is módosítania kellett utólagosan a törvényt, hogy alkotmányosan is megfelelő jogszabályi keretet biztosítsanak a bolognai folyamatnak. Az is gyakori kritika, hogy a magyar felsőoktatási rendszer inkább a nemzetközi folyamatoknak akart megfelelni, és nem a hazai munkaerőpiaci, illetve gazdasági folyamatoknak. Az intézmények az átalakítás során nem a nemzetközi trendekbe való beilleszkedésre, nem a nemzetközi hallgatói mobilitás elősegítésére, nem a nemzetközi kapcsolatok erősítésére vagy a felsőoktatás versenyképességének fokozására koncentráltak, hanem a korábbi oktatási struktúra átmentésére, a status quo fenntartására, és az anyagi forrásokért folytatott küzdelemre.

1.4.3.1. Az alap- és mesterképzések

A bolognai folyamat magyarországi megvalósítása során először elindultak az alapképzések, és ezzel párhuzamosan történt a mesterképzések kialakítása, ami jelentős bizonytalanságot okozott mind a hallgatók, mind pedig az oktatók számára. A mesterképzések kidolgozatlansága ugyanakkor visszaható problémát jelentett az alapképzés

---

¹⁷⁶ Derényi András (szerk.): A bolognai folyamat célkitűzéseinek magyarországi megvalósulása. In: Bologna Füzetek 5. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2010. 11. o.

tantervének, tematikájának, tananyagának kidolgozásakor is. Gondot okozott az is, hogy túl kevés idő állt rendelkezésre a tantervek, tematikák, tankönyvek, jegyzetek, illetve segédletek elkészítésére. Sok esetben nem következett be lényeges változás sem a tantervek, sem pedig a tananyagok struktúráját vagy tartalmát illetően, a korábbi képzés nem ritkán változatlan maradt, csak új néven futott. Emellett a kialakított tantervek olyan merevek voltak, amelyek nem támogatták a mobilitás egyetlen formáját sem. A kreditrendszer nem támogatta sem a horizontális, sem pedig a keresztirányú mobilitást. A tantárgyak kreditértékének meghatározása általában nem követte a nemzetközi gyakorlatot, illetve nem biztosított elég jelentős mozgásteret. Nem történt meg a tömegoktatáshoz szükséges pedagógiai paradigmaváltás, nem alakult ki a személyes oktató-hallgató kapcsolat, illetve a képzésben szükséges interaktivitás. A pedagógiai képesség továbbra sem szerepelt az oktatói képességek között. Az oktatói kar korösszetétele kedvezőtlen. Az oktatók igen nagy része, főleg az idősebb korosztály nem támogatta a változásokat, egyrészt azért, mert át kellett alakítaniuk a hagyományos, megszokott oktatási folyamatot, másrészt a reform rengeteg pluszmunkával és sok érdeksérelemmel járt.

A magyar állami egyetem működése leginkább egy szocialista nagyvállalatra hasonlít. A vezetés tekintélyelvű és alapvetően amatőr, az intézményvezető professzorok más irányú karrierrel (oktatás, kutatás, könyvírás stb.) is rendelkeznek, így nincs is elég idejük az intézmény vezetésére, emellett nem is értenek a felsőoktatási intézmények modern, szakszerű vezetéséhez. A finanszírozás jelentős részben közpénzekből történik, amelynek számos oka van. Az egyik, hogy a vállalkozói szférának el kell érnie egy bizonyos stabilitást ahhoz, hogy a felsőoktatási intézmények partnerévé, mecénásává tudjon válni. Emellett az intézményeknek nincsenek sem hagyományai, sem tapasztalatai a gazdálkodásban és az alapvetően akadémiai karrierrel rendelkező intézményi vezetőknek sincs sem idejük, sem pedig tudásuk a gazdálkodáshoz, ezért profi menedzsmentre lenne szükség. A szervezeti, intézményi és irányítási rendszer nem alkalmas a gyökeres reformok megvalósítására.¹⁷⁷

A három, egymásra épülő képzési ciklusból álló képzési rendszer első eleme az alapképzés, amelynek hossza 6-8 félév. Az alapképzés célja az lenne, hogy alapozó elméleti,

---

¹⁷⁷ Barakonyi Károly 2009. 127-133. o.

valamint a gyakorlatban jól hasznosítható szakmai ismereteket sajátítsanak el a hallgatók. Az alapképzés sikeres elvégzése után elhelyezkedhetnek a munkaerőpiacon, hiszen ehhez megvan a szükséges felsőfokú képesítésük, majd a mesterképzésben folytathatják tanulmányaikat, akár azonnal, de évekkel később is. A 3-4 féléves mesterképzés szintén a munkaerőpiacra való kilépésre, illetve a tudományos fokozat megalapozására készít fel. Elmaradt az alapképzés elfogadtatása a társadalommal, illetve a munkaerő-piaccal. Nem alaptalan az a félelem, hogy az alapidiploma kevesebbet ér majd, mint a régi típusú rendszerben megszerzett főiskolai képesítés, így az alapképzés valójában nem lesz más, mint egy kitolt érettségi. További problémát jelent, hogy a hazai alapképzések nem igazodnak az Európai Felsőoktatási Térségben kialakult alapprogramokhoz, illetve nem veszik figyelembe a munkaerő-piaci igényeket sem. Az alapképzés tananyaga sokszor nem más, mint a korábbi egyetemi képzés első három évének elméleti tananyaga, ami rendkívül rugalmatlanná tesz a rendszert. Az alapképzés során továbbra is szinte elméleti oktatás folyik, hiányzik a gyakorlatias képzés, a képességek fejlesztése, az általánosabb érvényű ismeretek oktatása. A magyar felsőoktatás minőségi problémáit jórészt nem a bolognai folyamat, hanem a régi tanítási-tanulási formák továbbélése, konzerválása okozza a megváltozott viszonyok, a tömegoktatás keretei között.

1.4.3.2. Mobilitás és kreditrendszer

Hiányoznak az intézmények által kölcsönösen kidolgozott és elfogadott tanulmányi modulok, jelentősen gátolva a hallgatói mobilitást. Az intézmények, főleg a főiskolák és az egyetemek között nincs vertikális együttműködés, és munkamegosztás az új képzés kialakításában. Ahhoz, hogy az intézmények közötti kívánatos mozgás megvalósuljon – ennek főleg az alapképzés után kellene megvalósulnia – az egyetemek és főiskolák közötti szorosabb kooperációra, a tantervek összehangolására lenne szükség. A kétszintű képzés Magyarországon valójában négy szintű. A második illetve harmadik szint a 2004 óta fokozatosan bevezetett alapképzés, illetve mesterképzés, amelyek 2006-ban indultak el országos szinten az új, 2005-ös felsőoktatási törvény eredményeként. A negyedik szint a doktori képzés. Az első szint pedig az 1997-től bevezetett felsőfokú szakképzési programok.

Emellett, néhány területen megmaradt a hagyományos, egységes, osztatlan képzés, azt azonban nem vizsgálom, mert az értekezés tárgyát tekintve számomra irreleváns.

A kreditrendszer bevezetésére már 1990-től történtek próbálkozások egyes intézményekben, hogy „eukompatibilissé” tegyék a rendszert. A kreditrendszert 1996-ban a felsőoktatási törvény módosításával¹⁷⁸ vezették be és 2002-től tették kötelezővé minden intézmény számára. A kreditrendszerű képzésben szereshető kredit a tanulmányi kötelezettségek teljesítésére fordítható munkamennyiség mérőszáma. A kreditrendszer biztosítja, hogy a hallgatók saját tempójukban tanulhassanak, megválaszthatják az előrehaladás ütemét, meghosszabbítva vagy lerövidítve a tanulmányi időszakot, illetve egyéni tanrendet alakíthatnak ki. A longitudinális mobilitás mellett azonban a kreditrendszernek támogatnia kell a képzési terület, a képzési ág vagy szakváltás lehetőségét is a lehető legkisebb veszteséggel, valamint a földrajzi mobilitást is. A Magyarországon bevezetett kreditrendszer csak az időbeli rugalmasságot biztosítja, hazánkban ugyanis az alapképzésben nem jöttek létre egységes tanulmányi modulok. Az általános érvényű ismeretek és képességek fejlesztése helyett már a kezdetektől a speciális, szakmai ismeretekre helyezik a hangsúlyt és erre épül a kreditrendszer is. A lineáris rendszer kiteljesedése csak akkor valósulhat meg, ha a különböző szakok követelményrendszere is meg fog felelni azoknak a céloknak, amelyekért valójában a többlépcsős rendszert létrehozták. Az alapképzés specializálódása ráadásul csak jelentős egyéni és társadalmi veszteségekkel teszi lehetővé a tanulmányi pálya módosítását. Épp a bolognai folyamat egyik legfontosabb alapelve, a belső rugalmasság hiányzik, amely lehetővé tenné, hogy a hallgatók minimális veszteséggel tudjanak szakirányt vagy alapszakot váltani. A kreditrendszert nem sikerült a graduális oktatáson kívüli területre kiterjeszteni az életen át tartó tanulás koncepciójának megfelelően.

A mobilitás a bolognai folyamat egyik kulcsterülete, amelynek eredményei még mindig nem felelnek meg a résztvevő országok által támasztott elvárásoknak. Magyarország ugyanakkor viszonylag sikeresnek mondható a mobilitás erősítésében. A mobilitást, illetve a nemzetköziesedést és az átláthatóságot támogató oklevélmelléklet 2003 óta szerepel a

---

¹⁷⁸ 1996. évi LXI. törvény a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény módosításáról

felsőoktatási törvényben. 2004 óta valamennyi magyar felsőoktatási intézmény magyar nyelvű oklevélmellékletet állít ki a hallgató kérésére, illetve amennyiben a hallgató vállalja ennek költségeit, az oklevélmellékletet angol nyelven is rendelkezésére bocsájtják. Évről évre növekvő számú oktató és hallgató megy külföldre, illetve folyamatosan nő a külföldről hazánkba érkező hallgatók száma is.

4. számú ábra: Külföldi hallgatók a magyar felsőoktatásban

Megnevezés	2001/2002	2005/2006	2007/2008
Összes hallgató	349.301	424.161	397.704
Ebből külföldi hallgató	11.7832	14.491	15.459
Külföldi hallgató %	3.4	3.3	3.9

Forrás: Berács József: Egyetemek nemzetköziesedése és a diákmobilitás In.: Bologna Füzetek 3. 13.o. - http://www.tpf.hu/pages/books/index.php?page_id=35&books_id=187

Magyarországon 2010-ben már több mint 4 ezer magyar hallgató vett részt az Erasmus-programban, a külföldön tanuló magyar hallgatók száma pedig összesen mintegy 8 ezerre tehető. Ezzel szemben, amint azt a 9. számú mellékletben is láthatjuk, már a 2007/2008-as tanévben több mint 15 ezer külföldi hallgató tanult hazánkban, ami azt jelenti, hogy a felsőoktatásban részt vevők 3,9%-a külföldi volt. A 2005/2006-os tanévben ez az arány ugyan még csak 3,3% volt, de ezzel az eredménnyel is megelőztük például Lengyelországot, ahol alig több mint 7 ezer külföldi hallgató vett részt a felsőoktatásban, ami mindössze a hallgatók 0,4%-ét tette ki.¹⁷⁹ Számos feladat áll az ország, illetve a felsőoktatási intézmények előtt annak érdekében, hogy az európai átlagnak megfelelően ez a szám megduplázódjon. Egyrészt szükség van egy idegen nyelven is oktatóképes tanári gárda kiépítésére, idegen nyelvű kurzusok, és nyelvi előkészítők elindítására nagyobb számban, a kollégiumok fejlesztésére, valamint a szociális támogatási rendszer és az ösztöndíjrendszer

¹⁷⁹ Berács József: A Magyarországon tanuló külföldi hallgatóság összetétele, In.: Bologna Füzetek 4. Tempus Közalapítvány Budapest, 2010. 15-16. o.

felülvizsgálatára. Annak érdekében, hogy nőjön azon hallgatók száma, akik hazánkba mennek külföldre tanulmányokat vagy résztanulmányokat folytatni, szintén szükség lenne az ösztöndíjrendszer felülvizsgálatára, a hallgatót támogató tájékoztatási rendszerre, valamint az intézményeken belül egy hallgatóbarát szolgáltató rendszerre, aminek szerepét például akár a tanulmányi hivatalok is betölthetnék.

1.4.3.3.Európai dimenzió és élethosszig tartó tanulás

Magyarországon a felsőoktatásban még mindig kismértékű az európai dimenzió. Nem eléggé markáns az európai identitás kérdése, illetve az európai kulturális örökség ápolása sem, a képzések során.

Az európai egyetemek összehasonlíthatóságához, illetve ahhoz, hogy az egyes intézmények kölcsönösen elfogadják egymás végzettséget igazoló okiratait, szükség van egy egységes minőségbiztosítási rendszerre, ez biztosítja ugyanis, hogy például egy közgazdasági szakon szerzett diploma az Európai Felsőoktatási Térség bármely országában ugyanúgy érvényes legyen. Az intézmények minőségbiztosítása azzal a kérdéssel kezdődik, hogy milyen szakot/szakokat létesíthet egy felsőoktatási intézmény, majd azzal folytatódik, hogy a létesített szakok közül, milyen szakokat indíthat. Hazánkban a MAB dönt arról, hogy milyen alap- és mesterszakok, milyen tantervvel, oktatókkal, illetve infrastrukturális felszereltséggel indulhatnak el. Emellett a megfelelő minőségű oktatás érdekében minden intézménynek jogszabályban előírt feladata egy minőségbiztosítási rendszer működtetése. A képzés magas színvonalának fenntartásához hozzájárul az is, hogy az intézmények mind az oktatók, mind a hallgatók véleményét kikérjék a képzés minőségéről, illetve az utóbbiak esetében az oktatók munkájának színvonaláról is. 2006-ban megalapították a Felsőoktatási Minőségi Díjat, amelynek adományozásával minden évben elismerik azokat a felsőoktatási intézményeket, amelyekben kiemelkedő a minőségirányítási teljesítmény.

Az élethosszig tartó tanulás egyre fontosabbá vált mind az Unió stratégiáiban, mind pedig a bolognai folyamatban. A Lisszaboni Stratégia célkitűzései nyomán egyre több ország fogalmazta meg az élethosszig tartó tanulással kapcsolatos nemzeti stratégiát. A magyar kormány 2005-ben fogadta el a hazai stratégiát, öt prioritást kijelölve. Ezek:

- az oktatás, képzés esélyteremtő szerepének erősítése;
- az oktatás, képzés és a gazdaság kapcsolatainak erősítése;
- új kormányzási módszerek, központi eljárások alkalmazása;
- az oktatás, képzés hatékonyságának javítása; állami ráfordításainak növelése;
- az oktatás, képzés minőségének javítása.¹⁸⁰

A fent megfogalmazott öt stratégiai feladat a magyar jogszabályi környezetben az élethosszig tartó tanulás fejlesztésére vonatkozik, és amennyiben ez az öt pont a magyar felsőoktatásban valóban teljesülne, az nem csupán az élethosszig tartó tanulást erősítené, hanem a magas szintű minőség biztosítását és végső soron a bolognai folyamat végrehajtását is.

1.5. Összegzés

Az Európai Felsőoktatási Térség mára szinte egész Európát átfogja. Ennek eredményeként egy egységes tudáspiac kezd kialakulni. A bolognai folyamatban való részvétel önkéntes. Helyi, nemzeti sajátosságok tükrében minden országnak joga és lehetősége van eltérni a deklarált alapelvektől, ugyanakkor azért szem előtt kell tartania, hogy amennyiben túlságosan eltávolodik a bolognai folyamat alapelveitől, akkor már egy másik reformfolyamatról kell beszélnünk az esetében. Az egyik legáltalánosabb eltérés a reformfolyamatban részt vevő országok között a tandíj kérdése. Számos államban lehet még ingyenesen tanulni, mint például hazánkban, Máltán, Cipruson, Dániában, Csehországban, Svédországban vagy Norvégiában, Németországban tartományi szinten döntenek a tandíj kérdéséről, Franciaországban pedig az egyes intézmények hivatottak dönteni erről.

A bolognai folyamat végrehajtása a felsőoktatás számos területének megújítását kívánja meg, mint például:

- szorosabb, harmonikusabb együttműködés a munkaerőpiaccal;

---

¹⁸⁰ Derényi András-Lannert Judit-Mártonfi György-Sinka Edit-Tót Éva: Tagállami beszámoló az oktatás és képzés 2010 munkaprogram terén történt nemzeti előrehaladásról. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/nationalreport08/hu07_hu.pdf letöltés:2012-10.24.

- az irányítási struktúrák megújítása;
- privát források fokozottabb bevonása;
- pedagógiai paradigmaváltás (a tanítás helyett a tanulás, a lexikális tudás helyett a kompetenciák kerülnek a középpontba);
- minőségbiztosítás;
- az egyetemek értékelése (rangsorok, transzparencia);
- stratégiai gondolkodás, egyetemi marketing, kontrolling.¹⁸¹

A bolognai folyamat az oktatók, a felsőoktatásban dolgozók és a hallgatók tiltakozását is kiváltotta, még hozzá nem is egy résztvevő országban. Azonban a kezdeti elutasítás a fejlett országokban mérséklődött, a reform lakossági elfogadottsága mára megfelelőnek mondható. A tiltakozás bizonyos szempontból érthető, hiszen a reformfolyamatok elindításában akaratlanul is részt vevő hallgatók joggal érezhették magukat kísérleti nyúlak, ráadásul egy sokszor még kialakulatlan, kiforratlan struktúrában kellett tanulniuk, helytállniuk. A legtöbb kritika a háromciklusúvá váló képzést érte azokban az országokban, ahol korábban osztatlan képzés volt, mert az átállás sem az intézményeknek, sem az oktatóknak, sem pedig a hallgatóknak nem volt könnyű. A legnagyobb probléma az alapképzéssel volt, ugyanis az intézmények, oktatók gyakran megpróbálták a korábbi öt éves tananyagot belezsúfolni az alapképzés három évébe, ami túl feszes tanmenethez, illetve túlzott követelményekhez vezetett. A hallgatóknak, tanároknak és az intézményi dolgozóknak be kell látniuk, hogy hosszú távon mindannyian a bolognai folyamat nyertesei lesznek, hiszen az Európai Felsőoktatási Térségen belül a végzettségek könnyű összehasonlításának és elismerésének eredményeképpen sokkal könnyebben utazhatnak külföldön, építhetnek nemzetközi kapcsolatokat, tanulhatnak, dolgozhatnak. A bolognai folyamat eredményeképpen nem csak az oktatás, a képzés minősége javulhat jelentősen, hanem pozitívan hathat az európai munkaerőpiacra, a foglalkoztatottságra, valamint az európai identitásra és a kultúrára is.

Számos kritikus szerint a bolognai folyamatot nem csak azért nem fogadja minden ország kitörő örömmel, mert az oktatás centralizációjával ismét veszít nemzeti

---

¹⁸¹ Barakonyi Károly 2009. 54. o.

autonómiájából, hanem azért sem, mert a bolognai folyamatnak egyaránt lehetnek nyertesei és vesztesei, már csak azért is, mert minden országban más a felsőoktatás struktúrája, állapota, így a centralizációs folyamat minden országban más eredményt hoz.¹⁸² Az, hogy egy ország mennyire tud profitálni a bolognai folyamatból, illetve mennyire esik áldozatául annak, számos dologtól függ, így például attól, hogy milyen mélységben szükséges átalakítani az oktatási rendszert, milyen a felsőoktatás minősége stb. A bolognai folyamatnak egyik nagy előnye, hogy nem csak a nagyobb és gazdagabb országok profitálhatnak belőle, hanem a kisebb, még felzárkózóban lévő országok is.

---

¹⁸² Birtwistle, Tim: Towards 2010 (and then beyond) – the context of the Bologna Process. In: *Assessment in Education? Principles, Policy & Practice* Vol. 16, No. 1. 2009. 56. o.

2. Rendészeti felsőoktatás az Európai Unióban

A rendőrségi és igazságügyi együttműködésnek komoly hagyományai vannak az Unióban, a tagállamok közötti informális együttműködés rendőrségi ügyekben már az 1970-es években elkezdődött. Az Európai Unióról szóló – 1992-ben aláírt – ún. Maastrichti Szerződésben¹⁸³ (továbbiakban: MSZ) ugyan külön pillérként¹⁸⁴, az Európai Unió célkitűzéseinek megvalósítása érdekében közös érdekkörükbe eső területeként jelent meg a bel- és igazságügyi együttműködés. Az Amszterdami Szerződés¹⁸⁵ (továbbiakban: Asz) változtatásainak következtében már csak a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területei maradtak a 3. pillérben. A 2007 decemberében aláírt Lisszaboni Szerződés¹⁸⁶ (továbbiakban: EUMSZ) jelentősen leegyszerűsítette az intézményi keretet, a rendőrségi együttműködésre vonatkozó intézkedések többségét a rendes jogalkotási eljárás szerint, tehát az Európai Parlamenttel közös együttdöntési eljárás keretében, az Európai Unió Tanácsában minősített többséggel hozzák meg, felülvizsgálatuk pedig a Bíróság hatáskörébe tartozik.¹⁸⁷ A nemzetköziesedés, a globalizáció, a technikai fejlődés, valamint az unión belüli számos intézkedés az áruk, illetve a munkavállalók szabad áramlása érdekében, mint például a Schengeni Megállapodások aláírása, a határon átnyúló bűnözést is elősegítette. Ennek felszámolása, valamint az egyre komolyabb kihívássá váló terrorizmus elleni harc megkövetelte a tagállamoktól az együttműködés folyamatos erősítését. A teljesség igénye nélkül néhány példa az együttműködésre:

---

¹⁸³ Az Európai Unióról szóló szerződés <http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/index-old.htm> letöltés:2013.09.06.

¹⁸⁴ 1. pillér az európai közösségek: ide tartozik minden, közösségi intézménynek és eljárásnak alárendelt politika; 2. pillér a közös kül- és biztonságpolitika: célja a béke fenntartása és a nemzetközi biztonság megerősítése a tagállamok közötti kormányközi együttműködés útján; 3. pillér a bel- és igazságügyi együttműködés.

¹⁸⁵ Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and related Acts [Official Journal C 340, 10 November 1997] <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html> letöltve: 2013.10.26.

¹⁸⁶ Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösségeket létrehozó szerződés módosításáról, melyet Lisszabonban, 2007. december 13-án írtak alá. http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_hu_html letöltve:2013.10.26.

¹⁸⁷ http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hu/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.7.html letöltve:2013.10.26.

- Már 1967-ben megegyezés született a tagállamok között a vámigazgatások közötti kölcsönös segítségnyújtásról¹⁸⁸.
- 1995-ben jött létre az Európai Rendőrségi Hivatal (European Police Office továbbiakban: EUROPOL), amely mára a tagállamok között információbiztosítás, valamint a határokon átnyúló bűnözés számos különböző formái ellen való küzdelem mellett például a nemzeti rendőri hatóságoknak is nyújt műveleti segítséget.
- 1999-ben indult a tamperei program¹⁸⁹, amelynek célja a tagállamok határőrizeti, menekültügyi, bevándorlási és vízumpolitikájának összehangolása volt, melyet 2004-ben hasonló célokkal a hágai program¹⁹⁰ követett.
- 2000-ben a tagállamok rendőri vezetői külön munkacsoportot hoztak létre.
- 2001-ben létrejött az Európai Bűnmegelőzési Hálózat (European Crime Prevention Network továbbiakban: EUCPN)¹⁹¹ és a tagállamok közös cselekvési tervet fogadnak el a terrorizmus elleni küzdelem terén.
- Az együttműködésről szóló példák sorából természetesen nem hiányozhat az eredetileg 2000-ben felállított CEPOL sem, amelyet az Európai Tanács 2005-ben a hatékonyabb működés érdekében újraalapított. A CEPOL célja a különböző nemzeti intézetek közötti együttműködés javítása, illetve a tagállamok rendőrtisztjeinek magas szintű, az európai és a határon átnyúló dimenziót erősítő képzéséhez is hozzájárul. A tagállami rendészeti képzés fejlesztése céljából részt vesz az összehangolt képzési programok kidolgozásában, illetve biztosítja a hozzájutást a legjobb gyakorlathoz, illetve a legfrissebb kutatási eredményekhez. Erősíti továbbá az európai dimenzió megjelenését a tagállami képzésben, ennek érdekében segítséget nyújt a tananyagtervezésben, sőt tanfolyamokat is szervez.¹⁹²

---

¹⁸⁸http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/freedom/article_7308_hu.htm
letöltve:2012.10.26.

¹⁸⁹ http://euparl.europa.eu/summits/tam_eu.html letöltve:2012.12.13.

¹⁹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0401:HU:HTML>
letöltve:2012.12.13.

¹⁹¹ <http://www.eucpn.org> letöltve:2012.12.13.

¹⁹² http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/freedom/article_7308_hu.htm
letöltve:2012.10.26.

A rendészet területét kutató tanulmányok azt mutatják be részletesen, hogy Európa (és a világ) különböző pontjain működő rendészeti szervek struktúrája, tevékenysége, jogi háttere nem egységes¹⁹³. Sőt, az európai rendszerben is legalább két alapmodell működik, a decentralizált angolszász, amely közösségi feladatnak tekinti a rendfenntartást és a centralizált rendőrség, amely államigazgatási hatósági tevékenységként végzi ugyanazt¹⁹⁴. Fentiekből következik, hogy az európai rendészeti tevékenységet folytató szervek képzési, továbbképzési stratégiája is igen eltérő képet mutat. A rendészeti képzést folytató intézmények a jövőjüket markánsan meghatározó döntés elé kerültek: bekapcsolódnak a bolognai folyamatba, vagy kívül maradnak. Amennyiben csatlakozni kívánnak az általános folyamathoz, akkreditálniuk kell a képzést és az intézményt egyaránt. Ezzel a rendészeti felsőoktatás felett ellenőrzést kap a civil szféra, az akkreditálási követelmények megítélése útján. Az intézményeknek az alábbi feltételrendszernek kellett megfelelniük „... az oktatóknak egyrészt jó szakmai tudással rendelkező rendőröknek kell lenniük, másrészt a civil felsőoktatáshoz kapcsolódó elvárásokat (tudományos fokozat, publikáció, egyetemi végzettség, oktatói követelmények), is teljesíteniük kell. Az intézetek csúcsvezetésének egészen kiemelkedő minőségi mutatókat szükséges elérniük. Az eddigi zárt rendszerű szervezetekbe fokozott betekintést nyer az adott ország oktatási/kulturális minisztériuma, jelentős engedélyezési jogkörökkel.”¹⁹⁵

Az átalakítási folyamatot számos ország felsőoktatási intézményében új munkakörök (professzori, docensi) kiírásával kezdték, amelyhez jelentős kormányzati forrásokat vettek igénybe. Valójában újateremtették, újra alapították az iskolákat. Teljes egészében átdolgozták a tanterveket, végigjárták az akkreditációs folyamatot, próba-évfolyamokat indítottak és néhány év alatt, folyamatos képzés mellett, szakfőiskolából/akadémiából bolognai-típusú felsőoktatási intézménnyé váltak.

---

¹⁹³ Jashke, Hans-Gerd – Bjorgo, Tore – Romero, Francisco De Barrio – Kwanten, Cees – Mawby, Robin – Pagon, Milan: Perspectives of Police Science in Europe. Final Report. Project Group on a European Approach to Police Science (PGEAPS). European Police College. Bramshill, 2007. 8-12. o.

¹⁹⁴ Christián László: A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. Győr, 2011. 5-6. o.

¹⁹⁵ Fórizs Sándor: Irányok az Európai Unióban a rendőrtisztek felkészítésében. In: Magyar Rendészet. 2009/3-4. szám. 83. o.

Az érintettek egy másik csoportja viszont, mellőzte a sok követelményt támasztó folyamat elindítását és inkább egy, a tiszthelyettes képzés és az akkreditált főiskolák között félúton lebegő állapotot tart fenn. *„Teljes értékű diplomát nem adhatnak ki. Szakmai miniszter (pl. belügy), vagy egy országos rendőrzetű alárendeltségében működnek. Ezzel elkerülik a civil felsőoktatási ellenőrzést, mintegy zárt, szakmai képzési rendszert hoznak létre. Megnevezéseikben szakfőiskola/akadémia kifejezéseket használnak. A jó anyagi háttértámogatást kihasználva, és mert az oktatás szervezését egyéb külső előírások nem befolyásolják, rendkívül színvonalas felkészítést képesek nyújtani mind az általános műveltség, mind a felsőfokú szakképzés területén.”*¹⁹⁶ A rendszer nagy előnye, hogy a rendészeti oktatóknak nem kell a tudományos feltételeknek megfelelniük és a rendőrségtől gyorsan lehet oktatókat/kiképzőket átcsoportosítani. Több országban az állami intézményekben megszerzhető főiskolai és/vagy egyetemi végzettség helyett elegendő a speciális rendőri oktatási intézményben szerzett végzettség. A képesítés meghatározását a rendészeti szerv működését részletesen szabályozó jogszabályi háttér tartalmazza, szoros összefüggésben az egyes országokban kialakított rendőrségi életpályarendszerrel.

2.1. Az európai rendőrképzés és a bolognai folyamat - példák

A CEPOL és az Európai Rendőrakadémiák Szövetsége (Association of European Police Colleges továbbiakban: AEPC) nemzeti szakértői által Survey on European Police Education and Bologna (Felmérés az európai rendőrképzésről bolognai összefüggésben továbbiakban: SEPEB) elnevezéssel 2009-ben elvégzett felmérés célja betekintést nyújtani az európai rendőri és rendészeti képzés, továbbképzés sajátos területére. A nemzeti szakértők a bolognai folyamathoz illeszkedő 77 akkreditált, rendőri képzési programról számoltak be, Európa 42 országából. A felmérés alapján úgy tűnik, hogy az első akkreditált képzési programot – amely már megfelelt a Bolognai Nyilatkozatban foglaltaknak – Málta

---

¹⁹⁶Fórizs Sándor: Irányok az Európai Unióban a rendőrtisztek felkészítésében. In: Magyar Rendészet. 2009/3-4. szám. 84. o.

biztosította 1997-től, az utolsókat Észtország (2009), Szerbia (2009), Portugália és Dánia (2010) akkreditáltatta. A kiadott diplomákat megvizsgálva megállapítható, hogy 37 képzés nyújt mester (MA) végzettséget, 23 program alap fokozatot (BA) ad a kibocsátáskor és mindössze 5 esetben beszélhetünk doktori képzésről.¹⁹⁷ Találunk olyan országokat is (mint pl. Belgium, az Egyesült Királyság, és Szlovénia) amelyek nem vállalták a bolognai folyamatból adódó kötelezettségeket, és nem igazították képzésüket a Bolognai Nyilatkozat célkitűzéseinek megvalósításához. (Lásd: 1. sz. melléklet.)

Áttekintve a rendőrképzést folytató intézmények rendszerét, elmondható, hogy ezek fele úgynevezett rendőri egyetem/főiskola, a többi pedig civil egyetem, amely megállapodás alapján folytat ilyen jellegű képzéseket. A Rendőrtiszti Főiskola az első kategóriába volt sorolható. Az NKE RTK egy harmadik variációt testesít meg, mert maga az egyetem egy „civil” felsőoktatási intézmény, amelyen belül a rendőrképzés megőrizte önállóságát, egy Kar keretében.

A legfőbb diszciplínák alapképzés esetén a rendészet, a rendőri vezetési, a bűnügyi nyomozási ismeretek, de találkozhatunk a biztonsági vezetői, pénzügyi nyomozói és kriminológiai programokkal is. A mesterképzések jelentős része is a rendészet témakörében folyik, de előfordulnak a jogi tanulmányok, a közrendvédelmi programok és olyan különlegességnek számító képzések, mint a környezetvédelmi nyomozói. Az is megállapítható a felmérés adataiból, hogy a doktori képzés is a fentiekben már említett tudományterületeken folyik. A képzési akkreditációs eljárások is sokszínű képet mutatnak Európa-szerte. Előfordul, hogy a rendőri szervezetek ajánlanak akkreditált képzési programokat, önállóan vagy egy civil egyetemmel együttműködve folytatják a képzést. Találunk független akkreditációs testület által minősített programokat és a fentiek kombinációit is. Elmondható, hogy az alap- és mester-programok többségében, az időtartam és az annak megfelelő kreditek száma illeszkedik a Bolognai Nyilatkozatban leírtakhoz. A bolognai előírásoknak megfelelően akkreditált programok 80%-át egyetlen, 20%-át két vagy több intézmény finanszírozza, összességében a kormányzatok fizetik a képzések 60%-át különböző minisztériumokon keresztül. Az előbbieken felsorolt tények is megerősítik a

---

¹⁹⁷Ferreira, Eduardo - Jaschke, Hans-Gerd - Peeters, Harry - Farina, Rossanna: SEPEB Report 2009. Bramshill, UK, 2010. 22-23. o.

már korábban leírtakat, vagyis az európai rendészeti felsőoktatás sokszínűségét, amelynek alátámasztására szolgáljanak az alábbi konkrét példák.

2.1.1 Rendészeti felsőoktatás Németországban

A képzés a rendészeti tevékenységet leköveti, amely Németországban az alábbiak szerint alakul. A helyi rendészet felépítésének, rendszerének, alapvonalainak meghatározása a 16 tartomány önálló hatáskörként jelenik meg. A rendészeti és a rendőrségi ügyek tartományi hatáskörbe tartoznak, ennek megfelelően a tartományi rendőrségek¹⁹⁸ a tartomány területén a közrend és közbiztonság fenntartásának decentralizált letéteményesei. A szövetségi rendőrség¹⁹⁹ nem tévesztendő össze a többi rendőri szervvel; gyakorlatilag a korábbi szövetségi határőrséget jelenti, a szövetségi Belügyminisztérium alárendeltségében működik és szoros együttműködésben végzi szerteágazó feladatait a közbiztonságért felelős többi szövetségi és tartományi, valamint a külföldi társszervekkel.²⁰⁰ A Német Szövetségi Köztársaságban az alaptörvény rendelkezik arról, hogy a rendőrségi tevékenység a tartományok feladata (30. §.), illetve a bűnüldözés szövetségi szintű összehangolásáról (70. §.)²⁰¹, egyben a rendőrségek fennhatóságát a mindenkori állam területére korlátozza.²⁰² „*A belügyminiszterrel való állandó tanácskozás eredménye a tartományok és a szövetség közötti koordinált és összehangolt munka, amelynek következménye a belső biztonság.*”²⁰³ A német rendőrséget érintő átalakulás különbözőképpen érinti a tartományokat. A változások a szervezeti felépítést is érintik, ennek megfelelően a tiszti és főtiszti képzés – amely tartományonként eltérő képet mutat – egymáshoz közelítése is napirendre került.

---

¹⁹⁸ Landespolizei

¹⁹⁹ Bundespolizei. A szövetségi határőrségből alakult, de ma már nem csak határrendészeti feladatokat lát el.

²⁰⁰ Christián László 2011. 76-77. o.

²⁰¹ Kozáry Andrea: Nemzetközi összehasonlító szervezettan. Kézikönyv a Rendőrtiszti Főiskola mesterszak hallgatóinak. Budapest, 2008. 33. o.

²⁰² Valcsicsák Imre (szerk.): Az Európai Unió tagországainak rendőrségei II. Nemzetközi tudományos konferencia. 2008. május 6. Magyar Rendészettudományi Társaság Társadalomtudományi Tagozata – Rendőrtiszti Főiskola. 2009. o. 13.

²⁰³ Valcsicsák 2009 17. o.

A Német Szövetségi Köztársaság 294 700 fős állománnyal rendelkezik, ebből 40 400 fő nem rendőri, hanem közalkalmazotti státuszban, általában igazgatási területen tevékenykedik. A hivatásos állományúak tartományi és szövetségi megosztottsága a következő:

- Tartományi rendőrségek: 218 600 fő;
- Szövetségi rendőrség: 35 700 fő;
- Összesen: 254 300 fő (ebből 20% nő)²⁰⁴,

Ha a különböző karrierosztályok szerinti bontást vizsgáljuk, az alábbiakat láthatjuk:

- Magasabb beosztású vezető²⁰⁵: 4 500 fő;
- Középfokú szolgálat²⁰⁶: 158 900 fő;
- Alapfokú szolgálat²⁰⁷: 90 900 fő²⁰⁸.

A német rendőri pálya valamennyi szintjén (alap, közép és felső) szignifikáns módon jelenik meg a képzés, ami rendőri kiképző intézetekben, rendőri egyetemen vagy civil egyetemeken is történhet. A rendőri képzés szerkezete, avagy az egységes életpályamodell – a munkateljesítménynek megfelelő előléptetés – a következők szerint alakul. Az alapfokú szolgálat ellátásához szükséges, 2,5 éves kiképzési a tartományok Belügyminisztériumainak felügyelete alatt működő rendőriskolákon vagy rendőrtiszti főiskolákon történik. A képzés szakmai vizsgával zárul, a vizsgát sikeresen teljesített hallgató közrendőri²⁰⁹ kinevezést kap. A középfokú szolgálat teljesítéséhez szükséges iskolai végzettség megszerzéséhez 2-3 éves képzési idő szükséges, a tartományok önálló képzési megoldásainak megfelelően például rendőrtiszti főiskolákon vagy civil felsőoktatási intézményben alapított karokon. Jelenleg (2013) a képzés 6 rendőrákadémián, rendőrtiszti főiskolán és a münsteri főiskolán, valamint 12 közigazgatás tudományi főiskolán, annak rendészeti, rendőri karán – együttműködési

---

²⁰⁴Kokoska, Wolfgang előadása, German Police University, Muenster, CEPOL szeminárium 76/2011, European Police Education System: Bologna and Bruges/Copenhagen Processe, Lisszabon 2011.06.21-25.

²⁰⁵ Senior Management (Superintendent/Major)

²⁰⁶ Intermediate Service (Inspector/Lieutenant)

²⁰⁷ Basic Service (Constable/Sergeant)

²⁰⁸Kokoska, Wolfgang előadása, German Police University, Muenster, CEPOL szeminárium 76/2011, European Police Education System: Bologna and Bruges/Copenhagen Processe, Lisszabon 2011.06.21-25.

²⁰⁹ Polizeimeister/Constable

megállapodás alapján – folyik. (Lásd: 1.számú melléklet) A képzés felügyeletét az intézmény jellegétől függően a tartományi Belügyminisztérium és/vagy az oktatásért felelős minisztérium látja el. A képzés szakmai vizsgával zárul, amelynek eredménye a legtöbb képzési intézményben BA diploma. A felsőfokú végzettség felügyelői²¹⁰ beosztást jelent. A magasabb beosztású vezetők képzése két éves, amelyből az első a vezető szolgálati helye szerinti tartomány rendőrtiszt-i főiskoláján, a második a münsteri Főiskolán²¹¹ történik. A főiskola felügyeletét a tartományi és szövetségi Belügyminisztériumok és az Oktatási és Tudományos Minisztérium (Észak-Rajna Vesztfália) látják el. A képzés szakmai vizsgával zárul és MA végzettséget biztosít, a végzett hallgatók (vezetők) rendőr tanácsosi²¹² rendfokozatot kapnak.

2.1.1.1 A berlini rendőrtiszt-képzés

Németország fővárosa gyakorlatilag városállamként, önálló tartományként jelenik meg a német közigazgatás térképén. A fentieknek megfelelően saját rendfenntartó erővel is rendelkezik. A főváros rendőrségének szignifikáns átszervezése 2003-ban történt, amelynek elsődleges célja a vezetési szintek csökkentése mellett a tényleges végrehajtó munkát végzők számának növelése volt.²¹³ Berlin rendészeti igazgatása hat területi és egy központi igazgatóságból áll, amelyeken belül 38 rendőrőrs működik.²¹⁴ A tiszti utánpótlás biztosítása a berlini Gazdasági és Jogi Főiskolán²¹⁵ folyik, amely alapvetően polgári képzést folytató civil felsőoktatási intézmény. A Főiskola öt kara közül a „*Rendőrségi és biztonsági management*” elnevezésűn folyik a jövő rendőreinek képzése.²¹⁶ A Főiskolát alapvetően a főváros Oktatási Minisztériuma felügyeli, a hallgatók után a Belügyminisztérium ún. fejkvótát fizet. A „*Rendőrség és biztonsági management*” kart a dékán vezeti egy általános

---

²¹⁰ Polizeil-Kriminalkommissar/Inspector

²¹¹ Deutsche Hochschule der Polizei (DHPol)

²¹² Polizeirat, Kriminalrat/Superintendent

²¹³ Berlin lakossága 3,45 millió fő, 16.000 hivatásos állományú és 5.000 közalkalmazotti munkatárs végzi a rendőri tevékenységet

²¹⁴ Fórizs Sándor: Rendőrtiszt-képzés Berlinben. In: Magyar Rendészet, Rendőrtiszt-i Főiskola 2011/4. 96-97. o.

²¹⁵ Hochschule für Wirtschaft und Recht Berlin

²¹⁶ www.hwr-berlin.de/hwr-berlin/organigramm/fachbereiche 2012. május 21. 11.20

és tanulmányi dékán-helyettes segítségével. Munkájukat nagymértékben támogatja a Dékáni Hivatal és a Tanulmányi Iroda.²¹⁷ A Kari Tanácsot öt oktató, két igazgatási munkatárs, egy hallgató és egy tudományos munkatárs képezi. A jelenlegi szabályozásnak megfelelően a karon hivatásos állományú rendőr főállásúként nem oktathat, így a szakmai tantárgyak oktatását nyugdíjas rendőrökkel vagy külső előadókkal oldják meg.²¹⁸

A Karon, két szakon (*Rendőrtisztvi végrehajtó szolgálat és Biztonsági menedzsment*) kezdhetik meg tanulmányaikat a hallgatók, illetve 2011/12. tanévtől *Biztonsági menedzsment mesterszakon* folytathatják az alapidiplomával rendelkezők. A *Rendőrtisztvi végrehajtó szolgálat* szakra a felvételi eljárás a rendőrségen keresztül történik, amelynek során a jelentkezőknek szigorú követelményeket kell teljesíteniük. A sikeres felvételt követően egyenruhás hivatásos állományúként kezdhetik meg tanulmányaikat, de ez természetesen nem azonos a véglegesített rendőrök státuszával. A tanulmányok ideje alatt a „civil” hallgatók 1000 euró ösztöndíjat kapnak, amelyből a lakhatási és egyéb költségeket is fedezniük kell. A képzés kizárólag nappali munkarendben, folyik. A 150 hallgató közül 120 fő közbiztonsági, 30 fő bűnügyi szakirányra kerül. A hallgatói kontingensbe 20 fő már tiszthelyettesként, tehát a rendőrség állományából kerül be. Az első két félévben még együtt halad a két szakirány, majd a harmadiktól elválnak. Az ötödik félév a szakmai gyakorlat, ahol a civil körülmények közt nem oktatható, de a rendőrségi munkához elengedhetetlenül szükséges ismereteket (lövészet, fegyverzet ismeret, rendőrségi informatika) is megszerzik. Az utolsó félévben, minimális kontaktóra mellett a szakdolgozat elkészítése a fő feladat. A tananyag felosztásánál megjelenik a tantárgyi besorolás, azonban az elsajátítandó ismereteket önálló modulként szerepeltetik. Egy modulban több tantárgy részei is előfordulhatnak.²¹⁹

2.1.1.2. A szászországi rendőrtisztvi főiskola

---

²¹⁷ www.hwr-berlin.de/hwr-berlin/organigramm/fachbereiche 2012. május 21. 11.20

²¹⁸Fórizs Sándor 2011 97. o.

²¹⁹Fórizs Sándor 2011 98-99. o.

A rothenburgi Rendőrtiszti Főiskolát 1994-ben alapították a szászországi rendőrök felsőfokú, azaz tisztképzése céljából. A főiskola 2006-tól új nevet kapott (Rendőri Tudományok Főiskolája), egyben jogosultságot szerzett a négy évig tartó akkreditációt követően bachelor (BA) diploma kiadására.²²⁰ Jelenleg 400 hallgatója van három évfolyamon, 4-5 kurzus folyik párhuzamosan. A képzés menetében jellemzően osztályszintű előadásokat tartanak, a nagy évfolyamszintűekkel szemben, elismerve azt a tényt, hogy az ismeretek átadása sokkal hatékonyabban történik ebben a formában.²²¹

A főiskola hallgatói két irányból csatlakozhatnak a képzéshez. Egyrészt az úgynevezett oldalágról, közvetlenül a gimnázium, vagy más főiskolai/egyetemi diploma megszerzését követően. Ezek a hallgatók féléves szakfőiskolai előképzést kötelesek elvegezni a Készenléti Rendőrségnél, például Lipcsében. Ezt követően Rothenburgban folyik a képzésük három éven keresztül, amelyből egy év gyakorlat. Az oldalágról érkezőket a Készenléti Rendőrség munkatársai válogatják, évente kb. 80 ember kerül ilyen módon felvételre. A másik esetben a rendőrség állományából érkeznek a hallgatók, általában alsó szintű szervektől, a szolgálatból. A felvehető létszámot a Belügyminisztérium határozza meg. A felvételi/kiválasztási eljárás a főiskolán történik. Ebből az irányból általában 50 hallgató (alsó szintről érkező beosztott) kerülhet be. A kezdeti időszakban fordított volt az arány, az oldalági hallgatók huszonötön voltak a belső pályázók pedig százan. Tudni kell, hogy a belső pályázók a felvételüket követően is illetményt kapnak, szemben az oldalági hallgatókkal, akik ösztönijra jogosultak. Az ösztöndíj (800-900 euró). Az ösztöndíj mellett a hallgatók egyenruhát kapnak, valamint a társadalombiztosítást is fizetik számukra. A belső pályázók képzése többszörösen is nagy kihívás. Az illetményük folyósítása nagy teher tartománynak, a felvételi kérelem beadásához szükség van a felettes hozzájáruló nyilatkozatára, akinek a megüresedett helyet nincs lehetősége feltölteni, így a kiesett beosztott munkáját másnak kell elvegezni, mindezt három éven keresztül. A görlitzi rendőrkapitányság vezetője, Otto Döhler úr úgy nyilatkozott, hogy az óriási teher ellenére megpróbálják megoldani és biztosítani a beosztottak előmeneteléhez szükséges képzési

---

²²⁰Betrthel,Ralph-Sterbing,Anton (hrsg): Modernisierung der Polizeiausbildung – allgemeine und hochschuldidaktische Fragen, Band 35. Rothenburg/Oberlausitz 2007. 13. o.

²²¹Rall, Irmgard nemzetközi referens előadása, 2012. május 6-12. Tanulmányút a Szászországi Rendőrtiszti Főiskolán

formát, hiszen hosszútávon ez szolgálja mindenkinek az érdekét. Érdekessége a felvételi feltételeknek, és számunkra is elgondolkodtató, hogy sok egyéb mellett a német állampolgárság nem követelmény, elégséges európai uniós polgárnak lenni, de a magas szintű német nyelvtudást, olvasási, írás és beszédképességet megkövetelik.²²²

A diploma megszerzését követően a hallgatók kétféleképpen tudnak elhelyezkedni, megint csak a bejutás módjához igazodva. Akik beosztásból jöttek a legtöbb esetben oda is mennek vissza. Az oldalágról érkezettek számára egy kicsit bonyolultabb a rendszer. Szászországban összesen 7 rendőrkapitányság van, amelyek minden évben meghirdetik a megüresedett helyeket. A hallgatók három helyre pályázhatnak, azonban a rendőrkapitányságok képviselőiből és a főiskola oktatóiból álló bizottság dönt a konkrét beosztásokról, figyelembe véve a tanulmányi eredményeket és a kötelezően szabadon választott tantárgy témáját.²²³

A tartományi Belügyminisztérium 3-as osztálya a Tartományi Rendőr-főkapitányság, amelynek hatáskörébe tartoznak az ún. létesítmények, így a rendőrszakiskolák és a rothenburgi főiskola is. A főiskola vezetője a rektor, aki együttműködik a szenátussal, (amelynek 2 hallgató is a tagja), valamint a hallgatói önkormányzattal. A rektor közvetlenül irányítja a tanszékek munkáját. A rektorátus tevékenységét a Tanácsadó Testület felügyeli, amelynek fő feladata a főiskola jövőjének és feladatainak meghatározása. A főiskola mellett működik a Kuratórium, amelynek vezetője a belügyminiszter, tagjai a tartományi rendőrség képviselője és a tartományi parlament képviselője. Jelenleg 7 tanszék működik a főiskolán, így a Vezetési és Bevetési, a Kriminálisztikai és Kriminológiai, a Közlekedéstudományi – amely tartalmazza a közlekedési büntetőjogot – a Jogtudományi (szolgálati jog, nemzetközi jog, közigazgatási jog, büntető anyagi és eljárási jog) a Társadalomtudományi (pszichológia, etika, szociológia, pedagógia) az Informatikai, valamint az Idegen-nyelvi Tanszék²²⁴.

A főiskola szervezeti felépítésében 2013 januárjától változások történtek, mivel a Bautzenben működő Kiképző és Továbbképző Intézetet és a Főiskolát összevonták. Az

---

²²²Informationen zum Studiengang Bachelor of Arts (BA) – Polizeivollzugsdienst an der Hochschule der Sächsischen Polizei (FH) in Rothenburg/O.L. Januar 2012

²²³Rall, Irmgard nemzetközi referens asszony előadása, 2012. május 6-12. Tanulmányút a Szászországi Rendőrtisztviselői Főiskolán

²²⁴Jahresbericht 2006. Hochschule der Sächsischen Polizei (FH), Rothenburg/O.L. 2007. 9-49. o.

átalakítás célja a hatékonyabb, és nem utolsó sorban költséghatékonyabb képzési rendszer kialakítása. A munkatársak létszáma nagymértékben nem változott, azonban a vezetői létszámot drasztikusan érintette az összevonás, mivel a tanszékek száma a hétről kettőre csökkent, Rendészettudományi, valamint Társadalomtudományi Tanszék elnevezéssel. A főiskoláról elmondható, hogy nem rendelkezik olyan önálló jogosultságokkal, mint a civil főiskolák, így például a szenátus javaslatot tehet a tanárok előmenetelére, azonban a döntés a belügyminiszter kezében van. A jövőben várható törvényi változások még inkább megnyirbálják a főiskolai autonómiát és a kutatási szabadságot.

A rothenburgi főiskolán is moduláris képzés folyik, amelynek során 18 modul (13 elméleti és 5 gyakorlati modul)²²⁵ sikeres elvégzését kell a hallgatóknak teljesíteniük. A modulok időtartama különböző, a néhány hetestől akár 5 félévig is terjedhet. A modulok lezárása vizsgával történik, ami sikertelenség esetén egyszer megismételhető. Ha a modul lezárását nem tudja teljesíteni a hallgató, akkor hallgatói jogviszonya megszűnik. A belső pályázó visszakerül az eredeti beosztásába, továbbá a képzés költségének – amely egyébként a hallgatók számára ingyenes – 25%-át vissza kell fizetni. Az alapképzés lezárásaként szakdolgozatot – korábban ilyen nem volt – kell készíteniük, amelynek nem vagy nem az elvárt szinten történő teljesítése elbocsátással jár.

A BA képzés egyik legmarkánsabb eleme a szakmai gyakorlat, amely a három év során 12 hónap. Ezen belül 9 hónap bárhol eltölthető, de a maradék 3 hónapot ott kell teljesíteni, ahol a képzésben résztvevő várhatóan szolgálatot teljesít majd. A hallgatók számára egyébként már a tanulmányi szerződésükben rögzítik, hogy az ország bármely részén vállalják a szolgálatot.

Az itt szerzett végzettség középszintű beosztáshoz – hazai terminológiával élve tisztí beosztáshoz – elegendő. Erre épülhet a vezető vagy mesterképzés, amely Münsterben, a Főiskolán folyik, de az első MA év teljesítésére a szászországi rendőröket illetően, a rothenburgi főiskolán kerül sor, és csak a következő tanév esedékes Münsterben.

---

²²⁵Rall, Irmgard nemzetközi referens asszony előadása, 2012. május 6-12. Tanulmányút a Szászországi Rendőrtisztí Főiskolán

2.1.1.3 A brandenburgi tisztképzés

Brandenburg tartományban annak ellenére folyik önálló rendőrtisztképzés, hogy már többször felmerült a szomszédos Berlinnel közös tanintézet fenntartásának igénye.

Oranienburgban a belügyminiszter felügyelete alatt álló rendőrtisztképzést folytató főiskola található,²²⁶ amely részben a rendőr elnök hatáskörébe tartozik. A szakfőiskola 2007 ősztől folytat BA képzést, Rendőrségi Végrehajtó Szolgálat elnevezéssel. Emellett a főiskola nem csak felsőoktatással foglalkozik, hanem a rendőrség kiképző és továbbképző központja is.²²⁷ További feladatkörei pl. a tiszthelyettes kiképzés biztosítása, a tiszthelyettesek fél éves felkészítése tiszti beosztás betöltésére (nem biztosít diplomát). A münsteri mesterképzés első évét szintén a tartomány főiskoláján kell teljesíteni. A rendészeti tudományokhoz kapcsolódó kutatás, oktatás, illetve az éves terv alapján folyó továbbképzések is itt történnek. Fentiekből kitűnik, hogy ez a fajta összetett képzési, kiképzési bázis megfelelően differenciált oktatói/kiképzői háttérrel igényel. Az oktatók/kiképzők létszáma 200 fő, akik egy időben 500-550 hallgatóval foglalkoznak.²²⁸ A főiskola élén az elnök áll.²²⁹

Az alapképzésre történő jelentkezés közvetlenül a főiskolára történik. A német állampolgárság nem felvételi követelmény, bármely uniós polgár jelentkezhet megfelelő német nyelvtudás birtokában. Alapképzésre 100 fő hallgatót vesznek fel, általában több mint 2500 jelentkezőből. A felvett hallgatók próbaidős hivatásos állományba kerülnek. A hallgatók 1000 euró ösztöndíjban részesülnek, amelyből minden kiadásukat fedezniük kell. A főiskolára tiszthelyettesek, azaz a tartományi rendőrség hivatásos állományú tagjai nem jelentkezhetnek²³⁰, mert a tiszthelyettesek számára szervezett – tiszti beosztás betöltésére felkészítő – kurzus ezt feleslegessé is teszi.

---

²²⁶ Brandenburg Tartomány Rendőrségének Szakfőiskolája

²²⁷ <http://www.internetwache.brandenburg.de/fm/141/Organigramme%20FHPol%202012.pps> 2012. május 21.13.30

²²⁸ Fórizs Sándor: Brandenburg Tartomány rendőrtiszt képzése. Kézirat. 2012.

²²⁹ <http://www.internetwache.brandenburg.de/fm/141/Organigramme%20FHPol%202012.pps> 2012. május 21.13.30

²³⁰ <http://www.internetwache.brandenburg.de/Vorausstellungen+zur+Einstellung> 2012.május 20. 19.30.

A képzés tananyagát 18 modul tartalmazza. A német rendészeti képzésben egyre erősödő modulrendszer itt is megjelenik. A képzés során 180 kredit összegyűjtésére van lehetőség. Az egyik modul lehetőségként kínálja fel a külföldi hospitációt mint szabadon választható tárgyat, amelynek keretében pl. 2010-ben 20 hallgató látogatott Budapestre és 2 hetet töltött el kerületi kapitányságokon. A főiskola korábban nem kapcsolódott az Erasmus programhoz, így a fent említett két hetes képzés az intézmény költségvetését terhelte, 2011-től azonban Erasmus nyilvántartási számot szerzett a főiskola, így hosszabb időtartamú oktatói és hallgatói mobilitásra is lehetősége adódik.

2.1.1.4. Rajnavidék-Pfalz tartomány rendőreinek képzése²³¹

A rendőrségi kiképzés és oktatás új utakra lépett Rajnavidék-Pfalz tartományban, hiszen egy 2007-ben indított projekt eredményeként 2009 májusában elindította az első alapképzési kurzust, 180 hallgatóval. A képzési modell BA szerkezeti mintát követ, mind a struktúrájában, mind a vizsgáztatás és az értékelés rendjében, valamint a kötelezően teljesítendő szakdolgozatban. A tartományi modell központjában egyfajta szoros kapcsolódás áll a „praxis” követelményeivel és egy erős kölcsönhatás fedezhető fel a szakmai tudás, a tanítás és a gyakorlat között. Központi fontosságú volt, hogy a kezdetektől erőteljesen koncentráljanak a tanulmányok tartalmának gyors és erőteljes irányváltására és arra, hogy az miként fog működni a jövő rendőrtisztjei kompetenciáinak tesztelésében és a vizsgáztatásban.

A főbb rendőri feladatok és a napi feladatok ellátásához szükséges kompetenciák skálája most sokkal erőteljesebben határozzák meg az oktatás folyamatát és annak szerkezetét. Minden feladatot, funkciót és a jövő rendőrtisztjeinek adottságait is rögzítették, valamint minden tantárgyra vonatkozó kimeneti kompetenciákat határoztak meg, megállapítva egyben a személyes és a módszertani kompetenciákat is. A csapatmunka

---

²³¹ Faculty of Policing of the Rhineland-Palatinate College of Public Administration

résztevői megfogalmazták a számukra leginkább meghatározó tulajdonságokat: „*Nekünk olyan rendőrtisztre van szükségünk, akinek van szíve és megértő.*”²³²

A hároméves nappali munkarendet 14 különböző hosszúságú modulra osztották. Ezek egymást követően is megjelenhetnek, de van olyan modul is, amelyik folyamatosan jelen van a három év során. Ilyen például az ún. Integrált rendőri kiképzés és sport modul, amely egyrészt szükséges ahhoz, hogy képesek legyenek intézkedni, beavatkozni, másrészt a sport elengedhetetlen eleme az egészségmegőrzésnek. A tanterv kidolgozása lehetőséget adott arra, hogy beépítsenek új, de a képzéshez szorosan kapcsolódó elemeket, mint pl. a nemzetköziség, a kultúrák közöttiség és az új médiák. A képzési dokumentumokban megtalálható modulcélokban és leírásokban szignifikáns módon jelenik meg az elmélet és a gyakorlat közötti szoros kapcsolat, amely egyben előrevetíti az elméleti és gyakorlati elemek előfordulását valamennyi modulban. Ez lehetővé teszi egyrészt, hogy megismerjék a rendőrség központi feladatait, másrészt a foglalkoztatási oldal is szerepe felerősödik a képzés során.

A képzés struktúrája az alábbiak szerint alakul. Az első, „alapozó” év, 4 modulból áll, a második év 5 modult foglal magába, amelyek az általános rendőri tevékenységet tartalmazzák. Az utolsó tanév célja a tudás, szakmai ismeretek elmélyítése, a kompetenciák bizonyítása és a kötelező szakdolgozat megírása. Az elméleti tanóraszám 3000, a gyakorlati pedig további 2400. Valamennyi modul vizsgával zárul. Ezen belül hagyományos (szóbeli, írásbeli, bemutató, esszé, lövészet) vizsgák és új vizsgaformák is vannak: így egy szimulációs helyzet megoldása a Főiskolán, illetőleg egy másik az állampolgárokkal történő kapcsolattartás során. A gyakorlati oktatás biztosítása okán virtuális rendőrállomást hoztak létre, valamint két új kiképzőközpontot is létesítettek. Minden végzett hallgató alap (BA) diplomát kap.

A minőségbiztosítás egyik elemeként megalapították a hallgatói tanácsadó központot, a tananyag pedig folyamatos ellenőrzés alatt áll a tanárok munkacsoportja és a gyakorlati szakemberek által. Az itt szerzett alapidiploma belépő a münsteri Főiskolán folyó

---

²³² Studying in a Bachelor of Arts Course „Policing” 2009. A Főiskola saját kiadványa. 1-3. o.

mesterképzésre,²³³ amelynek első évét az előzőekhez hasonlóan szintén itt töltik a hallgatók. A Főiskolán kilenc tanszék működik, valamint egy olyan szervezeti egység, amely a mesterképzésben folyó oktatást koordinálja.²³⁴

2.1.1.5. A rendőrtisztek mesterképzésének német megoldása

Az egyes főiskolai képzéseknél már többször említett Német Rendőrképző Főiskola (DHPol) Münster-Hiltrup-ban található, és a német rendőri szolgálat magasabb beosztású tisztjeinek kiképzésére és a rendészeti kutatások központjaként szolgál.

A II. világháború alig ért véget, amikor a brit zónában fekvő Vesztfália tartományban a brit katonai parancsnokság rendelete alapján fel kellett állítani a Központi Rendőriskolát, ahol a képzés 1945. július 1-jén meg is kezdődött. Az első hallgatók nem rendőrök vagy rendőrtisztek lettek, hanem a későbbi tanárok kiképzését kezdték meg.²³⁵ 1949-ben új nevet kapott az intézmény Rendőri Intézet Hiltrup elnevezéssel, amely már középszintű és magasabb beosztású rendőrtisztek képzésével foglalkozott. 1962-től a felsővezetőknek egységesen és kötelezően a hiltrup-i intézményben kellett tanulmányaikat folytatni, majd 1973-tól Rendőr-vezetőképző Akadémia elnevezéssel kizárólag a magasabb beosztású rendőrtisztek egységes képzésével foglalkozott Németországban.²³⁶ 1998-ban belügyminiszteri döntés született egy rendőrtiszti főiskola létrehozásáról, 2004-ben elkezdődött a képzés akkreditációja, és 2006 márciusában az új keretek közt indulhatott a német rendőri vezetés képzése a bolognai elveknek megfelelően. 2008 szeptemberében lezárult egy korszak a vezetői képzés történetében. 2011-ben elkezdődött és sikeresen zárult az intézményi akkreditációs folyamat, 2013-ban pedig a képzés újbóli akkreditációja folyik.

---

²³³Durben, Friedolin előadása Rhineland-Pflanz tartomány Belügyminisztériumának munkatársa 74/2009 CEPOL szeminárium. 2009. 09. 07-10. Ljubljana.

²³⁴ www.polizei.rlp.de/internet/nav/5cf 2012.május 23. 10.00

²³⁵Balogh Mária: Német sajátosságok a rendvédelmi szakemberek MA szintű képzésében. In: Rendvédelmi Füzetek. 2011/2. Rendőrtiszti Főiskola, 2011. 133. o.

²³⁶Kokoska, Wolfgang előadása, German Police University, Muenster, CEPOL szeminárium 76/2011, European Police Education System: Bologna and Bruges/Copenhagen Processe, Lisszabon 2011.06.21-25.

A képzésre való felvételt egyrészt formai feltételekhez, másrészt egy szigorú kiválasztási folyamat sikeres teljesítéséhez kötik. Formai feltételként kiemelendő a középszintű hivatásos rendőri beosztás; 40 év alatti életkor; az egyetemi belépéshez szükséges végzettség/minősítés vagy ezzel egyenértékű iskolai végzettség/minősítés; diploma vagy alapvégzettség a rendőrtiszti főiskolán; a tapasztalat és kiváló munkateljesítmény a szolgálati tevékenység során; végül a Belügyminisztérium által lefolytatott kiválasztási folyamat sikeres teljesítése. A kiválasztási eljárásba történő bekerüléshez elengedhetetlen a felettes javaslata és természetesen a saját pályázat benyújtása. Ezt követi egy pszichológiai teszt, valamint a kiválasztási tanács előtt tartott előadás. Amennyiben sikeresen zárul az első fázis, következik az ún. kétéves fejlesztési gyakorlat. Összetétele: egyéves szakmai gyakorlat valamely rendőri erőnél (nem a szolgálati helyén), kéthónapos vezetői, vezetési ismeretek kurzus, öt hónapos belügyminisztériumi vezénylés és ugyancsak öt hónapos vezetői hospitáció valamely rendőri szervnél. A fejlesztési gyakorlat sikeres lezárását követheti a két éves münsteri képzés.²³⁷

A Főiskola fenntartói pontosan meghatározták az iskola értékrendjét, amely alapja lehet a hatékony és magas szintű munkának. Ezek az értékek: az iránymutatás, a nyitottság a világra, az egységesítés és az értékorientáltság. Az értékrend egyben a célkitűzések alapjául is szolgál. *„A Német Rendőrképző Főiskola célja, hogy magas szintű elméleti tudással és gyakorlati ismerettel rendelkező, a világra nyitott rendőrvezetőket képezzen a nagyobb rendőri szolgálati helyek és egységek, a kiemelkedő jelentőséggel bíró bevetési egységek, a szövetségi, illetve a tartományi központi szervek és a legfelsőbb szervek részére, akik felelősséggel védelmezik a demokratikus jogállamban a szabadságot, a biztonságot és a belső békét. Fontos cél gyakorlati ismeretekkel is rendelkező tudós rendvédelmi tanárok képzése a Német Rendőrképző Főiskola, illetve a tartományi szakfőiskolák számára. További célként tűzték ki, hogy a rendőri munkával kapcsolatos tudományos és gyakorlati problémák megvitatása és tanulmányozása során, a legfontosabb fórum szerepét a főiskola töltsse be a*

---

²³⁷Kokoska, Wolfgang előadása, German Police University, Muenster, CEPOL szeminárium 76/2011, European Police Education System: Bologna and Bruges/Copenhagen Process, Lisszabon 2011.06.21-25.

*Német Szövetségi Köztársaságban, és elismert helyet foglaljon el e témakörök feldolgozása során nemzetközi szintén is.*²³⁸

A képzés kizárólag nappali munkarendben történik, két éven keresztül. Az első tanév decentralizáltan történik, azonban a képzés témaköreit és módszertanát központilag a Német Rendőrképző Főiskola határozza meg. A képzés októbertől szeptemberig tart, tíz egységből (modulból)²³⁹ áll és azok mindegyikét vizsga zárja le. A továbblépés feltétele az egyes modulok után a vizsgák sikeres letétele. A második tanévben, amely ugyancsak októbertől szeptemberig tart, a tanítás központilag Münsterben történik a főiskolán. A tananyagot itt is tíz egységre²⁴⁰ osztották, minden egységet vizsga zár le és a második év során kell elkészíteni a diplomamunkát.²⁴¹

A feladatokat 27 tanár és 42 tudományos fokozattal rendelkező oktató látja el. A tanárokat és a hallgatókat kiszolgáló személyzet létszáma 110 fő. A hallgatói létszám évente 100-110 fő. A tartományok és a szövetségi hivatalok küldik a főiskolára azokat a munkatársaikat, akiket az iskola befejezése után azonnal kineveznek vezetőnek. A feladatok végrehajtását a fenntartók által létrehozott kuratórium ellenőrzi.

A főiskola másik fontos feladata a továbbképzések szervezése és lebonyolítása, a tizenhat tartomány felső vezetése, a Szövetségi Rendőrség vezetői, a Szövetségi Nyomozóhivatal magas beosztású vezetői, továbbá az Európai Unió rendvédelmi szerveinek magas rangú vezetői számára. Emellett a hazai vezetők számára évente többször két hetes, általános témájú szemináriumot szerveznek, egyben fokozottan figyelnek a fiatal vezetőkre, akiknek évente több témakörben kétszer háromnapos szemináriumot ajánlanak fel. Emellett számos három-négynapos konferenciát szerveznek.²⁴²

---

²³⁸ Balogh Mária 2011. 134. o.

²³⁹ Az első év moduljai: tudományos munka retorikája és technikája; alkotmányjog, EU alkotmány, nemzetközi jog; a bevetés-irányítás alapjai; közszolgálati jog; munkatársak irányítása; szervezetek kialakítása; bűnügyi tudományok; közlekedésbiztonsági munka / vezetői feladatok I.; információszerzés; komplex helyzetek; a Szövetségi Köztársaság és a tartományok rendőrségének feladatai és szervezeti felépítése

²⁴⁰ A második év moduljai: a rendőrség helye a társadalomban; az állomány vezetése; menedzsment a rendőri szerveknél; bűnözés jelenség és beavatkozás I-II-III.; komplex helyzetek II.; közlekedésbiztonsági munka/vezetői feladatok II.; nemzetközi és interkulturális rendőri feladatok

²⁴¹ Balogh Mária 2011 135. o.

²⁴² Uo. 135-136. o.

A német rendőrtiszti képzésben – többek között a bolognai folyamat eredményeként - bekövetkezett változások hozzájárultak a magasabb szintű képzés, oktatás és továbbképzés biztosításához. Célként jelent és jelenik meg a rendőri tudományok kialakítása és támogatása, konkrétan a rendőri/rendészeti kutatás támogatása, és ezzel együtt a tudományos fokozat megszerzésének biztosítása a magasabb beosztású rendőri vezetők számára, valamint a nemzetközi trendek figyelemmel kísérése. Számos kérdés és probléma is felvetődött az átalakított német képzéssel kapcsolatban. Az új képzési struktúra magasabb költségei mellett aggodalomra adhat okot, hogy a képzés során a hangsúly sokkal inkább az elméleten, illetve a tudományos képzés bevezetésén van, így túlzottan háttérbe szorul az oktatás gyakorlati része. Aggályokat vet fel továbbá, hogy jelentősen csökkent a Belügyminisztérium befolyása a rendőri képzésre és oktatásra. Az előfeltételek biztosítása továbbra is a Belügyminisztérium feladata, a szövetségi rendszer azonban nagymértékben megnehezíti a közös döntést, nem beszélve az oktatási miniszterek és az egyetemi rendszer oldaláról tapasztalható bizalmatlanság és elutasítás kérdéséről. Attól függetlenül, hogy a Belügyminisztérium biztosítja-e az előfeltételeket, az akkreditációs folyamatra már nem lehet befolyása és a bolognai követelmények teljesítésének kötelezettsége sem kikerülhető.²⁴³

2.1.2. Finnország rendészeti felsőoktatása

A kutatás során megkérdezett szakértők a finn képzési rendszerről rendkívül pozitívan nyilatkoztak.

A finn Rendőrtiszti Főiskola Tamperében működik a Belügyminisztérium irányítása alatt. A főiskola kötelezettsége a képzésre történő toborzás, a hallgatói válogatás, a felsőoktatási képzés, valamint a vezetői képzés és továbbképzés, továbbá kutatás és fejlesztés a rendőri területen. A képzés két nyelven – finn és svéd – folyik.

---

²⁴³Kokoska, Wolfgang, a Német Rendőri Egyetem munkatársának előadása.76/2011 CEPOL szeminárium 2011. 06. 21-25. Lisszabon.

A rendőri képzési programok az alábbiak:

- finn rendőri vizsga (örmesteri);
- rendőri tanulmányok felsőfokon;
- rendőri alapképzés (BA);
- rendőri mesterképzés (a tamperei főiskola „*Vezetési és speciális szerepek a rendőri erőknél*” tartalommal ajánl MA programot.²⁴⁴

2.1.2.1. A finn képzési rendszer

Finnország 2000-ben meglepte az egész világot a PISA-OECD²⁴⁵ felmérésein nyújtott fantasztikus teljesítményével. A PISA felmérés eredményei a finn oktatási rendszer magas színvonaláról tanúskodtak. Finnország szinte egyik napról a másikra a nemzetközi oktatás példaképévé nőtte ki magát. A felmérés alapján a finn diákok a legjobbak a készségek valamennyi területén, sőt a leggyengébb és legerősebb eredményt felmutató diák közti különbségek, valamint az iskolák és régiók közti különbségek is Finnországban a legkisebbek.

A siker hátterében többek között az alábbi jellemzők állnak:

- esélyegyenlőség, ingyenes az oktatás;
- átfogó oktatás – 9 évig tart, 7-16 között kötelező, az iskolák nem választhatják ki a hallgatókat;
- elkötelezett, jól képzett és jól fizetett tanárok;
- egyénre szabott hallgatói tanácsadás;
- ösztönző értékelés – nincsenek tanulói és iskolai rangsorok;
- határozottan erős, széleskörű konszenzuson alapuló társadalmi támogatottság.²⁴⁶

---

²⁴⁴Kujanpaa, Olavi, a tamperei Rendőrtiszti Főiskola munkatársának előadása. 76/2011 CEPOL szeminárium 2011. 06. 21-25. Lisszabon.

²⁴⁵Programme for International Student Assessment, azaz „a nemzetközi tanulói teljesítménymérés programja” amelyet az Organisation for Economic Co-operation and Development (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) hívta életre a 90-es évek végén. A PISA egy monitorozó jellegű felmérésorozat, amely három területen (alkalmazott matematikai műveltség, alkalmazott természettudományi műveltség és szövegértés) vizsgálja a 15 éves tanulók képességét, 3 évente (2000, 2003, 2006, 2009, 2012).

²⁴⁶<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/pisa-tutkimus/index.html?lang=en> letöltve: 2013.02.01.

A felsőoktatást az egyetemek és a politechnikumok végzik. A felsőoktatás minden területén létszámkorlátozás van. A felvehető létszámát az intézmények az Oktatási és Kulturális Minisztériummal való egyeztetés után határozzák meg. A felsőoktatásra gimnázium vagy szakiskola elvégzésével lehet jelentkezni, a felvételi pontokat pedig az érettségi eredmény és a jegyek alapján számolják ki. Az egyetemi oktatás legfőbb célja „*a tudományos és a művészeti oktatás ösztönzése, a szabad kutatás magasabb szintre emelése és a diákok emberséges hazafivá nevelése.*”²⁴⁷ A bachelor-program 3-4 évig tart, ezután a mesterképzés következik, ami újabb 2 évet jelent. Az egyetemeken a PhD doktori fokozat is elérhető. Az összes finnországi egyetem állami kézben van. Jelenleg 25 politechnikum és 16 egyetem működik, de 2020-ra az Oktatási és Kulturális Minisztérium 18 és 15 fenntartását tervezi.²⁴⁸ A politechnikumok – a magánszektorral együttműködve – az alkalmazott tudást helyezik előtérbe. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium szerint „*a politechnikumok a munkaerőpiac igényeinek megfelelő szakembereket képeznek, ezen felül a kutatás és fejlesztés modulra is nagy hangsúlyt helyeznek, ami elsősorban a regionalitást támogatja.*”²⁴⁹ A politechnikumokban a mester-diploma is megszerezhető, ami a munkaerőpiacon egyenértékű az egyetemi mester-diplomával.

Az egész életen át tartó önképzés a finn állam által nagyban támogatott – és mondhatni, meglehetősen úttörő – kezdeményezés. Három féle felnőttképzési forma létezik: a szakiskolai oktatás, a nyílt egyetemek és az ún. szabad oktatás.

A nyílt egyetemeken bárkinek, de elsősorban idősebb hallgatóknak²⁵⁰ van lehetőségük betekintést nyerni bizonyos egyetemi kurzusokba, egy kisebb összeg fejében. Ezek a kurzusok még nem elegendőek egy diplomához, ám bizonyos számú kredit teljesítése esetén a résztvevők átjelentkezhetnek az egyetemi képzésre. A szabad oktatás bárki számára adott,

---

²⁴⁷Universities Act 558/2009. Section 2. <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2009/en20090558.pdf> letöltve: 2013. 02.01.

²⁴⁸Olavi Kujanpaa, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland, 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

²⁴⁹Politechnics Act 351/2003. Section 4-5. <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030351.pdf> letöltve: 2013.02.01.

²⁵⁰Berde Éva-Morvay Endre: Külföldi tapasztalatok a bolognai folyamat munkaerő-piaci hatásairól. Statisztikai Szemle, Központi Statisztikai Hivatal folyóirata 85. évf. 5. szám, 2007. május, 410-413. o.

de a lényege, a célja nem egy diploma vagy szakma megszerzése. A tanfolyamok több helyen is elérhetőek (nyári egyetemek, állami intézmények, sportközpontok stb.), céljuk pedig legfőképpen az általános műveltség növelése és a hasznos időtöltés.

2.1.2.2. A finn rendőrség működése és szervezeti felépítése

A rendőrség szervezeti felépítése nagyban befolyásolja a képzés rendszerét.

A rendőrség munkavállalóinak létszáma 10.900 fő, amelyből kb. 7.800 a hivatásos rendőr. Finnországban egy hivatásos rendőr jut 681 lakosra (2013. január)²⁵¹, és ezzel az arányszámmal azt is mondhatjuk, hogy kevesebb rendőr van Finnországban, mint más európai országokban. A büntetőeljárás aránya mégis magas, összehasonlítva Európa más régióival.

A rendőrség feladata, hogy biztosítsa a törvényes társadalmi rendet, fenntartsa a közrendet és közbiztonságot, megelőzze és felderítse bűncselekményeket, valamint hogy továbbítsa a befejezett ügyeket vádemelési javaslattal az ügyész felé. Mindezek mellett évente kb. 900.000 különböző engedélyt ad ki a rendőrség, így különösen az útleveleket, a vezetői engedélyeket, a tűzoltósági engedélyeket és a személyi igazolványokat.

A rendőrség meghatározott értékrend alapján működik, ennek legfontosabb elemei a jogérzékenység, a szakmai képességek, a szolgálatnyújtás alapelve és a testület jóléte.²⁵²A finn emberek bíznak a rendőrségben és ezt a bizalmat mind a finn, mind a külföldi megítélés alátámasztja. A rendőrségi munka nemzeti megítélését rendszeresen felméri a Rendőrségi Barométer kérdőív eszközével. Ez 2010-ben azt mutatta, hogy a közösség 96%-a gondolja úgy, hogy a rendőrség nagyon vagy meglehetősen megbízható.²⁵³A rendőrség nagyon népszerű a közösségi médiában is. A Facebook-on például, 2013 januárjában több mint

---

²⁵¹<http://www.police.fi/poliisi/home.nsf/pages/760DD35D819B5344C2256BB8003FB290?opendocument>
letöltve:2013.02.01.

²⁵² Police in Finland, National Police Board kiadványa, 2011. 2. o.

²⁵³<http://www.police.fi/poliisi/home.nsf/pages/9F843AF9DE0243EEC2256BB800477168?opendocument>
letöltve:2013.02.01.

175.000 rajongója van. Az internet-rendőrség nagyon aktív és online találkoznak az átlagemberekkel.²⁵⁴

A finn rendőrpáncsnokság legfőbb szerve a Nemzeti Rendőrtestület, amely a központi igazgatás szervezete, és a Belügyminisztérium irányítása alatt áll. A Belügyminisztérium alárendeltségében működik a Finn Határőrség, amely a külső államhatárok őrizetére létrehozott rendészeti szerv. A Határőrség nyomozóhatósági jogkörrel – államhatárhoz kapcsolódó bűncselekmények esetén – és korlátozott rendőri jogkörökkel is rendelkezik.²⁵⁵

A rendőri igazgatás kétszintű, a helyi rendőri szervek és a nemzeti rendőri egységek szintjén. A helsinki-i rendőrszerv nem csak a helyi rendészetért felel, hanem a különböző speciális feladatokért is. Az áland-i regionális rendőri kerület egy független egység, amely az áland-i államigazgatási hatóság felé jelent²⁵⁶. Amellett a nemzeti rendőrségnek is vannak erői Álandban. A területtel történő együttműködés a legfőbb kötelezettsége a nemzeti nyomozó irodának.²⁵⁷

A Nemzeti Rendőrtestület irányítja és vezeti a rendőrség működési tevékenységét. Az irányítási hatáskörébe tartozik a 24 rendőri szervezet, a nemzeti rendőri egységek, a Nemzeti Nyomozó Iroda, a Biztonsági Hírszerző Szolgálat, a Nemzeti Közlekedési Rendőrség, a Rendőrtiszt Főiskola és a Rendőrségi Technikai Központ. A Nemzeti Rendőrtestület Főparancsnoksága Helsinkiben található. Legfőbb feladatai:

- tervezni, fejleszteni, irányítani, ellenőrizni/felügyelni a rendészeti tevékenységet és támogatni a kapcsolódó funkciókat;
- biztosítani az azonos minőségű szolgáltatást valamennyi állampolgár számára, az ország egész területén;
- döntést hozni a rendőri egységek közötti együttműködésben.²⁵⁸

2.1.2.3. A finn Rendőrtiszt Főiskola

---

²⁵⁴ Police in Finland, 2011. 2. o.

²⁵⁵ Főrizs Sándor: A Finn Határőrség (Rajavartiolaitos). Magyar Rendészet, 2008/1-2. szám 145-146. o.

²⁵⁶ http://www.aland.ax/composer/upload/Kortogott_ty.pdf letöltve:2013.02.01.

²⁵⁷ Police in Finland, 2011. 17. o.

²⁵⁸ Police in Finland, 2011. 19. o.

A nemzeti rendőri kiképzés 1918-ban indult meg Helsinkiben (Suomenlinna nevű városrészben). 1962-ben az espoo-i Rendőrákadémián matróz- és rendőrtiszti képzés indult. 1973-ban a helsinkii központban folyt a közrendőri alapképzés a Központi Rendőr Akadémián, majd 1974-ben a Központ Tamperébe költözött.²⁵⁹ Az 1990-es években megindult a képzés tudatos fejlesztése, erősítve a tudományos képzést, toborozták a tudományos kutatókat. A vezetői képzés hosszabb (3 év) és sokkal fejlettebb lett, jobban megfelelve a tudományos igényeknek. Az Akadémia 1998-ban, a története egyik legfontosabb fordulópontjához érkezett: a döntő jelentőségű reformoknak köszönhetően politechnikumi státuszt kapott és a finn Rendőrtiszti Főiskolává vált. Kutatási főosztályt alapítottak a főiskolán, és a rendőri vezetői mesterképzéshez szükséges minősített oktatói állomány hiányát két másik egyetemmel kötött együttműködési megállapodásokkal pótolták. 2008-ban a Rendőrtiszti Főiskola és a Nemzeti Rendőriskola egyesült, és tamperei központtal működik tovább.²⁶⁰

A rendőrtiszti főiskola 2012 őszén fejezett be két nagy projektet, amelyek párhuzamosan folytak. A Nemzeti Rendőrtisztület 2010. március 12-én elfogadott egy átfogó javaslatot a rendőri diplomás képzés reformjára. A projektnek két fő feladata volt: 1. rájöjjenek, hogyan lehet a rendőri alapképzést bolognai alapképzéssé átalakítani; 2. hogyan lehet a további vezetői és irányítói képzést magasabb politechnikumi szintű oktatással fejleszteni.²⁶¹ A rendőri oktatási reform előkészítő munkálatai, azaz a Polku projekt, 2011 végén befejeződtek. A projektben világosan láthatóak azon fejlesztési politikák, amelyek hatással lesznek a rendőri képzésre az elkövetkezendő évtizedben. A reform hátterét két tényező adja: a finn társadalmat és a rendőrség működési környezetét érintő, következő évtizedekben végbemenő változások elemzése; és a vágy, hogy összhangba hozzák a rendőrségi oktatást a közös európai egyetemi stratégiákkal.

---

²⁵⁹ Korander, Timo, senior lecturer, Police College in Finland, About Finnish Police Education, Egmont Palace, Brussels. 2008.10.16.

https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:713zUxWr6sEJ:www.politiestudies.be/userfiles/file/Police%2520Education%2520in%2520Finland_TKO_Belgium_seminar_2008_no_photos.pdf letöltve: 2013.02.01.

²⁶⁰ Korander, Timo senior lecturer előadása (Police College in Finland) 2009. szeptember 7-10. Ljubjana, 74/2009. CEPOL Seminar: Bologna Process and Police Education

²⁶¹ Kujanpaa, Olavi, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

A főiskolára 2011-ben két speciális feladat várt: a minőségi és fejlesztési területeket érintően egy audit a finn Felsőoktatási Értékelő Bizottság²⁶² (továbbiakban: FÉB) részéről, valamint a rendőrképzési reform projektje.²⁶³ A főiskola egyik kitűzött célja, hogy támogassa a hallgatók tanulmányainak ívét. A tanítás és iránymutatás aránya éppen ezért eltolódik az utóbbi előnyére, a hallgató átváltozik tárgyból alannyá. Ezeket a lépéseket azért teszik, hogy javítsák a szolgáltatás minőségét a hallgatók tanulmányi eredményeik érdekében. Úgy gondolják, hogy a hallgató tanítás nélkül is tanulhat. A mottójuk: „*Irányíts, de ne zavarj!*”²⁶⁴

A minőségbiztosítási rendszer a Főiskolán hosszú évtizedek alatt alakult ki és elmondhatjuk, hogy 2011-ben a folyamat befejeződött. A FÉB kezdeményezte a minőségbiztosítási rendszer első külső értékelését. Az audit-csoport ellátogatott a Főiskolára 2011 novemberében, és több mint 100 embert kérdezett meg. Az interjúk során különböző témákat érintettek, beszéltek a menedzsment, az oktatók, a személyzet, a hallgatók és a fenntartó képviselőivel. Az interjúk kiegészítették azt az információt, amit előzőleg a főiskola gyűjtött össze és terjesztett fel a FÉB-hez.²⁶⁵ Annak ellenére, hogy a finn Rendőrtisztviselői Főiskola csak négy éve működött, képes volt létrehozni, megteremteni egy szervezett minőségbiztosítási rendszert, amelynek fenntartása és fejlesztése iránt mind a vezetőség, mind a személyzet ma is elkötelezett. Az értékelési beszámoló – amit 2012 elején tettek közzé – kedvező volt, de természetesen számos olyan témát határozott meg, amelyek további fejlesztéseket igényelnek. Az ellenőrzés eredményei alátámasztották a fejlesztés azon irányait, amelyeket a folyamatos belső értékelési munkában maga a Főiskola is meghatározott. A FÉB jelentése szerint a rendszer, mint egész, jól támogatja a főiskola tevékenységét.

---

²⁶² A finn Felsőoktatási Értékelő Bizottság egy független szakértői testület, amely valamennyi felsőoktatási intézmény minőségbiztosítási rendszerét auditálja. <http://www.finheec.fi/index.phtml?l=en&s=1> letöltve:2013.02.01.

²⁶³ Annual Report 2011/2012. 3. o. Police College of Finland <http://www.polamk.fi/annualreport12/index.html> letöltve:2013.02.01.

²⁶⁴ Kujanpaa, Olavi, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

²⁶⁵ Audit manual for the quality systems of higher education institutions 2011–2017 Publications of The Finnish Higher Education Evaluation Council 15:2012 (pdf) 15-19. o. http://www.finheec.fi/files/1780/KKA_1512.pdf

A minőségbiztosítási rendszer célja, hogy biztosítsa az egységes működést egy intézményen belül, és hogy megalapozza a folyamatos fejlődését az oktatásnak, a képzési és a kutató tevékenységeknek. A legfontosabb folyamatok a főiskola minőségbiztosítási rendszerében a visszajelzési rendszer, az önértékelés és a folyamatfejlesztés.

A Főiskola egyik erőssége a képzés és a szakmai élet között húzódó közeli kapcsolat, amely a korszerű tudás hatékony átadását biztosítja. Másik erőssége, a kutatás-fejlesztési osztály minőségbiztosítási folyamata volt. A FÉB szerint a publikációk értékelése a főiskola publikációs kiadványaiban, kitűnő példája az alapos minőségbiztosításnak.

Az intézmény jövőbeni minőségi munkáját azok a fejlesztési javaslatok határozzák meg, amelyek az audit riportban kerültek kiemelésre. A FÉB szerint növelni kellene a kölcsönhatást a tréning és a kutatás között és rendszerezettebb módon kellene felhasználni. Egy másik fejlesztési javaslat felhívja a figyelmet a hallgatói részvételre a minőségi munkában. A külső auditálás mellett a működési értékelés és fejlesztés a Főiskolán önértékeléssel kerül megvalósításra. A főiskola volt az első rendőri egység, amely önértékelést végzett CAF²⁶⁶ 2008/09-es modell alapján. A második CAF önértékelést 2011 februárjában fejezték be.

A főiskola stratégiáit és alstratégiáit 2011-ben kiegészítették a pedagógiai stratégiával és az információ-irányítási stratégiával. Egyéb alstratégiák tartalmazzák a személyzeti és kutatási stratégiákat. A főiskola stratégiai dokumentumait minden második évben frissítik. Az intézmény működési rendszerei szintén értékelésre és fejlesztésre kerülnek pl. a hallgatói visszajelzések, belső szolgáltatási felmérések és személyzeti barométer segítségével. Belső szolgáltatási felméréseket végeznek, hogy feltérképezzék a személyzet véleményét a belső szolgáltatásokról, mint pl. a személyzeti és pénzügyi adminisztrációs szolgáltatások. Az értékelések alapján, amelyeket a 2011 januárjában végzett beszámolóknak prezentáltak, fejlesztési tervek készültek a különböző szolgáltatásokra. A felmérést minden második évben elvégzik.²⁶⁷

---

²⁶⁶ A CAF modell egy minőségértékelési eszköz, amelyet a közsférának szánnak, az önértékelés kiemeli mind az erősségeket, mind a fejlesztési célokat. Az értékelés tájékoztatást nyújt a működési fejlesztés és stratégiai tervezés számára.

²⁶⁷ Annual Report 2011/2012. 4-5. o.

2.1.2.3.1. Felvétel, hallgatók, oktatók

A 2011-es jelentkezési periódusokat összesítve elmondható, hogy a „*Rendőri tanulmányok diploma*” programra jelentkezők száma 1757 volt, amely egyértelműen kevesebb, mint az előző években, de ez a csökkenés várható volt az elmúlt években tapasztalható jelentkezési roham után. Az államigazgatásban tapasztalható takarékoság hatása érződik a rendőri kiképzés csökkenő népszerűségén is. Az elmúlt két évben a teljes felvehető létszám nem lett kihasználva. Ennek ellenére nem szándékoznak megváltoztatni a felvételi elvárásokat, ami azt jelenti, hogy a szükséges felvételi, pontszámok ugyanazok maradnak, valamennyi jelentkező közül csak a legalkalmasabbak csatlakozhatnak a rendőri kiképzéshez.²⁶⁸

A felvételi követelmények a rendőrségi kiképzésről szóló törvényben²⁶⁹ vannak lefektetve. A kiválasztási követelmények a finn állampolgárság, szakmai képesítés, a középiskolai vagy érettségi vizsga megléte, egészségügyi alkalmasság, B típusú vezetői engedély, 1 éves munkatapasztalat (a jelentkezési periódus végéig meg kell, legyen) és sikeres felvételi vizsga. A felvételi vizsga egy írásbeli vizsgából, egy nyelvi vizsgából, egy fizikai és egy pszichológiai felmérésből, valamint egy csoportfeladatból és egy interjúból áll. Az orvosi vizsgálat is a felvételi vizsga része.²⁷⁰

A rendőri kiképzésre jelentkezőknél nincs nemek szerinti kvóta megállapítva, a hölgyek száma kb. 30% mind a jelentkezőknél, mind a kiválasztottaknál. A jelentkezők átlagéletkora 25 év és kb. 26 évesen kezdik a tanulmányaikat a „*Rendőri tanulmányok diploma*” programban. A rendőri hallgatók 20 és 40 év közöttiek és nagyon különböző háttérrel jönnek, vannak köztük MA végzettségűek, orvos (belgyógyász), üzleti iskolai, turizmus és vendéglátás és más végzettségűek.

A hallgatókat a finn rendőri őrmesteri vizsgára és a rendőri vezetői alapképzésre egy kétlépcsős felvételi vizsgán keresztül választják ki. A felvételi vizsga tartalmaz egy írásbeli vizsgát, egy interjút, egy szimulációs tesztet és egy pszichológiai értékelést. A 2011-es év

---

²⁶⁸ Annual Report 2011/2012 6-7. o.

²⁶⁹ Laki poliisikoulutuksesta 4.2.2005/68. Act on Police Training

²⁷⁰ <http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/C5EEF61FF46D5B24C22573D3004545CE>
letöltve:2013.02.01.

során összesen 246-an jelentkeztek a finn őrmesteri rendőri programra és 46 főt választottak ki, a 2012 tavaszán indult képzésre. A hölgyek száma kb. 10%-ot tett ki a jelentkezők, és kb. 7%-ot a felvettek között. A rendőri vezetői alapképzésre 70-en jelentkeztek és 25 hallgató kezdte meg a tanulmányait; a jelentkezőknek kb. 17%-a és a felvetteknek 20%-a volt nő.²⁷¹

A Főiskolának több mint 200 munkavállalója van, 50%-uk oktatói beosztásban. A személyzet tagjai magasan képzettek, a felének egyetemi diplomája van, tanárok 70%-a tanári diplomával is rendelkezik.²⁷² A hallgató-oktató arány a Főiskolán optimálisnak mondható, ugyanis 4 hallgatóra jut egy oktató, míg az egyetemeken 8,4 főre, a politechnikumokban pedig 16,6 főre.²⁷³ Természetesen elsősorban a képzés szempontjából tekinthető optimálisnak, a finanszírozás szempontjából már kevésbé, azonban a szakmai képzés minőségének fenntartásához, a kiscsoportos feladatmegoldások koordinálásához, a gyakorlati képzés színvonalához mindenképpen szükséges.

2.1.2.3.2. Képzések

A „*Rendőri tanulmányok diploma*” program magába foglalja a képzési témák sokaságát, így pl. a bűnügyi helyszíni nyomozást és bevetést, gépjármű-vezetési kiképzést, büntetőjogot, általános rendőri tanulmányokat és információs rendszerek ismeretét. A program két és fél évig tart és 165 kreditpontot kell összegyűjteni. A képzés öt fő területet fed le: területi működés, közlekedés, bűnmegelőzés, kommunikáció és információs rendszerek, valamint a bevetés. A rendőri kiképzés tartalmaz szakmai tantárgyakat, mint pl. a rendőri igazgatás és bűnügyi nyomozás, emellett jogi tantárgyakat, pszichológia és kommunikáció, továbbá nyelvi tanulmányokat. A kiképzés alatt a hallgatók nyelvvizsgát is tehetnek, bizonyítva a második nemzeti nyelvi készségüket, amely a közszolgálatban elvárt készség. A „*Rendőri tanulmányok diploma*” magába foglalja az alapképzést és a szakmai képzést, emellett két munka közbeni tanulási periódust és a szakdolgozat elkészítését. Finn

---

²⁷¹ Annual Report 2011/2012. 6-7. o.

²⁷² Uo. 19. o.

²⁷³ Kujanpaa, Olavi, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

és svéd nyelven is szerveznek kiképzést. Minden évben a hallgatók egy csoportja svédül kezdi a tanulmányait, az oktatás ugyanazt a tantervet követi. A diploma a magasabb beosztású rendőr vagy magasabb beosztású nyomozó munkakörre jogosít. 2011-ben összesen 165 új rendőrtiszt diplomázott és a végzősök közül 11-en svédül teljesítették tanulmányaikat.²⁷⁴

A képzés integrált része a rendőri egységeknél történő tanulás, amely kb. egy évig tart. A szakmai gyakorlat időtartamára a hallgatók közrendőri megbízást kapnak. A szakmai gyakorlat során a hallgatók tapasztalt rendőrtisztek vezetése és felügyelete alatt vesznek részt közös rendőri szolgálatokban. A területi gyakorlat ideje alatt a hallgatók rendőri egységeknél dolgoznak és összekötik a tanultakat a gyakorlattal. A gyakorlat-központú tanulási periódus hozzájárul, hogy a hallgatók igazi munkakörnyezetben alkalmazzák a megszerzett ismereteket és készségeket.

A „*Rendőr őrmesteri vizsga*” és a „*Rendőri vezetői BA program*” felkészítik a hallgatókat a középvezetői szolgálatra. A „*Rendőr őrmesteri vizsgára*” jelentkezőknek legalább két év munkatapasztalatra van szüksége, mint hivatásos rendőr, a „*Rendőri tanulmányok diploma program*” befejezése után. Az őrmesteri vizsga-program munka mellett végzendő, kb. másfél évig tart, és 45 kredit pont a cél. Tartalmaz pl. jogi tanulmányokat, felügyelői tanulmányokat és egy felügyelői kiképzést, amely minimum 3 hónapig tart. A végzettek őrmesteri vagy nyomozó őrmesteri munkakörben dolgozhatnak. A 2011-es évben 45 hallgató tett finn rendőr őrmesteri vizsgát, egy közülük svédül.

A „*Rendőri vezetői BA program*” politechnikumi (főiskolai) szintű minősítést nyújt a rendőri kiképzésben és 180 kredit pontot jelent. Aki teljesítette az őrmesteri vizsgát és legalább három évet dolgozott a szakmában, jelentkezhet a programra. A „*Rendőri tanulmányok diplomával*” és legalább 7 éves rendőri tapasztalattal szintén bekerülhetnek a programba. A legfontosabb képzési témák a működési vezetési ismeretek, döntéshozás és

---

²⁷⁴ Annual Report 2011/2012. 8-9. o.

krízis-pszichológia, személyzeti irányítás, foglalkoztatási biztonság és bűnügyi nyomozás-irányítás. A program magába foglal nyelvi és szakdolgozati tanulmányokat, valamint a vezetői munka gyakorlati periódust is. A hallgatók először a program „A” részét teljesítik másfél év alatt, ez 126 kredit pontot ér. Akik sikeresen befejezték, alkalmasak a felügyelő, detektív felügyelő és főfelügyelői beosztásokra. Az „A” rész után a hallgatók folytathatják tanulmányaikat összegyűjtve 54 kredit pontot, szintén munka mellett. A tanulmányok kb. három évig tartanak. Akik sikeresen befejezik a képzést, alkalmasak főfelügyelő, detektív főfelügyelő, helyettes rendőrfőnöki posztra, együtt más magas beosztású rendőrtiszt posztokkal. 2011 során összesen 16 ember fejezte be a BA tanulmányok „A” részét, és 18-an fejezték be a politechnikumi szintet.²⁷⁵

2.1.2.3.3. Specialista képzések

A „*Rendőri specialista*” képzésen 29-en végeztek 2011-ben; a képzés tanulmányi programja 45 kredit pontot tartalmaz. Munka mellett vállalják a felkészítést a rendőrtisztek, elmélyítve és kibővítve a szakmai kompetenciáikat. A specialista tanulmányokat kísérleti jelleggel 2005 óta ajánlják az érdeklődők számára. A rendőri munka különböző területeire szakosít a képzés: a legfőbb tárgyak mellett kábítószer-szer-vonatkozású bűnügyi nyomozás és a műszaki nyomozás is megtalálható. Az elsők 2011-ben diplomáztak informatikai nyomozói szakirányon, összesen 14 hallgató fejezte be tanulmányait. A képzési program magában foglalja az információs hálón elkövetett bűncselekmények nyomozását és a digitális bizonyítékok összegyűjtése informatikai eszközökön és ilyen környezetből témaköröket.²⁷⁶

2.1.2.3.4. Továbbképzések

---

²⁷⁵<http://polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/5DFED7DF32E6F76C22573D00031C34C?opendocument> letöltve:2013.02.01.

²⁷⁶ Annual Report 2011/2012. 10-11.o.

A Rendőrtiszti Főiskola minden évben képzéseket szervez a rendőrségi személyi állomány meghatározó hányadának. 2011-ben az intézmény 180 különféle továbbképzési programot szervezett. Mintegy 5900 ember vett részt különböző kurzusokon és szemináriumokon; a bűnmegelőzési képzések fókuszában pl. az informatikai és gazdasági bűncselekmények nyomozása állt. A főiskola támogatja a képzést rendőrőrsökön, azáltal, hogy oktatói tréningeket szervez, emellett az intézmény képezi pl. a bevetések képzésének összes trénerét. A főiskola költségtérítéses képzéseket is szervez, pl. öröknek szóló bevetési tréningek, és biztonsági öröknek költségtérítéses tréningek, amelyek elérhetőek civilek számára is. Ezek mellett szoros képzési együttműködésben dolgozik a mentőszolgálat főiskolájával, a finn vámigazgatással és a finn határőrséggel, a sürgősségi központtal, a finn honvédelemmel, a büntetés-végrehajtással és az ügyészséggel.²⁷⁷

2.1.2.3.5. Önértékelés, kompetenciamérés

A főiskola folyamatosan figyelemmel kíséri saját képzéseinek minőségét és hatékonyságát. A készségeket, amelyeket a diploma biztosít, vizsgákon és egyéb teszteken, gyakorlatokon, demonstrációkon és a munka-közbeni tanulási időszakokon keresztül méri és értékeli. A hallgatói visszajelzések is segítik a célok, a tartalom, a tanítási módszerek értékelését és fejlesztését, valamint hogy meghatározzák a követelmény szintjét. A hallgatói visszajelzési rendszer külön értéke, hogy a tanárok ellátják a hallgatói csoportokat visszajelzést kommentáló válaszokkal, továbbá visszajelzés érkezik a gyakorlati élet képviselői részéről is.

A főiskola kutatási egysége által vezetve 2011-ben elkészült egy tanulmány a rendőri képzés hatékonyságáról. A tanulmány megmutatta, hogy a rendőri tanulmányokban szerzett diploma nagyon jó alapkompenciákat nyújt a rendőri munkához. A végzősök erőssége abban áll, hogy értik a rendőri munka felelősségét, jó kompetencia szinttel rendelkeznek az

---

²⁷⁷<http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/31CE810AC5F62EBAC22573D000489879?o=pendocument> letöltve:2013.02.03.

alaprendőri munkában, és motiváltak a szakma iránt. Egy másik értéke a rendőri képzésnek az elmélet és a gyakorlat ötvözésében rejlik.²⁷⁸

Az e-learninget és a videó-konferencia rendszert szintén alkalmazzák valamennyi képzésen. Az online tanítás fejlesztése az egyik pedagógiai fókusz a főiskolának.²⁷⁹

A főiskolán a „probléma-alapú” tanulás módszerét is alkalmazzák, ami más képzési területeken már megvalósult (pl. orvostudomány). A program alkalmazása során a tanár tutor-rá válik, és a „tanítás helyett” vezeti, támogatja, asszisztál a hallgatóknak a képzés során. A probléma-alapú tanulás célja, hogy ötvözze az elméleti és gyakorlati ismereteket és fejlessze a hallgatók probléma-megoldó képességét.²⁸⁰

Lehetőség van a más felsőoktatási intézményben teljesített tanulmányok elismerésére, pl. a kötelezően teljesítendő tanulmányok elismerése, amelyek részei a diplomának. Néhány olyan kurzust, amelyet valahol máshol, akár külföldön, teljesítettek, ugyancsak bele lehet foglalni a diplomába.²⁸¹

2.1.2.3.6. Kutatás

A főiskola kutató egysége a finnországi rendőrségi kutatásra specializálódott. A kutatási egység független tudományos információt nyújt a rendőrség működéséről és működési környezetéről. A modern rendészetben a kutatási információnak egyre növekvő központi szerepe van. Kutatásra van szükség például, amikor valaki kiértékeli a változásokat a működési környezetben, vagy fejleszti a rendőrségi szervezetet. Az információk, amelyeket különböző tanulmányok során felszínre kerülnek, alapot szolgáltatnak a rendőri képzésnek.

---

²⁷⁸ Annual Report 2011/2012. 11. o.

²⁷⁹ Kujanpaa, Olavi, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

²⁸⁰ Kujanpaa, Olavi: Problem-Based Learning (PBL) – bridging work challenges and education. in: Virta, Sirpa (ed.): Policing meets new challenges Preventing Radicalization and Recruitment Security and Police Management publications 13/2008. Department of Management Studies, University of Tampere, Finland, 2008. 132-136. o.

²⁸¹ Kujanpaa, Olavi, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

A kutatók a főiskolán részt vesznek a tanításban és felügyelik a „*Rendőri vezetői BA*” hallgatók munkáját a diplomamunkájuk elkészítése során. A kutató egységben 6 kutatói hely van. Az állandó alkalmazottak mellett vannak olyan kutatók is, akiket meghívunk egy-egy projekt-alapú ösztöndíjra vagy munkára. 2011 folyamán 10 ember dolgozott ösztöndíjasként vagy projektekből meghívottként.²⁸²

A főiskolának jelenleg 5 kutatási területe van: kábítószeres bűncselekmények, rendőri igazgatás, bűncselekmények és biztonság, rendészet és gazdasági bűncselekmények. Az egyes kutatási területeket doktori fokozattal rendelkező kutatók vezetik. A kábítószeres bűnözés kutatási-terület a droghasználók, visszaeső bűnözők vagy karrier a bűnözésben című témaköröket célozza. A bűncselekmény és biztonság kutatási téma a rendőrség tevékenységének állampolgári tapasztalatait, kutatja, más ismeretek között. A rendőrségi igazgatás kutatási terület legfőbb kutatási tárgya a jó közérzet a munkában és a vezetésben témakör. A rendészeti kutatás célja a rendőrségi tevékenységek elemzése és a változások előrejelzése a működési környezetben. A gazdasági bűncselekmények kutatási terület megfigyeli a gazdasági bűnözés fejlődését és értékeli a gazdasági bűncselekmények nyomozását.²⁸³

A 2011-es kutatási témák a főiskolán magukban foglalták a rendőri képzések hatása, munkaképesség, kapcsolat az állampolgárok és a rendőrség között, korrupciós bűncselekmények, működési környezet elemzése, gyűlölet bűncselekmények és bevándorlási ügyek témaköröket is.

A kutatási egységnek jó a kapcsolata a tudományos világgal. A kutatási eredmények bemutatása és a nemzetközi konferenciákon való részvétel nagyon fontos formája a hálózati munkának. A legfontosabb finn kutatási partnerek a jogpolitikai nemzeti kutató intézet, a tamperei egyetem és más oktatási intézmények a belügyminisztérium érintettségében, a sürgősségi szolgálati főiskola, valamint a határőrség és parti őrség főiskolája. Meghatározó formája az együttműködésnek a kutatási projektek közös finanszírozása. Ezekben az

---

²⁸² Annual Report 2011/2012. 15. o.

²⁸³ <http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/AD68B54A37931B21C22573D10030C736?opendocument> letöltve:2013.02.07.

években a főiskolán folyó kutatások 30-50%-a volt külső projekt-finanszírozással megalapozva, (pl. EU, minisztériumok és számos alapítvány).²⁸⁴

2.1.2.3.7. „Nemzetköziesedés”

Finnországban, mint ahogyan Európa egészében is a bolognai folyamat eredményeként bekövetkező változások jól felismerhetőek valamennyi tanulási forma esetén. Ez vonatkozik a finn oktatási rendszer diplomáira is, tehát az egyetemi diplomákra és a politechnikumi (főiskolai) diplomákra egyaránt. A rendőri diploma az európai országokban részben megváltozott, hasonló változások érzékelhetők a társult EU országok rendőri diplomáiban pl. Norvégia. A tananyagreform segítségével a rendőri diplomákat átváltoztatják tudományos diplomákká Finnországban. Ezek magukba foglalják a rendőri tanulmányok diplomáját is. A CEPOL a maga részéről szintén támogatja ezt a változást.²⁸⁵

A nemzetközi képzési együttműködés nagymértékben fókuszál a CEPOL tevékenységére. A CEPOL finn irodája a főiskolán található és a főiskola működteti a CEPOL szakértői csereprogram háttérét. 2011-ben egy CEPOL kurzus és egy közös tréning volt Finnországban a CEPOL és az EUROPOL szervezésében. 2011 során 5 finn résztvevője volt a szakértői csereprogramnak, továbbá több tucatnyian vettek részt ún. Webkonferenciákon (Webinar).

A főiskola részt vesz a Nordic Co-operation (NORDCOP) csereprogramokban, amelyeket a skandináv rendőrségi intézmények szerveznek. A rendőri tanulmányok diploma program hallgatói egy 3 hetes hallgatói csereprogramban vehetnek részt Izlandon, Norvégiában, Svédországban és Dániában. 2011-ben hat főiskolai hallgató vett részt ebben a programban és 6 cserehallgató érkezett. A cél az, hogy kiterjesszék a csereprogramot a skandináv országokon túl is, ezért az intézmény bejelentkezett az Erasmus-programba is. Ugyancsak aktívan részt vesz a tanári együttműködésben a rendőri intézetek között a

---

²⁸⁴ Annual Report 2011/2012. 16. o.

²⁸⁵ Kujanpaa, Olavi, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

skandináv országokban, Észtországban és Oroszországban, valamint egy rendőrképzés fejlesztési projektben, Koszovóban.²⁸⁶

A nemzetközi dimenzió mindig is nagyon fontos volt a politechnikumok működésében, és folyamatosan erősödik a globalizáció által generált változásokkal. Finnországban a rendőri oktatás hagyományosan és döntően nemzeti maradt, a nemzetközi együttműködés pedig „alárendelt funkció” lett. A jelenlegi stratégia egyik fókusza (2011) a nemzeti és a nemzetközi együttműködés. A rendőrség tananyagreformjának egyik fő célja az, hogy a nemzetközi dimenziót integrálják a főiskola valamennyi tevékenységébe.

A nemzetközi együttműködés tevékenységének legfőbb formái: csereprogram (hallgató, tanár, szakértő, kutató), idegen nyelven történő tanítás, nemzetközi oktatás, kutatás és fejlesztési projektek, konferenciák és szemináriumok.

A nemzetköziesítés kihívást jelent a munka világában és ugyanakkor a tanulásban is. A különböző kultúrák képviselői a társadalomban, mint a rendőrség ügyfelei, különböző párbeszédet igényelnek.²⁸⁷ A főiskola célja, hogy támogassa a nemzetközi magas minőségű rendőri diplomák és kutatások, fejlesztések és szolgáltatások létrehozását, továbbá hogy irányítsa és támogassa a nemzetközi szinten képzett rendőrség továbbképzését, támogatva a rendőri erők szükségleteit.

A finn hallgatóknak lehetősége van tapasztalatot szerezni külföldön pl. külföldi tanulmányokba bekapcsolódni, tanulmányi vagy kiképzési csereprogramok által. Kísérleti jelleggel lehetőség lesz arra, hogy a programot már a tanulmányok kezdetekor megtervezzék, és ezzel kapcsolatosan egy Egyéni Tanulmányi Tervet (Personal Study Plan finnül: HOPS) dolgozzanak ki. A csereprogramhoz történő csatlakozás komoly előkészületet, és gondos tervezést igényel, valamint elengedhetetlenül szükséges a nyelvismeret.

A rendőrség ritkán támogatja anyagilag a nemzetközi csereprogramokat, ebből következően annak a hallgatónak, aki külföldi utat tervez, önmagának kell biztosítania a csereprogram pénzügyi részét is. Gondosan meg kell tervezni a végrehajtandó

---

²⁸⁶ Annual Report 2011/2012. 10-11. o.

²⁸⁷ Kujanpaa, Olavi, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

tanulmányt/gyakorlatot. A cél az, hogy valamennyi tanulmány egyéni tanulmányi tervnek megfelelően folyjék és az, hogy a külföldön folytatott tanulmányok kreditértéke a diplomához szükséges kreditekbe beilleszthető legyen. A hallgató kap egy útmutatót a külföldi csereúthoz a Belső Kapcsolati Egységtől, a Hallgatói Ügyek Hivatalától és a Tanulmányi Tanácsadótól. A csereprogram és a kompetenciák azonosítása eszközeként az Europass rendszer szolgál.

A hazai nemzetköziesítés a csereprogramnak egy másik változata. A főiskola Idegennyelvi Intézete jelenleg is számos idegen nyelvű tanulmányi lehetőséget ajánl, azon túlmenően, hogy a főiskolán, svéd nyelven is folyamatos az oktatás.

A nemzetközi kompetenciák fejlesztésének leghagyományosabb módja az idegen nyelvi tanulmányok folytatása. Ezeket általában angol nyelven szervezik a rendőri tanulmányi diplomához és a BA rendőri vezetői diplomához. Alkalmanként előadást tartanak nemzetközi látogatók, illetve különböző konferenciák, szemináriumok és egyéb nemzetközi események is zajlanak. A hallgatók nemzetközi tapasztalatokat szerezhetnek a saját országukban is, sok más módon: részben internetes tanulmányok vagy virtuális tanulmányok által, ahol a nyelvi kompetenciáknak jut meghatározó szerep. A hallgató a nemzetközi tanulmányok legmegfelelőbbjét tudja kiválasztani sajátmagának. A hallgatók közül néhányan részt vehetnek különböző nemzetközi eseményeken azáltal, hogy ott segítséget nyújtanak (hostess), vagy azáltal, hogy nemzetközi diákok kapcsolattartói lesznek.²⁸⁸

2.1.2.3.8. Jövőkép

A finn rendőri képzést és ezen belül a rendőri felsőoktatást áttekintve megállapítható, hogy központosított rendszerben, egy helyen, egymásra épülő struktúrában, központilag meghatározott elvek mentén valósul meg. Kiemelt hangsúlyt kapnak a felvételi követelmények, a jelentkezők csökkenő száma sem indokolhatta a követelmények fellazítását. Nagy szerep jut a munkatapasztalatnak, amely már a belépésnél is elvárás, és a

---

²⁸⁸ Kujanpaa, Olavi, Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

különböző szintű képzések közt megkívánt szakmai gyakorlat már-már természetesnek tűnhet.

Komoly változások történtek a finn rendészeti felsőoktatásban az elmúlt évtizedekben és a folyamat még korántsem ért a végéhez. 2012 februárjában publikálták az ún. Polku projekt utolsó beszámolóját, amely a rendőri oktatás teljes reformjára irányult. Két cél megvalósítására tesz javaslatot a beszámoló: egyrészt arra, hogy a rendőri képzés szerkezetét oly módon fejlesszék, hogy az általános oktatási rendszer minősítési szerkezetének megfeleljen, másrészt hogy a képzést olyan szintre emeljék, hogy megfeleljen a jelenlegi és a jövőbeli igényeknek, a szakmai élet készségi szintjének és azon elvárásoknak, amelyek a rendőri szolgálat különböző szintjeire vonatkoznak.

A képzési reformhoz különböző nézőpontokat vettek alapul:

- Az oktatási intézmény nézőpontját, amely a gyakorlati oktatási tapasztalatokat tartalmazta. Az oktatási intézmény képviselőinek projektcsoportja volt az információgyűjtő. Összegyűjtötte az oktatási intézmény egységeinek, különböző szereplőinek nézeteit és áttanulmányozták az aktuális tananyagot.
- A munka világának nézőpontját, amely a rendészeti gyakorlat világában szerzett tapasztalatokat tartalmazta. A gyakorlati szakemberekből álló projektcsoport gyűjtötte össze a különböző szervezeti egységek integrált nézeteit.
- A hallgatói nézőpontok esetén az információgyűjtő a hallgatók képviselőiből álló projektcsoport volt. Összegyűjtötte az oktatási intézmény hallgatóinak véleményét, valamint a hallgatói önkormányzat nézeteit. A hallgatói nézőpontban emellett közvetve megjelentek a munka világának nézetei is.
- Az oktatáspolitikai döntéshozóinak nézetét az oktatáspolitikai gyakorlati munkájának tapasztalataiból hozták. Összegyűjtötték a Nemzeti Rendőrtestület egységeinek és a Belügyminisztérium alá tartozó rendészeti részlegek egységeinek, szakértőinek és különböző szereplőinek nézeteit.

A projekt eredményeként az alábbi stratégiai célokat fogalmazták meg. A rendőri szakmai készségek fejlesztése; a rendőri területet szélesebb információs bázissal történő ellátása; a különböző folyamatok - pl. minőségbiztosítási, kutatási - fejlesztése; a

személyzeti fejlesztés; a nemzetközi együttműködés fejlesztése. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium 2011-2016-ra szóló fejlesztési terve a fenti területeket emeli ki, mint fejlesztendő területeket, a felsőoktatás teljes felületén, így a kutatás, a minőségbiztosítás és a nemzetközi együttműködés terén is.²⁸⁹

A finn rendőrképzés iránt nagy az érdeklődés Európán kívül is. Számos ország Észak-Afrikában és a Közel-Keleten érdekelt abban, hogy képzési együttműködést hozzon létre a főiskolával. A finn és a tunéziai belügyminiszter már aláírt egy erre vonatkozó memorandumot. Jordániából és Palesztinából is érkeztek szakértői csoportok, amelyek látogatást tettek 2011 őszén és 2012 telén, a főiskolán.

2020-ra a tervek szerint a finn Rendőrtiszti Főiskola magasan elismert és egyre növekvő értékű intézménye lesz a rendőrképzésnek, kutatásnak és fejlesztésnek. Legfontosabb értékei a tisztesség, a szakmaiság, a közösség szolgálata, a dolgozói jó közérzet. *„Az új diplomastruktúra bevezetésének céldátuma 2014, a minőségfejlesztés soha nem fog befejeződni. Oktatjuk a teljes finn rendőrséget és kutatási adatokkal szolgálunk, hogy fenntartsuk a belső biztonságot az országunkban, azaz mi hozzuk létre a jövő biztonságát.”*- jelentette ki Kimmo Himberg a Főiskola igazgatója.²⁹⁰

2.1.3. Szlovákia

A Rendőrség tevékenységét a szlovák Parlament és Kormány felügyeli és ellenőrzi. Emellett a Rendőrség az Alkotmány, a jogi háttér és a nemzetközi szerződésekből adódó kötelezettségek betartásával látja el feladatait. A Kormány meghatározza a Rendőrség létszámát. A szervezeti felépítés és a különböző szervezeti egységek feladatkörének meghatározása a Belügyminiszter hatáskörébe tartozik.²⁹¹

A Rendőr Testületi Akadémia 1992 óta, Szlovákia egyetlen rendészeti képzést folytató intézményeként, majd 2002-től felsőoktatási intézményként működik. A felsőoktatási

---

²⁸⁹ Education and Researc 2011-2016. A development plan, Ministry of Education and Culture, Finland 2012. 51-53. o.

²⁹⁰ Annual Report 2011/2012. 3. o.

²⁹¹ Balga, Jozef: A szlovák Rendőrség. In: Valcsicsák Imre (szerk.): Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2009. 61-62. o.

törvény előírásainak megfelelően az első alapképzésüket a 2005/2006-os tanévben kezdték. A főiskola két szakon („*Személy és vagyonvédelmi*”, valamint „*Közigazgatási szakon*”), nappali és levelező munkarendben folytat képzéseket. Mindkét szakhoz mesterképzés is kapcsolódik, valamint a „*Személy és vagyonvédelmi szakon*” 2006/2007-es tanévtől PhD képzés is folyik²⁹². A szlovák struktúra egy klasszikus bolognai szerkezetet tükröz vissza, megvalósítva a háromciklusú képzést, amelynek megkoronázása a doktori iskola felállítása.

2.1.4. Lengyelország²⁹³

A korábban katonai képzést folytató intézmény 1990-ben kapta a Felsőfokú Rendőriskola nevet, és azóta is vezető szerepet játszik a rendőri képzés rendszerében. Ez az egyetlen ilyen típusú iskola Lengyelországban, amely hosszú múltra visszatekintő tapasztalattal rendelkezik a rendőri kiképzés területén. Rendőri iskolák ezen kívül találhatóak még Slupsk-ban, Pila-ban, Legionowo-ban és Katowice-ben. A hallgatók a jogtudomány (büntetőjog, polgári jog, gazdasági jog, alkotmányjog), társadalomtudományok (pszichológia, szociológia, idegen nyelvek, szakmai etika) és a rendőri tudományok (megelőzési taktika, közlekedésbiztonság) területén sajátítanak el ismereteket és készségeket.

A főiskola több sikeres tudományos konferenciát, szemináriumot, szimpóziumot és workshop-ot szervez. Ezek közös fórumként lehetőséget biztosítanak az ötletek, tapasztalatok kicserélésére a rendőrség és más szervezetek között.

Az iskola a rendőri kutatások központja, amely 1999 óta több mint 170 kutatási projektben vett részt. Több kutatás külföldi tudományos központokkal együttműködve zajlott (Németország, Egyesült Királyság, USA, Franciaország, Magyarország és Hollandia). Az érdeklődésük sarkalatos pontjai az EU-integráció; a rendőrségi együttműködés; közös EU biztonságpolitika; vagy akár a szervezett bűnözés elleni küzdelem.

---

²⁹² www.akademiapz.sk/studium letöltve: 2013.01.13.

²⁹³ Józwicki, Krzysztof, a szczytnoi Rendőrákadémia századosának előadása.76/2011 CEPOL szeminárium 2011.06.21-25. Lisszabon.

A főiskola alapképzés keretében (nappali és levelező) igazgatási szakirányon – ezen belül közrend és közbiztonság specializáció –, illetve belső biztonság szakirányon ajánl képzéseket. A nappali képzés civil egyéneknek ajánlott, a levelező pedig rendőrtisztviselőknek.²⁹⁴ A mesterképzésen ajánlott szakok az igazgatás és belső biztonság a következő szakirányokon: vezetés, katasztrófairányítás, szervezett bűnözés és terrorizmus elleni küzdelem.

A főiskola 2005 óta a felsőoktatási törvény hatálya alatt álló felsőoktatási intézmény, amelyben a bolognai folyamat is biztosított. Jelenlegi célja a doktori iskola megalapítása, valamint új karok létrehozása, és az azokhoz szükséges minősített oktatói bázis megerősítése.

A rendőri területre jelentkezők – a toborzást és a válogatást – követően rendőri alapképzésben vesznek részt. A civil diplomával rendelkezők rendőri szakmai képzést kapnak. A rendőri diploma megszerzése a rendőrtisztek (csak levelező munkarendben) és a civilek (nappali és levelező munkarendben) számára egyaránt adott, a belső biztonsági és az igazgatási szakirányokon. A magasabb beosztású rendőrtiszteknek a mester végzettséget követően lehetőségük van vezetési, válságkezelési, szervezett bűnözés, valamint a terrorizmus elleni küzdelem területén újabb speciális diplomát, végzettséget szerezni.

A főiskola 2007-től bevezette a tananyag standardjait és a kreditpontokat. Az Erasmus-programhoz 2009-ben csatlakoztak. Egyre több előadó vesz részt az oktatói mobilitásban, 2011-ben megérkeztek az első külföldi hallgatók is. Jelenleg a legfontosabb célok: a PhD tanulmányok megindítása, új szakok kialakítása és elindítása, az oktatói kar és az infrastruktúra további fejlesztése, a lengyel Belügyminisztérium Központi Kutatási Központjának létrehozása.

---

²⁹⁴ Józwicki, Krzysztof Higher Police School in Szczytno. European Police Education System: Bologna process – Polish example. 74/2009 CEPOL Seminar 2009.09.07-09.10. Ljubljana, Slovenia

2.1.5. Más országokban megjelenő megoldási lehetőségek

Franciaországban az államrendőrség legmagasabb szintű oktatási intézménye a Nemzeti Rendőrákadémia (Ecole Nationale Supérieure de la Police, ENSP), amely a belügyminisztérium felügyelete alatt, igazgatótanács irányítása mellett, önálló költségvetési szervként működik. A hallgatókat a rendőrség és más állami biztonsági szervezeteknél teljesíthetnek szolgálatot a diploma megszerzését követően. Hasonló felsőfokú tanintézetet működtet a francia csendőrség is.

Az **Egyesült Királyságban** a rendőrség központi kiképzési feladatait a Belügyminisztérium szervezetén belül létesített Nemzeti Rendőrségi Központ (National Centre for Policing Excellence; NCPE vagy Centrex) végzi. Az ország 41 megyei rendőrhatalosa önállóan tart fenn alacsonyabb rendőrségi oktatási intézményeket, és/vagy a Centrex-et bízza meg általános és speciális oktatási feladatok végzésével. A Centrex tevékenysége kiterjed valamennyi rendőri területre: a rendőri munka alapját képező egyenruhás rendőrbiztos képzésre, az általános és különleges nyomozóképzésre, a bűnmegelőzési szakemberek, bűnelemzők és kriminalisztikai szakértők képzésére. Rendszeresen fogad hallgatókat más országok rendőrségeitől is.²⁹⁵

Svédországban a rendőrség központi oktatási és kiképzési feladatait a Svéd Nemzeti Rendőrákadémia (Polishögskolan, Swedish National Police Academy) látja el, amely egyben a Svéd Nemzeti Rendőrtestület egyik osztálya. Az oktatási tevékenység középpontjában a „rendőri alapképzés” áll, amelyet magasabb fokú tanfolyamok (pl. vezetőképzés) egészítenek ki. Időnként különleges tanfolyamokat is szerveznek, a környezetkárosító bűncselekmények és a gazdasági bűncselekmények felderítésével foglalkozó szakembereknek, mind a rendőröknek, mind a bírácoknak és ügyészeknek. Az oktatás és képzés a rendőrákadémia mellett két egyetemi városban (Umeå, Vaxjö) kialakított tanintézetben is folyik. E két utóbbi városban az egyetemek közelsége lehetőséget ad az egyetemi oktatók aktív bevonására.

---

²⁹⁵ Kerekasztal beszélgetés a rendészeti felsőoktatásról. Belügyi Szemle. 2005/7-8. 87. o.

Ausztriában 2005. július 1-jén megalakult az **Osztrák Szövetségi Rendőrség**, amelyet a rendőrség, csendőrség, a bűnügyi szolgálat és határőrség összevonásával hoztak létre. Ez a kormányzati reformintézkedés növelni tudta a végrehajtó hatalom ütőerejét a bűnözés elleni küzdelemben. Minden szövetségi tartományban találunk tartományi rendőrparancsnokságot, alárendeltségében megyei és városi rendőrkapitányságokkal.²⁹⁶

Az osztrák rendőrség számára a Wiener Neustadtdt-i Szakfőiskola kínál alap- és mesterképzést. A felvételi követelmények között a két legfontosabb a hivatásos szolgálati viszony és a szakmai gyakorlat igazolása. Az alapképzést 2006-ban indították. A tantárgyi programokból egyértelműen kiderül, hogy nagymértékben alapoz a rendőri alapkiképzésen elsajátított és a szolgálat alatt megszerzett ismeretekre. A mesterképzés 2009-ben indult „Stratégiai Biztonsági Menedzsment” névvel. A képzés nem csak a rendőrség, hanem a rendészet más szolgálati ágai számára is képez szakembereket.²⁹⁷

A **szlovén** rendőrség háromszintű. Állami, regionális és helyi szintű szervekből áll, ennek megfelelően a rendőrség rendőr-főigazgatóságból, rendőr igazgatóságokból és rendőrőrsökből áll. A szlovén Rendőrákadémia a Rendőr-főigazgatóság szervezeti egysége, amelynek feladata az alapfokú szakemberképzés az oktatások megszervezése és végrehajtása marad.²⁹⁸

A szlovén felsőoktatás 2004-ben elindult a Bolognai Nyilatkozat által meghatározott célkitűzések útján. Megváltozott a képzési struktúra és a képzés minősége; bevezették a kreditrendszert; diploma mellékletet adnak ki és meghatározták a képzési keretrendszert. Fejlesztési céljaik közé tartozik a mobilitás ösztönzése, az élethosszig tartó tanulás lehetőségeinek megteremtése és a nemzetközi együttműködés fejlesztése.

A rendőri képzés azonban nem csatlakozott a bolognai folyamathoz. A jelenlegi helyzetben elég kiképzett rendőrük van, de a későbbiekben probléma lehet az utánpótlással.

---

²⁹⁶ Handler, Karl: Az osztrák rendőrség. In: Valcsicsák Imre (szerk.): Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia, 2008. május 6. Rendőrtiszt Főiskola, Budapest, 2009. 9-10. o.

²⁹⁷ Fórizs Sándor: Az osztrák rendőrtiszt képzés. In: Magyar Rendészet, 2011/2. Budapest, 2011. 106-108. o.

²⁹⁸ Cerar, Iris – Rebernak, Petra : A szlovén rendőrség. In: Valcsicsák Imre (szerk.): Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia, 2008. május 6. Rendőrtiszt Főiskola, Budapest, 2009. 65-66. o.

Mivel nem lehet közvetlenül a középiskola után jelentkezni, csak leghamarabb 22 éves korban, így a képzés a kötelező gyakorlati (szolgálati) évekkal együtt túlságosan kitolódott.

A mariboori Egyetemen lehetőség van az alap- és mesterprogramba bekapcsolódni más szakterületeken, de terveik között szerepel, hogy integrálják a rendőri alapképzést és a rendőrtiszti képzést az alapképzési programba.²⁹⁹

Portugáliában a bolognai folyamat bevezetése a 2006-os tanévben kezdődött, amikortól is bármely felsőoktatási intézmény jogosult alap- és mesterdiploma kibocsátására. Az alapképzés 3 évig tart és 180 kredit összegyűjtését igényli, a mesterképzés kétéves oktatási ciklust takar és 120 kredit az elvárás. Az osztatlan képzés 5 évig tart és 300-360 kreditet feltételez. A doktori képzés 3 évig tart és 180-240 kredit értékű. A legfontosabb „bolognai hatások”: a képzési paradigmaváltás, azaz hallgató-központúvá vált az oktatás; a minőségbiztosítási rendszer fejlesztése; a tudományos munkatársak számának növelése és a nemzetköziesedés.³⁰⁰

A portugál rendőrségen belül Bűnügyi Nyomozó Rendőrségi Szolgálatot, Adminisztratív Rendőri Szolgálatot és Megelőzési Rendőri Szolgálatot alakítottak ki. A rendőrséget a Bel- és Közigazgatási Minisztérium felügyeli és a Nemzeti Igazgató vezeti. Irányítása alá az alábbi egységek tartoznak:

- oktatási intézmények, így a Rendőri Tudományok és Belső Biztonság Felsőfokú Intézete, a Rendőrség Kiképző Központja
- a rendőrség különleges egységei, mint a Bevetési Egység, a Személyi Biztonsági Egység, a Különleges Műveleti Csoport
- területi parancsnokságok; nagyvárosi parancsnokságok (Lisszabon, Portó); regionális parancsnokságok és a körzeti parancsnokságok³⁰¹

Portugáliában a rendőrök képzése két intézményben folyik. A Rendőrákadémián, a közrendőrök és felügyelők oktatása folyik. A Rendőri Tudományok és Belső Biztonság

---

²⁹⁹ Tomovic, Nevenka Police College, Ljubljana. European Police Education System: Bologna process – Slovenian example. 74/2009 CEPOL Seminar 2009.09.07-09.10. Ljubljana, Slovenia.

³⁰⁰ Veiga, Amélia – Amaral, Alberto: Survey on the implementation of the Bologna process in Portugal. In: High Educ. 2009. 57-69. o.

³⁰¹ Danielisz Béla – Jármay Tibor: Rendészet Európában. Duna Palota Kulturális Kht. Budapest, 2008. 234-235. o.

Felsőoktatási Intézményben (ISCPSI) (továbbiakban egyetem), a rendőrtiszteket és a magasabb beosztású rendőrtisztviselőket képezik. Ez egy olyan egyetem, amely integrált része a portugál felsőoktatási rendszernek, és amelynek küldetése a rendőrtisztviselők képzése is, valamint együttműködés a belső biztonságot érintő kutatások és egyéb fejlesztések területén. Az egyetemen történik a rendőrtisztek és magasabb beosztású rendőrtisztviselők alap- és továbbképzése, speciális kurzusokkal. Tudományos és szakmai képzéseket szerveznek a belső biztonság témakörében a közigazgatás szereplői részére, valamint biztonsági kérdésekben a társadalom egésze számára. Az egyetem fő feladatának tekinti különböző kutatási projektekből való részvételt is.

2.2. Összegzés

Az Unióban a rendőrtisztképzés jelenleg két nagy utat választhat: csatlakozik a bolognai képzési rendszerhez, vagy attól távol marad. Az első megoldás új, jelentős követelményeket támaszt és könnyebbé teszi a nemzetközi kapcsolattartás kialakítását, külföldi résztanulmányok végzését, mint ahogy azt a finn, és a lengyel példa alapján is láthattuk. Ugyanakkor a másik megoldásnak is vannak előnyei, így a civil felsőoktatási ellenőrzés elkerülése, és a zárt, szakmai rendszer kialakítása. A rendszer nagy előnye, hogy a rendészeti oktatóknak nem kell a tudományos feltételeknek megfelelniük és a rendőrségtől gyorsan lehet oktatókat/kiképzőket átcsoportosítani/vezényelni.

Az Unió tagállamai közül jelenleg Szlovénia, Belgium és az Egyesült Királyság³⁰² nem alakította át rendészeti felsőoktatását a Bolognai Nyilatkozatban lefektetett célkitűzéseknek megfelelően, hanem megőrizte a képzés zártságát, tehát csak állományban lévők számára folyik a képzés, és az oktatók is a szakmai élet képviselői, nem feltétlenül tudományos fokozattal rendelkező személyek.

Az Európai Unió tagállamai általában az első megoldást, illetve annak egy speciális változatát választották, és dolgozták ki, amely egyaránt illeszkedik a nemzetközi rendszerbe és az adott ország képzési struktúráiba, valamint elvárásaiba a rendőrséggel, a rendőrökkel

---

³⁰²Ferreira, Eduardo - Jaschke, Hans-Gerd - Peeters, Harry - Farina, Rossanna 2010 45-77. o.

szemben. A bolognai rendszerrel összefüggő átalakítások célja egyrészt az, hogy lehetőséget teremtsenek az oktatóknak és a hallgatóknak a nemzetközi tapasztalatszerzésre, ami később elősegítheti a munkavállalói mobilitást, másrészt pedig az oktatás minőségének fejlesztése, a képességekre és tapasztalatokra épülő oktatási rendszer kiépítése. A rendőrtiszt képzés helyzete egyedülálló a többi képzési ághoz képest, hiszen sokkal szigorúbbak a felvételi feltételek és követelmények. Az sem ritka, hogy a képzésben való részvételt, illetve a rendőri szolgálat teljesítését nem kizárólag a nyelvtudáshoz, hanem állampolgársághoz is kötik, ami jelentősen megnehezíti a mobilitást. Ugyanakkor ezek az akadályok csereprogramokkal, és alternatív képzési lehetőségekkel (mint például idegen nyelvű szemináriumok, előadássorozatok) áthidalhatóak.

3. Képzési együttműködés az Európai Unióban

3.1. Az Európai Rendőrakadémia (CEPOL)³⁰³

Az Európai Tanács 1999. október 15-i tamperei ülésén döntöttek az Európai Unió állam- és kormányfői az akadémia felállításáról, a rendőrségi szolgálatok vezető beosztású tisztjeinek magas szintű kiképzése érdekében. A 2001. január 1-jén létrejött CEPOL a tamperei csúcson megfogalmazott metódus szerint a tagállamok oktatási intézményeinek hálózataként jött létre – tehát nem uniós intézményként –, a következő célok jegyében: a tagállamok rendőrségi rendszereiről, az EUROPOL-ról, illetve az EU-n belüli, határokon átnyúló rendőrségi együttműködésről szóló ismeretek terjesztése, elmélyítése, valamint a CEPOL és más rendőri oktatási intézmények közötti együttműködés elősegítése. 2006 januárjától - a 2005/681/IB Tanácsi Határozattal – uniós intézménnyé vált.

3.1.1. A CEPOL tevékenysége

A 2005/681/IB Tanácsi határozat tartalmazza a CEPOL kilenc fő feladatát.

Ezek:

1. vezető beosztású rendőrtisztek számára képzés
2. rendőri középvezetők, a végrehajtást közvetlenül irányító rendőri vezetők és a végrehajtói állomány képzésére irányuló programok előkészítése
3. határokon átnyúló, szervezett bűnözés leküzdésében kulcsszerepet játszó rendőrtisztek speciális képzése
4. a legjobb tapasztalatok és kutatási eredmények terjesztése
5. az EU tagállamok rendőrségei nem katonai jellegű (polgári) válságkezelési képzések fejlesztése és biztosítása
6. képzés kidolgozása és biztosítása a tagjelölt országok rendvédelmi szervei részére
7. rendőrtisztek képzési céllal történő cseréjének és vezénylésének megkönnyítése
8. elektronikus tanulási hálózat kifejlesztése

---

³⁰³ Az intézmény francia nevének rövidítéséből: College Européen de Police.

9. vezető beosztású tisztek számára a szükséges idegen nyelvtudás megszerzésének lehetővé tétele

Fentiek közül a különböző tanfolyamok és szemináriumok a működési költségek 56-71%-át tették ki 2006 és 2010 között, és ez több mint 400 alkalmat jelent több mint 8000 résztvevővel. A tanfolyamok és szemináriumok résztvevői elsősorban a tagállamokból érkeznek (kb. 95%), de jelen vannak a társult országok³⁰⁴ és a tagjelölt országok³⁰⁵ képviselői valamint az EUROPOL és az INTERPOL tisztviselői. Az egyes kurzusokon résztvevők száma 22 körül mozog átlagosan. A 2006-2010 közötti időszakban az előadók, oktatók száma elérte a 3000-et, akiknek meghatározó része a tagállamokból, kisebb része pedig más ügynökségektől és szervezetektől – ide értve az INTERPOL-t is – érkezett.

A CEPOL részt vesz a demokratizálódás folyamatát elősegítő programok szervezésében is, elsősorban az Európai Unióval határos országokban, így pl. a Nyugat-Balkánon. A nyugat-balkáni országok³⁰⁶ rendőrségeinek demokratikus átalakítására létrehozott program a CEPOL CARDS program³⁰⁷, amelynek célja az EU szabványok és a legjobb gyakorlat átadása/átvétele; regionális együttműködési hálózat kialakítása; intézményi és ellátási fejlesztés. Főbb témakörei a programnak a menekültügy, a bevándorlás és vízum, a rendőrség és a bűnözés elleni harc, az igazságügyi együttműködés és a büntetés-végrehajtás. Egy másik területen, a földközi-tengeri országokat érintő menekültáradat okozta problémák megoldásához nyújtott segítséget, a célországok³⁰⁸ rendészeti vezetői számára szervezett szeminárium-sorozat³⁰⁹ elindításával. A kurzusok főbb témái voltak: emberi jogok, idegengyűlölet, szervezett bűnözés elleni harc, pénzmosás, pénzügyi bűnözés elleni harc, illegális bevándorlás elleni harc.

2007-2008 folyamán AGIS program elnevezéssel egy felsővezetői és oktatói csereprogram indult, amelynek célja a nemzeti rendőrségek ismeretének növelése más tagállamok, a határokon átnyúló rendőrségi együttműködés, továbbá a nemzetközi és uniós

---

³⁰⁴Izland, Svájc, Norvégia

³⁰⁵Horvátország, Törökország és Macedonia

³⁰⁶Albánia, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Macedonia, Szerbia és Montenegró

³⁰⁷Nyitó szeminárium: 2004. június 28-július 2. BM NOK, Budapest

³⁰⁸Algéria, Ciprus, Egyiptom, Izrael, Jordánia, Libanon, Málta, Marokkó, Palesztin Hatóság, Szíria, Tunézia, Törökország

³⁰⁹MEDA program

szabályok terén, valamint megfelelő képzés biztosítása a demokratikus garanciák figyelembe vételével. A programban résztvevők 1 év alatt kétszer 2 hetet töltenek az általuk kiválasztott fogadó országban, az adott szakmai területen. 2007 fő témái a másság, a radikalizmus és az emberkereskedelem voltak. 2008-ban a terrorizmus elleni küzdelemre, a kábítószer elleni küzdelemre, a gyermekpornográfiára és a pénzmosásra helyezték a hangsúlyt. Az oktatók részére szervezett csereprogramok témái 2007-ben: a tanulási környezet, az oktatási rendszerek, a bolognai folyamat, a minőségbiztosítás, a toborzás, a kiválasztás, a tanítás és fejlesztés; 2008-ban pedig a rendőri vezetés és irányítás.³¹⁰

A 2010-es értékelő dokumentum alapján a CEPOL hosszú távú célkitűzései között szerepel egy nagyobb és erősebb ügynökség kialakítása, amely a jövőben egyedülként testesítené meg a rendészeti kapcsolódású uniós képzési központot. Ehhez szükséges többek között: a célcsoport újbóli meghatározása; egy európai képzési terv kidolgozása és működtetése; Végrehajtó Bizottság létrehozása a működési vonatkozású döntések meghozatalához; a nemzeti kapcsolati pontok szerepének erősítése; a munkacsoportok feloszlata; egy moduláris és akkreditált képzési rendszer felállítása; az ügynökség elhelyezésének újragondolása, valamint a Bizottság szavazati jogának biztosítása a Vezetőtestületben.

Általános célkitűzés egy európai szemléletmód kialakítása a legfőbb problémával szemben, azaz a bűnözés elleni küzdelemben, a bűnmegelőzésben, a jog és szabályozás fenntartásában és a közbiztonságban, különös tekintettel a fenti problémakörök határon átnyúló dimenziójára. Közvetlen célkitűzés egyrészt megnövelni a technikai és vezetési ismereteket, másrészt erősíteni a tagállami rendőri erők közötti együttműködést és az együttműködés iránti elkötelezettséget.

A legtöbb CEPOL tevékenység a bűnözés területére összpontosít egy erős határokon átnyúló dimenzióval. Azonban néhány CEPOL kurzus a bűnözés különböző területeit úgy fedi le, hogy „belső” környezetűnek tűnik és így nincs meg az együttműködés a tagállamok között a szükséges működési célok elérése érdekében pl. hazai erőszak, közösségi rendészet.

---

³¹⁰ Boda József: A CEPOL szerepe a nemzetközi rendőri együttműködésben, különös tekintettel a rendészeti oktatásban és gyakorlatban használható ismeretekre. In: Határrendészeti Tanulmányok. RTF, 2007/2. Különszám. 174. o.

A Lisszaboni Szerződés, a CEPOL létrehozásáról szóló Tanácsi Határozat és a Hágai Program elsősorban a határon átnyúló dimenziót hangsúlyozza az együttműködés területén. Az említett dokumentumok nem tartalmaznak közvetlen utalást a rendőri együttműködés szükségességére a „nem határon átnyúló bűnözés” tekintetében. A Stockholmi Program³¹¹ kevésbé egyértelmű ebben a kérdésben. A program bevezető fejezete ír ugyan az „európai közösségi rendészeti kultúra” megvalósítását célzó képzések – elsősorban az EU vonatkozású témák - áttekintésének szükségességéről, a javasolt képzések tartalmát azonban a program szövege nem részletezi, eltekintve az együttműködés EU és nemzetközi vonatkozású aspektusaitól. A szöveg közvetlenül utal a CEPOL-ra: „*a CEPOL és a FRONTEX* ³¹²*kulcsszerepet kell, hogy játsszanak a rendészeti személyzet és a határőrök képzésében, különös tekintettel az európai dimenzióra*”.³¹³

A CEPOL tevékenységének szélesebb körű összefüggéseit áttekintve világosan látszik az Ügynökség által – a rendőri együttműködés területén – folytatott képességfejlesztés, határon átnyúló dimenzióval, és egy erőteljes fókuszálás a Belső Biztonsági Stratégia prioritásaira, különösen „*a súlyos és szervezett bűnözés, terrorizmus és számítógépes bűnözés elleni harcra és megelőzésre*”³¹⁴. Az EU úgy döntött, hogy inkább egy nagyobb fokú közösségi tevékenység irányába indul el – a Lisszaboni Szerződés eredményeként - nem marad a kormányközi együttműködés irányában. Tény, hogy a jelenlegi szabályozásnál világosabban kell meghatározni a CEPOL mandátumát, célját és az elmélyítés mértékét.

---

³¹¹A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa. Maga a program meghatározza az Európai Unió által a jog érvényesülésén, a szabadságon és biztonságon alapuló térségre vonatkozóan a 2011-14 közötti időszakra megállapított prioritásokat.

³¹²Az Európai Unió Tagállami Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelő Európai Ügynökség/European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders

³¹³Stockholm Programme 1.2.6.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001> letöltés:2012.10.21.

³¹⁴European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe. COM(2010) 673 final, 22 November 2010. 2. o.

3.1.2. A CEPOL szervezete

A CEPOL-t a Vezetőtestület irányítja, mint általános döntéshozó szerv, amelyben a tagállamokat egy-egy szavazati jogkörrel rendelkező személy – általában a nemzeti rendőri felsővezetőket oktató intézmények vezetője – képviseli. Az a képviselő elnököl, akinek tagállama az EU Elnökséget adja.³¹⁵ A szavazati jogkörrel rendelkező delegáltakon kívül a nemzeti koordinátorok vannak jelen, tagállamonként 1-1 fővel, és szavazati joggal nem rendelkező megfigyelőként jelen van az Európai Tanács Általános Titkársága, az Európai Bizottság és az EUROPOL képviselője. A CEPOL igazgatója szintén nem rendelkezik szavazattal, de részt vesz az üléseken.

Az európai ügynökségek – a 2008/09-es értékelés során – megvitatták a CEPOL Vezetőtestületének méretét, azonban az is felmerült, hogy összemérhető-e a Vezetőtestület nagysága az ügynökség méretével. Egy olyan kis ügynökségnél, mint a CEPOL, megkérdőjelezhető, hogy vajon indokolható és hatékony-e az, hogy a Vezetőtestület ülésein részt vevők száma háromszor akkora, mint maga az ügynökség. Az Európai Parlament is hasonló kritikájának adott hangot.³¹⁶ Azonban más megközelítésből vizsgálva a kérdést, a Vezetőtestület nem is olyan nagy, ha az egész CEPOL hálózattal vetjük össze.

Az értékelő jelentés kiemeli, hogy a Vezetőtestületi döntéshozatalnak a stratégiai szintre kellene fókuszálnia pl. többéves stratégiai dokumentumokra, éves munkaprogramra és költségvetésre, valamint az éves beszámolók elfogadására, és a találkozók számát limitálni kellene évi 1-2 –re.³¹⁷ A magas szintű Vezetőtestületi találkozók, amelyek a CEPOL többéves stratégiájával foglalkoznak, sokkal több előnnyel járnának a tagállamok rendőri képviselői számára, - de ehhez szükséges a magasabb beosztású rendőrtisztek képzési szükségletének alaposabb megértése – és egyben lehetővé tenné a Vezetőtestület számára, hogy nagyobb stratégiai hatással legyen a középtávú elképzelések megvalósítására.

---

³¹⁵Boda József 2007 162. o.

³¹⁶EP, European Parliament Decision of 7 October 2010 on discharge in respect of the implementation of the European Police College for financial year 2008 (C7-0198/2008-2009/2127(DEC)), 7 October 2010. point 6.

³¹⁷European Police College Five Year Report. 2011. 93. o.

http://www.cepola.eu/fileadmin/website/newsroom/publications/CEPOL_5_Year_Evaluation.pdf
letöltés 2011.12.10.

A tagállamokat ösztönözni kellene, hogy korlátozzák a delegációik méretét és csak a szavazati joggal rendelkező tagokat küldjék az ülésekre. Ezen utóbbiak mindig azok a tagállambéli személyek legyenek, akik felelősek a magasabb vagy felső szintű rendőrtisztképzés fejlesztéséért, hiszen ezek az emberek ismerik a hiányzó kapacitásokat és azon területeket, ahol a CEPOL hozzáadhat értéket, mind a tagállam, mind pedig az EU szintjén.

Csökkentve a Vezetőtestület nagyságát, de emellett a tagság magas szintű szakmai képviseletét továbbra is biztosítva, lehetőség nyílik a költségek csökkentésére és a tárgyalások szakmai színvonalának emelésére. A formálisabb Vezetőtestületi döntéseknél az írásos eljárások alkalmazására több figyelmet kell fordítani. A Bizottságnak biztosított teljes értékű szavazati jog tovább erősítené a CEPOL-lal fennálló kapcsolatát. Egy újonnan felállított végrehajtó bizottság – lehetőleg a meglévő stratégiai bizottságból kialakítva – készítené elő a Vezetőtestület által hozott határozatokat. A végrehajtó bizottság korlátozott számú tagállami képviselőkből állna, és maximum négyszer ülésezne egy évben, fenntartva az írásos eljárásban hozott döntés lehetőségét. A végrehajtó bizottság kihasználhatná a munkacsoportok által biztosított előnyöket, azonban az utóbbiakat a titkárság irányítaná, természetesen megfelelő forrásokkal ellátva, azaz időt és szakértelmet biztosítva a Titkársági személyzet számára. A CEPOL Titkárság igazgatójának hatáskörébe tartozna a működési kérdések megoldása, illetve az igazgató és a Végrehajtó Bizottság közötti felelősség megosztást a hatékonyság növelésének szellemében kell végrehajtani.

Más európai ügynökségekkel összehasonlítva, a CEPOL-nak egy relatíve kis titkársága van, mindössze 20 fővel, akik az ügynökség napi munkáját két főosztályon belül végzik, az ún. Tanulás, Tudomány, Kutatás és Fejlesztési Főosztály, valamint a Közös Szolgáltatások Főosztály. A CEPOL Titkárságot az igazgató vezeti, akit négy éves időszakra neveznek ki és a Vezetőtestületnek felelős. A kezdeti működés nem volt zavartalan, ugyanis az Európai Rendőrákadémia felállításáról szóló határozat nem állapította meg állandó székhelyét.³¹⁸ A tagállamok közötti, évekig tartó tárgyalássorozatot követően végül az Európai Tanács 2003. decemberi ülése döntött arról, hogy a CEPOL állandó székhelye az

---

³¹⁸A tagállamok 2002 februárjában úgy döntöttek, hogy a CEPOL Titkárságot ideiglenesen Koppenhágában, a Dán Nemzeti Rendőriskolában helyezik el.

Egyesült Királyságban, Bramshillbe kerül.³¹⁹ A CEPOL fizikai elhelyezkedésének áttekintése kapcsán felmerült, hogy meglehetősen távoli, nehezen elérhető, (bár csak 55 kilométerre van a Heathrow reptértől) Bramshill tömegközlekedési infrastruktúrával nem túl jól ellátott, az üres állások betöltése nem túl vonzó a munkavállalók számára, valamint az informatikai ellátottsággal is problémák vannak. Az ötéves értékelő jelentés hangsúlyosan foglalkozik a Titkárság fizikai elhelyezkedése körül felmerülő problémákkal, így azzal, hogy távoli³²⁰ és ezért nehezen elérhető, az infrastruktúra szűkös, majd az ajánlások közt ennek felülvizsgálatát javasolja.

A felmérésekből az tűnik ki, hogy a CEPOL erőforrásai elegendőek, különösen az új igazgató és a vezetői team munkába állása óta sokkal hatékonyabbnak tűnik a szervezet. Emellett az is kiderült, hogy a tagállamok képviselői – az igazgató hatásköreinek és a Titkárság szerepének erősítése terén – egy elég erős támogatottságot jeleznek, bár inkább a CEPOL adminisztratív feladataival kapcsolatosan, mintsem a tartalmi kérdésekben. Ez az erősödés lehetővé tenné a Vezetőtestület munkaterhelésének enyhítését, amely ezáltal sokkal inkább stratégiai jellegű problémákra koncentrálhatna. Más aspektusból nézve a kérdést, vitatható az is, hogy az igazgató felel a CEPOL tevékenységéért, de a döntést a Vezetőtestület hozza: az igazgató részt vesz a Vezetőtestület által lefolytatott döntési eljárásokban, de szavazati jog nélkül (ez az ügymenet azonban általános a legtöbb európai ügynökségnél), illetve egy másik hasonló esetben, amely során a CEPOL felel a költségvetés betartásáért, de a tagállamok hajtják végre.

Bár a Tanácsi határozat nem rendelkezik erről, de a CEPOL-nak négy Bizottsága³²¹ van, amelyek ajánlásokat és javaslatokat fogalmaznak meg a Vezetőtestület számára. Valamennyi tagállamnak van képviselője a Bizottságok egyikében, akik három évnél hosszabb ideig nem lehetnek bizottsági tagok, és a bizottsági képviselők gyakran egyben a Vezetőtestület tagjai is. A Bizottságok munkáját a munkacsoportok, projektcsoportok és alcsoportok támogatják. A munkacsoportok folyamatosan működő csoportok speciális/szakértői szereppel, és jelentéseket készítenek mindig az adott

---

³¹⁹2004/567/IB tanácsi határozat HL L 251., 2004.07.27. 20. o.

³²⁰CEPOL taxi költsége 45000 euró (847 utazás 2010-ben)

³²¹Éves Program Bizottság, Költségvetési és Adminisztrációs Bizottság, Képzési és Kutatási Bizottság és a Stratégiai Bizottság

bizottságnak. A projektszoportok, szakértőkből vagy specialistákból állnak, csak meghatározott ideig működnek és szintén jelentenek a bizottságoknak. Az alcszoportok a munkacszoportok irányába jelentenek és nagyon magas szintű szakmaiságot képviselnek. A munkacszoportok és projektszoportok nem hoznak döntéseket, hanem javaslatokat és beszámolókat készítenek elő a bizottságok számára, hogy megvitassák, mielőtt azokat felterjesztik a Vezetőtestületnek. A visszajelzések alapján kiderül, hogy „túlzott-együttműködés” van abban az értelemben, hogy a döntés-előkészítés folyamatát a Vezetőtestületnél „időpazarlóknak” tekintik, valamint bizonyos mértékű átfedés van a szerepekben azáltal, hogy ugyanazt a munkát több bizottság is áttekinti, mielőtt a Vezetőtestület elé kerül. Hasonló duplikáció fedezhető fel a Költségvetési Bizottság és a Vezetőtestület között.

A CEPOL más szervezeti elemei magukba foglalják a Nemzeti Kapcsolati Pontokat, a Nemzeti Képzési Koordinátorokat, a Nemzeti Adminisztrátorokat, a Nemzeti e-Net szervezőket. A Nemzeti Kapcsolati Pontok biztosítják a kapcsolatot a tagállamokkal, különösen a végrehajtói szinttel és a tagállamok rendőrtisztai főiskolaival.

A külső értékelés során meghatározásra került a felelősség szétválasztásának követelménye, különös tekintettel a Vezetőtestület és a Végrehajtó Bizottság, valamint az igazgató és a Titkárság viszonylatában, valamint a munkacszoportokon, bizottságokon és a Vezetőtestületen belüli tárgyalások kettőzöttségének minimumra csökkentésének követelménye.

3.1.3. A CEPOL költségvetése

A kezdeti időszakokban CEPOL költségvetését a tagállamok hozzájárulásaiból fedezték, és ez a finanszírozás folyamatos bizonytalanságot okozott, pl. a késedelmes befizetésekkel, illetve az egyes projektek támogatási hajlandóságának hiányával. *„A kérdés orvoslására az Európai Bizottság 2004 októberében megfogalmazott – a CEPOL felállításáról szóló tanácsi*

határozat módosítására vonatkozó - javaslatában³²² amellett szállt síkra, hogy a CEPOL kapja meg az EU szerve státuszt, és legyen jogosult a közösségi költségvetés támogatásaira, amely megszüntetné a tagállami költségvetésektől történő függést.”³²³

A CEPOL költségvetése 4,3 millió euróról 8,8 millió euróra növekedett 2006 és 2009 között, majd 7,8 millióra csökkent 2010-ben³²⁴. Ezzel a pénzügyi kerettel a CEPOL a legkisebb európai ügynökségek sorában helyezkedik el. A költségvetést három fő kiadási kategória jellemzi, így a személyi jellegű kiadások, az infrastruktúra jellegű kiadások és a működési kiadások.

3.1.4. A CEPOL kapcsolata más ügynökségekkel és a tagállamokkal

Bár az európai ügynökségek mutatnak közös jellemvonásokat, de számos olyan pont is van, amelyben különböznek. Így például a vezetőtestület szerepe és szerkezete; van-e hivatala; a titkárság mérete; vannak-e tanácsadó testületei; a decentralizált hálózatok működésének kiterjedése a tagállamok szintjén. A CEPOL a számos európai ügynökség egyike a Bel- és Igazságügyi Együttműködés területén.³²⁵Vannak további EU-támogatottságú hálózatok (pl. EUCPN³²⁶), amelyek tevékenysége fontos a CEPOL számára.

Az EUROPOL-hoz történő lehetséges csatlakozás lehetőségét már felvetették a CEPOL megalakulása körüli vitákban. A Bizottság ügynökségi értékelése megkérdőjelezte a CEPOL, mint önálló ügynökség létjogosultságát, indokoltságát. A jelentésben a következőt írták: *„Az igény egy önálló ügynökségre a rendőrtisztképzés céljából, mint lehetséges alternatíva, nem világos. Pl. tény az, hogy az EUROPOL-nak, mind tematikus szakértelme van, mind pedig kapcsolatokkal rendelkezik a tagországokban, illetve az összekötő tisztjein*

---

³²²COM(2004)623 Javaslat A Tanács Határozata az Európai Rendőrakadémiának (CEPOL) az Európai Unió szerveként történő létrehozásáról

³²³Tar Gábor: Az Európai Rendőrakadémia szerepe az európai uniós rendőrképzésben. In: Belügyi Szemle 2005/7-8. 124. o.

³²⁴European Police College Five Year Report. Bramshill, 2011. 5. p.

http://www.cepol.europa.eu/fileadmin/website/newsroom/publications/CEPOL_5_Year_Evaluation.pdf
letöltés:2011.12.10.

³²⁵Továbbiak: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA), EUROJUST, EUROPOL, FRONTEX

³²⁶European Crime Prevention Network

*keresztül a helyszíneken.*³²⁷. A két szervezet összeolvadásának kérdése a Stockholmi Program egy korai verziójában is felmerült, azonban ezt a kérdést egy későbbi stádiumban elvetették. Talán nem meglepő módon a felmérések válaszai nagyon kis támogatást jeleztek erre a felvetésre, a válaszadók 80%-a (25-ből 20) úgy gondolja, hogy a CEPOL-t nem kellene az EUROPOL-hoz csatolni.

Az alábbi pontok az összeolvasztás melletti és elleni érveket sorolják fel:

- **Költségek:** a CEPOL EUROPOL-hoz történő csatolása felveti a költséghatékonyság kérdését is, mivel a csatlakozás lehetővé tenné egy pozitív mérlegű gazdálkodást (2009-ben az EUROPOL-nak mintegy 662 fős személyzete és 668,5 millió eurós költségvetése volt), ugyanakkor kezdeti fúziós költségek is felmerülhetnek.
- **Képességfejlesztés, kontra működési fókuszok:** Ha ugyanaz a szervezet felelős, mind a rendőri képesség fejlesztésért, mind a rendőri végrehajtási tevékenységért, akkor az utóbbi valószínű, hogy átveszi a vezető szerepet a forráskiosztásban és fókuszban. Egy erős költségvetési nyomás hatására, a források valószínűleg, a rövidtávú működési célok kielégítését szolgálják, semmint a közepes vagy hosszú távú képességfejlesztési célokat. A képességfejlesztés fókusza valószínű, hogy a napi működési szükségletek által alakul, ahelyett, hogy a szélesebb körű trendeket vagy jövőbeli fejlesztéseket venné figyelembe. Más részről a tagállamok visszajelzései (pl. spanyol, osztrák) azt sugallják, hogy ez az érv nem feltétlenül általános érvényű és inkább függ a szervezeti intézkedésektől az egyes tagállamokban, amelyekben különböző modellek vannak. Továbbá az EUROPOL hangsúlyozza, hogy igen is kielégít hosszú távú célokat, kiemelve pl. a szakmaiság központi szerepét a rendészet speciális területein. Érdeemes megjegyezni, hogy az EUROPOL fő fókusza a tematikus területek lefedését illetően, eléggé stabil maradt 2006-2010-es évek során.
- **Ügynökségi irányítás:** a Bizottság ügynökségi értékelése kiemeli egy idevonatkozó témát. Ahhoz hogy elérjék az egybeolvasztott ügynökségek célját, biztosítani kell azt, hogy *„az egybeolvasztott testület irányító rendszere helyt adjon minden érdeknek, ami*

---

³²⁷. Evaluation of the EU decentralised agencies in 2009. Final Report Volume III Agency level findings, Ramboll, Eureval, Matrix. December 2009. 32. o.
http://europa.eu/agencies/documents/agency_level_findings_en.pdf letöltés: 2011.12.10.

megszólal”. Kérdések vagy témák lehetnek a gyakorlatiasságra vonatkozóan, hogy a vezetőtestület megfelelően képviseli-e a működési és a képességfejlesztési érdekeket, azaz egy tagállam képviselője védheti-e mind a működési mind a képességfejlesztési érdekeket?

Annak ellenére, hogy ekkor még sikerült a CEPOL önállóságát megőrizni, az összevonás kérdése 2013 márciusában újra napirendre került. A Bizottság előkészített egy jogszabály-tervezetet³²⁸, amely alapján megszűnik a két önálló ügynökség és létrejön az Európai Rendészeti Együttműködésért és Képzésért Felelős Uniós Ügynökség (EU Agency for Law Enforcement Cooperation and Training továbbiakban: EUROPOL, ezzel is biztosítva formálisan a kontinuitást). Az új ügynökség székhelye Hágában lenne. A tervezet alapján létrejönne az EUROPOL Akadémia (EUROPOL Academy), főosztályi szintű szervezeti egységként, amelyet az igazgatóhelyettes irányít. A tagállamok rendőri szervezetének keretein belül nemzeti egységeket (EUROPOL National Unit) kell felállítani, amelyek biztosítanák az összeköttetést és képviseletet a rendőrhatalóságok és képzési intézmények, valamint az ügynökség között. Független testületként alakulna meg a Tudományos Tanács (The Scientific Committee for Training), amely feladata a képzés minőségének és irányának tudományos szempontú garantálása.

A tervezet meghatározza az Europol oktatási feladatait, tevékenységi területeit:

- A rendészeti dolgozók (law enforcement officers) képzésének támogatása, fejlesztése, lebonyolítása, koordinációja és alkalmazása a tagállamok oktatási intézményeinek hálózatán keresztül.
- Több éves stratégiai tréning szükségleti elemzést és tanulmányi programokat készít.
- Tréning tevékenységet és tanulmányi termékeket fejleszt és alkalmaz, amelyek magában foglalhatják:

Kurzusokat, szemináriumokat, konferenciákat, web-alapú és e-learning tevékenységet; tematika kidolgozását; tréning modulokat; rendészeti csereprogramokat.

- Az Akadémia támogatja a civil missziókban történő részvételt és a harmadik országok kapacitás bővítése területén a létező, unióval összefüggő oktatáspolitikákat és

---

³²⁸ COM(2013) 173 final Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation and Training (Europol) and repealing Decisions 2009/371/JHA and 2005/681/JHA http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/police-cooperation/europol-cep/ocs/law_enforcement_training_scheme_proposal_en.pdf letöltve:2013.10.10

kezdeményezéseket, fejleszti és biztosítja a tagállami rendészeti dolgozók felkészítését a missziós részvételre, illetve az uniós tagságra kandidáló országok rendészeti dolgozói számára képzéseket szervez, továbbá menedzseli a harmadik országok rendészeti kapacitásbővítésére fordítható uniós forrásokhoz való hozzáférést.

➤ Az Akadémia hozzájárul a képzési relevanciájú kutatásokhoz, továbbá partneri kapcsolatokat épít uniós szervezetekkel csakúgy, mint állami és magán akadémiai intézményekkel, egyetemekkel, képzési intézményekkel.

➤ Az Akadémia tevékenységének területei, témakörei különösen: a két vagy több tagállamot érintő súlyos bűncselekmények; a terrorizmus elleni küzdelem; a magas közbiztonsági kockázatú események és sportrendezvények kezelése; a nem katonai uniós missziók stratégiai tervezése és vezetése; a rendészeti vezetés; a nyelvi készségek fejlesztése.

Az Europol Akadémia fejleszti és rendszeresen frissíti a képzési eszközöket és metodikát, valamint értékeli a képzési tevékenység eredményét.

Az EU Bizottság a jelenleginél szélesebb személyi kört érintő, átfogó rendészeti képzés rendszer felállítását is kezdeményezte az ún. European Law Enforcement Training Scheme (Európai Rendészeti Továbbképzési Rendszer továbbiakban LETS)³²⁹, amely megfelelő választ jelent a képzési igényekre és határozottabban támogatja az EU rendészeti prioritásait.

A LETS kiinduló pontja az uniós rendészeti képzés való hozzáférés biztosítása a tagállamok rendészeti szerveinél dolgozók széles köre számára. A képzési rendszer az igazságügyi (pl. ügyészi) és rendészeti szervek (rendőrség, határőrség, stb.) minden munkatársát megcélozza, beosztástól és rendfokozattól függetlenül. Az új elképzelésben kiemelt szerepet kap a megalakítani tervezett Europol Akadémia és a Frontex képzési feladata is megmarad a határőrök vonatkozásában.

A Bizottság a képzés jelenlegi helyzetét bemutatva és elemezve, a napi szintű rendőri kérdések uniós dimenziójának oktatási hiányosságait (training gaps) állapítja meg a

---

³²⁹ COM(2013) 172 final Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and Committee of the Regions Establishing European Law Enforcement Training Scheme http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/police-cooperation/europol-cep/ocs/law_enforcement_training_scheme_en.pdf letöltve:2013.10.10.

tagállami és az uniós szintű oktatást érintően. Rámutat arra, hogy a rendészeti hatóságok és EU ügynökségek jelezték a minőségi oktatók és konzisztens tananyagok hiányát a határon átnyúló nyomozások vonatkozásában, továbbá EU szintű képzések szervezésére vonatkozó elvárásokra speciális területeken (mint a gazdasági bűncselekmények, pénzmosás, ember- és kábítószer-csempészs). E speciális területeken az Europol Akadémia által koordinált és megvalósított képzések következményeként a tagállamok saját investíciója csökken az ilyen természetű saját képzésekbe, ami költségcsökkentést eredményez. Külön hangsúlyt kap az anyagban a rendészeti dolgozók határon átnyúló együttműködését elősegítő, idegen-nyelvi kompetenciáinak fontossága, kiemelve, hogy több tagállamban csak kevés rendészeti dolgozó számára elérhető a magas színvonalú nyelvi képzés.

Az összevonással kapcsolatos ellenérzéseit a hazai képviselő is megfogalmazta, és hiányolja az elemzéseket, amelyek a javaslat megalkotásához vezettek, valamint a kimutatásokat a jelentős pénzügyi megtakarítás kapcsán. Félő hogy az oktatás jelentősége visszaszorul az ügynökségen belül és másodlagos szerepet kap. A jelenlegi Europol és CEPOL feladatok és tevékenységek között nincs átfedés, ami megint csak nem indokolja az összevonást. Sérelemet szenvedhet a rendőri vezető képzés és a rendészeti stratégiaalkotáshoz történő hozzájárulás és a kutatások támogatása.³³⁰

3.1.5. A CEPOL tevékenységének értékelése

A CEPOL 2011-ben elkészült ötéves vizsgálata során öt értékelési kritériumot vettek figyelembe, így a tárgyhoz tartozást, a hatékonyságot, a hatásosságot, a hatást és a fenntarthatóságot. A tárgyhoz tartozás arra utal, hogy a CEPOL tevékenysége legyen összhangban a lényeges rendészeti prioritásokkal és a tagállamok szükségleteivel. A hatékonyság az erőforrásoknak és a terveknek megfelelően folytatott tevékenységre összpontosít, valamint a titkárság általános működésére. A hatásosság és a hatás foglalkozik a közép- és hosszú távú célok eredményeivel. A fenntarthatóság a CEPOL ismeretek

---

³³⁰ A hazai álláspont részletes változata megtalálható dr. univ Kiss Rita CEPOL összekötőnél. NKE RTK

elterjesztésének és az ismeretek tartalmának, a nemzeti rendőri szervekhez történő integráláshoz kapcsolódó teljesítménynövelés képességét jelenti.

A vizsgálat során a CEPOL tevékenységének fontosságát a Lisszaboni Szerződés és a 2005/681 Tanácsi Határozat, a Hágai és Stockholmi Program, valamint a Szervezett Bűnözés Kockázati Tényezői prioritásai, továbbá a tagállamok szükségletei tükrében értékelték.

A Lisszaboni Szerződés nem hivatkozik közvetlenül a CEPOL-ra, azonban az 5. fejezetben a „Rendőri Együttműködés” már közvetlenül utal az európai rendőrségek, vámszervek és egyéb rendészeti szervek együttműködésének fontosságára.³³¹ Tekintettel arra, hogy a fejezet a rendőri együttműködésre koncentrálnak, nem részletezi a bűnözés területeit, bár van egy hivatkozás a szervezett bűnözés súlyosabb formáira³³², és az EUROPOL cikkely is hivatkozik a szervezett bűnözésre³³³. Az Igazságügyi együttműködés büntető ügyekben című 4. fejezet utal a határon átnyúló dimenzióra, illetve felsorolja azon bűncselekményi kategóriákat, amelyek megvalósulása esetén az együttműködés lehetséges³³⁴.

A tagállamok CEPOL-elkötelezettségét szintén értékelték. Megállapítható, hogy jelentős különbség van a tagállamok között ebben a kérdésben, illetve további kutatás szükséges ahhoz, hogy átfogóbb képet kapjanak a jelenlegi tagállami intézkedések hatékonyságáról és hatásosságáról a CEPOL-lal történő együttműködésben. Az értékelés elsődleges ajánlasként jelölte meg a határokon átnyúló együttműködés erősítését mind a tagállamok, mind a különböző Bel- és Igazságügyi Ügynökségek, valamint más szervezetek,

---

³³¹ „The Union shall establish police cooperation involving all the Member States competent authorities, including police, customs and other specialised law enforcement services in relation to the prevention, detection and investigation of criminal offences” Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union 87.1

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:EN:PDF>

³³² Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union 87.2c
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:EN:PDF>

³³³ „serious crime affecting two or more Member States, terrorism and forms of crime which affect a common interest covered by a Union policy” Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union 88.1 <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:EN:PDF>

³³⁴ „terrorism, trafficking in human beings and sexual exploitation of women and children, illicit drug trafficking, illicit arms trafficking, money laundering, corruption, counterfeiting of means of payment, computer crime and organised crime” Consolidated version of the Treaty on the functioning of the European Union 83.1
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:EN:PDF>

így például az Interpol között. A dokumentum hangsúlyozta a Bel- és Igazságügyi Ügynökségek felelősségét a tagállamokkal folytatott párbeszéd erősítésében, főleg a külső rendészet témájában. Az ajánlás a CEPOL működésével kapcsolatban javaslatot tett a kurzusok és szemináriumok intenzívebbé tételére is (kevesebb alkalom és téma, hosszabb és sokkal alaposabb kidolgozás).

A külső értékelésben foglalt ajánlásokkal a CEPOL Vezetőtestülete általánosságban egyetértett. Ennek megfelelően rövidtávú, (amelyek a jelenlegi jogi bázison alapulnak) és hosszú távú, - amelyekhez a Tanácsi Határozat stratégiai módosítása válik szükségessé – ajánlásokat állított fel. Mindvégig hangsúlyozta az ajánlásokban a határon átnyúló dimenzió erősítését a CEPOL beavatkozási politikája területén, valamint az európai rendőri képzési és kiképzési kultúra erősödésének szükségességét. A képességfejlesztés minőségének maximalizálása érdekében a legfontosabb szakmai területekre kell fókuszálni a tevékenységet. A képzések értékelését a különböző képzési szinteknek és a munkaterületeknek megfelelően kell elvégezni. A hosszú távú stratégiai tervek közt szerepel a célcsoportok újradefiniálása, amellyel valamennyi európai rendészeti szerv személyi állománya bevonásra fog kerülni az európai rendészeti együttműködési stratégiába, beleértve a határőröket, pénzügyőröket és a civil munkavállalókat.

A vezetés és a racionalizált szerkezet korszerűsítése érdekében megfogalmazódott az évenként maximum két vezetőtestületi találkozó szervezésének igénye, illetve a résztvevők számának 2 főre csökkentése tagállamonként. A CEPOL Titkárságot az igazgató, a helyettese, az igazgatási vezető és egy vezető titkár kell, hogy képviselje. A bizottságok és a munkacsoportok hasznosságának, költséghatékonyságának megállapítása érdekében alaposan értékelni kell a jelenlegi struktúrát. A felelőségek és az elszámoltatások megosztásának újbóli átgondolása vált szükségessé a Vezetőtestület és a Stratégiai Bizottság, az igazgató és a Titkárság, az uniós Elnökség, továbbá a tagállamok vonatkozásában. Hosszú távon szükségesnek tűnik egy szavazat biztosítása a Bizottság részére, valamennyi tárgykörben. Ugyancsak ajánlott a Tanácsi Határozat módosításával az Ügynökség teljes struktúrájának és hatásköreinek revíziója, egy Stratégiai Bizottság létrehozása, valamint a Nemzeti Kapcsolati Pontok szerepének erősítése.

A CEPOL Titkárság megerősítése érdekében rövidtávon központosítani kell az igazgatási, költségvetési és pénzügyi eljárásokat. Ezzel is képessé kell tenni komplex feladatainak és kötelezettségeinek teljesítésére. Az Ügynökség elhelyezését is újra kell gondolni. A Vezetőtestület véleménye szerint hosszú távon a munkacsoportokat fel kell oszlatni. Itt is felmerül, hogy az ügynökség elhelyezkedését újra kell gondolni, mert az infrastruktúra meglehetősen korlátozott a jelenlegi helyszínen.

Az európai rendészeti képességfejlesztés egységesítését szolgálná egy jobb kapcsolat a képzés, a tudomány és a kutatás területei közt, amely a CEPOL útján erősítené a kapcsolatot a hálózat és a kutatóintézetek között.

A tagállamok és a CEPOL kapcsolatának értékelése azt mutatja, hogy meghatározó különbségek mutatkoznak a tagállamok szintjén a CEPOL irányába mutatott elkötelezettségük során. Mivel az Ügynökség környezete a nemzeti akadémiák hálózatán alapul, a meglévő különbözőségeket a CEPOL tevékenységek hatékonyságát veszélyeztetik. Fenti okok kiküszöbölése érdekében a Vezetőtestület fontosnak tartja a sokkal hatékonyabb működés érdekében történő nemzeti szintű konzultáció továbbfejlesztését, megfogalmazza azt az elvárását, hogy a tagállamoknak sokkal elkötelezettebb módon kell támogatni a CEPOL tevékenységét, illetve azt a tervet, hogy valamennyi tagállamnak részt kellene vennie az éves munkaprogram kialakításában, valamint annak szükségességét, hogy a tagállamok vezető beosztású rendőri állományának részvételét sokkal kiegyensúlyozottabb módon kellene biztosítani a CEPOL programokon. Felmerült az igény továbbá egy, az ERASMUS mintájára kialakított csereprogram beindítására, amely a rendőrtisztek számára biztosítaná a mobilitás, illetve a külföldi tapasztalatszerzés lehetőségét.³³⁵

3.1.6. Magyarország és a CEPOL

Magyarország és a magyar rendőrség 1989-től vesz részt a nemzetközi béke és biztonság erősítését eredményező missziókban. Nagy tapasztalatokkal rendelkezik a nemzetközi rendőri képzés terén is, mivel 1993-ban hazánkban alakult meg a Közép-európai Rendőr

---

³³⁵ Martin, Didier előadása, CEPOL Course 76/2011. European Police Education System: Bologna and Bruges/Copenhagen Process. 2011. június 21-24. Lisszabon.

Akadémia³³⁶, valamint 1995-ben a Nemzetközi Rendészeti Akadémia³³⁷. A CEPOL munkájában 2001 óta vesz részt Magyarország. Képviselőre a Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központját jelölték ki, amelynek Nemzetközi Programirodája a kezdetektől szervezi és koordinálja a CEPOL rendezvényeket.

A magyar elnökség idején a CEPOL vezető testületének irányítása értelemszerűen magyar kézbe került³³⁸. Az elnökség időtartamára az alábbi feladatokat határozta meg a Vezetőtestület:

- a lisszaboni szerződésben, a stockholmi programban és a trió programban lévő javaslatok végrehajtása,
- a CEPOL stratégiájának megvalósítása,
- a CEPOL ötéves értékelő jelentésében foglalt javaslatok végrehajtása,
- különleges figyelem a szervezett bűnözésnek,
- aktív részvétel az európai rendőri csereprogramban,
- az Unió szomszédságpolitikájának kiterjesztése,
- elsőbbség az EU biztonsági stratégiájával összefüggő képzéseknek,
- az európai romastratégia elindításának támogatása,
- a CEPOL Titkárság munkája hatékonyságának növelése az új számítógépes programok alkalmazásával.³³⁹

3.2. A Közép-európai Rendőrakadémia

A Közép-európai Rendőrakadémia –(Mittleuropäische Polizeiakademie – MEPA továbbiakban: KERA) a közép-európai országok regionális rendészeti továbbképzési együttműködése.

A képzési együttműködés 1992-től Austrian-Hungarian Police Academy (továbbiakban:

---

³³⁶ Tagjai: Ausztria, Csehország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Svájc, Szlovákia, Szlovénia

³³⁷ Az Amerikai Egyesült Államok Kormánya és a Magyar Köztársaság Kormánya megállapodása értelmében jött létre a budapesti Nemzetközi Rendészeti Akadémia (ILEA)

³³⁸ dr. Boda József rendőr dandártábornok

³³⁹ Boda József: Az Európai Rendőr Akadémia története a megalakulástól Magyarország európai uniós elnökségéig. Belügyi Szemle, 2011/7-8. 59. évf. (2011) 19-20. o.

AHAP) néven³⁴⁰, utalva a résztvevő országokra, majd 1993 óta már KERA elnevezéssel működik.

Célja a közös továbbképzésekkel elősegíteni, támogatni a gyakorlati nemzetközi rendészeti együttműködést, a szervezett és a határon átnyúló bűnözés elleni tevékenységben. Tagországai: Ausztria, Magyarország – mint alapítók –, Csehország, Németország, Svájc, Szlovákia és Szlovénia³⁴¹.

A KERA 1997-ben megállapodást írt alá az AEPC-vel, amely megteremtette a közös szemináriumok szervezésének, programegyeztetéseknek, egymás elnökségi ülésein való részvétel lehetőségének alapját.

3.2.1. A KERA tevékenysége

A 2001-ben aláírt Közös Nyilatkozatban foglaltaknak megfelelően a KERA támogatja a határon átlépő és nemzetközi rendőri együttműködést az alábbi tevékenységek biztosításával:

- 1. „a rendészeti feladatok ellátásához szükséges ismeretek, tapasztalatok, készségek átadása, bővítése és elmélyítése;*
- 2. a jogi és szervezeti feltételek területére vonatkozó szakismeretek átadása, a gyakorlati lehetőségek, rendőri nyomozati módszerek és stratégiák közvetítése;*
- 3. a társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális háttérismeretek, valamint a nemzetközi bűnözés (különösen a szervezett bűnözés, a terrorizmus, a gazdasági és környezeti bűnözés) kiemelten veszélyes megjelenési formáinak összefüggéseivel kapcsolatos tapasztalatok átadása és*

---

³⁴⁰ Kiss Lajos: A mid-level képzés létrejötte, első szakaszának bemutatása és értékelése, továbbfejlesztésének lehetséges irányai. Rendvédelmi Füzetek, Rendőrtiszti Főiskola, 2010/1. Budapest, 2010. 113. o.

³⁴¹ <http://www.mepa.net/Deutsch/Seiten/Einfuehrung.aspx> letöltés:2013.08.19.

4. *személyes, bizalomépítő kapcsolatok kialakítása, valamint a megértési problémák és az előítéletek leépítése.*”³⁴²

A KERA különböző formákban kínál továbbképzési lehetőséget a résztvevő országok rendőrségei és határőrsége hivatásos állományú tagjai számára, akik elsősorban szervezett bűnözéssel, határon átnyúló bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmények nyomozásával foglalkozó, legalább 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkező, lehetőleg 40 év alatti, felsőfokú szakmai végzettséggel rendelkező, középvezetői szinten tevékenykedő, vagy oda tervezett munkatársai, akik a nemzetközi gyakorlati együttműködésre alkalmasak, kommunikációs és kapcsolatteremtő készségük megfelelő. Ilyen tanfolyamok például:

- bűnügyes tanfolyam
- speciális integrált határbiztonsági tanfolyam
- nemzetközi szakszemináriumok Magyarországon és a többi tagországban
- szakmai hospitáció az adott szakterületnek megfelelő külföldi szolgálati helyen
- nyelvi hospitáció német nyelvterületen
- alap-, közép- és felsőfokú nyelvvizsgára felkészítő, valamint közép- és felsőfokon, szaknyelvi szinten tartó tanfolyamok³⁴³

3.2.2. A KERA szervezete és költségvetése

A KERA legfontosabb szervei az Elnökség, a Kuratórium, a Központi Koordinációs Iroda és a Nemzeti Kapcsolattartó Fórumok.

Az Elnökség a KERA legfelsőbb döntéshozatali testülete. Legfontosabb feladata az éves munkaprogram és a finanszírozások jóváhagyása. Az Elnökség tagjai az adott országok hatályos joga szerint illetékes szervek.

A Kuratórium feladata többek közt, az éves munkaprogram kidolgozása és az Elnökség elé terjesztése, a tevékenységek tartalmi koordinálása, és felügyelete, és az elnökségi döntések előkészítése.

---

³⁴² Közös Nyilatkozat. <http://www.nokitc.hu/hungarian/kerakozosnyil.html> letöltés:2013.08.19.

³⁴³ <http://www.nokitc.hu/hungarian/ker.html> letöltve:2013.07.10.

Minden résztvevő minisztérium Nemzeti Kapcsolattartó Fórumot jelöl ki. A Nemzeti Kapcsolattartó Fórumok kiemelt feladatai a képzési rendezvények szervezése és lebonyolítása az érintett tagállamban, alkalmas résztvevők kiválasztása a rendezvényekre, a Kuratórium határozatainak és egyéb előírásainak végrehajtása, az országos tanfolyam- és szemináriumvezetők, valamint a szerkesztőbizottsági tagok kijelölése. A Nemzeti Kapcsolattartó Fórumok minden rendelkezésre álló eszközzel támogatják a Központi Koordinációs Iroda munkáját.

A tanfolyamok és szemináriumok minden költségét – főszabályként – a mindenkor rendező viseli.³⁴⁴

3.3. FRONTEX

3.3.1. A FRONTEX tevékenysége

Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség (továbbiakban: FRONTEX) 2005 októberében kezdte meg működését. A FRONTEX feladatai különösen *„a tagállamok közötti operatív szintű együttműködés koordinálása a külső határok kezelésének területén; támogatás nyújtás a tagállamok részére a nemzeti határőrök kiképzésében, illetve a közös képzési szabványok kialakításában; kockázatelemzés; figyelemmel kíséri a külső határok ellenőrzésének és felügyeletének területére irányuló kutatás fejlődését; segíti a tagállamokat a külső határokon felmerülő magas technikai és operatív támogatást igénylő helyzetekben”*.³⁴⁵

Ez az ügynökség azonban nem rendelkezik valódi döntési kompetenciákkal, nincs joga beleszólni az egyes államok határpolitikájába.³⁴⁶

---

³⁴⁴ Közös Nyilatkozat. <http://www.nokitc.hu/hungarian/kerakozosnyil.html> letöltés:2013.08.19.

³⁴⁵ Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökségről szóló 2007/2004 EK Tanácsi rendelet II. fejezet 2. cikk

³⁴⁶ Bachmann, Klaus: FRONTEX and Transborder Governance in the EU. *Review of International Affairs* 59. Vol. 2008. 1132. No. 15. o.

A FRONTEX szoros kapcsolatot tart fenn a külső határok biztonságáért felelős többi nemzetközi és uniós partnerrel³⁴⁷, a vámügyi együttműködéssel, illetve a növény- és állategészségügyi együttműködéssel.³⁴⁸

A FRONTEX Ügynökséggel való hivatalos kapcsolattartás végrehajtására minden tagállamban Nemzeti Kapcsolattartási Pontot (National Frontex Point of Contact továbbiakban: NFPoC) állítottak fel. Az NFPoC feladatainak ellátását Magyarországon az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Titkársági Osztálya végzi.³⁴⁹

3.3.2. A FRONTEX szervezete

Az Ügynökség jogi személyiséggel rendelkező közösségi szerv, amelynek képviselőjét az ügyvezető igazgató látja el.

Az Ügynökség élén az Igazgatótanács (Management Boarding) áll, tagjait a határigazgatási operatív együttműködés területén szerzett tapasztalataik és szakértelmük alapján a tagállamok (egy tag és egy póttag) delegálják, kiegészülve az Európai Bizottság által kinevezett két taggal (és két póttaggal). Az Igazgatótanács legfontosabb feladatai az éves jelentések és munkaprogramok elfogadása és közzé tétele, a FRONTEX működésével kapcsolatos eljárási szabályok kidolgozása, illetve a személyzeti és pénzügyi kérdések terén történő döntéshozatal, meghatározza az Ügynökség szervezeti felépítését és elfogadja az Ügynökség személyzeti politikáját.

Az Ügynökség öt évig – egy alkalommal meghosszabbítható – hivatalban lévő teljes mértékben független ügyvezető igazgatóját (Executive Director) a Bizottság javaslatára az Igazgatótanács nevezi ki, az Ügynökséget feladatai ellátása során ő irányítja, felelősséggel

---

³⁴⁷ Partnerek: az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ), a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM), az egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR), a Migrációs Politika Fejlesztésért Felelős Központ (ICMPD), az EUROPOL, a CEPOL, az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF)

³⁴⁸ Hortobágyi Dániel: A FRONTEX és együttműködő partnereinek bemutatása a schengeni határellenőrzési rendszer tükrében. 2010. június, 5. o.

http://www.biztonsagpolitika.hu/documents/1277416041_hortobagy_i_daniel_a_frontex_es_egyuttmukodo_partnereinek_bemutatasa_schengen_tukreben_-_biztonsagpolitika.hu.pdf letöltés:2013.08.19.

³⁴⁹ Görbe Attiláné Zán Krisztina: A magyarországi migráció helyzete, kezelésének feltételei és lehetőségei. PhD értekezés. ZMNE Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2010. 53. o.

az Igazgatótanácsnak tartozik. Az Európai Parlament vagy a Tanács felhívására az ügyvezető igazgató beszámol munkájáról. Az ügyvezető igazgató az Ügynökséget létrehozó rendelet 25. cikke értelmében előkészíti és végrehajtja az Igazgatótanács által elfogadott határozatokat, programokat és tevékenységeket, megteszi az Ügynökség megfelelő működése érdekében szükséges intézkedéseket, minden évben munkatervet és tevékenységi jelentést készít, melyet az Igazgatótanács elé terjeszt, költségvetési tervet készít és végrehajtja azt.

Az ügynökség a fent említettek mellett további szervezeti egységekre oszlik. A Műveleti Főosztály³⁵⁰ (Operation Division), az Intézmény-fejlesztési Főosztály³⁵¹ (Capacity Building Division) és az Igazgatási Főosztály³⁵² (Administration Division) képezi az Igazgatóság szintje alatt a FRONTEX szervezeti vázát.³⁵³

3.3.3. A FRONTEX költségvetése

A FRONTEX jelenleg több mint 300 főt foglalkoztat³⁵⁴. Költségvetését a tagállamok önkéntes hozzájárulásai, a nyújtott szolgáltatások díja, a schengeni vívmányok végrehajtásához, alkalmazásához és fejlesztéséhez társult országok³⁵⁵ hozzájárulásai, az Európai Unió költségvetésének erre a célra elkülönített része alkotja. A FRONTEX költségvetése a tagállamok által az Ügynökségtől elvárt tevékenység szintjével egyenes arányban nőtt. 2005-ben 6,2 millió, 2006-ban 19,2 millió, 2007-ben 42,2 millió, 2008-ban 72,2 millió, 2009-ben 88,8 millió³⁵⁶, 2010-ben pedig 92,8 millió, 2011-ben 118,1 millió és

---

³⁵⁰ A Műveleti Főosztály alá tartozik a taktikai műveletek koordinációja és a kockázat elemzés, valamint a FRONTEX Helyzet Elemző Központ irányítása.

³⁵¹ A Kapacitás-fejlesztési Főosztály alá tartozik a tréningek, kutatások és fejlesztések koordinációja.

³⁵² Az Igazgatási Főosztály felelős a költségvetés megalkotásáért és ellenőrzéséért, az igazgatási tevékenységekért és a jogi ügyekért.

³⁵³ Zámbo Katalin: A FRONTEX szervezete és működése. In: Gaál-Hautzinger (szerk.): Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XI. Pécs, 2010. 221-231. o.

³⁵⁴ http://www.frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/Governance_documents/Annual_report/2012/EN_General_Report_2012.pdf letöltés:2013.08.19.

³⁵⁵ Norvégia, Izland, Írország és az Egyesült Királyság.

³⁵⁶ Lodge, Anthony (ed.): Beyond the Frontiers. FRONTEX: the first five years. Warsaw. 2010. 10. o.

2012-ben pedig 89,5 millió euró összeggel gazdálkodhatott.³⁵⁷ A 2011-es kiugróan magas költségvetés az észak-afrikai válságra reflektált.

3.3.4. Képzések

A képzéshez kapcsolódóan a 2007/2004 tanácsi rendelet II. fejezetének 5. cikke tovább részletezi a végrehajtandó feladatokat, „*az Ügynökség létrehozta és továbbfejleszti a határőrök képzésének egységes alaptantervét, illetve európai szinten képzést biztosít a tagállamok nemzeti határőreinek oktatói részére. A tagállamok illetékes nemzeti szolgálatai tisztviselőinek részére az Ügynökség a külső határok ellenőrzésének és őrzésének, illetve a harmadik országbeli állampolgárok visszatérésének tárgyához kapcsolódó további képzéseket és szemináriumokat is biztosít. Az Ügynökség a tagállamokkal együttműködve képzési programokat szervezhet a tagállamok területén.*” Mindezek mellett figyelemmel kíséri a tudományos kutatások eredményeit és az ezzel kapcsolatos információkat továbbítja a tagállamok és a Bizottság felé.

A FRONTEX Képzési Egysége fenti feladatok teljesítése érdekében 2007-ben elindította az ún. Mid-level képzési programját, amely azóta sokat változott, egyben elindult a bachelor és a master képzés kompetencia térképének elkészítése, valamint a képzési programok kidolgozása.³⁵⁸

A több mint 400 ezer határőr és rendőr – akik az EU határőrizetében érintettek – kiképzése nem a FRONTEX feladata, hanem a tagállamok felelőssége maradt. Ebből fakadóan a FRONTEX Training Unit sem egy iskola, hanem a határőrizeti közös képzési sztenderdek fejlesztésének és felügyeletének központja.

3.4. Összefoglalás

---

³⁵⁷http://www.frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/Governance_documents/Annual_report/2012/EN_General_Report_2012.pdf letöltés:2013.08.19.

³⁵⁸ Kiss Lajos: A FRONTEX oktatási és képzési tevékenységének várható hatása a nemzeti határrendészeti oktatásra és képzésre. In: Hautzinger-Verhóczy (szerk.): Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2012. 128. o.

A CEPOL jövőjét érintő, rövid és hosszú távon egyaránt jelentős változások várhatóak. Egyrészt az európai ügynökségekkel aláírt megállapodás kapcsán, amely azt a célt szolgálja, hogy az együttműködést és a kapcsolatukat megerősítsék, másrészt a jelenlegi igazgató is elsődleges feladatnak tekinti a kétoldalú kapcsolatokat javítását az ügynökséggel és az európai intézetekkel egyaránt. A kommunikáció javítása elengedhetetlenül szükséges a CEPOL önállóságának megőrzéséhez, különösen a tagállamok és a Titkárság között, a CEPOL marketing jellegű külső kommunikációja, mindezeket a kommunikációs technikák széleskörű használatával (pl. E-net, internetes konferenciák, konferenciahívások, stb.)

A bemutatott képzési együttműködések kapcsán felvetődhet a kérdés, nem keresztezik-e egymást a CEPOL, FONTEX, és a KERA által kínált képzési formák. Az eltérő feladatok és célok azonban könnyen eldönthetővé teszik a kérdést. A KERA elsősorban a német nyelvterületen jártas kollégák felkészítését, továbbképzését végzi, szemben a CEPOL-lal, ahol az angol nyelv magas fokú ismerete általánosan elvárt követelmény. A FRONTEX elsődlegesen az Unió külső határainak egységes határőrizet elveire, gyakorlatára készít fel, a tananyagfejlesztés frontján pedig az alap- és mesterképzési modulok kidolgozása is megkezdődött.

Több uniós ügynökség (OLAF, FRA, EMCDDA stb.) is folytat képzést, azonban nem fő profilként, mint a CEPOL. Ezeket az időnként párhuzamosan folyó, egymást átfedő képzést jobban kellene koordinálni, akár a CEPOL-on belül.

A CEPOL jelenleg is több mint 100 képzési tevékenységet tervez, ezen belül a hagyományosan jól működőek mellett, a felsővezetők számára szervezett többhetes tanfolyamot, harmadik országokba irányuló missziók vezetőinek felkészítését szolgáló képzéseket, és kreditpontokat is adó, az európai rendvédelmi együttműködési ismeretek tudományos és gyakorlati szempontjait bemutató szemináriumokat. Várhatóan ebben az évben a CEPOL jövőjét alapjaiban meghatározó döntések születnek, amelyek eredményeként létrejöhet a fúzió az EUROPOL-lal, de megvalósulhat a hazai érintettek reménye szerint, az európai rendészeti képzés szuverén bázisa is. A dolgozat lezárásának pillanatában az összevonás ténye még nem eldöntött és az sem, hogy a CEPOL 2014 szeptemberétől Budapesten kezdheti-e meg működését.

4. A hazai rendészeti felsőoktatás az uniós szabályozás tükrében

Kormányzati szinten elvi döntés született 2010 nyarán három jogelőd intézmény (Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem/ZMNE, Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Kara/BCE KIK és a Rendőrtiszti Főiskola/RTF) összevonásával egy egységes közigazgatási, honvédelmi és rendészeti egyetem létrehozásáról³⁵⁹.

Mindhárom jogelőd intézmény kiforrott intézményi stratégiával, reális alapokon nyugvó intézményfejlesztési tervvel rendelkezett, és azok alapján eredményesen végezte a rendeltetéséből eredő képzési és kutatási feladatait. Ugyanakkor az előzetes vizsgálatok alapján megállapítható volt, hogy mindhárom intézmény alapvetően alkalmas az oktatási integrációra, a közös elemek feltárhatóak, a képzési portfólió harmonizálható volt. A Nemzeti Közsolgálati Egyetem a képzési portfólióját – a közsolgálati karrierpálya programhoz csatlakozva – a meglévő alap- és mesterképzési szakok racionalizálásával, újabb szakok és szakirányok létesítésével és indításával, a doktori (PhD) képzés kiterjesztésével, valamint szakirányú továbbképzéssel, felsőfokú szakképzéssel, szakértő-képzéssel, vezetőképzéssel és az élethosszig tartó tanulás (LLL) más, változatos és praxisorientált formáival tervezte kiegészíteni, továbbfejleszteni. A képzés során az Unió élethosszig tartó tanulás követelményeinek tükrében érvényesítené az új technikák és metodikák alkalmazását az oktatásban.

Az egyetem elengedhetetlennek tartja a permanens tananyag-fejlesztést, a tananyagok frissítésének és (akár digitális könyvtári szolgáltatásokon keresztül) elérhetőségének biztosítását is. Evidenciaként kezeli, hogy a minőségi oktatáshoz a minden tekintetben korszerű tananyagellátás is szorosan hozzátartozik. Célravezetőnek tartja, hogy a speciális közsolgálati felsőoktatás valamennyi karán és szakán a tananyagellátás összehangolt, valamint a szükséges és elégséges mértékig kompatibilis, továbbá a specifikumok tekintetében önálló legyen.³⁶⁰

---

³⁵⁹ 1278/2010.(XII.15.) Kormány határozat a Nemzeti Közsolgálati Egyetem létrehozásáról

³⁶⁰ Virányi Gergely: Az NKE-projekt helyzete, majdani képzési rendszere és az előttünk álló legfőbb feladatok. Kerekasztal-beszélgetés. Budapest, 2011. 05. 17. Rendőrtiszti Főiskola.

2007 februárjában, amikor még csak a Rendőrtiszti Főiskola és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem integrációja volt napirenden, Finszter Géza az alábbi gondolatokat írta, „A kooperáció annál kiegyensúlyozottabb, minél inkább képesek ezek az intézmények teljesíteni saját szakmai kompetenciájukból következő feladataikat. Ehhez önállóságuk megőrzésére van szükség.”³⁶¹

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem keretein belül a Rendészettudományi Karként történő „továbbélés” megoldást nyújthat a korábbi problémákra, így pl. a doktori iskola hiánya a rendészet területén, a mobilitási lehetőségek korlátozott száma, de ugyanúgy felvethet további megoldásra váró kérdéseket.

4.1 Kezdetek

A II. világháború utáni időszak rendőrséget és rendőrtisztképzést érintő legfontosabb lépései a Polgárőrség és az Államrendőrség felállítása és a Csendőrség felszámolása voltak, emellett a korszak minden fontos elemét a kommunista párt politikája fémjelezte. Eleinte 1-4 hetes tanfolyamok keretében próbálták megoldani a gyorsan változó jogszabályi háttérben szolgálatot teljesítő tisztek képzését. A problémák széles körére azonban nem adott megfelelő választ ez a fajta oktatás, mivel nem mindig a legmegfelelőbb emberek oktattak, nagyon vegyes volt a hallgatóság összetétele és nem is voltak motiváltak, továbbá az infrastrukturális megoldások sem voltak problémamentesek.

1945 áprilisában egy belügyminiszteri rendelet³⁶² életbe lépésével, amely tájékoztató majd előkészítő tiszti tanfolyamokat vezetett be, meg indult a centralizált tiszti képzés. A tanfolyamok döntő részére Budapesten, szigorú katonai rendben, kaszárnyai körülmények között, illetve némelyekre vidéken került sor. A tanfolyamok időtartama is folyamatosan változott; a tájékoztató tanfolyam 4-6-8 hétig tartott, a tiszti előkészítő tanfolyamot pedig csak 1947 tavaszán indították 6 hónapos oktatási idővel a Böszörményi és a Bajcsy-Zsilinszky úti laktanyában. A tiszti tanfolyamok eredményessége nem érte el az elvárt

---

³⁶¹Finszter Géza: Biztonság és szabadság. Népszabadság.2007.02.06. <http://nol.hu/archivum/archiv-434307> letöltve:2011.06.04.

³⁶² 147.332/1945. IV.12. BM számú rendelet a Magyar Államrendőrség tagjainak szakképzése tárgyában

mértéket, mivel elmaradt a gyakorlati tudás megszerzése, az új oktatói kar kinevelése, de politikai okok is közbeszóltak.

1948. február 1-jén nyitotta kapuit a Rendőrákadémia, amelynek keretében felvételi pályázatot hirdettek az Egyéves Tiszti Iskolára. Az iskolán két évfolyam indult és végzett, majd 1949. október 5-én bezárta a kapuit. Érdekesség, hogy az Egyéves Tiszti Iskola pályázati felhívása korábban jelent meg, mint az Akadémia felállításáról szóló rendelet.³⁶³ Az oktatás 12 hónapig tartott, a háromévesre tervezett Akadémia tantárgyainak számát 15-re csökkentették. A második évfolyam oklevélkiosztásakor már megpecsételődött az intézmény sorsa, ugyanis a BM Politikai Kollégiumának ülésén – 1949. június 27-én – döntöttek arról, hogy a Rendőrákadémia megszűnik.³⁶⁴ A képzés beszüntetésére elsősorban politikai okok – Rajk-per – miatt került sor. Az állandósult fluktuáció hatására megnövekedett létszámú kiképzetlen állomány miatt azonban, újra visszatértek a tanfolyami rendszerű képzésekre, és az iskolarendszerű rendőrtisztképzésben is csökkentették az időtartamot. A Rendőrákadémiát a Rendőrtisztképző Iskola váltotta fel 1950-ben. Ebben az időben felvételi vizsga nem volt, parancsnoki javaslat alapján jutottak be a hallgatók a képzésekre. 1953 után javult a helyzet, nőtt az oktatási idő. Ezen intézmény kereti közt kezdte meg működését a Rendőrtiszti Továbbképző Intézet, az iskola ugyanazon tanári karával. 1955 őszén az idegen nyelvet beszélő állambiztonsági tisztek kiképzése érdekében felállították a BM Idegennyelvi Iskolát.³⁶⁵

A forradalom és szabadságharc után ismételten sokan elhagyták a rendőrséget, és mivel a toborzás során a politikai megbízhatóság mint feltétel szerepelt az első helyen, az új állomány nem csak szakmailag volt kiképzetlen, de az általános műveltség és ezzel együtt az iskolai végzettség terén is alulmúlta a korábbi időszakét.

---

³⁶³ Kozáry Andrea: Rendőrtisztképző iskolák Magyarországon 1945 után. In: Társadalomtudományi Kutatások – Rendvédelmi képzés. Tudományos konferencia. 2001. 19. o.

³⁶⁴ Kozáry Andrea – Szakács Gábor: Fejezetek a magyar rendőrtisztképzés 1945 utáni történetéből. A budapesti Rendőrákadémia. Főiskolai Figyelő. A Rendőrtiszti Főiskola tudományos folyóirata. 1999. 3. IX. évfolyam. 51. o.

³⁶⁵ Szakács Gábor: Tények a magyar rendőrtisztképzés II. világháború utáni korszakából a rendszerváltás kezdetéig (I. rész). Főiskolai Figyelő Plusz IV. évfolyam 1993. 1. szám, Budapest, 107-129. o.

1957. november 1-jén kezdte meg működését a BM Dzserszinszkij Tisztképző Iskola, amely állambiztonsági, büntügyi és közrendvédelmi szakokon, nappali és levelező – amely képzési forma itt jelent meg először a magyar rendőrtisztképzésben – tagozaton is képzést folytatott. Az Iskola, amellyel, hogy a Rendőrtisztképző Iskola jogutódja lett, egyúttal az 1959-ben létrehozott Rendőrtiszt Akadémia jogelődjének is tekinthető. Az Akadémiára felvételt nyert hallgatók a képzés megkezdése előtt alapkiképzésen vettek részt Fóton, majd Csofokon, amelynek elsődleges célja az alaki, karhatalmi, harcászati és lő kiképzési feladatok megalapozása volt. Az Akadémia felügyeletét a belügyminiszter látta el. A képzés levelező és nappali rendszerben is folyt 3 illetve 2 éves időtartamban. A hallgatók állambiztonsági, büntügyi nyomozói, közrendvédelmi, közlekedési, anyagi, pénzügyi és büntetés-végrehajtási szakokon tanulhattak. Az Akadémia azáltal, hogy tisztképzésre volt hivatott, a Rendőrtiszt Főiskola „előiskolája” is volt. Az eddig ismertetett tanintézetek egyike sem tartozott a hazai felsőoktatáshoz. Erre elsőként a BM Idegen Nyelvi Főiskolának volt lehetősége, amelyet 1958-ban hoztak létre, átörökítve a hasonló nevű Iskola feladatait is. A főiskolán folyó oktatás célja volt olyan tisztok nevelése, akik hírszerzési és kémelhárítási feladatok végrehajtására alkalmasak, természetesen az ehhez szükséges idegen nyelvtudás birtokában. A nyugati nyelvek (angol, német, francia, spanyol) mellett a szomszédos nyelvek (szerb, orosz) oktatására is magas óraszámot fordítottak.³⁶⁶

1971-től a Főiskolán, az alábbi szakokon folyt képzés:

- politikai nyomozói (állambiztonsági) – 1990-ben megszűnt,
- katonai elhárítói – 1973-ban megszűnt,
- idegen nyelvi – 1973-ban megszűnt,
- igazgatásrendészeti,
- büntügyi nyomozói,
- közbiztonsági (1990-től közrendvédelmi és közlekedési),
- büntetés-végrehajtási,
- vámnyomozói (csak levelezőn, 1987-től).

---

³⁶⁶ Szakács Gábor 1993/2. 282-287. o.

Az oktatói kar jelentős hányada a jogelőd intézmények személyi állományából került ki. Ahhoz azonban, hogy az intézmény a hazai felsőoktatás elfogadott szereplője legyen, szükségessé vált („másodállásban”) külsős szaktekintélyeket foglalkoztatni.³⁶⁷

A Főiskola 1978 és 1989 között középfokú tisztképzést is folytatott több szakon, de az itt szerzett végzettség csak századosi rendfokozat elérésére jogosított.

A 70-es évek elején, felismerve azt a tényt, hogy a Belügyminisztérium folyamatosan gyarapodó feladatai, a munka hatékonyságának javítása érdekében szükségessé vált a tisztí állomány felkészültségének növelése, ezért a korábban Rendőrtiszti Akadémia néven működő intézmény és az ún. Idegen Nyelvi Főiskola oktatói bázisának egyesítésével, a nevezett intézmények jogutódjaként létrejött a Rendőrtiszti Főiskola. Létesítését a Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1970. évi 39. számú törvényerejű rendelete írta elő. A Főiskola alapvető feladatait, működésének főbb elveit a 4/1971.(X.19.) BM-MM számú együttes rendelet és a 010/1971. számú belügyminiszteri parancs határozták meg.

A képzés 3 éves nappali és 4 éves levelező tagozaton folyt. Az előírt államvizsgák teljesítését követően a hallgatók diplomája középfokú politikai, továbbá felsőfokú állami és szakmai végzettséget adott. A Főiskola felügyeletét a belügyminiszter látta el, aki a Főiskola tantervét a művelődési miniszterrel egyetértésben hagyta jóvá. Az első 15 évben többször került sor új alaptanternv kiadására, illetve a tantervek módosítására, valamint résztantervek is készültek (pl. vezetői továbbképző tanfolyam). Fentiek mellett az oktatásra fordított idő is folyamatosan csökkent, a szabad szombatok bevezetésének következtében. Amíg 1971-ben a nappali tagozatos képzésre összesen 101 hetet, addig 1990-ben már csak 96 hetet fordítottak, napjainkra ez a szám inkább a 90-hez közelít. A különböző tantárgycsoportokba tartozó tárgyak óraszámái is szignifikáns változást mutatnak az összórászámhoz viszonyítva. 1990-re jelentősen csökkent a társadalomtudományi, a szakmai, valamint a katonai és testnevelési tantárgyak óraszámja, ugyanakkor fokozatosan nőtt a jogi és az idegen-nyelvi képzésre szánt idő. Ezeknek a törekvéseknek a hozadékát legszemléletesebben Finszter

---

³⁶⁷ dr. Vigh József, dr. Popper Péter, dr. Kratochwill Ferenc.

fogalmazta meg 2010-ben: „A Rendőrtiszti Főiskola legnagyobb értéke az, hogy magas szintű jogi képzést nyújt. Küldetése az, hogy olyan szakembereket neveljen, akik képesek jogállami rendvédelmet működtetni (legyen szó akár rendőri, határőrizeti, büntetés-végrehajtási, vám-és pénzügyőri, avagy katasztrófa-elhárítási szolgálatról.)”³⁶⁸

Szakács Gábor nézete szerint „Az intézményben folyó nevelő-oktató munka szervezése, irányítása, a tevékenységet meghatározó jogszabályi keretek a főiskola megalakításakor még jelentősen eltértek a magyar felsőoktatás jellemző gyakorlatától”.³⁶⁹ Fenti állítást alátámasztani hivatottak az alábbi példák. „1973-ban még „Titkos” minősítésű belügyminiszteri paranccsal hozták létre a Rendőrtiszti Főiskola Főiskolai Tanácsát. A belügyminiszter által kinevezett 22 főből álló tanács tagjainak 70%-a a szakmai szervek képviselőiből állt, akik közül a többség a főiskola életét általában csak a tanács összejövetelein ismerhette meg.”³⁷⁰ A Tanács egyébként kizárólag véleményező és javaslattevési jogkörrel rendelkezett. „Az 1976-ban kiadott Rendőrtiszti Főiskola Szervezeti és Működési Szabályzata fenntartva, illetve megerősítve az intézmény katonai hierarchia szerinti szervezetéből származó különállást, egyebek mellett az oktatói kart is két csoportra osztotta a hivatásos állományú (tanszékvezető, szakcsoportvezető, főtanár, tanár, tanársegéd), illetve a polgári alkalmazott oktatókra. A felsőoktatásban elfogadott tanári titulusokat csak az utóbbi csoport használhatta.”³⁷¹

Az 1985-ös oktatással összefüggő jogszabályi környezet továbbra is biztosította a rendészeti felsőoktatásban megjelenő sajátosságokat.

4.2 Felvételi rend

---

³⁶⁸ Finszter Géza: A rendőrképzés és a rendészettudomány. In: Németh Zsolt (szerk.): Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2010. 62-75. o.

³⁶⁹ Szakács Gábor 1993/1. 107-129. o.

³⁷⁰ Uo. 107-129. o.

³⁷¹ Szakács Gábor 1993/2. 282-304. o.

A főiskola felvételi rendjét meghatározó utasítás csak a BM-ben szolgálatot teljesítő, és a vezetők által – hivatásos állományú és kinevezett polgári alkalmazottak – beiskolázásra javasoltak részére biztosította a jelentkezés lehetőségét. Továbbá 30, kivételes esetben 35 évesnél nem idősebb, egészségügyileg alkalmas, érettségivel rendelkező személy jelentkezhetett. A pályázóknak írásbeli és szóbeli felvételi vizsgát kellett tenniük marxista-leninista ismeretekből, szolgálati alapismeretekből és az adott szaknak megfelelő alkalmassági, képességi követelményekből. A nyolcvanas évek közepétől felgyorsultak az események. Az egészségügyi és pszichológiai alkalmassági vizsgálatok megtartása mellett bevezették a magyar nyelvből és irodalomból, valamint történelemből teendő írásbeli és szóbeli felvételi vizsgákat, valamint az országosan alkalmazott pontozási rendszert. 1984-ben a katonai szolgálatot teljesített, 1988-ban a frissen érettségizett polgári (külsős) pályázók számára is lehetővé tették a főiskolára történő bejutást. 1989-90-től már teljes egészében úgy bonyolították le a felvételi vizsgákat, mint a magyar felsőoktatásban.

A túljelentkezési arány a hetvenes években 1,2-1,5-szeres, 1988-ra 1,9-szeres, 1990-ben pedig már ötszörösre nőtt így a főiskola nappali és levelező tagozatain biztosított évi 200-220, illetve 150-200 férőhelyre 1984-ben összesen 585-en, 1990-ben pedig 1088-an jelentkeztek.³⁷² És a folyamat a mai napig sem állt meg. A nappali tagozatra 2000-2500 fő, közel 3500-5000 közötti szakirányú jelentkezést ad be, pedig a felvételi irányszám nem éri el a 200-at, a levelező tagozatra 1400-1800 közötti szakirányos jelentkezést regisztrál az Oktatási Hivatal, holott a felvehető hallgatók száma 300 körül mozog. A 2008-ban elindult mesterképzésre pedig háromszoros túljelentkezés a jellemző.³⁷³

2006-ban a felsőoktatásban bekövetkezett változások egyik következménye, hogy megszűnt a felvételi vizsga, csökkent az intézmények szerepe az eljárásban. Az Oktatási Hivatalon keresztül történik a jelentkezés és az érettségi eredmények alapján itt számolják ki a pontszámokat. Furcsa módon a Főiskola számára ez a változás jelentős többletfeladatot, illetve költséget okozott, mivel a korábbi gyakorlattól eltérően - amely szerint az alkalmassági vizsgálaton csak az vett részt, akinek az előzetes számítások alapján felvételi

---

³⁷² Uo. 282-304. o.

³⁷³ Derce László: Oktatásigazgatási paradigmák az akkreditációs megmérettetés tükrében. In: Németh Zsolt (szerk.): Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2010. 151-156. o.

esélye volt a Főiskolára (kb. 5-600 fő) – ettől kezdve a nappali tagozatra minden pályázót meg kellett vizsgálni, illetve vizsgáltatni (2010-ben közel 2500 fő).

4.3 Akkreditációs folyamat

„Az 1990-es éveket az oktatáspolitikai azon törekvése jellemezte, hogy az államilag elismert, felsőfokú állami és szakmai végzettséget adó egyetemi és főiskolai képzések elveit, színvonalát, tartalmi követelményeit centralizálni kívánta. Ez az egységességre – de nem mechanikus uniformizálásra – való törekvés egyáltalán nem csorbította a felsőoktatási intézmények autonómiáját, sőt az azonos képzési területeken, ágakon és szakokon képzést folytató intézmények számára kifejezetten hasznos volt egyrészt az élenjáró tevékenységet folytató intézmények tapasztalatainak átvétele terén, valamint ama tekintetben, hogy egy-egy szakmai végzettség, képzettség tartalma egységessé, egyenértékűvé vált.”³⁷⁴

A Magyar Akkreditációs Bizottság 1999 tavaszán hozott határozatával az intézmény által oktatott valamennyi szakon folyó oktató-nevelő munkát akkreditálta, és megállapította, hogy az itt folyó tevékenység megfelel a felsőoktatással szemben elvárt tartalmi és formai követelményeknek. A döntés tovább erősítette a főiskola pozícióját a magyar felsőoktatásban, mint az egyetlen rendészeti képzést folytató felsőoktatási intézményt. Egyetlen kötelezettséget írt elő a MAB határozat, mégpedig az egységes nyelvvizsga követelmény bevezetését mindkét tagozaton, ami 1999-ben megtörtént. Ezen túlmenően 2003-tól a szakok tanterveiben már egységesen érvényesültek a kreditrendszerű képzés követelményei, így megvalósult a tanulmányok kredit-jellegű nyilvántartása is, mint előírt törvényi kötelezettség.

4.4. Bolognai folyamat

---

³⁷⁴ Derce László 2010 151-156. o.

A 2005. évi felsőoktatási törvény előírásainak megfelelően a 2006/2007-es tanévtől kezdődően két integrált szak (bűnügyi igazgatási és rendészeti igazgatási alapszak) 11 szakirányán folyik az alapképzés (BA), amely a korábbiakhoz képest kiegészült, a frissen alapított biztonsági szakiránnyal, és így a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara közreműködésével, a civil biztonsági szféra számára is megkezdődött a felsőfokú állami és szakmai végzettséggel rendelkező szakemberek képzése. Az előrehaladás folyamata nem állt meg, ugyanis a 2008/2009. tanévtől kezdődően a rendészeti vezető mesterszakon 30 fővel megkezdődött az egyetemi kimenetlet biztosító, mesterképzés (MA) a levelező tagozaton. A jogszabályi és akkreditációs előírásoknak való megfelelés mellett, *„a Főiskola széles körű kapcsolatrendszer alakított ki a hazai felsőoktatási intézmények jelentős részével, a profiljához kapcsolódó kutatóhelyekkel és tudományos fórumokkal, a rendészeti szervek kiemelkedő felkészültségű szakembereivel, valamint a külföldi társintézményekkel.”*³⁷⁵

Az Erasmus-programnak köszönhetően a hallgatók résztanulmányokat folytatnak külföldön (így pl. Németországban, Franciaországban, Angliában, Szlovéniában), és a kölcsönösség jegyében a főiskola is fogad külföldi hallgatókat. Az oktatás angol és német nyelven folyik, így az idegen nyelv ismerete egyre fontosabb, mind az oktatók, mind a hallgatók esetében. *„Ha ezt a tevékenységet tovább folytatjuk, a rendvédelmi szervek évről-évre növekvő számban kapnak tőlünk olyan tiszteket, akiknek nem fog problémát okozni az idegen nyelven történő kommunikálás, a rendészeti együttműködés szervezése és olyan tiszteket avatunk, akik már nemzetközi kitekintéssel rendelkeznek.”*³⁷⁶

4.4.1 Transzparencia a rendészeti felsőoktatásban

„Könnyen érthető és összehasonlítható fokozatot adó képzési rendszer bevezetése, - akár a diploma-kiegészítés alkalmazásával - annak érdekében, hogy elősegítsük az európai

---

³⁷⁵ Kiss Rita: A belügyi rendészeti képzés Magyarországon. In: Magyar Rendészet 2005/2. 150-170. o.

³⁷⁶ Főrizs Sándor: Az Erasmus program a Rendőrtiszti Főiskolán. In: Magyar Rendészet, X. évfolyam. 2010/1-2. 135-141. o.

*polgárok elhelyezkedési lehetőségeit és az európai felsőoktatási rendszer nemzetközi versenyképességét.*³⁷⁷

A transzparencia az egyik legfontosabb cél, amely az Unió munkavállalóinak mobilitása, az Unió gazdasági versenyképessége, és az uniós felsőoktatási versenyképesség szempontjából kulcs-fontosságú. A Lisszaboni Egyezmény már 1997-ben felvetette a máshol megszerzett ismeretek, kreditek, oklevelek elismerhetőségének kérdését, de a mai napig is napirenden lévő és kezelésre váró európai politikáról beszélünk, hiszen az egyezményt jó néhány tagállam nem ratifikálta. Magyarország 2001-ben megtette és törvényt hozott a diplomák és oklevelek elismeréséről, valamint a hazai felsőoktatás-irányítás megtette a szükséges lépéseket az oklevélmelléklet alkalmazásához, (igaz csak az alap-és mesterképzésben) és ezzel együtt az Europass dokumentumcsalád használatának bevezetéséhez. 2006 óta Magyarországon minden oklevél mellé kötelezően és térítésmentesen ki kell adni az oklevélmellékletet is magyar és angol nyelven.

Az oklevélmelléklet kiadása a Rendőrtiszti Főiskolán is megtörtént. A jelentősége a megrendelő/fogadó szervekhez (Rendőrség, [2007-ig a Határőrség is], Büntetés-végrehajtási Szervezet, Vám- és Pénzügyőrség, [2011-től Nemzeti Adó-és Vámhivatal], Katasztrófavédelem) történő felvételi során, valamint a későbbi mesterképzésre történő jelentkezés esetén emelhető ki. A rendészeti területeken megkövetelt állampolgársági feltétel megakadályozza az itt végzettek külföldi elhelyezkedését, azonban a magánbiztonsági szakirányon végzettek számára nyitva állhat a munkavállalói mobilitás, mint lehetőség. Nem szabad megfeledkeznünk a Nemzeti Közsolgálati Egyetem 2012. január 1-jei létrejöttéről sem, ugyanis az egyetemen felmerülhet a jogelőd intézményekben megszerzett diplomák és kreditek esetleges elismertetése és újabb képzés/ek felvétele.

4.4.2 Több-ciklusú képzés

---

³⁷⁷ Bolognai Nyilatkozat –
http://www.felvi.hu/felsooktatasisimuhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

„Alapvetően két fő képzési cikluson, az alapképzésen (undergraduate) és egyetemi (graduate) képzésen alapuló rendszer bevezetése. A második ciklusba való belépés megköveteli az első, legalább három évig tartó ciklus sikeres lezárását.

- *Az első ciklus után adott fokozat, mint megfelelő képzés alkalmazható az európai munkaerőpiacon.*
- *A második képzési ciklusnak – sok európai ország gyakorlatának megfelelően – egyetemi vagy doktorátusi fokozathoz kell vezetnie. „³⁷⁸*

A bolognai folyamatból adódó kötelezettségek értelmében 2006-tól (felmenő rendszerben) a rendészet területén korszerű – lineáris és több-ciklusú – felsőoktatási intézmény jött létre, amelynek első képzési főciklusában felsőoktatási alapképzést (BA) és felsőfokú rendészeti szakképzést lehet szerezni. Az elsőre épülő második képzési főciklus mesterfokozatot (MA) és az azt igazoló rendészeti mesteroklevelet eredményez.³⁷⁹

A bűnügyi igazgatási szakon bűnügyi, gazdaságvédelmi és pénzügyi nyomozói szakirányokon, valamint rendészeti igazgatási szakokon büntetés-végrehajtási, határrendészeti, közlekedésrendészeti, közrendvédelmi, vám- és jövedéki igazgatási, magánbiztonsági, igazgatásrendészeti és katasztrófavédelmi szakirányokon volt szerezhető BA képzés. A megszerzett BA képzés birtokában a végzettség hivatásos tisztként, köztisztviselőként vagy közalkalmazottként megkezdhetik szolgálatukat a rendészeti szerveknél vagy a magánbiztonsági szférában, illetve folytathatták tanulmányaikat a főiskola saját mesterszakán vagy az együttműködő egyetemek adekvát mesterszakjain. A főiskolán 2008 szeptemberében kezdődött mesterképzés elnevezése rendészeti vezető mesterképzési szak. Nagy előrelépésnek számított ez a momentum a főiskola életében, hiszen korábban csak az egyetemek adhattak ki egyetemi szintű oklevelet. A bolognai folyamat keretében ez a kizárólagosság megszűnt. Az mesterképzés birtokában a végzettség elkezdhetik vagy

---

³⁷⁸ Bolognai Nyilatkozat

http://www.felvi.hu/felsooktatasihely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

³⁷⁹ Virányi Gergely: A rendészeti felsőoktatás modernizációja. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok a „Fiatalok felkészítése a rendvédelemre” című tudományos ülésről. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. V. kötet. Pécs, 2006. 44-45. o.

folytathatták szakmai munkájukat a rendészeti szerveknél vagy a magánbiztonsági szférában, a főiskolán posztgraduális képzésen (pl. kriminalisztikai szakértő), vagy az élethosszig történő tanulás más formáiban vehettek részt. A képzési területen érintett felsőoktatási intézmények megállapodásban deklarálták a mesterszakaikon egymás alapképzettségének kölcsönös elfogadását. Annak alapján, az RTF bachelor (BA) szakain végzetek – a saját, rendészeti vezető mesterszakon (MA) kívül – a Budapesti Corvinus Egyetem által gondozott, közigazgatási mesterszakon (MA) is folytathatják tanulmányaikat.

A PhD (doktori) képzést illetően a Főiskola együttműködési megállapodások alapján, partner-intézmények doktori iskoláin közreműködött a doktori programok és alprogramok kidolgozásában, valamint a rendészeti szakemberek, oktatók és kutatók doktori képzésében. Ezzel párhuzamosan mindent megtett annak érdekében, hogy előkészítse a saját, rendészettudományi doktori iskolájában a képzést.³⁸⁰

4.4.3 Kreditrendszer

„Kreditrendszer – mint amilyen az ECTS rendszer – bevezetése, amely a legmegfelelőbb módon elősegíti a legszélesebb hallgatói mobilitást. Legyen lehetőség a kreditek megszerzésére felsőoktatáson kívüli, például az élethosszig való tanulás keretei között, feltéve, hogy azt felsőoktatási intézmények is elfogadják.”³⁸¹

A Rendőrtiszti Főiskola 2003-ban megvalósította a kreditrendszerű képzést, így a törvény által meghatározott végső határidő előtt egy évvel megvalósult a tanulmányok kreditalapú nyilvántartása. A kreditátvitel célja a megszerzett ismereteket, készségeket elismerő kreditek hordozhatóságának biztosítása, ezzel a hallgatók intézmények és országok közötti könnyebb mozgásának elősegítése. A rendszer működtetésére képzési programok között, egy tanterven belül, különböző modulok vagy szakaszok között is sor kerülhet. Az elmúlt évek tapasztalatai és az elvégzett felmérések azt mutatják, hogy a kreditátvitel,

---

³⁸⁰ Sárkány István: A Budapesti Rendőrtiszti Főiskola a Bologna folyamatban. In: Magyar Rendészet 2007/1-2. 5-7. o.

³⁸¹ Bolognai Nyilatkozat – http://www.felvi.hu/felsooktatasi-muhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/ letöltés:2011.10.21.

nehezen működik, elsősorban a más intézményekben szerzett kreditek anyaintézménybeli elismerése során. Így az átjárhatóság, a hallgatói mobilitás nem megfelelő mértékű, és egyfajta „röghöz kötésről” beszélhetünk a hallgatók vonatkozásában.

4.4.4 Mobilitás

„Segítsük az egyenlő esélyekkel megvalósuló mobilitást a tényleges akadályok leküzdésével, különös figyelemmel:

- *a hallgatók viszonylatában a tanuláshoz, a gyakorláshoz és az ehhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz való hozzájárásra*
- *a tanárok, kutatók és az adminisztratív dolgozók viszonylatában a kutatással, oktatással és gyakorlattal az európai kapcsolatban eltöltött időszakra vonatkozó társadalombiztosítási jogok előítélet nélküli figyelembevételére.*³⁸²

A növekvő mértékű hallgatói és oktatói mobilitás ellenére hazánkban sem problémamentes a mobilitás kezelése. Alapvető problémaként jelentkeznek *„az országok közötti életszínvonal-különbségek, a magas megélhetési költségek, amelyek nehezítik a kifelé irányuló mobilitást, illetve a kint töltött idő rövidítése irányába hatnak; a célországok tekintetében továbbra is egyensúlytalanság áll fenn a kiutazó és beutazó hallgatók létszámában; az intézmények nem nyújtanak kellő részletességű információt magukról, a képzési programokról, idegen nyelven felvehető tárgyakról, valamint a tisztességes színvonalú és ügyfélbarát hallgatói szolgáltatások hiánya (nemcsak a kollégiumi elhelyezés vagy étkezés, de az idegen nyelvű ügyintézés, tanulmányi adminisztráció, általános tájékoztatás is).”*³⁸³

Az RTF életében is kiemelt kérdés volt éppúgy, ahogy jelenleg az NKE esetében a hallgatói, és az oktatói mobilitás elősegítése, a külföldi tanulmányi utak, résztanulmányok és szakmai gyakorlatok biztosítása, valamint mindezek hazai beszámítása. A programba 2006-

---

³⁸² Bolognai Nyilatkozat –

http://www.felvi.hu/felsooktatasi-muhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2011.10.21.

³⁸³ Derényi András (szerk.): A Bolognai folyamat célkitűzéseinek magyarországi megvalósítása. Áttekintés. In: Bologna füzetek 5. Tempus Közalapítvány Budapest, 2010. 25-26. o.

ban lépett be a főiskola és öt év alatt 243.890 eurót nyert el a hallgatók/oktatók külföldi útjainak támogatásához.³⁸⁴ A kezdeti lépések nagyon nehezek voltak. Egyrészt külföldi partnereket kellett találni, másrészt a Főiskola belső szabályozóinak kidolgozására volt szükség. A partnerek felkutatása is okozott problémát. Mivel a civil felsőoktatási intézményekkel ellentétben, a rendészeti felsőoktatást folytató intézmények közül csak néhány folytat bolognai-típusú akkreditált képzést, vagy pl. nem szerzett Erasmus nyilvántartási számot. Így a szóba jöhető, hasonló profilú tantárgyakat oktató intézmények leginkább a jogi egyetemek. A program előnyei között kell megemlíteni az adott idegen nyelv és szakmai nyelv elsajátítását/gyakorlását, valamint a külföldi rendészeti szervek szakmai munkájának megismerését.

4.4.5 Minőségbiztosítás

” A minőségbiztosítás területén az összehasonlítható kritériumokon és módszereken alapuló európai együttműködés kialakításának támogatása.”³⁸⁵

A Rendőrtiszti Főiskola, eleget tett a Bolognai Nyilatkozatban foglalt minőségbiztosítási követelménynek, azaz megfelelő minőségbiztosítási rendszerrel rendelkezett. A rendszer alkotóelemei egyrészt az ún. intézményi elemek (szenátus, tanszékvezetői értekezletek, tanári értekezletek, hallgatói évfolyamrendezvények stb.), másrészt a minőségbiztosítási céllal létrehozott elemekből, úgymint a főiskolai tanárok tanácsa, a társadalmi tanács, a szakmai tanácsadó testületek és a minőségfejlesztési bizottság. A minőségbiztosítás rendszere garantálja a képzési programokat, az elsajátított kompetenciákat és a kiadott oklevelek minőségét.³⁸⁶

A vezetői jogköröket – összehangolt jogszabályi és belső normatív szabályozás alapján – megosztva és pontosan elhatárolva a rektor és a szenátus gyakorolta. A hallgatók szerepe

---

³⁸⁴ Fórizs Sándor: Az Erasmus program a Rendőrtiszti Főiskolán. In: Magyar Rendészet, X. évfolyam. 2010/1-2. 138. o.

³⁸⁵ Bolognai Nyilatkozat – http://www.felvi.hu/felsooktatasisimuhely/archivum/bologna/a_bolognai_nyilatkozat_szovege/
letöltés:2012.10.21.

³⁸⁶ Sárkány István 2007 17. o.

is kiemelkedő a minőségbiztosítás területén, hiszen a Hallgatói Önkormányzat jelentős szerephez jutott a legtöbb fórumon, így például a tanszékvezetői értekezleten, a fegyelmi bizottságban és a tanulmányi bizottságban.

Az oktatók értékelése során elsődleges szempont az oktatásban betöltött funkciója, kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenysége, tudományos közéleti tevékenysége, doktori tanulmányai és tudományos rangja.³⁸⁷

4.4.6 Egész életen át tartó tanulás

Az élethosszig tartó tanulás jegyében és keretében az NKE minden lehetséges posztgraduális képzési formát biztosít. Ez így volt korábban a Rendőrtiszti Főiskola esetében is. Így pl., az akkor még ebben a formában működő Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium kezdeményezésére – az Országos Rendőr Főkapitányság Oktatási Igazgatósága, valamint a Bűnügyi Szakértő és Kutató Intézet közreműködésével – a Rendőrtiszti Főiskola felvállalta az igazságügyi szakértő szakirányú továbbképzési szak 2007 szeptemberében történő indítását.

4.5 Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

A felsőfokú közsolgálati szakemberképzés bázisintézménye jött létre 2012. január 1-jén.³⁸⁸ Az integráció célja a közszolgálaton belül a honvédelem, a polgári közigazgatás, a rendészet és a nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állományában a hivatástudat és a szakértelem erősítése az összehangolt és tervezett utánpótlásképzésen, a közszolgálati felsőfokú szakemberképzés pedig egységes intézményi bázison alapuljon. Kiemelt cél a hatékony gazdálkodáson alapuló működés, valamint az előmeneteli és életpályarendszerben kiemelt szerep megvalósítása. Emellett az alapképzések, mesterképzések, doktori képzések, szakirányú továbbképzések, felsőfokú szakképzések és átképzések integrált szerkezetben

---

³⁸⁷ Sárkány István 2007 19. o.

³⁸⁸ 2011. évi XXXVI. törvény a Nemzeti Közsolgálati Egyetem létesítéséről

történő megvalósításának is rendkívüli jelentősége van. A kormány célja az átalakítással az állam működésének tágabb összefüggéseit átlátó szakemberek hiányának enyhítése, valamint a közszolgálati életpályák közti átjárhatóság megteremtése, és a személyi állomány minőségi fejlesztése.³⁸⁹

Az egyetem fenntartói jogait a Fenntartói Testület útján a honvédelemért, a közigazgatásért és a rendészetért felelős miniszterek közösen gyakorolják, ennek megfelelően elmondható, hogy *„az intézmény olyan területeken oktat és kutat, amelyek a magyar felsőoktatás területén egyedülállóak és hasonló integrációra külföldön sincs példa. ... az intézmény egyedülálló műhelye lehet az államtudomány, a hadtudomány a katonai műszaki tudomány a rendészettudomány és a határterületeken létező tudományágaknak.”*³⁹⁰

4.5.1. Intézményirányítás

A szervezeti törvénnyel³⁹¹ összhangban az SZMSZ meghatározza az egyetem szervezeti rendjét, vezetési rendjét, testületek, bizottságok rendszerét, a központ és a karok kapcsolatrendszerét, a funkcionális feladatok megosztását.³⁹² Az RTK struktúrájában megjelenik a kari intézeti modell és az eltérő megrendelői igények miatt, továbbá a vezényelt állományúak miatt maradtak önálló tanszékek is.³⁹³

A fenntartók megrendelőként lépnek fel az egyetemmel szemben, ezen belül a Honvédelmi Minisztérium (továbbiakban: HM) és a Belügyminisztérium teljes egészében hatással van a képzési koncepcióra, a kapacitásra, és a megrendelői kontroll is ott jelentkezik. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (továbbiakban: KIM) esetén a

---

³⁸⁹ Kovács Gábor: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem, mint a közszolgálati képzés bázisa; a jelenlegi helyzetkép, jövőbeni változások, fejlődési tendenciák és kihívások. In: Gaál-Hautzinger (szerk.): Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói –Változások és hatások” című Tudományos Konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Pécs, 2012. 372. o.

³⁹⁰ Janza Frigyes: Összefoglaló a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) megalakulásának helyzetéről. In: Hautzinger-Verhóczki (szerk.): Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat. Budapest, 2012. 112. o.

³⁹¹ 2011. évi CXXXII. törvény a Nemzeti Közszolgálati Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról

³⁹² NKE - Intézményfejlesztési terv 2012-2015. 43-46. o. <http://www.uni-nke.hu/downloads/egyetem/IFT.pdf> letöltve:2013.02.15.

³⁹³ Szervezeti ábra (2. számú melléklet) <http://www.uni-nke.hu/index.php/hu/szervezet> letöltve:2013.10.15.

helyzet ettől eltérő, hiszen a minisztérium a közigazgatás egészére határoz meg stratégiai célokat, a megoldások megalkotása az egyetem feladata. Fenntartói elvárás a közszolgálati életpályák közötti átjárhatóság érdekében, a képzések közelítése, és racionális közös modulok történő szervezése.

Létrejöttek az egyetem oktató-kutató munkájának tervezését és szervezését ellátó egységek. Az egyetem döntéshozatali rendszere a felsőoktatási, valamint a szervezeti törvényen alapszik, és a belső szabályzatok egészítik ki azt. A Rektori Tanács egyeztet a Szenátus elé kerülő ügyekről, egyidejűleg kéri a Kari Tanács véleményét is. Emellett a Szenátus döntéseinek meghatározott részét a Fenntartói Testületnek is jóvá kell hagynia.

Az oktatói-, kutatói teljesítményértékelés célja, hogy előre meghatározott általános elvárások alapján az egyetem dolgozói időről időre szembesüljenek munkájuk minőségével.

Az egyetem megalkotta a Minőségbiztosítási Szabályzatát, amely szerint az NKE teljes tevékenysége minőségbiztosítási rendszerbe történő foglalásának célja az oktatás, kutatás-fejlesztés, és a kiegészítő és kiegészítő tevékenységek, valamint az intézményi irányítás magas színvonalú ellátásának, folyamatos tökéletesítésének támogatása.

Minőségfejlesztés alapelvei:

- működési folyamatok javítása,
- oktatók minőségének biztosítása,
- hallgatói szolgáltatások,
- belső információs rendszer,
- külső és belső nyilvánosság,
- tanulástámogatás, hallgatói szolgáltatások.³⁹⁴

Az Egyetem fontosnak tartja a jogelőd intézmények korábbi években létrehozott értékeinek megőrzését, felhasználását a későbbiek során, továbbá a meglévő rendszerek (pl. informatikai- és telefonhálózat, portál, Neptun, Avir, Könyvtár) közössé tételét és összehangolását. A MAB előírások változásának figyelemmel kísérése, feldolgozása

---

³⁹⁴ NKE - Intézményfejlesztési terv. 2012-2015. 44. o.

figyelembe véve a jogelőd intézmények/karok státuszának megváltozását, szintén kiemelt feladat.

4.5.2. Képzések és eredményesség

A Rendészettudományi Kar a doktori képzés kivételével valamennyi képzési szinten, a bolognai rendszernek megfelelő osztott képzést folytat; kifutó és osztatlan képzése nincs. A rendészeti és bűnügyi igazgatási szakokra rendészeti vezető mesterszak épül. Az RTF 2006-ban a jogi és igazgatási képzési területen akkreditálta a képzéseit, azaz a bűnügyi igazgatási szakon, a bűnügyi nyomozói, gazdaságvédelmi nyomozói és a pénzügyi nyomozói szakirányokat, a rendészeti igazgatási szakon pedig a büntetés-végrehajtási, a határrendészeti, az igazgatásrendészeti, a katasztrófavédelmi, a közlekedésrendészeti, a közrendvédelmi és a vám- és jövedéki igazgatási szakirányokat. A korábbi szakok tehát szakirányokká váltak. Az alapképzés 2006-ban kiegészült a biztonsági, 2012-ben pedig a migrációs szakiránnyal. A Kormány döntésének megfelelően az RTF által kezdeményezett alap- és mesterképzések átkerültek a közigazgatási, rendészeti és katonai képzési területre, a rendészeti képzési ágba. A kar képzési kínálata kiegészül továbbá a kriminalisztikai szakértő szakkal. Horizontálisan a kar képzési palettája lefedi a magyarországi rendészeti szervek igényeit. Mivel más felsőoktatási intézményben a fentiekben leírt képzések alap- és mesterszakon sem jelennek meg ezért a képzés volumene 100%-os.³⁹⁵

A felnőttképzés két területen jelent meg a rendőrszervező és a közterület-felügyelő (2010 óta nincs ilyen) képzés, a felnőttképzésről szóló törvénynek megfelelő képzési programmal.³⁹⁶

A képzési eredményesség az RTK jogelődjénél 98%, mert a nappalin végzettek - a biztonsági szakirányon végzettek kivételével – szinte kivétel nélkül rendészeti szerveknél helyezkednek el, a levelezősöknél pedig a felvétel feltétele a hivatásos szolgálati jogviszony kivéve a biztonsági és katasztrófa-védelmi szakirányt.³⁹⁷

---

³⁹⁵ NKE - Intézményfejlesztési terv. 2012-2015. 18-19. o.

³⁹⁶ Uo. 23. o.

³⁹⁷ Uo. 26-27. o.

Nincs adat arra, hogy az oklevél vagy abszolutórium megszerzésének mennyi az átlagos időtartama, mégpedig azért, mert nappali munkarendben kötött a tanrend, nem beszélve a rendvédelmi szervek által kötött tanulmányi ösztöndíj-szerződés „ösztönző” erejéről. A levelező hallgatók esetén megint csak ösztönzőleg hat a tanulmányi szerződés és az a tény, hogy az esetleges halasztást a megrendelő szervnek jóvá kell hagynia.

A hallgatói lemorzsolódás jelentéktelennek mondható, BA képzésen 0,3-2,36% az MA képzésen 0-3,5% közötti 2008-2011 között.

2008-2011 között az egy oktatóra jutó hallgatók száma 15, majd 2012 első felében (a beiratkozottak magasabb száma és a kevesebb oktató miatt) 18,25 fő. Az átlagos óraterhelés (kontaktóra) 30 hetes időszakot figyelembe véve 5,19 óra/hét/oktató volt, ami önmagában alacsonynak mondható³⁹⁸. Figyelembe kell venni azonban, hogy a BA képzésen 11 szakirány volt és ezen szakirányok képzési struktúrája nagy számban tartalmaz olyan szaktantárgyakat, amelyeket csak az adott szakirányon oktatnak, kiterjesztésük egyéb szakirányokra nem lehetséges, azonban az adott szaktudásra a szakmai felkészítés minőségének fenntartása miatt szükséges.

4.5.3. Nemzetközi jelleg

A „*kiemelten fontos felsőoktatási intézmény*” minősítés megszerzéséhez és megtartásához a legfontosabb kritériumok:

- a nemzetstratégiai céloknak való közvetlen megfelelés,
- a nemzetközi ismertség-elismertség növelése,
- a magyar felsőoktatás nemzetközi szintéren való képviselése.³⁹⁹

Az NKE középtávú célja a nemzetközi ismertség folyamatos javítása, az egyetem vonzókéességének növelése a külföldi hallgatók és vendégoktatók körében. Jelenleg azonban mind a hallgatói, mind az oktatói/személyzeti mobilitás rendkívül alacsony. A hallgatói mobilitás nem éri el az 1%-ot az oktatói pedig 8% körül mozog. Az RTK vonatkozásában az oktatói arány csak 2%.

---

³⁹⁸ Uo. 26. o.

³⁹⁹ Uo. 29-30. o.

A mobilitásnak súlyos akadályai vannak: a hallgatók nyelvtudása, készséghiánya vagy gyengesége; a hallgatók alulmotiváltsága (komoly szülői hozzájárulás szükséges), valamint a nemzetközi tapasztalatok jelentőségének alulértékelése.

A kép árnyalásához az is hozzátartozik, hogy a képzési és tudományos profil – mindhárom kar esetében – nem hasonlítható össze más képzési területek nemzetközi felületeivel (pl. orvosi, gazdasági). A kiutazó hallgatók számának növelése azonban elengedhetetlen.

Az egyetemen jelenleg nincsenek idegen nyelven meghirdetett szakok, az idegen nyelvű tárgyak száma is kevés, de a fejlődés itt is elengedhetetlen. Egyrészt a tantárgyak tantervben való meghirdetésével, valamint a hazai hallgatók számára is elérhetővé tételével, másrészt a külföldi résztanulmányok kreditelismerésével. A dolgozat lezárásának időpontjában még csak papíron létezik, de 2014 szeptemberében elindulhat az NKE Nemzetközi Közszolgálati Kapcsolatok mesterképzési programja, amely a tervek szerint angol nyelven is felvehető lesz.

4.5.4. Tehetség gondozás

Az egyetemi tehetség gondozás tudományos szervezeti kereteit az Egyetemi Tudományos Diákköri Tanács (továbbiakban: ETDT) adja, amely e téren is együttműködik az Egyetemi Hallgatói Önkormányzattal (továbbiakban: EHÖK). Az ETDT fogja össze a Kari Tudományos Diákköri Tanácsokat (továbbiakban: KTDT), amelyek a kari Tudományos Diákköröket (továbbiakban: TDK) koordinálják, illetve képviselik.

A Had- és Rendészettudományi szekció versenyzői elsősorban az NKE hallgatói közül kerülnek ki. Emellett fontos a más szekciókban való részvétel is, pl. állam és jogtudomány, közigazgatás, informatika területén.

A tehetség gondozás egy másik javítandó felülete a nappali doktori képzés dominánsabb megjelenése, bár ez felvet néhány problémát, főként a megrendelői oldalról.

A TDK munka, a tudományos publikálás, a kutatás és az intenzívebb mentori munka is segíti a doktorjelöltek megtalálását. A szakkollégiumokról sem szabad elfeledkezni, ha

tehetséggondozásról beszélünk, mindhárom karon működik szakkollégium, összesen négy⁴⁰⁰, lefedve az egyetem tudományos területeit.

A tudományos kutatómunka elősegítésére a „Kockázatok és válaszok a tehetséggondozásban” (KOVÁSZ) projektből elnyert támogatás⁴⁰¹ három területet érint, a doktori iskolákat, a tudományos diákköri tevékenységet és a szakkollégiumi munkát. Ezen belül a doktori iskolák esetében a jegyzetírás, külföldi tanulmányutak és kutatási ösztöndíjak szerepelnek prioritásként, a tudományos diákköri tevékenységhez kapcsolódóan a hallgatók felkészítése és konferencia szervezése a szakkollégiumokhoz kapcsolódóan az infrastrukturális fejlesztés az elsődleges és támogatható cél.⁴⁰²

4.6. Összegzés

Nagy utat járt be a budapesti Rendőrtiszti Főiskola 1971. szeptember 1-jétől – mikor is megkezdte működését – napjainkig. A főiskola életének eddigi – az 1989-es rendszerváltozást követően szükségszerűen végrehajtott változtatásokat és a 2006-tól (felmenő rendszerben) létrejött bolognai-típusú, több-ciklusú képzési rendszert is beleértve – legszignifikánsabb átalakulása következett be 2012. január 1-jén.

A Rendészettudományi Kar fő célja, hogy magas szintű rendészeti szakmai felkészítést nyújtson a rendvédelmi szervek jövőbeni tisztai állománya számára. A kar az Európai Unióba integrálódott magyar közigazgatás egyik legjelentősebb területének, a rendészetnek – hazai és nemzetközi relációban egyaránt – elismert tudományos kutatási és oktatási bázisa, amely komoly felkészültségű szakembereket, vezetőket képez, ezen a területen versenytársakkal nem rendelkezik.

Az új karok képzési rendszerének kialakítása, jelenlegi modernizációja elengedhetetlen volt az Egyetembe való integráció során. Elsődleges feladat volt továbbá a

---

⁴⁰⁰ HHK: Biztonságpolitikai Szakkollégium, Puskás Tivadar Műszaki Szakkollégium; KTK: Magyary Zoltán Szakkollégium; RTK: Szent György Szakkollégium

⁴⁰¹ Támop 4.2.2/B-10/1-2010-0001 nyilvántartási számú projekt 64.996.500 Ft

⁴⁰² Zsigovits László: A Nemzeti Közszerzői Egyetem kutatói tudományos és pályázati kompetenciái a biztonság rendészettudományi dimenzióinak feltárása és művelése során. In: Gaál-Hautzinger (szerk.): Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói –Változások és hatások” című Tudományos Konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. Pécs, 2012. 384-385. o.

megrendelői igények tisztázása, a kimeneti követelmények pontos meghatározása. Megrendelő alatt a Belügyminisztériumot, a Nemzetgazdasági Minisztériumot, valamint rendészeti szerveket, azaz Rendőrséget, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságát, Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot, valamint a magánbiztonság területén a Kamarát kell érteni, illetve az oktatás területén kompetenciával rendelkező vezetőket.

Problémát okozott, hogy a korábban működő rendszerek hallgatói jogviszonyai, valamint a bemeneti feltételek és követelmények komoly eltérést mutattak például a fizikai, pszichológiai és egészségügyi alkalmassági vizsgálatok, valamint a biztonsági ellenőrzés tekintetében, amelyek egységesítése nem volt sem indokolt, sem pedig lehetséges. Az Egyetemen belül tehát megmaradt a felvételi követelmények közötti eltérés a különböző karok tekintetében, azonban számos olyan pontot is találhatunk, amely mindhárom kar esetében találkozhatunk, ilyen például az állampolgárság kérdése. Emellett meg kell említeni, hogy a jelenlegi szabályozás szerint a rendvédelmi szerveknél kizárólag csak magyar állampolgárok kaphatnak tiszti beosztást, az intézményben folyó képzés nyelve a magyar.

A bemeneti feltételek és követelmények egy esetleges szakirányváltás esetén problémát okozhatnak, mivel a létrejövő három kar nem minden szakirányán bemeneti feltétel egy esetleges fizikai, egészségügyi, illetve pszichológiai alkalmasság, valamint biztonsági ellenőrzés. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a hallgatók megfontoltan választanak szakirányt, ebből fakadóan a hallgatóknak csak kisebb része fogja kérni a kari, illetve a szak- és szakirányváltást.

Ahogy nincs összhang a három kar felvételi követelményei között, ugyanúgy a hallgatói mobilitási lehetőségek is rendkívül különbözőek. A Nemzeti Közszerológati Egyetem fejlesztési tervében természetesen megjelenik a hallgatói mobilitás, illetve a kreditátvitel és kreditek elismerésének kérdése is, mint fejlesztendő terület. Tehát maga az Egyetem is elismeri, hogy ez a terület a speciális felvételi követelmények és képzési struktúrák miatt eléggé nehézkes, kivételt talán csak a Közigazgatás-tudományi Kar jelent.

A kar átfogó és integrált módon képes a rendészettudomány művelésére és megfelelően koncentrálja az ehhez szükséges szakembereket és kutatási eszközöket, így

monopolhelyzetben van. A versenyhelyzet pontos felmérését bonyolulttá teszi az önálló rendészettudomány viszonylag fiatal jellege, mert ez a fiatal tudományosság jelenleg is keresi tudomány-rendszertani helyét. A rendészettudományt hosszú ideig az állam- és jogtudományok keretében művelték és ebből fakadóan a rendészet jogtudományi megközelítése a mai napig döntő jellegű. Ebben a relációban versenytársak az állam- és jogtudományi karok műhelyei.⁴⁰³

A rendészeti felsőoktatás jövőbeni versenyképességének alapvető fokmérője a minőség és a gyakorlat által determinált képzés előtérbe helyezése, a meglévő alap- és mesterképzési szakok racionalizálása, újabb szakok és szakirányok létesítése és indítása, a doktori (PhD) képzés beindítása, valamint szakirányú továbbképzések, felsőfokú szakképzések, szakértőképzések, vezetőképzések és az élethosszig tartó tanulás (LLL) más, változatos és praxisorientált formáinak bevezetése.⁴⁰⁴ A kar alapfeladata a hallgatók magatartás- és szemléletformálását, a személyiségfejlesztést, azaz a nevelés, amelyet jelenleg az egységes közszolgálatra felkészítés érdekében folytat.

A Bolognai Nyilatkozatban megjelenő célkitűzések megvalósulása felemás képet mutat, tekintettel a képzés speciális jellegére, a mobilitási lehetőségek csak korlátozottan jelennek meg mind a hallgatók, mind az oktatók számára; a diplomák egyenértékűsége, elfogadása más országban a rendészet területén ma még elképzelhetetlen; a mobilitási lehetőségek korlátozottsága miatt a kreditek megszerzése, átvitele – más intézményi struktúrába – nehézségekbe ütközik.

A mobilitás szintje mind a hallgatók, mind pedig az oktatók tekintetében rendkívül alacsony. A Közigazgatás-tudományi Kar oktatói kivételével a mobilitási arány semmilyen tekintetben nem éri el még az 1%-ot sem, tehát jelentősen elmarad a magyar hallgatók átlagosan 3%-os nemzetközi mobilitási arányától. (Erről pedig tudni érdemes, hogy csak fele az uniós átlagnak.) Mindez természetesen hátráltatja az Intézmény nemzetközi versenyképességét, és a végzett hallgatók munkavállalói mobilitási esélyeit is jelentősen csökkenti. A táblázat adatai a 2010/2011-es tanév mérőszámait tartalmazzák, tehát azt a kiindulási helyzetet, amelyet a Nemzeti Közszolgálati Egyetem örökölt a jogelődöktől. A

---

⁴⁰³ NKE - Intézményfejlesztési terv 2012-2015. 62. o.

⁴⁰⁴ Uo. 59-63. o.

már említett intézményfejlesztési terv alapján, ezekhez a számokhoz képest a Rendészettudományi Kar esetében a mobilitás csökkenő tendenciát mutat, miközben a másik két kar esetében a mobilitási mutatóak, ha csak kevésbé is, de javultak.

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem létrehozásának egyik vitathatatlan előnye, hogy nagy hangsúlyt fektet a közzolgálati életpályák megteremtésére, illetve a közzolgálati életpályák közötti átjárhatóság megteremtésének támogatására. A Nemzeti Közzolgálati Egyetem mindhárom karán folynak felnőttképzések, illetve továbbképzések éppúgy, ahogy ez az Intézmény jogelődjei tekintetében is gyakorlat volt.

Az NKE-n belül a Rendészettudományi Kar elnevezés is azt sugallja, hogy az Egyetem nemcsak teret, de támogatást is kíván biztosítani az Intézményen belüli tudományos munkához. A Kar mellett hasonló átfogó rendészettudományi műhely a Magyar Rendészettudományi Társaság (továbbiakban: MRTT), valamint a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Állam- és Jogtudományi Bizottság Rendészeti Albizottsága. Amellett hogy a fent említett társaságok tagjai zömmel a kar munkatársai, a kutatási terület az, ami igazán meghatározó és összeköti őket. Meggyőződésem, hogy a rendészeti kutatások és fejlesztések egyik legfontosabb helyszínei a felsőoktatási intézmények. A kutatási eredményeket vissza kell forgatni a rendészeti gyakorlatba és az oktatásba. A globalizálódó világban a bűnözést már nem lehet megállítani az országhatárokon. Éppen ezért a rendészeti munka is egyre inkább nemzetközi jelleget ölt, egyre fontosabbá válik a nemzetközi információcsere és együttműködés. Egyre inkább prioritássá válik a nemzetközi kutatás a rendészettudomány terén is, amelynek megvalósulását nemcsak a két-, illetve háromoldalú egyezmények segítik elő, hanem – véleményem szerint – a CEPOL-nak is aktívabb szerepet kell vállalnia a nemzetközi kutatások elősegítése, támogatása terén.

5. A rendészeti felsőoktatás egy sajátos területe – a pénzügyőrök képzése

A közös vámpolitika kiemelt helyet foglal el az uniós politikák közt, ezért a tisztségviselők és gazdálkodók felkészítése is prioritásként jelenik meg. Az Unió tagállamai a rendészeti képzéshez hasonlóan itt is más-más megoldást választottak. A hazaihoz hasonló, de nem teljesen azonos felsőfokú képzési formával egyedül Észtországban találkozhatunk. A nemzetközi összehasonlítás adja a fejezet alapját, amelyet követ a hazai helyzet ismertetése.

5.1. Vámtisztek az Unióban

Észtországban a Biztonsági Tudományok Akadémiája (továbbiakban: Akadémia) egy olyan szakmai felsőoktatási intézmény, amelyet 1992-ben hoztak létre az Észt Köztársaság függetlenné válását követően. Az Akadémia az észt Belügyminisztériumhoz tartozik, ugyanakkor az Oktatási és Kulturális Minisztérium által meghatározott feltételeknek is eleget tesz. Az Akadémia az egyetlen olyan oktatási intézmény Észtországban, amely szakembereket képez a belső biztonság és a rendészet területén. Az itt végzettek várhatóan a Rendőrség, a Határőrség, az Adó és Vámhivatal, a Katasztrófavédelem, a Sürgősségi Szolgálat, valamint a Büntetés-végrehajtás területén – amely az Igazságügy Minisztériumhoz tartozik - számíthatnak foglalkoztatásra. Az Akadémia szakmai alma máterként szolgált a felsorolt szervek számos jelenlegi vezetője számára.⁴⁰⁵

2010 őszén egy független testület⁴⁰⁶, az Akadémia valamennyi tantárgy csoportját értékelt, és az értékelés pozitív eredménnyel zárult. Ez azt jelenti, hogy az Akadémia tananyagai magas minőséget képviselnek és megfelelnek az államilag előírt követelményeknek is. A testület döntésének értelmében az Akadémia korlátlan jogot kapott

---

⁴⁰⁵ Angelstok, Feliks-Jarvelaid, Peeter-Tabur, Lauri: Estonian Academy of Security Sciences 20 years for excellence. Sisekaitseakadeemia, Tallin 2012. 15. o.

⁴⁰⁶ Accreditation Center of the Estonian Higher Education Quality Agency

arra, hogy mind a szakmai felsőoktatás, mind az MA képzés területén képezzen és diplomát bocsásson ki, biztosítva a lehetőséget, hogy a diplomások folytassák tanulmányaikat más észt felsőoktatási intézményben, de akár más országokban. Az oktatás és tananyag összeállítás nem csak a hazai minőségi követelményeknek felel meg, hanem a nemzetközi oktatás követelményeinek és trendjeinek is, beleértve az Európai Unió bolognai folyamatából eredő követelményeket is.

Az Akadémia kiemelt feladatának tekinti a tudományos munka és kutatás támogatását, ezért kitűnő lehetőségeket biztosít a sikeres tudományos munka és az alkalmazott kutatás folytatásához, a szakmai önfejlesztéshez és az együttműködéshez a különböző észt és külföldi szervezetekkel, az oktatói és hallgatói számára egyaránt.⁴⁰⁷ Az Akadémia a kiváló alkalmazott kutatás és fejlesztési tevékenység megvalósítására törekszik a belső biztonsági és a rendészeti terület vonatkozásában, mint például a korszerű mai rendészet és határőrizet, kriminológia, kriminalisztika, katasztrófa és válság menedzsment, adó- és vámügyek, büntetés-végrehajtási szolgálat, valamint a közszolgálat modernizációs eredményei és kihívásai. A közszolgálatban elvárt naprakészség érdekében az Akadémia különböző tanfolyamokat/továbbképzéseket kínál közalkalmazottak számára, amelyeket az Akadémián belüli Közszolgálati Képzés és Fejlesztési Központ látja el.⁴⁰⁸

A jövőbeli adó és vámtisztek oktatása az Akadémia Pénzügyi Karán folyik. A vámspecializáció 1996 óta érhető el az Akadémián, az adó specializáció 2002-ben csatlakozott. A Pénzügyi Kar a jelenlegi nevét 2004-ben kapta és azóta a szakmai felsőoktatás az adózás és a vámterületen kizárólag ezen a Karon történik. A kezdetektől 2012-ig 501 hallgató szerzett diplomát a vám, az adó és vám- és adó specializáción.⁴⁰⁹

A Pénzügyi Kar új tananyagának a fejlesztése 2005-2006-ban kezdődött a PHARE program keretében. Mindez az Adó- és Vámhivatallal együttműködésben történt, azzal a céllal, hogy biztosítsa az elméleti tudást és a gyakorlati készségeket, amelyek szükségesek a

---

⁴⁰⁷ Angelstok, Feliks: The Concept of the Estonian Academy of Security Sciences. In: Tabur, Lauri (Ed)(2012): Viable Security. Proceeding of the Estonian Academy of Security Sciences. Tallin, 2012. 174. o.

⁴⁰⁸ Estonian Academy of Security Sciences. Verbis aut Re! <http://www.sisekaitse.ee/eass/the-academy/> letöltve:2013.03.09.

⁴⁰⁹ Angelstok, Feliks-Jarvelaid, Peeter-Tabur, Lauri 2012 212-217. o.

friss diplomások és a végzettek sikeréhez és fejlődéséhez, a köz- és magán szektor pénzügyi szférájában.

Az adó és vámtestek mai képzése az Akadémián megfelel minden Európai uniós sztenderdnek. Az észt felsőoktatási minőségbiztosítási ügynökség akkreditációs központja jóváhagyta az adó és vámügyi tananyagok fenntarthatóságának minőségét, valamint oktatási licenst adott a tananyagra határozatlan időre. A munkacsoport azt is megállapította, hogy a tananyag elsődlegesen szakmai szempont szerint került kialakításra, a szakmai gyakorlat rendszere jól strukturált, tekintetbe veszi a célcsoportot és a tananyag-fejlesztésbe bevonja mind a hallgatókat, mind a munkáltatók képviselőit. A Pénzügyi karon végzetteket, mind az adó és vámterületen az adó és vámszervezetnél, mind a köz és magán szférában, Észtországban vagy külföldön szívesen alkalmazzák.

A hallgatók felvétele a hazaihoz hasonlóan történik, azaz egészségügyi, pszichológiai és fizikai felvételen esnek át, majd a hozott pontjaik és a felvételi eredményeik alapján jutnak be a képzésre, amely nagyon népszerű, 30-40-szeres a túljelentkezés, mivel egyedül itt folyik vám- és adóigazgatással kapcsolatos képzés.

A személyzet 8 fő teljes állású személyből, ebben 1 fő igazgató és 2 fő asszisztensből áll, akik az Akadémia alkalmazásában állnak, valamint 20 fő oktatóból, akik az észt Adó- és Vámhivatal alkalmazottai vagy külső szakértők.

Az észt Adó- és Vámhivatal komoly támogatást nyújt a Főiskolának, egyrészt a tananyag kidolgozása valamint az oktatás, másrészt a szakmai gyakorlat szervezése és a végzettek alkalmazása során.⁴¹⁰

Németországban a pénzügyőrség a mai napig megőrizte vezető szerepét a pénzügyi rendészeti igazgatás területén, pedig a szervezet feladathalmaza jelentősen megváltozott az elmúlt évtizedekben. Új, rendkívül szerteágazó feladatrendszer kialakítása indokolja, hogy a német pénzügyőrség a mai napig Európa egyik legnagyobb vámszerve, kb. 40000 fős állománnyal.⁴¹¹ A pénzügyőrök középfokú képzése a nyolc pénzügyi főigazgatóságon, a felsőfokú diplomát adó képzésük, pedig három főiskolán (Münster, Plessow és

---

⁴¹⁰Estonian Academy of Security Sciences. Verbis aut Re! <http://www.sisekaitse.ee/eass/the-academy/> letöltve:2013.03.09.

⁴¹¹Christián László: Alternatív rendészet. PhD értekezés. PPKE JÁK Doktori Iskola. 2010. 88. o.

Siegmaringen) történik. A német vámigazgatás számára folytatott szakmai alapképzések több szinten történnek, ebből a főiskolai szintű képzés 3 éves, amelynek ideje alatt a hallgatókkal köztisztviselői jogviszonyt létesítenek. A tapasztalat azt mutatja, hogy a végzetek nagy többsége kb. 99%-a a vámhatóságnál helyezkedik el. A képzés során kiemelt figyelmet fordítanak a szakmai gyakorlati képzésre, ugyanis a 156 oktatási hétből 69-et a hivataloknál töltenek a hallgatók. Az egyetemet végzetek számára egy rövidebb időtartamú alapképzést szerveznek, de ez a teljes létszám kb. 1%-át érinti. A gyakorlati képzés elsősorban a hivatalokban történik, amelyek során a hallgatók betekintést kapnak pl. a vámkezelések folyamatába, az ügyiratkezelés rendszerébe.⁴¹²

Olaszországban a gazdasági és pénzügyi szektor, a nemzeti költségvetés feletti őrök feladatát a Guardia di Finanzia, Európa egyik legelitebb rendészeti szerve hajtja végre. A pénzügyi rendőrség e magasan kvalifikált szerve az élethosszig tartó tanulás elvét vallja, azaz a teljes állományra újabb és újabb továbbképzések várnak. Előszeretettel ötvözik a bentlakásos képzést a távoktatással. Az újonnan felvettek a bergamo-i akadémiára kerülnek és itt két évet töltenek, majd a következő 3 évet a Castel Porziano-i bázison töltik, és itt szerzik meg az első tiszti rendfokozatukat. Természetesen ez a lehetőség csak egy igen szűk rétegnek adatik meg, hiszen az olasz pénzügyi rendőrség létszámának alig 1%-a a tiszti beosztás.⁴¹³

Finnországban egy országos szinten működő iskolával találkozunk, amely a pénzügyőrök alap- és továbbképzésével foglalkozik. Főbb feladatai az oktatások megszervezése, a kontaktképzések megtartása – Finnországban komoly erőfeszítéseket tettek az úgynevezett e-learning bevezetésére és fejlesztésére – kapcsolattartás a területi szinttel, a vámhivatalokkal, és a szakmai igazgatóságokkal, valamint az ügyfelek képviselőivel.

A finn vámképzés központja Helsinkiben található, 21 állandó alkalmazott és meghívott előadók vesznek részt a képzésben. Évente kb. 400 különböző tanfolyam megtartását koordinálja és végzi az iskola. Ezek lehetnek alapfokú tanfolyamok 2,5 év időtartamban b-

---

⁴¹²Dézi Zsolt: A blended-learning módszer bevezetése a pénzügyőrök szakképzésében. PhD értekezés. ZMNE Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2010. 63-68. o.

⁴¹³Christián László 2011. 64-70. o.

learning módszerrel, és különböző szakterületi szakmai továbbképzések. A vezetői, informatikai, idegen nyelvi képzések mellett az ügyfelek képzése is itt történik.⁴¹⁴

5.2. A pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése

" Te pedig olvasó, ha látsz egy szemlést, aki megbosszant, mert sovány lénungjéért az államkincstár pénzét keresi rajtad, ne felejtsd el, hogy még vigyázóból szemlésszé lépett elő néki sok mindent meg kellett tanulnia. Így tanulnia kellett egy kevés közjogot, sok pénzügyi jogot, némi vegytant,(mert másképp nem tudna denaturalizálni), egy kis technikát (mert másképp nem venné észre, amikor a szeszmérő dobján kiugrik a piros zászló) és igen sok áruismét, hogy a csipkék és fonalak között különbséget tudjon tenni ". (Hegedűs Lóránt: A halhatatlanok útja, 1926.)⁴¹⁵

Fenti idézet még csak apró túlzást sem tartalmaz egy alapos pénzügyőri képzés – legyen az bármilyen szintű – kapcsán. Néhány szakkifejezés módosult, de a tudás, a szakismeret, amelyet takarnak, csak bővült az elmúlt évtizedek során. A következőkben egy rövid áttekintést kívánok adni az immár több mint negyed évszázados pénzügyőr felsőoktatásról, a rendészeti felsőoktatás sajátos, bár annak szerves részét képező képzésről, nem megfélekezve a több mint 100 éves pénzügyőr szakmai – alap-, közép- és felsőfokú képzésről, a kapcsolódási pontokról, egymásra épültségéről.

5.2.1. A Vám- és Pénzügyőrség története dióhéjban

Lónyay Menyhért 1867. március 10-i I. sz. körrendeletében rendelkezett a magyar királyi pénzügyőrség létrehozásáról, amelynek legfőbb feladatai és hatáskörei többek között a csempészet, valamint a pénzügyi törvények és rendszabályok áthágásának megakadályozása, az elkövetők kézre kerítése. Akkoriban pénzügyőrség szervezete a

---

⁴¹⁴ Dézsi Zsolt 2010 68-76. o.

⁴¹⁵ Kovácsics Iván (szerk.) – Csala Károly - Dr. Faragó Ambrus - Joó Gábor - Kiss István Géza - Dr. Köpf László – Szűkné Dr. Szentirmai Mária: Emlékkönyv a Vám- és Pénzügyőrség történetéről. Viva Média Holding, Budapest, 2000. 3. o.

következésképpen nézett ki: „Az alapegység az önálló működési területtel bíró szakasz, élén szemlésszel vagy fővigyázóval. Néhány pénzügyi szakasz felügyeletét a pénzügyi biztos kerület látta el a biztos vezetésével. A pénzügyigazgatóságok egy vagy több vármegyéni területet fogtak át és felügyeltek, vezetője a pénzügyőri (fő) biztos, esetleg pénzügyőri felügyelő. A hierarchia csúcsán a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium megfelelő ügyosztálya (kezdetben XIII. ügyosztály) állt, pénzügyőri főfelügyelő irányítása mellett. A Vám-és Adóőrség 1872-től másfél évtizeden keresztül működött a horvát, szlavón határon, feladata a vám, közvetett adók, egyedáruságok védelme. A Tengeri Pénzügyőrség 1872–1918 között működött, központja Fiume, állománya hozzávetőleg 70 fő, legfontosabb teendője az adriai magyar tengermellék védelme, a Fiumébe érkező hajók vizsgálata. Élén pénzügyőr-biztos állt, aki egyben a legnagyobb hajó, a László gőzös parancsnoka is volt.”⁴¹⁶

A m. k. pénzügyőrség állománya tiszt (biztos, főbiztos, felügyelő, főfelügyelő), valamint legénységi (vigyázó, fővigyázó, szemlész, főszemlész) csoportokból állt. „A legjellemzőbb szolgálati feladat a járőrözés volt, mely során ellenőrizték a pénzügyi szabályok maradéktalan betartását. Bárhol feltartóztathattak szállítmányokat és a szállító köteles volt felszólításra bemutatni az árut és az elszámolási okmányokat.”⁴¹⁷

A vámszedés hazai történetében fontos állomást jelentett az 1867. évi XVI. törvénycikkbe foglalt kereskedelmi és vámszerződés (vámunió) megkötése Ausztriával. Ennek alapján Ausztria és Magyarország államterülete - 10 évi időtartamra - egységes vám- és kereskedelmi területet képezett, ezt közös vámhatár vagy vámvonal vette körül. A szerződés eltörölte a belső vámokat, vámkedvezményeket adott, megállapított vámtételeket, de az adózás egyes formáinak azonosságát is szabályozta. A befolyt összegekből lehetett a közös ügyek anyagi fedezetét biztosítani és a meginduló tőkés termelést támogatni. Ez a szerződés a határvámhivatalok szervezetének működését és személyzetének létszámát változatlanul hagyta. A szolgálat érdekének nem felelt meg a tisztviselők legnagyobb részének idegen ajkúsága, ezeket megfelelő biztosítékkal a Lajtán-túli osztrák

---

⁴¹⁶ Christián László: Az adó- és vámigazgatás kialakulása, történeti áttekintés. In: Szabó Andrea (szerk.) Christián László–Körmendi Márta–Potoczki Zoltán–Suba László–Szabó Andrea–Szendi Antal–Szilágyi Roland–Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes: Az adó és vámigazgatás szervezete és működése. 2012. (kézirat) 24.o.

⁴¹⁷Christián László 2012. (kézirat) 25. O.

tartományokba helyezték át. A Magyar Királyi pénzügyminisztérium 1868-tól nagy gondot fordított a megbízható magyar tisztviselő kiképzésére és vámhivatali alkalmazására. A pesti fővámhivatal, majd az 1868-ban Pozsonyban felállított és nagy forgalmat lebonyolító fővámhivatal kivételével a magyar királyság belterületén levő, fontos vámhivatalokat egyesítették a helybeli adóhivatalokkal, vagy új adó és vámhivatalokat állítottak fel.⁴¹⁸ A vámuniót több alkalommal meghosszabbították (1878, 1887), az utolsó kiegyezés (1908) azonban már a közös vámterület szétválasztása érdekében született meg és a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozásáról szólt. Az I. világháború átírta a két ország kereskedelempolitikai terveit és a vámszövetség az Osztrák–Magyar Monarchia összeomlásáig fennállt.⁴¹⁹

Az újjászervezett Magyar Királyi Pénzügyőrségnél a pénzügyőri, vámos és adóőri egyenruhákat a nemzeti viselet szabályaihoz alakították, az ügyintézés nyelvét a magyar nyelvhez kötötték. Vámszolgálati célokra Ybl Miklós tervei alapján felépült a Vámpalota (1874). A pénzügyőrségi hivatalok a városközpontokban, elegáns környezetben, a biztosi irodák, szakaszok a települések polgári bérleményeiben helyezkedtek el.⁴²⁰

A két világháború közötti újjáépítésben, a gazdaságban betöltött pozíciója miatt, kulcsszerep várt a pénzügyőrségre. Mindezt persze a megcsönkített ország területén, de lényegesen kisebb létszámmal kellett ellátni, ugyanis a trianoni békeszerződés 3 000 főben maximalizálta a terület létszámát, összes fegyverzete pedig 2 250 revolver lehetett. 1921-ben megalakult a magyar királyi vámőrség a pénzügyminisztérium alárendeltségében. Ebben az időben nagyon elterjedt a csempészet, ezért szükség volt a vámszervezet alapos kiépítésére. 1924-ben a vámjog és a vámtarifa szabályozásáról törvényi szinten új rendelkezés született, mellyel átalakult a magyar királyi pénzügyőrség és a magyar királyi vámőrség szervezete és feladatköre. Az 1930-as években megtörtént a vámszaki és határőrizeti szolgálatok elválasztása, továbbá az adatgyűjtés és a figyelőszolgálat

---

⁴¹⁸Kovácsics Iván (szerk.) – Csala Károly - Dr. Faragó Ambrus - Joó Gábor - Kiss István Géza - Dr. Köpf László – Szűkné Dr. Szentirmai Mária 2000. 22. o.

⁴¹⁹Gyenge Balázs: A dualizmus kori magyar vámpolitika. Rendvédelmi Füzetek. 2002/8. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest. 12-13. o.

⁴²⁰Horváth György: Pénzügyőrök muzsikálnak. A vám- és pénzügyőrség kulturális életének és zenekarának emlékkönyve 1867-2005. Dabas, 2005. 19-20. o.

megszervezésére létrejött a pénzügyőri nyomozócsoport. Az évtized végén a területi visszacsatolásokkal viszont megnövekedett a pénzügyőrség és a központi vámigazgatóság feladata. A tevékenység fő iránya továbbra is az adók és a jövedékek beszedése, a csempészet és a pénzügyi visszaélések megakadályozása. Egyre bővült a fogyasztási adók, jövedéki termékek és egyedárúságok köre és mértéke. Ekkortájt 27 féle adófajtát tartottak számon.⁴²¹

A II. világháborúba belépő Magyarországon szigorú hadigazdálkodást vezettek be, amelyben az állami bevételek biztosítása miatt a pénzügyőrségnek kiemelt szerep jutott.⁴²² A háború után megkezdődött a közigazgatás és ezen belül a pénzügyi igazgatás átrendezése. 1945-ben eltörölték a királyi jelzót, ezzel kezdetét vette a pénzügyőrség nagy átalakítása. 1950 márciusában létrejött az Országos Pénzügyi Főparancsnokság (OPF), majd 3 évvel később kivált a testületből a vámügyekért felelős vámőrség (VOP, Vámőrség Országos Parancsnoksága), amely a Külkereskedelmi Minisztériumhoz került. 1963-ban megszűnt a VOP, és a Pénzügyminisztérium felügyelete mellett megalakult a Vám Főigazgatóság. Később a Vám Főigazgatóságot egyesítették a pénzügyi főparancsnoksággal (OPF), így jött létre az Országos Pénzügy- és Vámőrség Parancsnoksága. A név 1966-ra véglegesen: Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága (VPOP).⁴²³

A hatvanas évek elején változást hozott az új vámjogszabály,⁴²⁴ valamint az új kereskedelmi és vámtarifa bevezetése. A testület hatáskörei folyamatosan változtak, többnyire bővültek. Jó példa erre a jövedéki szabályozás, de megemlíthetjük új hatáskörként a pénzügyi bűncselekmények nyomozásának jogosítványát, amely 1974-ben került a testülethez. A kereskedelem jó része ebben az időszakban a KGST-országok között bonyolódott le, meglehetősen rossz fizetési fegyelem mellett, erre utal, hogy a testület által kirótt vámok 50 százalékát csak inkasszó útján tudta érvényesíteni.⁴²⁵ A nyolcvanas években a megnövekedett munkateherrel és a „változó kor” előidézte nehézségekkel kellett

---

⁴²¹Köpf László: Fejezetek a magyar vámigazgatás köréből. Tipico Design Kft. Budapest, 2003. 40. o.

⁴²²Arnold Mihály: Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség. VivaMédia Kiadó, Budapest, 2002. 9. o.

⁴²³Christián László 2012 (kézirat) 24. o.

⁴²⁴1966. évi 2. sz. törvényerejű rendelet.

⁴²⁵Arnold Mihály 2002. 11.o.

megküzdenie a pénzügyőrségnek. Egyre inkább előtérbe kerültek a napi munka során a modern technikai vívmányok, így a nyolcvanas évek közepétől gépesítették a vám eljárások feldolgozását. A számítástechnika teljes körűen csak a 80-as évek végén, kilencvenes évek elején idézett elő áttörésszerű változást a testület munkájában.

A rendszerváltás utáni Pénzügyőrséggel szemben támasztott elsődleges feladat a mindenkori pénzügyi kormányzat, valamint a kincstár elvárásainak teljesítése. E tekintetben a pénzügyőrség nem okozott csalódást, évről évre teljesítette a bevételi elvárásokat. Áruklódó adat, hogy 1990-ben 146 milliárd forint bevételt, míg 1999-ben, ennek több mint tízszeresét, 1500 milliárd forintos bevételt fizetett be a testület az államkasszába. A rendszerváltás utáni időszak emblematikus egyénisége a testület élén Arnold Mihály altábornagy, országos parancsnok, aki több mint 10 éven át vezette a testület munkáját.⁴²⁶

Az 1990-es évek közepén csak a közép európai országok vámigazgatásánál figyelhető meg fejlesztés, a legtöbb országban stagnál, sőt az uniós tagsággal rendelkezőknél leépítés jellemző (például Ausztria). Az uniós tagság melletti stagnálás és leépítés, az államapparátus csökkentése szinte világméretű tendencia ebben az időszakban.⁴²⁷

Amint az a fentiekből is kitűnik, a pénzügyőrség „születésnapja” 1867. március 10-e. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal történő integráció időpontjáig – 2011. január 1. – több mint 143 év telt el. A működés főbb irányait az adott korszak bel- és gazdaságpolitikája jelölte ki, illetve határozta meg a szolgálati kötelezettségek teljesítésének általános és speciális szabályait. Így hát a testület sohasem lehetett politikától független. Lehetett azonban - és volt is - egyenes utakon haladó, ügyfélközpontú, színes zászlók és jelvények bővőlete helyett, a szakfeladatokra összpontosító szervezet.⁴²⁸

---

⁴²⁶Christián László 2012. (kézirat) 25. o.

⁴²⁷Arnold Mihály: A vámigazgatás hatása a nemzetközi kereskedelemre. Budapest. A VPSZKSK Testülettörténeti Tanulmányok Szerkesztőség kiadványa. Sorozatszerkesztő: Köpf László 1996. 4-6. o.

⁴²⁸Kovácsics Iván (szerk.) – Csala Károly - Dr. Faragó Ambrus - Joó Gábor - Kiss István Géza - Dr. Köpf László – Szűkné Dr. Szentirmai Mária 2000. 14. o.

A kormányzat integrációval kapcsolatos célkitűzéseit a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról rendelkező 2010. évi CXXII. törvény (a továbbiakban NAV törvény) preambulumból, valamint a jogszabály miniszteri indoklásából ismerhetjük meg, amelyek szerint az összevonásnak szervezet-irányítási és – főként – gazdaságossági indokai voltak. A két hatóság munkáját egy minőségileg új és hatékonyabb dimenzióba kívánta átemelni a jogalkotó, mely a költségvetési bevételeket az eddiginél nagyobb hatékonysággal és összegben szedi be, költséghatékonyabb módon. Az összevonás első mozzanatát dr. Vida Ildikó kormánybiztossá történő kinevezése jelentette, - melyre a 2010. július 8-án hatályba lépett 1147/2010. (VII.7.) számú határozattal került sor, - akinek feladatává vált a Vám-és Pénzügyőrség korábbi országos parancsnoka teendőinek ellátása, illetőleg a két szervezet egyesítésének előkészítése is. Az egyesítés előkészítése során megkezdődött az integrációs szempontok gyakorlatba történő átültetése, melynek során az Integrációs Munkacsoport és a szakmai munkacsoportok megkísérelték előkészíteni a szakmai és funkcionális területek egységessé formálását, beleértve a gazdálkodási és a humán-erőforrás területeket is. Ez semmiképpen nem volt könnyűnek mondható feladat, melyet az is jelez, hogy most, lassan két évvel az egyesítést követően is, bőven akadnak teendők a szervezet kapcsán.

A NAV törvény 1.§-ban a kormány irányítása és a mindenkori adópolitikáért felelős miniszter felügyelete alatt álló kormányhivatalként nevesíti a testületet, mely államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellát. A törvény 13.§-a részletesen tartalmazza a NAV feladatait, amelyeket adóigazgatási, vámigazgatási, jövedéki igazgatási, büntető- és nyomozóhatósági, valamint rendészeti igazgatási feladatok körébe csoportosított.

Szervezet-irányítási szempontból érdemes még megemlíteni, hogy az elnök alárendeltségében hét szakmai ágra bontva működik az apparátus, élükön a szakirányításért felelős elnök-helyettesekkel. Így jelen pillanatban: adószakmai, vám-és pénzügyőri szakmai, erőforrás gazdálkodási, stratégiai, külső kapcsolatokért felelős, informatikai és büntető területre osztható fel a szervezet által ellátandó tevékenységek sora. A NAV törvény a korábbi szabályozáshoz képest sokszínűbben rendelkezik személyi állományáról, melynek tagjai lehetnek: kormánytisztviselők, szolgálati viszonyban álló, hivatásos állományú tagok (pénzügyőrök), kormányzati ügykezelők és munkavállalók is. Ennek a fordulat

szabályozásnak az lett az eredménye, hogy a különféle jogállású személyekre – természetesen – más és más jogszabályok vonatkoznak.⁴²⁹

Mindezen túlmenően a szervezet nyomozóhatósági jogkörébe tartozó feladatok felruházására hivatott személyek vonatkozásában a szervezeti törvény bevezette a „pénzügyi nyomozó” fogalmát is, aki a 16. § (1) bekezdésében foglaltak szerint egyaránt lehet hivatásos pénzügyőr és kormánytisztviselő is. Ez egy új helyzetet teremtett a nyomozók körében, akik között mindeközéig csak hivatásos személyek dolgoztak, a gyakorlatban pedig furcsa helyzetet eredményezett, hogy ugyanazt a feladatot különféle jogállású személyek végzik.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrejötte, két jogelőd szervezet integrációjával egy teljesen új helyzetet teremtett a pénzügyőr szakma számára. Megváltozott a struktúra, megváltozott a létszám, megváltozott a hivatásos és civil munkavállalók aránya.

5.2.2. A pénzügyőrök képzése

Nemcsak szakmai munkával telt el a Vám- és Pénzügyőrség - illetve különböző neveken emlegetett elődei – több mint 140 éve. Ha alaposan áttekintjük a testületre vonatkozó jogszabályokat, valamint a sajtóban – elsősorban a szakmai sajtóban – megjelent írásokat, igen gyakran találunk utalást a tanulás és képzés különböző formáira. Vissza-visszatérő megállapítás, hogy a szakterület összetettsége, a személyi állomány nagyon is vegyes összetétele, területi szervezeti széttagoltsága megkívánja, megköveteli a szakmai tudással való felvérteztséget. Maguk az érintettek is nyilvánvalóan egyetértettek ezzel, és ezt igazolja az alábbi idézet: *„Nincs semmi testületünk belügyeibe, mi sürgetőbb megoldásra várna, mint a szaktanfolyamok felállítása.”* 1890-ben olvashattuk ezt a sor a Pénzügyőr szakmai lap hasábjain. És az alábbi gondolat is ugyanebben az évben jelent meg: *„Nem rendelkezünk ugyan ez idő szerint még olyan intézettel, ahol a pénzügyőri szakismeretekbe*

---

⁴²⁹A közszolgálati jogviszonyról szóló 2011. évi CXCV. törvény; A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény; A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény; A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény

*teljes kiképzetetést nyernénk, de vannak jobbnál jobb szakkönyvek, melyekből kiegészíthetjük a magunkkal hozott, vagy a gyakorlat és az újoncoktatás útján nyert alapismereteinket.*⁴³⁰

Maga a „Pénzügyőr” lap a Magyar Királyi pénzügyi, adó- és vámórség közlönye, amely havonta kétszer jelent meg és célul tűzte ki a szakszerű önképzés megvalósítását az újság hasábjain keresztül. És íme, a kiadói hitvallás: *„Ma már nem áll fenn az a rideg viszony a nép és a pénzügyőrség között, mely fennállott annak előtte. A nép lassanként hozzászokott ahhoz, hogy az állam iránt tartozó kötelessége van minden polgárnak. Igaz hogy a pénzügyőrnek igen terhes a feladata, de ha jól végezte azt, a kötelezettségérzés megnyugtatója édes jutalma. Helyzetében törekvése legyen az adózó nép és kincstár között szakértelemmel és tapintattal fenntartani az igazságos, egyenes mezsgyén, mely a jogokat és kötelességeket kijelöli. (...) Elvünk: mások szemébe a szálkát nem keresni s lapunkat és magunkat minden személyeskedéstől távol tartani. Célunk: a társulás a barátkozás a bajtársi összetartás, nem pedig a veszekedés.*”⁴³¹

Az 1900-as évek elejéig a szolgálati helyeken képezték a pénzügyőröket. A legénységi állományba tartozó újoncok a próbaidő alatt az idősebb vagy gyakorlati tapasztalattal rendelkező vigyázóktól, fővigyázóktól vagy szemlélszektől tanulták a szakma fortélyait. Az altisztek önképzőköri foglalkozásokat is tartottak, ahol a szolgálati szabályzattal, az események megbeszélésével és kiértékelésével, szolgálatsszervezési ismeretekkel, a jövedéki büntetőeljárásokkal, technikai ismeretekkel (különböző műszerek használata) foglalkoztak.⁴³² Így hát nem lehet meglepő, hogy ez első jelentős lépésre nem a központi akarattal elhatározott iskolázásban, hanem az önképzésben került sor, kevéssel a századforduló előtt. A Magyar Királyi Pénzügyőri altisztek Önképző Körének kétéves fennállásáról és működéséről címmel Értesítő jelent meg Budapesten 1900-ban. Az önképzőkör első alakuló közgyűlését 1897. július 20-án tartották, a kör működéséhez szükséges háttérrel a Királyi Pál utca 16. számú épületben – évi 1000 forintért - bérelt terem

---

⁴³⁰Kovácsics Iván (szerk.) – Csala Károly - Dr. Faragó Ambrus - Joó Gábor - Kiss István Géza - Dr. Köpf László – Szűkné Dr. Szentirmai Mária 2000. 35. o.

⁴³¹Uo. 35. o.

⁴³²Dézsi Zsolt 2010. 83-84. o.

és 4 szoba biztosította. „A kör célja, a pénzügyőri altisztek ismereteinek fejlesztése, és a testületben az együvé tartozás és bajtársiasság érzetének ápolása.”⁴³³

1899-ben a Magyar Pénzügyőr érdekes javaslattal állt elő, miszerint *"Célszerű volna egy hathavi pénzügyőri tanfolyamot felállítani, oda tapasztalt és jó, öregebb pénzügyőröket, mint oktatókat berendelni. Azt, aki a tanfolyamot jól végzi, az állandóan felvettek közé sorolandó és egy csillagrózsával ellátva szolgálattételre beosztandó, természetesen a kardon bojt legyen."*⁴³⁴ Tulajdonképpen egy múltbéli előképző tanfolyam leírását olvashatjuk, amelyet a közelmúltbeli és a mai rendszert is figyelembe véve hosszú időtartamra terveztek. Figyelemre méltó az a következetesség, hogy az előadók-oktatók mindig a testületből kerültek ki. Belső előélet, tapasztalat nélkül az „utcáról” senki sem kerülhetett katedrára - már 1899-ben sem.

A századforduló után az újonctanfolyamokat és a továbbképző tanfolyamokat még a pénzügyigazgatóságok szervezték. A képzés sok helyen folyt, így a követelmény is változó volt. Igény támadt az egységes rendszerre. 1908-ban adta hírül a Magyar Pénzügyőr, hogy a fővárosi pénzügyigazgatóság megtette a szükséges intézkedéseket az újonciskola felállításához. Létrejött az iskolarendszerű képzés. Az első újonciskolát 1909-ben megnyitották meg nyolcadik kerületi Köztemető (Fiumei) úti laktanyában, a neve: "Magyar Királyi Pénzügyőri Újonciskola"⁴³⁵. 1910-től évente három 3 + 1 hónapos tanfolyamot szerveztek 70-80 fővel. Az első három hónapban fegyveres kiképzésben és elméleti oktatásban részesültek az újoncok, a negyedik hónapban záróvizsgát tettek. Az első parancsnok Pintér Mihály pénzügyi felügyelő volt. Az iskola 1915-től 1922-ig szünetelt.

1917-ben arról olvashatunk a Pénzügyi Igazgatás című lapban, hogy a magyar vámtisztviselők megbízásából Magyar Miklós pénzügyi tanácsos fővámtnok és Sikorszky Titusz fővámhivatali főellenőr egy iratot nyújtottak be a pénzügyminiszterhez, amelyben kedvezőtlen előmeneteli viszonyaik megjavítását kérik. Jelezték megbántottságukat, *„hogyan vámtisztviselői cím és jelleg adományozásában eddig még sohasem részesültek, jóllehet a tisztviselői érdemek nem csak az állami kormányzat minden más ágában, hanem a pénzügyi*

---

⁴³³Kovácsics Iván (szerk.) – Csala Károly - Dr. Faragó Ambrus - Joó Gábor - Kiss István Géza - Dr. Köpf László – Szűkné Dr. Szentirmai Mária 2000. 146. o.

⁴³⁴Uo. 41. o.

⁴³⁵Rojkó Júlia:Az iskola maga a történelem. In: Pénzügyőr. 2009/12. szám. 24. o.

tárcához tartozó más tisztviselők között is, cím és jelleg adományozásával igen gyakran honoráltatnak.” Utaltak arra is, hogy „Vámtisztviselőt máról holnapra nem lehet nevelni, mert szakemberek előtt ismert tény, hogy már az alsó fokú vámszaki vizsgálat letehetéséhez is sok elméleti és gyakorlati ismeret megszerzése szükséges.”⁴³⁶ Már ebben az időben is elvárás volt a magasabb beosztásokhoz a középiskolai végzettség, sőt a továbbképző tanfolyamokon is felvételi követelménnyé tették, annak érdekében, hogy a megfelelő iskolai végzettség (érettségi bizonyítvány) megszerzését elősegítsék, a pénzügyőrség felvette a kapcsolatot a Zsoldos Tanintézettel.

A képzési rendszer azonban ebben az időben sem maradt kritika nélkül. *„Vizsgán fényes eredménnyel átcsúszott egyének buzdítólag hatottak a hátul levőkre és mind többen és többen jelentkeztek és rendeltettek be a szemlési vizsgára, akárhányszor az illetékes kerületvezető határozott tiltakozása ellenére is. Ezen könnyelmű rendszer emlőiből táplálkozott és nőtte ki magát 408-ra a szemlési rangra várók csapata és ebben leli magyarázatát az, hogy jelenleg létezik olyan pénzügyigazgatósági kerület, amelyben a szemlési vizsgás fővigyázók száma a rendszeresített létszám kétharmadát felülmúlja. Nem kétkem azt sem, hogy ha nagyméltóságú pénzügyminisztérium a szemlési vizsgákat felfüggesztő rendeletével nem él, ma már a fővigyázói összlétszám négyötöde rendelkezik a szemlési vizsgával. A meglazult rendszerből nőttek ki-tisztelet a kevés kivételnek-az olyan szemlész-jelöltek, akik lépten-nyomon fitogtatják a vizsgájukat, de akik a szaktudást illetőleg úgy állnak, hogy ha a most kiképzés alatt álló újonc vigyázók közé a záróvizsgára berendeltetnének és levizsgáztatnának 70-75%-ig biztos bukásnak lennének kitéve.”* Olvashatjuk a Pénzügyőrségi Szaklap hasábjain.⁴³⁷ 1928. május 3-án nyílt meg ugyanis a budapesti pénzügyőri altiszti iskolában az első pénzügyőri altiszti továbbképző tanfolyam, amelyet a pénzügyőrség több mint 60 éve várt, hogy ezáltal a pénzügyőri altisztek régen óhajtott egységes kiképzése megvalósuljon. *„A tanfolyamot a Pénzügyminisztérium részéről Horváth Géza dr. miniszteri titkár nyitotta meg. Jelen voltak még: Bittermann Béla székesfővárosi pénzügyőri főfelügyelő, Száraz László és*

---

⁴³⁶Kovácsics Iván (szerk.) – Csala Károly - Dr. Faragó Ambrus - Joó Gábor - Kiss István Géza - Dr. Köpf László – Szűkné Dr. Szentirmai Mária 2000. 53. o.

⁴³⁷Uo. 65. o.

Veress Miklós főbiztosok és Rolkó Sándor biztos. Az altiszti iskola parancsnokának, Küllő Ferenc pénzügyőri főbiztosnak vezetése alatt, az iskola szakoktatói név szerint Bóka József biztos, Gróf János, Réhman Zoltán és Fehér Antal biztosi vizsgát tett főszemlések, Gótz Gyula és Kovács Sándor fővigyázók, továbbá a tanfolyamra berendelt fővigyázók a Fiumei úti pénzügyőri laktanya udvarán sorakozva fogadták a megjelent vendégeket.” – ezekkel a szavakkal állít emléket az első alapkú szaktanfolyamnak a Pénzügyőr Szaklap.⁴³⁸

Nagy jelentőséget tulajdonítottak az ún. biztosi vizsgának, mert amellet, hogy a pénzügyőri tisztviselők feladata a fontosabb jövedéki szolgálatok ellátása, a többi szolgálat szakszerű ellátásának irányítása, az altiszti kar fegyelmének és a szolgálati rendnek fenntartása, ezen kívül társadalmi elvárás volt a testület tekintélyének megóvása, biztosítása. *„A biztosi szaktanfolyam előadói a hallgatók sorában a tisztító munkát mindenkor elvégzik, de ez még nem biztosíték arra nézve, hogy a biztosi szakvizsgát a legkiválóbb szemlések teszik le, mivel a be nem rendelték között lehetnek, és minden bizonnyal vannak tehetség tekintetében értékesebb szemlések, mind a berendelték közül egyik-másik. Ezért a tanfolyamra való berendeléseknél kell kiválasztani a legértékesebb szemléseket.*”⁴³⁹

1929 volt a korszakhatárt jelző nevezetes dátum a testület oktatási tevékenységének történetében: ekkor nyílt meg Kőbányán - a magyar királyi pénzügyőri altiszti továbbképző-tanfolyammal - a testület új iskolája, amelynek építését az előző évben kezdték el. A tanfolyam rendszerű képzés (ma inkább: továbbképzés) napjainkig jellemző a testület oktatási képzési rendszerére. *„Az intézmény és szakmai oktatói a Pénzügyminisztérium fennhatósága alá tartoztak, a Székesfővárosi Magyar Királyi Pénzügyi Igazgatóság csak a kiegészítő személyzet felett rendelkezett. Az iskola önállóan hirdetett pályázatokat, felvételiztette az újoncokat, szervezte a továbbképző tanfolyamokat.*”⁴⁴⁰

A magyar királyi pénzügyőrség tagjai előkészítő tanfolyamokon sajátították el a visszacsatolt területek katonai közigazgatása, majd polgári közigazgatása alatt megkövetelt, elengedhetetlen ismereteket. Máskülönbén már a politikai döntéseket követően megkezdődött a visszafoglalandó területek gazdaságáról beszerzett friss adatok összesítése

---

⁴³⁸Uo. 67. o.

⁴³⁹Uo. 63. o.

⁴⁴⁰ Rojkó Júlia 2009 25. o.

és elemzése. Ezeket az adatokat azután a katonai közigazgatás időszakában a helyszínen ellenőrizték, korrigálták. Minden vármegyei katonai parancsnokság polgári közigazgatási csoportjához került pénzügyőr szakelőadó, egy-egy pénzügyőri főbiztos, a nagyobb városok katonai parancsnoksága mellé egy-egy pénzügyőri biztos, a kisebb városokban biztosi vizsgát tett szemlélszek, a járási katonai parancsnokságok mellé főszemlélszek vagy fővigyázók kerültek, megfelelő számú altiszttel. A pénzügyi közigazgatás terén fegyverhasználat nem fordult elő, és a pénzügyőröket sem támadták meg.⁴⁴¹

A második világháború befejezése után a szovjet csapatok laktanyának használták, de 1948-ban ismét megkezdődtek a tanfolyamok Kőbányán. Az 1949-es egyenjogúsági törvény életbe lépést követően a hölgyek kiképzése is megkezdődhetett⁴⁴². És egyre erősödött, bővült a szakmai ismeretek tárháza, s volt úgy hogy másfél-két tucatra rúgott a tantárgyak száma. Ebben az időben, nevezetesen 1951. augusztus 1-jétől stabilizálódott az iskola független oktatói kara Bede Ferenc, majd Romvári Imre parancsnok vezetésével. „1959. február 1-én megszervezésre került a Pénzügyőr Iskolán egy 7 hónapos – a háború befejezését követően az első – felsőfokú szaktanfolyam 24 fővel.”⁴⁴³

A megnövekedett szakmai igények kielégítése érdekében egymást követték a közép- és felsőfokú szaktanfolyamok, amelyek az 1980-as évek közepére egy kollégiumi szárny felépítését eredményezték. Amikor már ez sem biztosította a megnövekedett hallgatói létszám megfelelő elhelyezését, a környék kisebb szállodáit bérelte a Testület. Az 1970-es évek közepétől vidéki helyszíneken is szerveztek alapfokú tanfolyamokat, így Hévízen, Pécsen, Siklóson, Szegeden, Szombathelyen. Az első két kihelyezett alapfokú szaktanfolyamot a hetvenes évek közepén (1974-75-ben, majd 1975-76-ban) Hévízen szervezték meg. Majd Siklós következett, azután - 1985. november 11. és 1986. május 30. között - Pécsen talált otthont ez az oktatási forma "kihelyezett" tanári karral. Ez azt jelentette, hogy a vidéki hivatalok nagy tapasztalattal rendelkező munkatársai nagy terhet vállaltak fel - a mindennapi munkájuk mellett – az órákra való felkészüléssel, bejárással, számonkéréssel.

---

⁴⁴¹Kovácsics Iván (szerk.) – Csala Károly - Dr. Faragó Ambrus - Joó Gábor - Kiss István Géza - Dr. Köpf László – Szűkné Dr. Szentirmai Mária 2000. 73. o.

⁴⁴²Rojkó Júlia 2009 24-25. o.

⁴⁴³Dézi Zsolt 2010. 85. o.

Az 1991-es év során végrehajtott nagyarányú felvételek hatására nőtt a kiképzetlen állomány száma, ami nem csak mennyiségi, hanem minőségi problémát is jelentett. Emiatt szinte minden szakterületen maximális igény fogalmazódott meg a kiképzés ütemének növelésére, hogy a minőség lehetőleg ne szenvedjen csorbát. Lényeges fejlődést hozott a felsőfokú állami végzettséget biztosító lehetőségek bővülése, ami a Rendőrtiszti Főiskolán megalakult Vám- és Pénzügyőri Tanszék és a Külkereskedelmi Főiskolán indult további évfolyamok javára írható. A Rendőrtiszti Főiskolán a tanszék megalakulásával elindult a nappali tagozatos képzés is. Az eddig is működő levelező képzésen belül elhatárolódott a vámnyomozói és a vámigazgatási szak.⁴⁴⁴ Az 1990-es években megnövekedett a fluktuáció, a szakmát elhagyó pénzügyőrök pótlása érdekében számos különböző – alap-, közép-, felsőfokú – szaktanfolyam indult. 1995 végére összesen 2002 pénzügyőr végzett különböző – alap-, közép-, felsőfokú - szaktanfolyamokon.⁴⁴⁵

1997. április 30-án került átadásra Drégelypalánkon a Vám- és Pénzügyőri Iskola (továbbiakban VPI) kihelyezett oktatási központja,⁴⁴⁶ majd még ugyanebben az évben a Béla király úti Oktatási Központ is. Ezen intézmények kiegészítették a VPI tevékenységét és egyben lehetővé tették, hogy a szolgálati törvény rendelkezései, a vám-, a jövedéki, valamint a büntetőeljárásról szóló törvény által meghatározott újabb és újabb feladatok szakszerű végrehajtása érdekében szükséges továbbképzések megfelelő módon legyenek végrehajtva, nem csak az újonnan felvett állomány, hanem a vezetők részére is.

A Pénzügyi és Számviteli Főiskolával és a Gödöllői Agrártudományi Egyetemmel 1999 novemberében együttműködési megállapodást írt alá a VPOP, igazolva azt a tényt, hogy a legtöbb a felkészültségen, a tudáson múlik. A feladatok egyre bonyolultabbakká váltak, így már ekkor is kitűnően felkészült szakemberekre volt szükség, kiemelkedett az informatikai és nyelvtudás jelentősége.

1999 szeptemberében új oktatási koncepción alapuló képzési struktúra (vám- és pénzügyőri tanfolyam) került megszervezésre, amelynek keretében magasabb szaktudást

---

⁴⁴⁴ Arnold Mihály 2002. 27. o.

⁴⁴⁵ Uo. 54.O.

⁴⁴⁶ Dézsi Zsolt 2010. 87. o.

nyújtó szaktanfolyamok indultak. Az 1999/2000-es tanévben kezdődött meg a pénzügyi és számviteli szakellenőri képzés.⁴⁴⁷

2004-ben a Vám- és Pénzügyőri Iskola Együttműködési Megállapodást írt alá a Budapesti Gazdasági Főiskolával és a Károly Róbert Főiskolával. A Felnőttképzési Akkreditáló Testület a 22/2004. (II.16.) Korm. rendelet alapján lefolytatott intézmény akkreditációs eljárás eredményeként a VPI-t 2007. július 18-án (4 évre) a 01-0782-06 szám alatt bejegyezte a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásába.⁴⁴⁸ Az elmúlt évtizedek az oktatási intézmény élén is változásokat hoztak⁴⁴⁹ és a szervezeti egység maga is átfurmálódott. 2010. december 31-ig egy hatósági jogkörrel nem rendelkező közép fokú szervről beszélhattunk, élén az aktuális parancsnokkal. A 2011-es NAV integrációt követően Pénzügyőr Iskola névvel – az Adóügyi Iskola mellett – a Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézet keretében főosztályként működik az iskola, a központi szerv részeként. Az oktatás területén is történtek változások, mivel a 4 hetes előképző tanfolyamot egy 8+8 hetes alap fokú szaktanfolyam követi, amelyből a második 8 hét úgynevezett szakosító, tehát szakirány specifikussá vált már az alapképzés is, szemben a korábban jellemző tanfolyami rendszerrel, ahol a szakosodásra általában a közép fokú szaktanfolyamon került sor. Az alap fokú szaktanfolyam általános képzési rendszerét a Testületen belüli gyakori mozgások, munkaköri változások támasztották alá, hiszen egy jól felkészült fináncnak mindenütt hely kellett állnia, legyen az belterület, határ vagy akár jövedéki szakterület. A tanfolyam időtartamát is a széleskörű szakmai tudás alapos elmélyítése indokolta és indokolja napjainkban is.

5.2.3. A Vám- és Pénzügyőri tanszéken folyó oktató-nevelő és kutató munka

---

⁴⁴⁷Dézi Zsolt 2010. 87. o.

⁴⁴⁸Uo. 88. o.

⁴⁴⁹ Időrendben: Marjai Albert, Czikora András, dr. Király Vince, Czikora András (ismét), Eszményi Attila, Balkai Barnabás, - akinek parancsnoksága idején tömegméretűvé vált az oktatás (nem egyszer napi 5-600 fővel) és az oktatói kar óriási erőfeszítésébe került, hogy a mennyiségi kényszerűség ne csökkentse a minőségi követelmények betartására vonatkozó törekvéseket - Kovács Csaba, dr. Gál Veronika, és jelenleg Szántó Zoltán.

A szakmai oktatásban korszakos jelentőségű volt - többszöri és többirányú eredménytelen kísérlet után- a Vám- és Pénzügyőri Tanszék megalapítása⁴⁵⁰ a Rendőrtiszti Főiskolán. A Vám- és Pénzügyőrség vezetése már a nyolcvanas évek közepén kereste a kapcsolatot a Főiskolával. Ennek elsődleges oka az volt, hogy az országban csak itt folyt színvonalas nyomozó képzés. A Vám- és Pénzügyőrség fontos feladata volt a pénzügyi bűncselekmények felderítése és nyomozása. Ehhez kvalifikált, felkészült munkatársak kellettek. 1987-ben indult levelező tagozaton az első 20 fős vámnyomozó osztály, akkor még szakgazda tanszék nélkül. A szaktantárgyak oktatása külső óraadók biztosításával történt.⁴⁵¹ Rövid idő eltelte után az együttműködés gyümölcsözőnek tűnt, így egyre inkább megerősödött a szándék a hosszabb távú és kölcsönös előnyökön alapuló kapcsolat bővítésére. A felmerülő igények alapján az együttműködést kibővült egy újabb, a vámigazgatási szak beindításával, immár mindkét tagozaton. Az új körülmények elengedhetetlenné tették azt, hogy a szakokat a főiskola szervezeti egységébe beépülő szakgazda tanszék gondozza.

A 2006-os bolognai rendszerre történő áttérés mellett a legnagyobb változást a Tanszék életében a Vám- és Pénzügyőrség és az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal integrációja (2011. január 1.), valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2012. január 1-jei létrejötte jelentette. Az utóbbi átalakítás eredményeként 2012. január 1-től a Rendőrtiszti Főiskola az Egyetem Rendészettudományi Karaként működik tovább. Az alábbiakban részletesen bemutatom, hogy a fenti nagy horderejű döntések hogyan, milyen irányba módosították a Tanszék működését.

5.2.3.1. Képzés

---

⁴⁵⁰ dr. Dettné dr. Légrády Ilona Csc. pénzügyőr ezredes asszony irányításával (1991-2004)

⁴⁵¹ Illés György (szerk.): Jubileumi évkönyv. 30 éves a Rendőrtiszti Főiskola. 1971-2001. Budapest, 2001. 105. o.

A pénzügyőrök képzése ugyan 1987-ben megkezdődött – vámnyomozói szakon, levelező tagozaton – azonban a Tanszék felállítására csak 1991-ben került sor, amikor is nappali és levelező tagozaton is elindult a vámigazgatási szak.

1996-ban a vám- és pénzügyőrség szakmai igényei és az ugyanebben az évben lefolytatott beválás vizsgálat tapasztalatai alapján a két szak tantervét sikerült átalakítani. A tanszék által gondozott két szak, kilenc tantárgya közül három kiemelten fontos. A vámjog és vámeljárás tantárgyról elmondható, hogy korszerű és az EU normáknak is megfelel. Testületi nemzetközi kereskedelemben játszott szerepe eleve kötelezővé teszi, hogy az alkalmazott joganyag megfeleljen azoknak a normáknak, amelyek a világkereskedelem írott és elfogadott normáival harmonizálnak. Ugyanez érvényes a világ fejlett országaiban alkalmazott úgynevezett harmonizált vámtarifa oktatás tartalmi elemeire is. Közismert tény, hogy Magyarország európai uniós teljes jogú tagságának elérésétől kezdődően a nemzeti vám bevételek 75%-a a közösségi bevételek részét fogják képezni ezért az így kieső kincstári bevételeket az adó és jövedéki területnek kell kompenzálni. A két világháború között virágzott jövedéki szakterület több évtizedes hallgatás után 1993-tól feléledt és 1998-tól különösen jelentős hangsúlyt kapott. A nemzetgazdasági szempontból is kiemelt bevételi terület az oktatásban is felértékelődött. A tantárgyakat kiegészítő, azok megismerését és megértését elősegítő egy féléves tantárgyak – szabályzatismeret, szakmatörténet, pénzügyi jog alapjai, váminformatika - oktatását a vám és pénzügyőrség adott szakterületének elismert, jól felkészült munkatársai oktatják külső óraadóként. A tanszék megalakulásával egy időben önálló szakmai tárgyként elkezdődött a kábítószer-ismeret tantárgy oktatása a vámigazgatási szakon mindkét tagozaton. A hallgatók elméleti és gyakorlati foglalkozások keretében megismerik a legfontosabb kábítószereket csempészési útvonalakat elrejtési módokat.⁴⁵²

A 2000-es évek elejére a pénzügyőr tisztképzés integrálódott a magyar felsőoktatási rendszerbe, a tanszék fő célkitűzése az volt ebben az időszakban, hogy az új évezredben is megfeleljen a magyar állami felsőoktatás követelményeinek és a globális nemzetközi kereskedelem jogi és etikai kihívásainak.

---

⁴⁵²Illés György (szerk.) 2001. 106. o.

A Vám- és Pénzügyőrség életében jelentős változásokat hozott az Európai Unióhoz történő csatlakozás. A szakmai munka átstrukturálódott, ezzel párhuzamosan olyan új feladatok is beépültek a pénzügyőri munkába, amelyekre fel kell készíteni a hallgatókat. A tanszék által oktatott tantárgyak köre kibővült a szabadon választható tantárgyakkal, így lehetőség nyílt a Vám- és Pénzügyőrség aktuális, súlyponti és új feladatainak oktatására, az adott témakörhöz kapcsolódóan bevonva a testület szakmai vezetőit is. Az évtized közepén jelentős feladatként jelentkezett a Tanszék munkájában a többfokozatú bolognai képzéshez igazodó, bünyügyi igazgatási, valamint rendészeti igazgatási szakok oktatási tematikájának, tananyagának kimunkálása, különös tekintettel a képzés keretében újonnan induló tantárgyakra. Ebben az időszakban a szakokból szakirányok lettek, így a vámigazgatási szak, vám- és jövedéki igazgatási szakiránnyá, a vámnyomozói szak pedig pénzügyi nyomozói szakiránnyá változott, követve a bolognai rendszer, valamint a szakma korszerűsítési igényeit. A korszerű tananyag összeállítását a Vám- és Pénzügyőrség szakmai szerveivel való hagyományosan jó együttműködés is nagymértékben segítette.⁴⁵³

2009-ben két jelentős változás fémjelezte a Tanszék képzési rendszerét, egyrészt a levelező munkarend is áttért a hároméves képzésre, másrészt meghirdetésre került a pénzügyi nyomozói szakirány nappali munkarendben is. Ez három év távlatában évi 15 fős hallgatói létszámnövekedést eredményezett, illetve felmenő rendszerben folyamatosan növelte az óraszámokat.

Felbecsülhetetlen segítséget nyújt a nappali tagozatos hallgatók gyakorlati képzéséhez a Nemzeti Adó- és Vámhivatal valamennyi szerve. Nem csupán hallgatók nyári szakmai gyakorlatának helyszínét biztosítják, hanem tevékenyen közreműködnek a szakmai gyakorlat négy hetes időszakában a gyakorlati feladatok megismertetésében. Regionális főigazgatóságok értékes segítséget nyújtanak a hallgatók gyakorlatorientált képzéséhez azzal, hogy tevékeny részt vállalnak a szakmai tanulmányutak lebonyolításában, helyszínének meghatározásában és nem utolsósorban a tanszék kutatási tevékenységének előmozdításában, valamint értékelésében a tudományos diákköri konferenciák, valamint szakdolgozat védések bírálói székében.

---

⁴⁵³Budaházy Árpád (szerk.): Jubileumi évkönyv. 35 éves a Rendőrtiszti Főiskola 1971-2006. Budapest, 2006. 61-62. o.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal megalakulása egyelőre nem okozott komoly változást a képzésben, bár a 2013-as tanévben, nappali munkarendben vám- és jövedéki igazgatási szakirány nem indul, a levelező munkarend felvehető létszámát viszont megemelte a megrendelő szerv. Ez azt bizonyítja, hogy a már komoly szakmai tapasztalattal rendelkező hivatásos állományú kollégák felsőfokú képzését nagymértékben támogatja a NAV.

5.2.3.2. Hallgatók

Az 1987-es képzés összesen 20 fővel indult és előfeltétel volt a pénzügyőri szolgálati viszony megléte. Az 1991/92-es tanévben indult először nappali tagozat, szintén 20 fővel, és már az első alkalommal meghirdetett pályázatra is meglepően nagy volt a túljelentkezés, ami azóta csak fokozódott, oly mértékben hogy 1999-ben már 36-szoros túljelentkezést regisztráltak, de napjainkban sem ritka, hogy a jelentkezők száma 15-20-szorosan meghaladja a meghirdetett létszámot.

2001-re már az a vélemény alakult ki a képzésről, hogy mind a nappali, mind a levelező tagozaton végzetek tudása egyértelműen megfelelt az egyre magasabb szintű elvárásoknak, a magasan kvalifikált tiszti állomány követelményeinek, a társadalmi igényeknek, és az EU konformitás kívánalmainak. A felvehető hallgatók száma alapján évente kb. 50 (15+15 levelezős és 20 nappalis) friss diplomás tiszt erősítette a Vám- és Pénzügyőrség állományát. Sajnos a gyakorlatban ez a létszám nem minden évben volt teljes, hiszen előfordult, illetve előfordul lemorzsolódás, melynek számos oka van, de talán leglényegesebb a követelmények magas szintje. Az 1991-es első kibocsátás óta több mint 1300-an fejezték be sikeresen a főiskolát, a jelenlegi hallgatói létszám 195 fő. A Vám- és Pénzügyőrség/NAV hivatásos állományának, mintegy 20 százaléka szerzett diplomát a főiskolán/egyetemen.

A felvételi feltételek viszonylagos állandóságot mutatnak, és természetesen igazodnak a Főiskola/Kar által meghatározott feltételekhez. Specialitások elsősorban a levelező munkarend feltételei közt találhatóak, így pl. a hivatásos szolgálati viszony fennállása a vámhatóságnál, a pénzügyi nyomozók esetén kifejezetten a nyomozati területen eltöltött szakmai gyakorlat az egyik alapfeltétel, valamint a szakmai végzettség területén korábban a

középfokú szakmai végzettség volt meghatározva, míg az idei évtől már csak az alacsonyabb végzettség elvárás, ennek egyik oka a szakmai képzés átalakítása az elmúlt években.

A Vám – és Pénzügyőrség vezetése a főiskolán folyó szakirányú képzés messzemenően preferálta és az itt végzettek előmeneteli lehetőségei nagyon kedvezőek voltak. Ennek alapvető oka, hogy a testület sokrétű szakmai feladatait lefedő joganyag megfelelő mélységű oktatását kizárólag a főiskolán működő tanszék volt képes biztosítani.

A nappali tagozatos hallgatók 1991-től próbaidős pénzügyőrként kerültek felvételre, majd az első év sikeres befejezését követően véglegesítették őket. 2004-től már csak a harmadik év novemberében kerültek felvételre a hallgatók és próbaidősként kerültek ki a Főiskoláról, a 2009-es kormányzati létszámstop azonban a hallgatók felvételét is ellehetetlenítette és ettől az évtől már csak a végzetteket veszi hivatásos állományba a VP/NAV.

2010-ben első alkalommal került átadásra a Lónyay Menyhért tanulmányi-díj, amely a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokság – ma már a Nemzeti Adó- és Vámhivatal – támogatásával, a Tanszék kezdeményezésére jött létre. Annak köszönhetően, hogy ezt a nemes kezdeményezést sikerült megőrizni az integrációt követően is, ebben az évben a negyedik alkalommal kerül átadásra.⁴⁵⁴

5.2.3.3. Oktatói bázis

A Tanszék létrehozásának talán legnehezebb feladata volt a személyi feltételek biztosítása. A szaktantárgyak struktúrája eleve kizárta a polgári életből hozható, tudományos fokozattal rendelkező oktatókat, hiszen a szorosán vett szakmai joganyagot egyetlen felsőoktatási intézménybe sem lehet elsajátítani. A hivatásos állomány csakis a Vám- és Pénzügyőrségen belüli Vám- és Pénzügyőri Iskolában, szaktanfolyami képzés keretében, illetve a gyakorlati életben szerezhették ilyen irányú ismereteket, ezért az első állandó és nem külső előadói gárdáját a Vám- és Pénzügyőri Iskoláról vezényelték. A Tanszéknek 2004-ig

---

⁴⁵⁴Budaházy Árpád (szerk.): Jubileumi évkönyv. 40 éves a Rendőrtiszti Főiskola.1971-2011. Budapest, 2011. 68. o.

öt főállású oktatója volt, ebből hárman rendelkeztek pedagógiai végzettséggel, volt továbbá egy vegyész mérnök és egy jogász is, valamennyien hosszabb időtartamot töltöttek a végrehajtó szolgálatban, továbbá tíz-tizenöt év oktatói tapasztalattal is rendelkeztek.⁴⁵⁵Hárman a főiskolára kerülésük után magasabb oktatói fokozat elérése érdekében tovább tanultak. És a szakterületektől sem szakadtak el teljesen, hiszen részt vettek a VPOP által szervezett, EU szakemberek által tartott tréningeken és továbbképzéseken. Felkészültségük egyaránt megfelelt a főiskolai képzés és a megrendelő testület által elvárt színvonalnak.⁴⁵⁶

2004-es vezetőváltást⁴⁵⁷ követően a reformok követelményeinek megfelelően, pályázat útján választották ki a tanszék dolgozóit⁴⁵⁸, akik az elődeik által kialakított oktatási és nevelési koncepcióra és eredményekre támaszkodva dolgoztak a pénzügyőr képzés bolognai folyamatnak megfelelő átalakításán. Emellett hárman az egyetemi (MA) végzettség megszerzését tűzték ki célul, hárman pedig a doktori képzést kezdték meg sorban egymás után. 2007-ben két fővel bővült a Tanszék állománya, akik egyetemi végzettséggel már rendelkeztek, és 2008-ban meg is kezdték doktori képzésüket, azonban egy 2008-as átalakítást követően másik két fő nyugállományba vonult, elvesztve így egy abszolutóriummal rendelkező doktoranduszt.

2009-ben a tanszékvezetői székben változás következett be, ugyanis dr. Köpf László CsC. főiskolai tanár nyugállományba vonult. A személyi állomány is bővült egy fővel, aki 2010-ben PhD fokozatot szerzett. Így a jelenlegi személyi állomány⁴⁵⁹ a nyugállományba vonulásoknak köszönhetően tudományos fokozatokban nem bővelkedik, de az elkövetkezendő két-három évben három védés is beérhet. A tanszék jelenlegi oktatói jogi

---

⁴⁵⁵Kecséné Dravecz Márta pénzügyőr alezredes Rapcsányi Endre pénzügyőr alezredes főiskolai adjunktus tanszékvezető-helyettes, Nánásiné Haraszi Edit pénzügyőr alezredes főiskolai tanársegéd, Gyurik Dezső pénzügyőr őrnagy szakoktató

⁴⁵⁶ Illés György (szerk.) 2001. 107. o.

⁴⁵⁷ dr. Köpf László főiskola tanár (2004-2009)

⁴⁵⁸ Horváthné Zsilka Judit pénzügyőr őrnagy, dr. Kampfmüller Sándor pénzügyőr őrnagy, dr. Potoczki Zoltán pénzügyőr százados, Suba László pénzügyőr főhadnagy, Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes pénzügyőr főhadnagy, Varga Sándor pénzügyőr főhadnagy

⁴⁵⁹ dr. Szabó Andrea pénzügyőr alezredes, tanársegéd, mb. tanszékvezető, dr. Christján László pénzügyőr őrnagy, PhD, egyetemi docens tanszékvezető-helyettes, dr. Szendi Antal pénzügyőr ezredes tanársegéd, dr. Potoczki Zoltán pénzügyőr őrnagy tanársegéd, dr. Suba László pénzügyőr őrnagy tanár, Zsámbokiné dr. Ficskovszky Ágnes pénzügyőr őrnagy tanár, Zsitnyánszky Lilla pénzügyőr százados tanár

végzettséggel, valamint végrehajtói és oktatói tapasztalattal rendelkeznek emellett egy fő tudományos fokozattal rendelkeznek, hárman pedig doktori képzésben vesznek részt.

5.2.3.4. Tudományos kutatás

A tanszék az oktatói tevékenység mellett igyekezett tudományos kutatói feladatainak is eleget tenni. Komoly eredmények születtek szakma történet feltárásában, számos konferencia előadás és publikáció született testület történeti kutatásokból. A hallgatók tudományos diákköri munkája az elmúlt két évtizedben komoly fejlődésen ment keresztül. Ma már elmondható, hogy nem csak az Intézményi Tudományos Diákköri Konferenciákon érnek el szép eredményeket, hanem az országos megmérettetésben is megállják a helyüket, öregbítve ezzel a Főiskola/Egyetem és a megrendelő szerv hírnevét. A 2011-ben – akkor még Rendőrtiszti Főiskola égisze alatt - megrendezésre került XXX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Had- és Rendészettudományi szekciójának önálló vármegyei és pénzügyőri tagozatán nyolc dolgozat indult.

Az elvégzett bevételek-vizsgálati eredmények azt mutatják, hogy a végzettek elméleti felkészültségét a fogadó szervek nagyon jónak ítélik. A végzettek egy része a területtől függően meglepő gyors előmeneteli lehetőséghez jutott. Tények igazolják, hogy az elméleti felkészültség a későbbi tapasztalatszerzés mellett alkalmassá tette őket az alsó fokú szervek vezetői beosztásának betöltésére. Az is elmondható, hogy a kezdeti bizalmatlanság légköre nappali tagozaton végzettekkel kapcsolatban eloszlott és fiatal tisztként komoly felelősségteljes beosztásokat kapnak.

Az 1998-ban életre hívott Tanszéki Tanácsadó Testület (TTT)⁴⁶⁰ a Tanszék javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő szerve, amely segíti a tanszékvezető tevékenységét az oktatási, tudományos kutatási és fejlesztési kérdésekben, sajnos csak néhány évig működött és nem is túl nagy eredményességgel, ettől függetlenül a kezdeményezés nagyon eredetinek mondható. 2007-ben már szinte nem találni nyomát a tanszéki iratokban a TTT működésének és eredményeinek.

---

⁴⁶⁰ Budaházy Árpád (szerk.) 2006. 62. o.

2007-ben a tanszékvezető kezdeményezésére létrejött a Vám- és Pénzügyőrség Tudományos Tanácsa (VPTT), amely ugyan nem vette át a TTT jogköreit, de egy bizonyos mértékig helyettesítette azt. „A VPTT keretei közt folyó tudományos munka olyan kutató, alkotó, tudományszervező tevékenység, amely felöleli mind a vám, a jövedéki, mind a büntető és rendészeti, valamint a humánpolitikai, a pénzügyi és az informatikai szakterületet, és ezek gyakorlatával kapcsolatos új ismeretek megszerzésére, a meglévő ismeretek alkalmazására, fejlesztésére, az állomány képzettségi színvonalának emelésére irányul.”⁴⁶¹ A Tanács fokozott figyelemmel kísérte a Testület alkalmazásában álló doktori képzésben résztvevők haladását, problémáit, publikációs nehézségeit⁴⁶². Feladatának tekintette, hogy a Testületen belül folyó tudományos tevékenység megismerhetővé váljon, egyrészt publikációs felület biztosításával, másrészt tudományos pályázatok kiírásával. A Tanács központi elemét a Tanszék képezte, hisz az állandó tagok egyike a Tanszék mindenkori vezetője volt, az Iskola parancsnoka, a humán terület vezetője és a szakterületek vezetői mellett. Sajnos az integráció nem hagyta érintetlenül ezt a nagyszerű, a VP-en belül egyedüli kezdeményezést, a VP megszűnésével e VPTT is bezárta kapuit. A folytatás adott, de most már egy új szerven belül, sokkal nagyobb lehetséges érintett létszámot lefedve. Egyenlőre a tudományos élet központja – természetesen a Tanszék mellett – a 2010 júniusában megalakult a Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, amely megfelelő fórumot biztosít tagjai részére ismereteik bővítésére, kutatásaik segítésére, szakmai eredményeik terjesztésére, publikálására, továbbá céljának tekinti a rendészettel összefüggő és más kapcsolódó szakterületek iránt érdeklődő, azokkal tudományos igénnyel foglalkozó vagy foglalkozni kívánó szakemberek összefogását, és a kapcsolattartást más tudományos társaságokkal. A Tagozat tevékenysége nehezen indult, mivel az integráció elindulása előtti hónapban alakult meg, amely esemény nem könnyítette meg a frissen alakult szervezet életét. De mint minden más nehézségen, ezen is átlendült a tudományos kutatást jelenleg egyedüliként összefogó Tagozat. Az elmúlt időszak tevékenységét szakmailag aktuális és rendkívül hasznos kerekasztal beszélgetések és

---

⁴⁶¹ 14/2007-VPTT. számú üggyirat: A Vám- és Pénzügyőrség Tudományos Tanácsának Alapszabálya. Fellelhető a Vám- és Pénzügyőri Tanszék irattárában

⁴⁶² Torda Csaba (szerk.): Tudományos tevékenység a Vám- és Pénzügyőrségnél. VIVA Média Holding. Budapest, 2008. 5. o.

konferencia fémjelzete, amelyek eredménye tudományos és szakmai folyóiratokban publikálásra került. A jövő nagy tervei közt egy saját szerkesztésű évente megjelenő periodika létrehozása is szerepel, amelyben helyet kaphatnának a vám, adó és jövedéki, és természetesen a bűnügyi és rendészeti szakterület tudományos igényű kutatási eredményei.

5.3. Összegzés

Ahogy azt már az előzőekben láthattuk az integráció nem hagyta érintetlenül a Tanszék működését sem, ami nem változott az előző időszakhoz képest, az a szakma támogatása, amely egyrészt a tudományos munka területén, másrészt a képzést közvetlenül érintő területeken – szakmai gyakorlat, szakmai tanulmányutak szervezése - is töretlen. Komoly segítséget biztosít a megrendelő szerv az elméleti képzést kiegészítő, megerősítő előadások, háttéranyagok biztosításával is.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem létrejötte, egy teljesen új helyzetet teremtett a Tanszék számára, hiszen egyetemi Tanszékké vált. Egyetemi tanszék, egyetemi követelményekkel, amelyek teljesítése az egyik legfontosabb feladat lesz az elkövetkezendő időszakban, legyen az akár publikációs követelmény, nyelvi továbbképzés, kutatási projekt végrehajtása vagy doktori fokozat megszerzése.

Mindkét integráció, változás sok-sok bizonytalanságot hordozott magában, meggyőződésem azonban, hogy a bizonytalanság nagyon gyakran ösztönzi a kreativitást, az újabb és újabb megoldások, feladatok keresését és a megújulás kötelezettségét. A változás és a bizonytalanság megsokszorozza az energiákat és gyakran új energiákat gerjeszt.

A hagyományok őrzése és az állandó megújulás kettősségében dolgozik a Tanszék, amelynek feladata az értékek továbbvitele, azon értékeké, amelyeket az elmúlt évtizedekben már megteremtettek. Ez a fajta értékmegőrzés a folyamatosan változó világban nem könnyű feladat, de kötelesség. Az oktatási tevékenység minőségi továbbfejlesztése a jövőépítés alapja.

Ahogy azt már a dolgozat bevezetőjében, majd az I. fejezetben is bemutattam, az Európai Unió oktatáspolitikája egyre nagyobb szerepet kapott a közösségi politikákban, a

rendelkezésre álló források segítségével a nemzeti oktatási politikák fejlődésére is hatással volt.

Mivel a közös vámpolitika kiemelt helyet foglal el a közösségi politikák közt, ezért a tisztségviselők és gazdálkodók felkészítése is kiemelt helyen áll. A DG TAXUD ezen célok megvalósítása érdekében létrehozta az ötévente változó úgynevezett Vám programokat,

A tanszék által gondozott szakirányokról megállapítható, hogy azokon korszerű EU-konform joganyagokat oktatnak. Az erős nemzetközi jelleg és az Európai uniós tagság elnyerése is arra ösztökélte a Tanszéket, hogy a joganyag közvetítése, és a képzés hatékonyságának emelése mellett célkitűzés a nemzetközi kapcsolatok kiépítése és fejlesztése. A magyar vámigazgatás 1968 óta tagja a Vámigazgatások Világszervezetének, részt vesz az ún. Vám⁴⁶³ programokban, de a Tanszék nemzetközi kapcsolatainak szélesítése még a jövő feladata. Amellett, hogy évente több alkalommal vesznek részt a tanszék munkatársai CEPOL programokon és az ún. Fiscalis programokon, elengedhetetlen Európa és a nagyvilág más vámképzést folytató felsőoktatási intézményeivel a kapcsolatfelvétel, egyrészt az International Network of Customs University⁴⁶⁴ keretein belül, másrészt egyedileg pl. nemzetközi konferenciák szervezésével.

---

⁴⁶³210/1997. EK határozat a Vám 2000 és a 105/2000. EK határozat Vám 2002 programokat hozta létre, a Vám 2007 vámügyi cselekvési programot a 253/2003. EK határozat, a Vám 2013 programot pedig az Európai Parlament és a Tanács 624/2007/EK határozata hozta létre

⁴⁶⁴<http://incu.org/about-us.html> letöltés:2013.09.06.

6. Következtetések, javaslatok

6.1. A bolognai célkitűzések megvalósulása

A Bolognai Nyilatkozatban megjelenő célkitűzések megvalósulása felemás képet mutat a vizsgált országokban. Az első és egyik legfontosabb célkitűzés a transzparencia, az átláthatóság. A konkrét cél egy könnyen érthető és összehasonlítható fokozatot adó képzési rendszer bevezetése, amely – például oklevélmelléklek segítségével – elősegíti a hallgatói és a munkavállalói mobilitást egyaránt. Az oklevélmelléklet kiadása a rendőrtisztképzésben résztvevők részére is lehetségessé vált. Azonban a felvételi rendszerek sajátosságai – mint például a szakmai gyakorlat, illetve a magas fokú nyelvtudás elvárása vagy éppen az állampolgársági kritérium – kevésbé teszik lehetővé a külföldi továbbtanulást, és ugyanezek az akadályok gátolják a külföldi munkavállalást is, emellett a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó jog nem alkalmazható a közszolgálatban. A közszolgálat fogalmát, tartalmát, az uniós fogalom elsődlegességét és a szűken történő alkalmazás követelményét a Bíróság határozta meg, dolgozta ki ítélezési gyakorlata folyamán.⁴⁶⁵ Az oklevélmelléklet ugyanakkor számos területen hasznos lehet, például a CEPOL, a KERA és a FRONTEX égisze alatt szervezett képzések esetében. A CEPOL tervei között szerepel egy nemzetközi mesterképzés megszervezése, kialakítása is, amely esetében szintén szükséges lesz az oklevélmelléklet. Jelenleg azonban tény, hogy a rendőrtisztképzésben részt vevő hallgatók számára az oklevélmelléklet nem hordoz előnyöket.

A Bolognai Nyilatkozatban megjelenő második célkitűzés az alapvetően a több képzési cikluson – az alapképzésen (undergraduate), az egyetemi (graduate) és a doktori képzésen – alapuló rendszer bevezetése. A bolognai folyamatból adódó kötelezettségek értelmében minden vizsgált országban, különböző időpontokban (felmenő rendszerben) elindult a rendészeti területén a korszerű – lineáris és több-ciklusú – felsőoktatási struktúra

---

⁴⁶⁵ Blutmann László: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2010. 636. o.

kialakítása. Annak első képzési főciklusában felsőoktatási alapképzést (BA) és felsőfokú rendészeti szakképzettséget lehet szerezni. Az elsőre épülő második képzési főciklus mesterfokozatot (MA) és az azt igazoló rendészeti mesteroklevelet eredményez. Ugyanakkor a bevezetett képzési struktúrák is rendkívül eltérő képet mutatnak, amely többek között abból is adódik, hogy a képzési rendszerek rendkívül eltérőek. Sőt, Németországban még a különböző tartományi rendőrtiszti főiskolákban is eltérőek a bevezetett struktúrák. A szakok száma, a specializáció időtartama és lehetséges területei is rendkívül változatos képet mutatnak.

2006 szeptemberétől a bolognai-típusú alapképzés keretében két integrált szak (bűnügyi igazgatási és rendészeti igazgatási alapszak) 11 szakirányán folyt tovább az alapképzés, még főiskolai szinten. Az alapképzésre történő átállással, a rendészeti igazgatási szak biztonsági szakirányának létesítésével és indításával, a civil biztonsági szféra számára is megkezdődött a felsőfokú állami és szakmai végzettséggel rendelkező szakemberek képzése. A szakmaiságot tovább erősítette a migrációs szakirány megjelenése, és így 2012-ben már 12 különböző szakirány közül választhattak a rendészeti képzésre jelentkező hallgatók. A felvi.hu⁴⁶⁶ adatai szerint minden szakirány esetében túljelentkezés volt, sőt a bűnügyi igazgatási-bűnügyi szakirány esetében több mint 21-szeres túljelentkezéstről beszélhetünk, hiszen az összesen 985 jelentkező közül mindössze 45 embert vettek fel. Az említett 12 szakirány alapképzés keretében:

- bűnügyi igazgatási-bűnügyi szakirány;
- bűnügyi igazgatási-gazdaságvédelmi szakirány;
- bűnügyi igazgatási-pénzügynyomozói szakirány;
- rendészeti igazgatási-biztonsági szakirány;
- rendészeti igazgatási-büntetés-végrehajtási szakirány;
- rendészeti igazgatási-határrendészeti szakirány;
- rendészeti igazgatási-igazgatásrendészeti szakirány;
- rendészeti igazgatási-katasztrófavédelmi szakirány;
- rendészeti igazgatási-közlekedésrendészeti szakirány;

---

⁴⁶⁶ http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/!ElmultEvek/elmult_evek.php?stat=13

- rendészeti igazgatási-közrendvédelmi szakirány;
- rendészeti igazgatási-migrációs szakirány;
- rendészeti igazgatási-vám- és jövedékigazgatási szakirány;

A mesterképzésben – ma még – egyetlen szak:

- rendészeti vezető (MA)⁴⁶⁷.

Meg kell jegyezni azonban, hogy összehasonlítva más országok képzési struktúrájával, a hazai túlságosan is szétdaraboltnak tűnik. Ha megnézzük a fenti felsorolást a 11 szakirányból 6 a rendőrség mint megrendelő számára képez tiszteket. Külföldön egy, de legfeljebb két – ha a nyomozók képzése külön, vagy a képzésen belül specializációként történik – szakról/szakirányról beszélhetünk.

A harmadik bolognai célkitűzés a kreditrendszer kialakítása, amely elősegíti a széleskörű hallgatói mobilitást, és amely megoldást kínálhatna a képzési idők, szakok és szakirányok előbb felvázolt problémájára. A kreditrendszerű képzés, a tanulmányok kreditalapú nyilvántartása a rendőrtisztképzésben is megvalósult. A kreditátvitel célja a megszerzett ismereteket, készségeket elismerő kreditek hordozhatóságának biztosítása, ezzel a hallgatók intézmények, országok közötti könnyebb mozgásának elősegítése. A rendszer működtetésére képzési programok között, egy tanterven belül, különböző modulok vagy szakaszok között is sor kerülhet. Az elmúlt évek tapasztalata és az elvégzett felmérések azt mutatják, hogy a kreditátvitel, mint a kreditrendszer része nehezen működik nemcsak a rendészeti oktatásban, de a felsőoktatás számos más területén is. A kreditrendszert az is nehezíti, hogy az országok nagy részében, így Szlovákiában vagy Lengyelországban is kizárólag egyetlen intézményben működik rendőrtisztképzés, és ugyanez alakult ki Finnországban is 2008-ban a Rendőrtiszt Főiskola és a finn Nemzeti Rendőriskola egyesült, és tampere-i központtal működött tovább. A magyar Rendőrtiszt Főiskola (ma már Rendészettudományi Kar/RTK) is négy évtizede tölti be hegemon szerepét a felsőoktatás e speciális területén, és a rendészet teljes palettáját átfogó képzést folytat. Ehhez hasonló integráció azonban, ahol a rendőri szakok mellett megtalálható a

---

⁴⁶⁷ http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/!ElmultEvek/elmult_evek.php?stat=13

határrendészeti, a vám- és pénzügyőri, a büntetés-végrehajtási és a katasztrófavédelmi képzés is, jelenleg csak Romániában és Észtországban működik.

A rendőrtisztképzés jellegéből következően már az alapképzésben is olyan tantárgyakat vesznek fel, illetve olyan tananyagot sajátítanak el a hallgatók, amelyet egy másik oktatási intézményben nem tudnak elismertetni, megszerzett kreditjeiket nem tudják átvinni. Amennyiben viszont valamely uniós országban kívánják folytatni tanulmányaikat, a kreditátvitel lehetséges lenne, hiszen az alapozó tantárgyak bizonyos részben minden országban átfedik egymást. Azonban a különböző országok közötti mozgás a szigorú, speciális és változatos felvételi kritériumrendszerekből kifolyólag rendkívül problematikus. A hallgatók a megszerzett kreditjeikkel így leginkább a Karon belül, az egyes szakok között váltva tudnak mozogni, ami azonban ez a lehetőség a kreditrendszer kialakítása előtt is nyitott volt. Egyes speciális esetekben a hallgatók mozgástere kicsit nagyobb lesz a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen.

A negyedik bolognai célkitűzés a hallgatói és oktatói mobilitás elősegítése, minél szélesebb körű megvalósítása. A rendőrtisztképzés esetében is kiemelt kérdés mind a hallgatói, mind az oktatói mobilitás elősegítése, a külföldi tanulmányi utak, résztanulmányok és szakmai gyakorlatok biztosítása, hazai beszámítása. Ugyanakkor az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai alapján kijelenthetjük, hogy a mobilitási lehetőségek csak korlátozottan jelennek meg mind a hallgatók, mind az oktatók számára; a diplomák egyenértékűsége, elfogadása más országban a rendészet területén elképzelhetetlen; a mobilitási lehetőségek korlátozottsága miatt a kreditek átvitele, megszerzése más képzési intézményben megint csak nehézségekbe ütközik. A vizsgált országok mindegyikére igaz, hogy a rendőrtisztképzéssel bekapcsolódtak az Erasmus-programba, amely minden évben lehetőséget nyújt számos hallgatónak és oktatónak a külföldi tapasztalatszerzésre.

Szintén a bolognai célkitűzések sorába tartozik a minőségbiztosítás kérdése. A diplomák kölcsönös elismerésének csak egyik feltétele az átláthatóság. Legalább ennyire fontos, hogy egy, az oktatási intézménytől független szervezet értékelje és minősítse az adott intézményben folyó oktatást. Követelmény, hogy a minősítést végző szervezetek az Unióban azonos elvek alapján működjenek. A megfelelő minőségbiztosítási rendszer kialakítása minden olyan intézmény esetében prioritás, amely részt vesz a bolognai-típusú

képzésben. A minőségbiztosítási rendszer célja, hogy biztosítsa az egységes működést minden intézményen belül és megalapozza a folyamatos fejlődést. A legfontosabb folyamatok a minőségbiztosítási rendszerben a visszajelzési rendszer, az önértékelés és a folyamatfejlesztés, amelyek a működési szabályzatban kerülnek rögzítésre.

Az európai identitás erősítése terén is érdekes képet kapunk a rendőrtisztképzés esetében. Megtaláljuk egyrészt a nyitottságot, amelyet például az Erasmus-programhoz való csatlakozás is bizonyít. Az Erasmus lehetővé teszi nemcsak más uniós országok képzési rendszerének és gyakorlatának megismerését, és egyben betekintést enged más kultúrákba. Az Unióval kapcsolatos szakmai vonatkozású információk szintén szerepelnek a rendőrképzés tananyagában. Azonban a képzés jellegéből és az egyedi felvételi követelményeikből adódóan a rendészeti képzés egy viszonylag zárt rendszer, ahol a legtöbb esetben csak honfitársainkkal tanulhatunk együtt.

Az élethosszig tartó tanulás témaköre a rendészeti oktatás területén is kiemelten fontos. Minden országra igaz, hogy a rendészeti oktatásban lehetőséget biztosítanak a már szolgálatukat teljesítő rendőrök továbbképzésére. Kiemelkedően fontos, hogy a rendőrök megismerjék a legújabb rendőri ismereteket, technikákat és gyakorlatokat. Az élethosszig tartó tanulás jegyében a Nemzeti Közszerológati Egyetem is minden lehetséges posztgraduális képzési formát biztosít. Ugyanakkor tény, hogy további szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy az élethosszig tartó tanulás Magyarországon ne csak a már diplomával rendelkezők számára legyen jellemző. Több lehetőséget kell biztosítani a munka mellett tanulók számára a szakmai képzésekben, továbbképzésekben való részvételre. Az egész életen át tartó tanulás Finnországban olyannyira fontos, hogy számos különböző formát alakítottak ki a felnőttek képzésére, továbbképzésére, és azokat az állam támogatja. A korábban bemutatott háromféle felnőttképzési forma közül a nyílt egyetemek például kifejezetten az idősebb korosztály számára engednek betekintést az egyetemi oktatási rendszerbe.

6.1.1. Bolognán innen, avagy túl

Az Unió tagállamainak többsége a rendészeti képzés területén is bevezette a bolognai típusú oktatási rendszert. Van néhány olyan ország (Belgium, Egyesült Királyság,

Svédország, Szlovénia), amelyik úgy döntött, hogy mivel a rendészeti képzés olyannyira speciális terület, megőrzik a korábbi nemzeti képzési struktúrát. Miután a Bolognai Nyilatkozat nem számít kötelezően végrehajtandó dokumentumnak, így a folyamatban részt vevő országok önként vállalták a Nyilatkozat céljainak végrehajtását, azonban természetesen fenntartották a jogot, hogy a bolognai folyamat bevezetését egyéni, egyedi módon oldják meg. Így például Magyarország úgy döntött, hogy hat szakon (orvos, állatorvos, fogorvos, gyógyszerész, jogász, építészmérnök) megmarad továbbra is az osztatlan képzés, illetve hetedikként hosszabb ideig a művészeti képzés is osztatlan maradt.

A rendészeti képzés esetében számos érv szól a bolognai folyamathoz való csatlakozás mellett, ugyanakkor racionális okok szólnak amellett is, hogy a rendészeti képzés megmaradjon a hagyományos, nemzeti képzési struktúrában. Az egyik legfőbb indok arra, hogy a rendészeti képzés is csatlakozzon a bolognai folyamathoz az, hogy azokban az országokban, ahol a felsőoktatás más területeit átalakították a Bolognai Nyilatkozat ajánlásai, céljai alapján, a rendészeti képzés elszeparálódhat. A rendészeti képzés eleve speciális abban a tekintetben, hogy az ezen a területen megtanult tudásanyag más területeken nehezebben hasznosítható, illetve a tantárgyak kreditpontjai nem vagy nehezen átvihetők. Ugyanakkor, amennyiben a rendészeti képzés kimarad a bolognai folyamatból, akkor a hallgatók teljesen elvesztik azt a lehetőséget, hogy tanulmányaikat, résztanulmányaikat vagy diplomájukat más területen is alkalmazhassák, felhasználhassák. A rendészeti képzés nemcsak elszeparálódik, de teljes mértékben kiesik a felsőoktatási rendszerből is. A bolognai rendszerrel összefüggő átalakítások célja egyrészt az, hogy lehetőséget teremtsenek az oktatóknak és a hallgatóknak egyaránt a nemzetközi tapasztalatszerzésre, ami később elősegítheti a munkavállalói mobilitást, másrészt pedig az oktatás minőségének fejlesztése, a képességekre és tapasztalatokra épülő oktatási rendszer kiépítése. A bolognai rendszerhez való csatlakozás elősegíti a nemzetközi kapcsolatok kialakulását, és például az Erasmus-programban való részvétel pedig lehetővé teszi a nemzetközi szakmai tapasztalatok megszerzését. A bolognai folyamatban való részvétel számos fejlesztési lehetőséget is rejt magában az egyes nemzeti képzések számára, többek között külföldi oktatók fogadását, vagy pl. a nemzetközi együttműködés keretében számos jó példát is elsajátíthatnak az egyes intézmények. A fejlesztési lehetőségek a bolognai

folyamatban való részvétel során nemcsak az intézmények, hanem az egyének, a hallgatók és oktatók számára is fennállnak. Így például a nemzetközi tapasztalatszerzés területén, vagy a mesterképesítést megszerezhetik a hallgatók külföldön is. A CEPOL, a KERA és a FRONTEX is számos képzési lehetőséget biztosít a folyamatban résztvevő rendőri vezetők számára. A bolognai folyamatban való részvétel erősíti a nemzetközi együttműködést már a tanulmányi idő során, amely lehetőséget biztosít arra, hogy hosszútávon a rendőrségi együttműködés is hatékonyabbá váljon. A bolognai folyamatban való részvétel és a nemzetközi tapasztalatszerzés lehetősége komoly előnyt jelent a hallgatók számára, hogy nemzetközi szervezeteknél vállaljanak munkát, például az EUROPOL-nál, vagy például nemzetközi nyomozócsoportok munkájában vegyenek részt.

Számos indok szól ugyanakkor amellet is, hogy a rendészeti képzés őrizze meg a korábbi nemzeti képzési struktúrát. Bár azok az intézmények, amelyek részt vesznek a bolognai folyamatban, és bevezették a kreditrendszert, azonban a speciális képzés és tananyag következtében a hallgatók (néhány kivételtől eltekintve) a kreditjeiket nem tudják átvinni, hasznosítani egy esetleges intézményi váltás során. A rendőrtisztképzés helyzete egyedülálló a többi képzési ághoz képest. Sokkal szigorúbban a felvételi elvárások és az sem ritka, hogy a képzésben való részvételt, illetve a rendőri szolgálat teljesítését nem kizárólag a nyelvtudáshoz, hanem állampolgársághoz is kötik, ami jelentősen megnehezíti a mobilitást. Ugyanakkor ezek az akadályok csereprogramokkal, illetve alternatív képzési lehetőségekkel (mint például idegen nyelvű szemináriumok, előadássorozatok) áthidalhatóak, ehhez azonban nem feltétlenül szükséges a bolognai rendszerhez való csatlakozás, elegendő a kétoldalú kapcsolatok kialakítása, ápolása. A bolognai rendszer egyik legfőbb célja a munkavállalói mobilitás erősítése, amely azonban, mint láthattuk, a rendészet, illetve a rendőrségi munka területén nagy nehézségekbe ütközik. Nemcsak a nyelvi és állampolgársági követelmények akadályozzák a munkavállalók mobilitását, hanem számos egyéb tényező is. Így például minden országban vannak különbségek a büntető törvénykönyvek között, (ami az egyik országban bűncselekmény, az nem biztos, hogy a másik országban is az) így az előzetes ismeretek, és az adott állam rendészeti képzésében való részvétel hiányában lehetetlenné válik a munkavállalás. Szintén nehezen áthidalható problémát jelentenek a vallási és kulturális különbségek, amelyek

befolyásolják, hogy a rendőr miképp viselkedik egy adott helyzetben. Az előbbiek alapján mindenképpen felmerül a kérdés, hogy valóban van-e értelme az új, az intézménnyel szemben jelentős követelményeket támaztó képzési struktúra bevezetésének? Mert például nem kell olyan oktatókat alkalmazniuk, akik megfelelnek az előirt tudományos követelményeknek, hanem a rendőrségtől közvetlenül is átvezényelhetnek kiképzőket, oktatókat. A szakmai jellegű képzésnek számos veszélye van. Így például, a PhD tudományos fokozatot megszerző, vagy azzal már rendelkező oktatók, fokozatosan eltávolodnak a szakmától. Ez hosszú távon veszélyezteti nemcsak az oktatók szakmai tudását, hanem a teljes képzés színvonalát is. Az előirt tudományos követelményeknek megfelelő oktatók alkalmazása azonban rendkívül nehézkes és bonyolult feladat, vannak olyan szakterületek, ahol jelentős hiány van ilyen szakemberekből. Nem véletlen, az átalakítási folyamatot számos ország felsőoktatási intézményében új munkahelyek (professzori, docensi) kiírásával kezdték, és ahhoz jelentős kormányzati forrásokat támogatást vettek igénybe. Ugyanakkor nem csak az oktatók kérdése jelenti a problémát, hanem a teljes struktúra és a tantervek átdolgozása átalakítása is, amely lényegében megfelel egy intézmény újraalapításának. Problémaként merül fel továbbá az is, hogy a bolognai rendszerbe való csatlakozás során az intézményt akkreditáltatni kell, az intézmény pedig civil felsőoktatási ellenőrzés alá kerül a zárt, szakmai rendszer kontrollja helyett.

6.2. A bemutatott rendőrtiszti főiskolák/szakfőiskolák összehasonlítása – európai modellek

A példaként bemutatott rendőrtiszti főiskolák/szakfőiskolák képzési struktúrája, szervezeti megoldásai sok hasonlóságot mutatnak, de markáns különbségek is megjelennek. Furcsa ezt a változatos képet – a hazai rendészeti felsőoktatás képviselőjeként – látni, elemezni, megérteni, hiszen hazánkban a rendőrtisztképzés mindkét szintje – alap- és mesterképzés egyaránt –, sőt 2014 őszétől várhatóan a doktori képzés is, egyetlen intézmény, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kara (korábban Rendőrtiszti Főiskola) keretein belül folyik.

A képzés Németországban általában a Belügyminisztérium által felügyelt szakfőiskolákon, vagy a civil főiskolák speciális rendészeti/rendészettudományi karán történik. Felismerhető némi hasonlatosság a hazai rendszerrel, ugyanis 2012 előtt a korábban említett, majd 2012 januárjától az utóbbi megoldás jellemző a hazai rendészeti felsőoktatásra. Finnországban, Lengyelországban és Szlovákiában is szakfőiskolák működnek. Fontosnak tartom ismét kiemelni, hogy a szlovákok már jóval a magyar NKE megalapítása előtt is egyazon intézményben oktatták a rendőrtiszti, illetve a közigazgatási ismereteket, két különböző szakon.

A példaként bemutatott országok rendőrtisztképzési struktúrája egymástól számos ponton határozottan eltér, a felvételi követelményektől a képzésen át, egészen a kimeneti követelményekig. A magyar rendszer egyedülálló Európában, abban a tekintetben, hogy egyetlen más országban sem folyik rendészeti, katonai és közigazgatási képzés egyetlen intézményben, három különböző karon. A német rendszer szintén egyedi, egyrészt a tartományonkénti képzésnek, másrészt a moduláris rendszernek köszönhetően. Az európai rendészeti felsőoktatás jelenlegi formájában meglehetősen távol áll attól, hogy egységes és átjárható legyen, azonban a közeljövőben egy nemzetközi mesterképzés kidolgozása, létrehozása nem elképzelhetetlen, sőt szükségszerű lenne. Persze kérdésként merülhet fel az akkreditáció problémaköre, (mely országban, milyen jogszabályi háttér alapján), az oktatás helyszíne, nyelve, és a képzés megvalósításának módja (e-learning, b-learning stb.).

Az 1. számú melléklet egy olyan összesítése az európai rendőr/rendészeti képzést folytató intézményeknek, amely országonként bemutatja a képzést folytató intézményt/eket, tartalmazza az alap- (BA) és mesterképzési (MA), valamint a doktori iskolára vonatkozó információkat. A táblázat a dolgozat lezárásának pillanatában naprakész, de a rendészeti felsőoktatás mint képzési terület folyamatos változásai miatt – éppen folyamatban lévő akkreditációs eljárások, doktori iskola alapítás stb. – állandó felülvizsgálatra szorul.

6.2.1. Intézményi modellek

Áttekintve a rendőrképzést folytató intézmények rendszerét, elmondható, hogy egy része úgynevezett rendőri egyetem/főiskola, egy másik része civil egyetem, amely megállapodás alapján folytat ilyen jellegű képzéseket, szak/szakirány keretében, a harmadik forma a civil intézményben önálló karként megjelenő képzés. A Rendőrtiszti Főiskola az első kategóriába volt sorolható, az NKE a harmadik variációt testesít meg, mert maga az egyetem egy „civil” felsőoktatási intézmény, amelyen belül a rendőrképzés megőrizte önállóságát, egy Kar keretében.

A legfőbb diszciplínák alapképzés esetén a rendészet, a rendőri vezetési, a bűnügyi nyomozási ismeretek, de találkozhatunk a biztonsági vezetői, pénzügyi nyomozói és kriminológiai programokkal is. A Mesterképzések jelentős része is a rendészet témakörében folyik, de előfordulnak a jogi tanulmányok, a közrendvédelmi programok és olyan különlegességnek számító képzések, mint a környezetvédelmi nyomozói. Az is megállapítható, hogy a doktori képzés is a fentiekben már említett tudományterületeken folyik. A képzési akkreditációs eljárások is sokszínű képet mutatnak Európa-szerte. Előfordul, hogy a rendőri szervezetek ajánlanak akkreditált képzési programokat, önállóan vagy egy civil egyetemmel együttműködve, folytatva a képzést. Találunk független akkreditációs testület által minősített programokat és a fentiek kombinációit is. Elmondható, hogy az alap- és mester-programok többségében, az időtartam és az annak megfelelő kreditek száma illeszkedik a Bolognai Nyilatkozatban leírtakhoz.

A rendészeti felsőoktatási intézmények egy részében kizárólag diplomát (BA és/vagy MA) adó képzések folynak, illetve egyéb diplomára épülő továbbképzések, de találunk olyan intézményeket is, ahol az alapkiképzéstől kezdve, különböző szakmai továbbképzéseken át a diplomáig is eljuthat a hallgató (pl. Brandenburg Tartomány, Finnország)

A példaként bemutatott rendőrtiszti főiskolák/szakfőiskolák képzési struktúrája, szervezeti megoldásai sok hasonlóságot mutatnak, de markáns különbségek is megjelennek.

6.2.2. Képzési modellek

Németországban a moduláris felkészítés nyert teret, azaz a különböző tartományi képzésekben hasonló számú modulban összegyűjtött ismeretanyagot oktatnak, amelyet igyekeznek összehangolni a tiszthelyettes képzés tartalmával. A tananyag egységessége csak a münsteri mesterképzésnél jelenik meg, ugyanis a valamennyi tartomány részvételével közösen kidolgozott moduláris képzésről beszélhetünk. A hazai RTK-n folyó képzéseknél még csak csírájában jelenik meg a moduláris rendszer, egy-egy „próba-tantárgy” erejéig. Szlovákiában, Lengyelországban és Finnországban sem találkozhatunk moduláris rendszerrel. A német rendszer abból a szempontból is eltér a többi képzési struktúrától, hogy az alap- és mesterképzés helye nem azonos, ugyanis a mesterképzés befejezésére külön intézmény áll rendelkezésre.

A képzés minden bemutatott országban anyanyelven zajlik, kivéve Finnországot, ahol svédül is el lehet végezni a rendőrtisztképzést. Az idegen nyelven oktatók száma rendkívül kevés, általában csak „ad hoc” jelleggel tartanak idegen nyelvű előadásokat vendégoktatók. Az idegen nyelvoktatás viszont több helyen, így például Szlovákiában is megjelenik a kötelező tantárgyak között.

6.2.3. Felvételi követelmények, hallgatói állomány összetétele

A különbségek már a felvételi feltételek és követelmények rendszerében, valamint a felvételi eljárás során megtalálhatóak. Magyarországon a nappali munkarendű hallgatói állomány kizárólag az „utcáról”, azaz polgári pályázóként érkezik a képzésre (kivéve: büntetés-végrehajtási szakirány). Szlovákiában és Lengyelországban – amint azt láthattuk – leginkább civilek vesznek részt a képzésben a nappali tagozaton, ellenben a hivatásos jogállásúak elsősorban a levelező tagozaton vehetnek részt a képzésben. Németország tartományaiban belső pályázó is részt vehet a nappali oktatáson. A finn képzés egylépcsős rendszerben, a rendőri tanulmányok diploma programra elsősorban civil jelentkezőket vár. A továbblépéshez meghatározott idejű rendőri munkatapasztalatra van szükség. A finn rendőrtisztképzés külön előfeltétele, hogy a civil jelentkezőktől egy éves, bármely területen eltöltött munkatapasztalatot vár el.

A bolognai folyamatra is tekintettel, külön érdekessége a felvételi rendszereknek az állampolgárság kérdése. Magyarországon az állampolgársági kritérium az egyik legfontosabb feltétel a közszolgálat ellátásához, és ezáltal a Karra történő felvételhez is, éppúgy, ahogy például Finnországban is. Ezzel szemben Németországban nem csak a német állampolgárok nyerhetnek felvételt a képzésbe, hanem bármely uniós polgár.

6.3. A hazai modell diverzitása

A fentiek fényében fontosnak tartom még egyszer áttekinteni a befejezésben is a sajátos és egyedülálló magyar megoldást, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létrehozását a bolognai folyamat tükrében. Egyedülálló megoldásról azért beszélhetünk, mert arra találhatunk példát, hogy a rendőrök és a közszolgálati dolgozók képzése egy helyen folyik. Így van ez például Szlovákiában is. Ellenben a rendészeti, a nemzetvédelmi és a közigazgatás-tudományi képzés egyetlen intézetbe integrálása egyedülálló megoldás Európában.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem egyik jogelődje az 1971-ben alapított Rendőrtiszti Főiskola volt. A Főiskola életében a 2000-es évek elejétől gyorsan követték egymást a változások. Mivel az Egyetem 2012. január 1-ével alakult meg, a Főiskola a 2000-es évek közepén, pontosan 2006-tól még önállóan kezdte meg a bolognai programra való fokozatos áttérést. A Rendőrtiszti Főiskolához hasonlóan megkezdte a bolognai rendszerre való áttérést a másik két jogelőd, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, a Rendőrtiszti Főiskola és a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Kara (a volt Államigazgatási Főiskola) is. Ennek köszönhetően az Egyetem 2012-es megalapításakor, mind a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, mind a Közigazgatás-tudományi Kar, mind pedig a Rendészettudományi Kar esetében elmondható volt, hogy a bolognai folyamat elemei már tökéletesen beépültek a rendszerbe, így ezen a területen nem volt szükség a három kar közötti összehangolásra.

A 1278-as Korm. határozatban előírt feladatoknak és ütemezésnek megfelelően, az Országgyűlés 2011. március 16-án elfogadta a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létesítéséről szóló 2011. évi XXXVI. törvényt (továbbiakban: átalakulási törvény), amely célként határozza meg az egymáshoz illeszkedő közszolgálati életpályákat kiszolgáló

képzési rendszer létrehozását. Mint ahogy a Nemzeti Közszerológáti Egyetem honlapján szerepel, az Intézmény elsődleges célként tűzte ki a polgári közigazgatás, a rendvédelem, a honvédelem és a nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állományának magas színvonalú képzését, valamint hangsúlyt fektet a közszerológáti életpályák megteremtésére, illetve a közszerológáti életpályák közötti átjárhatóság megteremtésének támogatására. *„Az új Egyetem a jogelőd intézményekben folytatott képzési és kutatási alrendszerek nem csupán egyszerű, mechanikus egymás mellé rendelését és működtetését célozza és eredményezi, hanem azok összehangolását is feltételezi és megköveteli.”⁴⁶⁸*

Az új karok képzési rendszerének kialakítása, jelenlegi modernizációja elengedhetetlen volt az Egyetembe való integráció során. A teljes körű felülvizsgálat menetében vált lehetővé a szervezeti racionalizálás, vagyis az intézeti és tanszéki struktúrák indokolt átalakítása, a meglévő párhuzamosságok és átfedések megszüntetése, illetve a lehetséges legalacsonyabb szintre történő csökkentése, és annak felvázolása, hogy hol – azaz melyik karon – lesznek a karokon átívelő képzések központjai. Elsődleges feladat volt továbbá a megrendelői igények egzakt tisztázása, a kimeneti követelmények pontos meghatározása. Megrendelő alatt a Belügyminisztériumot, a Nemzetgazdasági Minisztériumot, valamint rendészeti szerveket, azaz Rendőrséget, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságát, Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot, valamint a magánbiztonság területén a Kamarát kell érteni, illetve az oktatás területén kompetenciával rendelkező vezetőket.

Problémát okozott, hogy a korábban működő rendszerek hallgatói jogviszonyai, valamint a bemeneti feltételek és követelmények komoly eltérést mutattak például a fizikai, pszichológiai és egészségügyi alkalmassági vizsgálatok, valamint a biztonsági ellenőrzés tekintetében, amelyek egységesítése nem volt sem indokolt, sem pedig lehetséges. Az Egyetemen belül tehát megmaradt a felvételi követelmények közötti eltérés a különböző karok tekintetében, azonban számos olyan pontot is találhatunk, amely mindhárom kar esetében találkozhatunk, ilyen például az állampolgárság kérdése. A

---

⁴⁶⁸ Virányi Gergely: Az NKE-projekt helyzete, majdani képzési rendszere és az előttünk álló legfőbb feladatok. Kerekasztal-beszélgetés. Budapest, 2010. 05. 17. Rendőrtiszti Főiskola.

Nemzeti Közszerológáti Egyetem – mint ahogy arra korábban már utáltam – előnyt jelent a rendészeti oktatásban résztvevők esetében azokkal szemben, akik egy másik országban szakfőiskolába járnak - hiszen egy intézményen belül könnyebb szakirányt váltani.

A bemeneti feltételek és követelmények egy esetleges szakirányváltás esetén problémát okozhatnak, mivel a létrejövő három kar nem minden szakirányán bemeneti feltétel egy esetleges fizikai, egészségügyi, illetve pszichológiai alkalmasság, valamint biztonsági ellenőrzés. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a hallgatók megfontoltan választanak szakirányt, ebből fakadóan a hallgatóknak csak kisebb része fogja kérni a kari, illetve a szak- és szakirányváltást. Meg kell említeni, hogy a karváltás a hadtudományi és a rendészettudományi karokról egyszerűbb a közigazgatási karra, tehát a rendészeti képzésben részt vevők előnyben vannak, mint ahogy azt korábban is említettem, ráadásul lehetőségük van a kreditátvitelre is. Az első, illetve a második szemesztert követően – éppen a közös képzés időarányos teljesítése alapján – szinte zökkenőmentesen meg lehet kezdeni a közigazgatási kar valamely szakán a következő szemesztert. Lényegesen kedvezőtlenebb lehet a közigazgatási hallgató karváltási helyzete, ugyanis azonnal nem oldható meg. Az első szemesztert követően nem lehet automatikusan a másik karon kezdenie a második szemesztert, hiszen teljesítenie kell vagy a fél éves katonai alapkiképzést – amely ugródeszkeként szolgál a katonai felsőoktatásba történő belépésre - vagy a három hónapos belügyi alapkiképzést, amelynek bevezetése szintén előírt kötelezettség a rendvédelem területére – bármilyen iskolai végzettséggel rendelkező – belépő számára, és mivel mindkettőre a következő tanév őszén lesz lehetősége, ebből fakadóan a karváltás megoldása évisméltést követel.

Ahogy nincs összhang a három kar felvételi követelményei között, ugyanúgy a hallgatói mobilitási lehetőségek is rendkívül különbözőek. A Nemzeti Közszerológáti Egyetem fejlesztési tervében természetesen megjelenik a hallgatói mobilitás, illetve a kreditátvitel és kreditek elismerésének kérdése is, mint fejlesztendő terület. Tehát maga az Egyetem is elismeri, hogy ez a terület a speciális felvételi követelmények és képzési struktúrák miatt eléggé nehézkes. Kivételt talán csak a Közigazgatás-tudományi Kar jelent, amely – mint ahogy a fejlesztési tervben is olvasható – egy közös képzés kialakítására törekszik (Ludwigsburgh – Gent - NKE). *Természetesen az NKE sajátos képzési és*

*tudományos profilja olyan méretű mobilitást egyszerűen nem tesz lehetővé, mint például a gazdasági, orvosi vagy általános társadalomtudományi képzési területekkel foglalkozó felsőoktatási intézményekben. Ugyanakkor minden képzésben feltétlenül növelni kell középtávon mind a bejövő, mind a kiutazó – elsősorban részképzésben – résztvevő hallgatók számát, közelítve a 2020-as EU és nemzeti mobilitási célszámokhoz.*⁴⁶⁹

A fejlesztési célok ezen a területen:

- Az idegen nyelvű tantárgyak kínálatának növelése, közös képzések kialakítása, kettős illetve közös diplomát adó szerződéses együttműködések kialakítása a mobilitás növelése érdekében. Az Intézményben jelenleg ugyanis nincsenek idegen nyelven meghirdetett szakok és az idegen nyelven oktatott tantárgyak száma is kevés, illetve ezek nem illeszkednek a magyar nyelvű tantárgyak operatív tantervi rendszeréhez. Éppen ezért szükség van az idegen nyelven oktatott tantárgyak számának növelésére, illetve az operatív tantervben való meghirdetésére.
- A másik, szintén a fejlesztési tervben megfogalmazott cél a kreditelismert résztanulmányok számának növelése. Az Intézmény ennek érdekében 2012 tavaszán egy korszerű és az ERASMUS előírásainak megfelelő kreditátviteli szabályzatot fogadott el, amely megteremti az adminisztratív lehetőségét a rugalmas tantárgy-beszámításnak, illetve elismertetésnek.

Amint az alábbi táblázatban is látható, a mobilitás szintje mind a hallgatók, mind pedig az oktatók tekintetében rendkívül alacsony. A Közigazgatás-tudományi Kar oktatói kivételével a mobilitási arány semmilyen tekintetben nem éri el még az 1%-ot sem, tehát jelentősen elmarad a magyar hallgatók átlagosan 3%-os nemzetközi mobilitási arányától. (Erről pedig tudni érdemes, hogy csak fele az uniós átlagnak.) Mindez természetesen hátráltatja az Intézmény nemzetközi versenyképességét, és a végzett hallgatók munkavállalói mobilitási esélyeit is jelentősen csökkenti. A táblázat adatai a 2010/2011-es tanév mérőszámait tartalmazzák, tehát azt a kiindulási helyzetet, amelyet a Nemzeti Közszolgálati Egyetem örökölt a jogelődöktől. A már említett intézményfejlesztési terv

---

⁴⁶⁹ NKE – Intézményfejlesztési Terv 2012-2015. 30. o.

alapján, ezekhez a számokhoz képest a Rendészettudományi Kar esetében a mobilitás csökkenő tendenciát mutat, miközben a másik két kar esetében a mobilitási mutatók, ha csak kevés is, de javultak.

A karok mobilitási tehetsége 2010/2011⁴⁷⁰

Kar	Rész- vagy teljes idejű képzésben tanuló külföldi hallgatók aránya az összes hallgatóhoz (%)	Kreditelismert résztanulmányok száma (db. kifelé irányuló mobilitás esetében)	Külföldi részképzésben részt vevő hallgatók aránya az összes hallgatóhoz képest (%)	Kiutazó oktatók és munkatársak aránya a teljes alkalmazotti létszámhoz képest (%)	Idegen nyelven meghirdetett szakok száma	Külföldi telephelyek száma	Joint degree jellegű, közös képzési együttműködések száma
RTK	1,14	1	0,70	2	0	0	0
HHK/ZMNE	0,21	6	0,18	3	0	0	0
KTK/KIK	0,49	n.a.	0,35	33	0	0	1
Összes	0,50%	7	0,35	8,62	0	0	1

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem létrehozásának egyik vitathatatlan előnye, hogy nagy hangsúlyt fektet a közzolgálati életpályák megteremtésére, illetve a közzolgálati életpályák közötti átjárhatóság megteremtésének támogatására. A Nemzeti Közzolgálati Egyetem mindhárom karán folynak felnőttképzések, illetve továbbképzések éppúgy, ahogy ez az Intézmény jogelődjei tekintetében is gyakorlat volt. A Rendőrtiszti Főiskola esetében két, nemcsak különböző témájú, hanem teljesen különböző típusú képzésről beszélhettünk. Az egyik ilyen képzés a rendőrszervező képzés volt, amely a felsőfokú végzettséggel rendelkező rendőrségi dolgozók számára lett meghirdetve, és elsősorban a munkáltatói igényeket elégítette ki. A rendőri szervek dolgozói nem közvetlenül, hanem az ORFK-n

⁴⁷⁰Uo. 29.o.

keresztül jelentkezettek a továbbképzésre, így a képzésben részt vevők számát és személyét a megrendelő állapította meg. A képzésen 2009 februárjától - 2012 februárjáig 624 fő vett részt. A képzés a Rendészettudomány Karon is folytatódott. A másik képzésre, amely közterület-felügyelő képesítést adott, bárki jelentkezhetett. Ez a képzési forma azonban 2009-ben megszűnt, miután az új jogszabályi környezet alapján magánvállalkozások is lehetőséget kaptak ezen a területen a képzés, illetve a vizsgáztatás lefolytatására, bár így az oktatás színvonala kétség kívül alacsonyabb lett.⁴⁷¹

A nemzetközi és a magyar rendészeti képzés bemutatása során is nagy hangsúlyt kapott a rendészettudomány, a rendészeti kutatás kérdése, amely nem más, mint a rendőrségnek, mint intézménynek és a rendészeti tevékenységnek mint folyamatnak a tudományos tanulmányozása. Az NKE-n belül a Rendészettudományi Kar elnevezés is azt sugallja, hogy az Egyetem nemcsak teret, de támogatást is kíván biztosítani az Intézményen belüli tudományos munkához. A rendészeti kutatások és fejlesztések egyik legfontosabb helyszínei a felsőoktatási intézmények. A kutatási eredményeket vissza kell forgatni a rendészeti gyakorlatba és az oktatásba. A globalizálódó világban a bűnözést már nem lehet megállítani az országhatárokon. Éppen ezért a rendészeti munka is egyre inkább nemzetközi jelleget ölt, egyre fontosabbá válik a nemzetközi információcsere és együttműködés. Egyre inkább prioritássá válik a nemzetközi kutatás a rendészettudomány terén is, amelynek megvalósulását nemcsak a két-, illetve háromoldalú egyezmények segítik elő, hanem – véleményem szerint – a CEPOL-nak is aktívabb szerepet kell vállalnia a nemzetközi kutatások elősegítése, támogatása terén.

6.4. Javaslatok

6.4.1. A rendészeti felsőoktatást generálisan érintő javaslatok

A mobilitás kérdése, mint az egyik legfontosabb célkitűzés jelenik meg a Bolognai Nyilatkozatban, hiszen a hallgatói mobilitás alapozhatja meg a későbbi munkavállalói

---

⁴⁷¹ Uo. 23-24. o.

mobilitást. A hallgatói, oktatói és munkatársi mobilitás lehetőségeinek bővítése érdekében a nemzetközi kapcsolatok szélesítése és elmélyítése elengedhetetlen.

A mobilitás és az Erasmus-programban történő részvétel szorosan összefügghet a kreditelismerés kérdésével. Jelenleg a programban résztvevő hallgatókat a program leteltét követően a hazai vizsgakötelezettség terheli. Ezt megkönnyítő céllal javaslom, hogy a külföldi felsőoktatási intézményben elvégzett kurzusok, szemináriumok kreditelismerésének lehetőségét – például a szabadon választható tantárgyak keretében – teremtsen meg a kar. A kurzus befejezésének és eredményének igazolásával, valamint a tantárgyi tematika benyújtásával – a szaktanszékek támogatása mellett – a Kreditátviteli és Validációs Bizottság döntési jogkörének kiterjesztésével megvalósítható.

A rendészeti tudományos kutatás egyik legfontosabb színtere a felsőoktatási intézmény, hiszen a legtöbb – ha nem is valamennyi – kutatás itt folyik, a kutatási eredmények a leggyorsabban az oktatásba beépítve juthatnak vissza a gyakorlatba. A Rendészetelméleti Kutatóműhely felállítása jó kezdet, de a rendészettudomány művelése ennél sokkal többet kíván. Megismerve a nemzetközi trendeket, szükségzerű egy önálló szervezeti keretek közt működő kutatási csoport felállítása a karon, függetlenített vezető irányításával. A vezető mellett egy-egy projekt erejéig, ideiglenes jelleggel, és/vagy kutatói szabadságukat töltő munkatársak jelenhetnek meg kizárólag az elképzelt/megrendelt kutatási feladatra koncentrálnak.

A nemzetközi – nem feltétlenül európai – kapcsolatok elmélyítését elősegítendő, közös kutatási projektek meghirdetését, valamint a Rendőrákadémiák Nemzetközi Szövetségéhez (International Association of Police Academies továbbiakban: INTERPA) történő csatlakozást javaslom.

6.4.2. A pénzügyőrképzést érintő javaslatok

A pénzügyőr tisztek hazai képzéséhez hasonlóval csak Észországban a Biztonsági Tudományok Akadémia Pénzügyi Karán találkozhatunk. Az európai országok többségében belső szakképző iskolákon oldják meg a tisztképzést, vagy pénzügyi, közgazdasági jellegű felsőoktatási intézmények keretében.

A nemzetközi kapcsolatok elmélyítéséhez újabbak megteremtéséhez elengedhetetlenül szükséges a Vámegyetemek Nemzetközi Hálózatához (INCU) történő csatlakozás. Jelenleg a mobilitási lehetőségek korlátozottak mind a hallgatók, mind a tanszék oktatói számára.

A Vám Világszervezet által elkészített Kompetencia Keretrendszer vizsgálata és a hazai képzés ennek történő megfeleltetése – középtávú tervként – szintén kiemelten fontos.

A képzés fejlesztése terén – hosszú távú javaslatként – egy intézet felállítását látom indokoltnak. Az intézet által nyújtott képzési paletta teljes egészében lefedné a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szakterületeit, így a vám, adó és bűnügyi terület felsőfokú végzettséget igénylő munkaköreit. A jelenleg meglévő két szakirány kiegészülne egy harmadik adóigazgatási szakiránnyal. Az intézet létszám- és infrastruktúrafejlesztése a NAV nélkül nem valósítható meg, de a Vám- és Pénzügyőri Tanszék jelenlegi állománya jó kiindulópontként szolgálhat a továbblépéshez. A tanszékéhez hasonló szoros kapcsolata egyetlen felsőoktatási intézmény, egyetlen szervezeti egységének sincs, tehát a megrendelői igényeknek leginkább megfelelő képzés a létrejövő intézet tanszékei keretében valósítható meg.

A rendészeti vezető mesterképzési szak kockázatkezelési specializációjának dokumentációja elkészült, a bemeneti feltételek tágításával – közgazdászok számára is nyitottá tenni – a NAV vám- és pénzügyőri ágán – és nem kizárt, hogy hamarosan az adóágon is – jelentkező megrendelői igény messzemenően és hosszútávra tervezve teljesülhetne.

6.4.3. A megrendelő szervek oktatási, humánpolitikai területét érintő javaslatok

A bolognai folyamatban egyre fontosabb szerepet kapott az élethosszig tartó tanulás feltételeinek, intézményrendszerének megteremtése. A hazai megrendelő szervek nem feltétlenül gazdálkodnak az egyetem adta lehetőségekkel, azaz a szakmai képzéseiket, továbbképzéseiket saját belső oktatási egységein belül, vagy külső szervek által oldják meg.

A nappali mesterképzés kapcsán – és itt elsősorban az RTK-ra gondolok – jelenleg nehezen körvonalazható, hogy mely munkavállalói réteg számára lesz elérhető és vonzó egy kétéves nappali munkarendű képzés. Véleményem szerint a humán erőforrás-gazdálkodási

szakterület még nincs felkészülve a helyzet kezelésére, de a vezetői réteg sem, aki a hivatásos állományú tisztet két évre elengedi az egyetemre.

Ugyanezt a kérdést vetem fel a doktori képzéssel kapcsolatban. Ki is lehet a rendészettudományi doktori iskola nappali munkarendű doktorandusza? A mesterképzésből éppen kikerülő kiváló eredménnyel diplomázó szakember, akit alig várnak, hogy visszatérjen a szolgálatba? Több éves tapasztalattal rendelkező hivatásos, aki megfelelő képességekkel rendelkezik, mind a magas színvonalú munkavégzéshez, mind a kutatói tevékenység folytatásához? Más egyetemi képzésből felvételt nyert doktorandusz, aki – és ez a probléma elsősorban az ún. szakmai tanszékeknél jelentkezik – semmiféle gyakorlati tapasztalattal nem rendelkezik az adott szakterületen? Természetesen fenti kérdéseket a munkáltató és nem a felsőoktatási intézmény szemszögéből tettem fel. Megoldást csak hosszú távon, nagyon komoly szemléletváltást követően tudok elképzelni. A szemléletváltást természetesen meg kell, hogy előzze a rendészeti szerveknél tapasztalható – és az élet más területén is fenn álló – bizonytalansági faktor minimálisra csökkentése.

6.4.4. A kutatás továbbfejlesztésének lehetőségei

Már az értekezés lezárásakor világossá vált számomra, hogy a kutatás nem lehet lezárni vagy befejezni csak abbahagyni egy rövid időre. A téma kutatása több egymástól igen eltérő szempontú kutatási célterületet is generált.

Az egyik ilyen a rendészeti kutatási tevékenység és annak eredményei itthon és külföldön, továbbá a kutatási projektek hatékonyságának vizsgálata. Ez egy komoly adatbázist eredményezhetne, amely a jövő kutatóinak útmutatóul szolgálna.

További kutatható terület a rendészeti felsőoktatás humán erőforrás-gazdálkodás szempontú vizsgálata, a korábban felvázolt problémák megoldásának keresése és az akadályok feltárása.

A hivatásrendi hovatartozásomnál fogva a pénzügyőr tisztek képzésének feltárását mind uniós, mind világviszonylatban elengedhetetlennek tartom. Az EU és a VVSz is elkészítette a vámképzésben résztvevők kompetencia keretrendszerét több szinten, a végrehajtástól a vezetőig. A két keretrendszer nagymértékben azonos, de a tagállamok száma miatt az uniós némiképp egységesebb, a döntéshozatalnál kevesebb érdeket kellett figyelembe venni, mint

a 179 tagú VVSz esetében. A keretrendszer vizsgálata a hazai hallgatók esetén is szükséges és érdekes lehet.

A kutatás kiterjesztése az 1. számú melléklet folyamatos karbantartására, kiegészítésére a legfrissebb információkkal, továbbá a jövőben egy újabb kutatás keretében újabb vizsgálati pontokkal. Pénzügyőr lévén szükségesnek érzem egy hasonló kutatást a pénzügyőrtiszt képző intézmények esetében. Az eredmény valószínűleg a rendőrképzésnél is sokszínűbb képet fog mutatni.

Befejezés

Az értekezésem célja a rendészeti felsőoktatás jelenlegi helyzetének, állapotának vizsgálata volt mind hazai, mind uniós viszonylatban, illetve annak a folyamatnak az átfogó elemzése, amelynek eredményeként a rendészeti képzés mai formája kialakult. Dolgozatomban egy egész fejezetet szenteltem az Unió oktatáspolitikájának, illetve a bolognai folyamat bemutatására, valamint áttekintettem az európai felsőoktatás történetét is. Elemeztem azokat a társadalmi, gazdasági, politikai és intézményi kihívásokat, amelyek elkerülhetetlenné tették a bolognai folyamat elindítását. Az első fejezeten belül külön kiemelt figyelmet szenteltem az Európai Bíróság szerepének az oktatáspolitikai területén. Több jogeset bemutatásával bizonyítottam azt a tényt, hogy Bíróság döntései hozzájárultak a közös oktatáspolitikai fejlődéséhez. Részletesen ismertettem azokat az uniós programokat, amelyek hozzájárultak a hallgatói és oktatói mobilitás erősítéséhez, valamint elősegítették az oktatás színvonalának emelését, továbbá hozzájárultak az élethosszig tartó tanulás támogatásához is. Bemutattam az Unió azon jogi aktusait, amelyek érintették, alakították az oktatáspolitikai területét. Részletesen elemeztem a Bolognai Nyilatkozatot, illetve az abban szereplő célokat egyaránt. Külön kiemeltem, hogy a Bolognai Nyilatkozat nem nemzetközi jogi szerződés, hanem csupán az aláírók önkéntes politikai kötelezettségvállalása, miszerint összehangolják, összehasonlíthatóvá és átjárhatóvá teszik a felsőoktatási rendszereiket. Az önkéntes vállalás határozza meg a munkamódszert, illetve a döntési mechanizmusokat is. Az önkéntesség abból a szempontból is fontos, hogy minden ország eltérhet az alapelvektől a nemzeti, helyi sajátosságok megőrzése érdekében, ahogy ezt különböző példákon keresztül szemléltettem is. A Bolognai Nyilatkozatot, miután nem jogi kötelezettségvállalásról van szó, a résztvevő tagállamoknak nem kell átültetniük a saját jogrendszerükbe, ugyanakkor – mint azt láthattuk – a felsőoktatási törvények módosítására minden országban szükség volt ahhoz, hogy a folyamat elinduljon, megvalósuljon. Bemutattam a bolognai folyamat kialakulását és fejlődését, a Bolognai Nyilatkozat aláírását követő miniszteri találkozókon keresztül. Külön alfejezetben végeztem el a bolognai folyamat magyarországi bevezetésének átfogó elemzését, kiemelve a pozitívumokat és negatívumokat egyaránt.

Dolgozatomban az európai uniós rendészeti felsőoktatás bemutatására és átfogó elemzésére törekedtem, a bolognai folyamat tükrében. Felvázoltam, hogy milyen lehetséges alternatívák közül választhatnak a rendészeti felsőoktatási intézmények a jövőjükkel illetően; csatlakozhatnak a bolognai képzési rendszerhez, illetve ki is maradhatnak abból. Ezen a ponton számos előnyét és hátrányát kiemelttem a bolognai struktúrára való áttérésnek, amelyet a befejezésben, egy összehasonlító elemzést végezve össze is foglaltam. Munkám során több példán keresztül – Németország, Finnország, Szlovákia és Lengyelország – igazoltam, hogy a bolognai rendszerre való áttérés nem lehetetlen feladat a rendészeti felsőoktatásban sem, azonban megfogalmaztam az ezzel kapcsolatos kétségeket, aggályokat is.

Részletesen foglalkoztam az unión belüli rendészeti képzési együttműködési lehetőségek, így a CEPOL, a KERA és a FRONTEX bemutatásával. Áttekintettem tevékenységüket, szervezeti felépítésüket és költségvetésüket. Elemeztem a CEPOL teljesítményét, illetve hatékonyságát a 2010-ben készült ötéves értékelő jelentés alapján. Kiemeltem azokat az uniós jogi aktusokat, amelyek a CEPOL szervezetét, illetve feladatkörét érintették, így például azt a tényt, hogy 2006-ban uniós intézménnyé vált, és rámutattam, hogy ez milyen előnyökkel járt a szervezet számára. Felvázoltam továbbá a CEPOL kapcsolatrendszerét, különös tekintettel más ügynökségekre, illetve az uniós tagállamokra.

Külön fejezetet fordítottam a hazai felsőoktatás bemutatására, az uniós szabályozás tükrében. Röviden bemutattam a rendészeti felsőoktatás hazai történetét. Részletesen foglalkoztam azzal a kérdéssel, hogy az egyes, Bolognai Nyilatkozatban szereplő célkitűzések miként valósultak meg a magyar rendészeti felsőoktatásban. Átfogóan bemutattam a 2012-ben alakult Nemzeti Közszolgálati Egyetem felépítését és működését, különös tekintettel az olyan kérdésekre, mint a hallgatói mobilitás erősítése vagy éppen a rendészeti kutatás kérdése. Végül, de nem utolsó sorban, bemutattam a magyar rendészeti képzés egy speciális szegmensét is, a pénzügyőrök képzését. A pénzügyőr-képzés átfogó elemzése során bemutattam annak kezdeteit, egészen a Rendőrtiszti Főiskolába, majd onnan a Nemzeti Közszolgálati Egyetembe történő integrálásáig, valamint foglalkoztam a

szakon zajló oktatói – nevelői munka kérdésével, valamint magával a képzéssel, annak eredményeivel és jövőképeivel is.

Véleményem szerint dolgozatomban célját teljesítettem; a hazai és nemzetközi irodalom feldolgozásával, valamint saját kutatásaim és személyes tapasztalataim segítségével bemutattam a rendészeti felsőoktatás hazai és uniós helyzetét egyaránt, felvázoltam a történeti távlatokat és bemutattam azokat a folyamatokat is – különös tekintettel a bolognai folyamatra –, amelyek eredményeként a rendészeti felsőoktatás mai formái kialakultak.

Dolgozatomban arra a két kérdésre kerestem a választ, hogy lesz-e valaha valóban egységes és átjárható az uniós rendészeti felsőoktatás, illetve, hogy szükség van-e erre egyáltalán? Ennek a gondolatnak a mentén fogalmaztam meg a dolgozat hipotéziseit is, miszerint a nemzetköziesedés folyamata elkerülhetetlen egy olyan speciális képzés esetében is, mint a rendészeti képzés, és minden korábban, illetve az utóbbi években elindult folyamat ebbe az irányba mutat. Az európai rendészeti tevékenységet folytató szervek képzési, továbbképzési stratégiája ma is nagyon eltérő képet mutat. Ezt láthattuk a munkám során felvonultatott példák, illetve ezek összehasonlító elemzése során is. Ugyanakkor azt is láthattuk, hogy a bolognai rendszerre való áttérés mindenképpen közelebb hozza a különböző országok rendészeti felsőoktatását, hiszen hasonló célok és előírások mentén megy végbe átalakulásuk. Azt is láthattuk, hogy a rendészeti felsőoktatásban részt vevő oktatók és hallgatók számára egyre fontosabbá válik a mobilitás kérdése, amelynek erősítése – véleményem szerint – mindenképpen szükségessé teszi a képzési struktúrák további egymáshoz való közelítését. Azonban a rendészeti felsőoktatásban a bolognai folyamatot minden ország többé-kevésbé eltérő módon vezette be, és nem közelítették olyan mértékben egymáshoz a rendészeti felsőoktatást, mint ahogy az a civil képzési területek esetében megvalósult.

A dolgozatomban leírtak alapján bizonyítottam, hogy az elmúlt évek, évtizedek európai folyamatai mindenképpen az összehangolás és a nemzetköziesedés irányába mozdították el a teljes felsőoktatási rendszert. Bizonyítottam, hogy az oktatással kapcsolatos kérdések folyamatosan kaptak nagyobb és nagyobb hangsúlyt az Unión belül. Bizonyítottam, hogy már jóval a Bolognai Nyilatkozat aláírása előtt is születtek uniós

szintű oktatási programok, és már az első ilyen kezdeményezések egyik legfőbb célja a hallgatói, oktató mobilitás erősítése volt.

Azt is bizonyítottam, hogy az egyes tagországok rendészeti képzésének összehangolását, egymáshoz való közelítését nem kizárólag oktatáspolitikai oldalról ösztönzik, hanem szakmai, megrendelői oldalról egyaránt. Az Unió egyik legdinamikusabban fejlődő területe a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség, amely magában foglalja a bel- és igazságügyi együttműködés területét is. A rendőrségi és más bűnüldözői szervezetek együttműködésének szorosabbá tétele ezen a területen éppúgy prioritás, mint például a külső határok vagy a vámügyi kérdések közös jogi szabályozása. Ahhoz azonban, hogy a bűnüldöző szervek együttműködése javuljon, a kapcsolatok szorosabbá váljanak, a közös munka pedig gördülékenyebbé, nemcsak kizárólag nyelvtudásra szükség, hanem arra is, hogy ismerjék egymás készségeit és képességeit, attitűdjét. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy a hallgatók már a képzés során találkozzanak, bepillantást nyerhessenek más tagországok képzési rendszerébe. Ugyancsak elengedhetetlen, hogy a rendészeti felsőoktatást az egyes tagországok olyan mértékben közelítsék egymáshoz, hogy a készségek és szakmai ismeretek közötti különbségek többé nem legyenek akadályai a közös munkának.

Véleményem szerint, bár most még valóban rendkívül változatos képet mutat a rendészeti felsőoktatás az Unión belül, de az elmúlt évtizedekben elkezdődött folyamatok az egységesítés irányába hatnak. Erre megvan az igény nemcsak az oktatáspolitikusok, oktatók és hallgatók oldaláról, hanem a megrendelők, így például a rendőrség részéről is. Az egységesítést, az átláthatóságot és átjárhatóságot nemcsak a nemzeti hagyományok akadályozzák, hanem az egyes tagországok esetében az eltérő jogi környezet, illetve a rendészeti felsőoktatás speciális jellege is. Ugyanakkor azt az Unióban is felismerték, hogy globalizálódó világunkban a szervezett bűnözés, vagy éppen a terrorizmus már nem csupán az egyes országok belső biztonságának kérdése, mert ezeket a fenyegetéseket nem lehet az országhatáron megállítani. Éppen ezért van szükség a rendészeti, bűnüldözői munka összehangolására az Unió területén, amelynek eredményeként az egyes tagállamok állampolgárai biztonságban élhessék mindennapjaikat. A rendőrségi együttműködés szorosabbá tétele azonban elképzelhetetlen a rendészeti szakképzés és felsőoktatás

összehangolása, egymáshoz való közelítése nélkül. Éppen ezért, véleményem szerint szükséges, hogy a rendészeti képzés hosszú távon, ha nem is teljesen egységessé, de egymáshoz hasonlóvá és legfőképpen átjárhatóvá váljon. A jövőben pedig a CEPOL-nak is nagyobb szerepet kell vállalnia abban, hogy erősítse a különböző tagországok rendészeti képzései, felsőoktatásai közötti kapcsolatokat, ezzel is elősegítve az összehangolás, együttműködés folyamatát.

Melléklet

1. számú melléklet Az európai rendőrképzésben résztvevő intézmények képzési palettája

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
Ausztria	Sicherheitsakademie (Federal Ministry of Interior Department II/5) Bécs www.siak.gv.at				Együttműködve az Alkalmazott Tudományok Egyetemével (University of Applied Sciences Wiener Neustadt, Fachhochschule Wiener Neustadt) 2006-tól BA program (Bachelor of Arts in Police Leadership) 2009-től MA program (Strategic Security Management)
Belgium	Ecole National des Officiers Belgian (Police College) Brüsszel www.police.ac.be	X	X	X	
Bulgária	Academy of the Ministry of the Interior of the Republic of Bulgaria Szófia www.academy.mvr.bg	van	van	van	
Ciprus	Cyprus Police Academy Nicosia www.police.gov.cy	X	X	X	
Cseh Köztársaság	Vyssí Policejní skola MV v Praze 9 (Police College of the Ministry of the Interior in Prague) Prága www.skolamv.cz	X	X	X	

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
Cseh Köztársaság	Policejní akademie České republiky v Praze (The Police Academy of the Czech Republic in Prague) Prága www.polac.cz	van 2008	van 2008	van 2008	Biztonsági és Jogi Karon: 1. BA képzés <i>Rendőri tevékenység</i> <i>Bűnügyi tudományok és más törvényszéki tudományok</i> 2. MA képzés Rendőri menedzsment és bűnügyi tudományok Biztonsági Menedzsment Karon: 1. BA képzés Közigazgatási Biztonsági Menedzsment 2. MA képzés Közigazgatási Biztonsági Menedzsment 3. Doktori képzés Biztonsági Menedzsment és Bűnügyi Tudományok
	Vyssí Policejní skola a Střední policejní skola MV v Holesové (The Police College of the Ministry of the Interior in Brno) Brno www.vpsmvbrno.cz	X	X	X	
	Střední policejní kola MV v Pardubice (Police Training College of Ministry of Interior in Pardubice) Pardubice www.spsmvpardubice.cz	X	X	X	
Dánia	Politiets Uddannelsescenter (Centre for Police Studies) Broendby www.politi.dk	van 2010	X	X	

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
Egyesült Királyság	College of Policing Bramshill www.college.police.uk	X	X	X	
Észtország	Sisekaitseakadeemia (Estonian Academy of Security Sciences) Tallin www.sisekaitse.ee	van	van 2010	X	Az Akadémia négy szakon képez köztisztviselőket: <ul style="list-style-type: none"> • rendőrség és határőrség • mentőszolgálat; • büntetés-végrehajtás • adó- és vámigazgatás
Finnország	Poliisiammattikorkeakoulu Polamk (Police College of Finland) Tampere www.polamk.fi	van		X	MA képzést a tamperei Gazdasági és közigazgatási Egyetem ajánl. MA képzés: tervezett bevezetés a Rendőrtiszti Főiskolán 2014
Franciaország	Ecole Nationale Supérieure de la Police (ENSP) Saint-Cyr-an-Mont-D'Or www.ensp.interieur.gouv.fr	van		X	MA képzés: a Lyon-i Egyetemen együttműködve
Görögország	Hellenic Police Academy Acheres www.astynomia.gr	X	X	X	Az Akadémia része: <ul style="list-style-type: none"> - egy tisztképző iskola, amely felsőfokú (egyetemi) szintű intézmény - egy rendőr őrmesteri iskola - egy nemzetbiztonsági iskola - egy továbbképző iskola

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
Hollandia	Politieacademie Apeldoorn www.politieacademie.nl	van			MA képzés: a Canterbury Christ Church Egyetemmel együttműködve
Írország	Garda Siochána College Templemore www.gardacollegelms.ie	van	X	X	BA képzés: alkalmazott rendészet
Lengyelország	Centrum Szkolenia Policji (Police Training Centre) Leginovo www.csp.edu.pl	X	X	X	
	Szkola Policji w Katowicach (Police School in Katowice) Katowice www.katowice.szkolapolicji.gov.pl	X	X	X	
	Szkola Policji w Pile (Police School in Pila) Pila www.pila.szkolapolicji.gov.pl	X	X	X	
	Szkola Policji w Slupsku (Police School in Slupsk) Slupsk www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl	X	X	X	
	Wyzsza Szkola Policji w Szczytnie (Higher Police Scholl in Szczytno) Szczytno www.wspol.edu.pl	van	van	X	

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
Lettország	Valsts Policijas Koledza (VPK) (State Police College of Latvia) Riga www.policijas.koledza.gov.lv	van	X	X	
Litvánia	Police School Lithuania Trakai www.policija.lt/mokyla	X	X	X	BA és MA végzettséget a Mykolas Romeris University-n szerezhhetnek
Luxembourg	Ecole de la Police Luxembourg www.police.lu	X	X	X	
Magyarország	Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ (International Training Centre) Budapest www.nokitc.hu	X	X	X	
	Nemzeti Közszoigálati Egyetem Rendészettudományi Kar (National University of Public Service Faculty of Law Enforcement) Budapest www.uni-nke.hu	van 2006	van 2008		Rendészettudományi Doktori Iskola várható indulása 2014. szeptember.
Málta	Malta Police Academy Valetta www.pulizija.gov.mt	X	X	X	Máltai Egyetem (University of Malta) www.um.edu.mt BA képzésén rendészeti végzettséget szerezhhetnek

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
Németország	Deutsche Hochschule der Polizei (DHPol) (German Police University) Münster www.dhpol.de	X	van	X	MA képzés: első éve a tartományi főiskolákon a második év Münsterben
	Fachhochschule für öffentliche Verwaltung und Rechtspflege in Bayern - Fachbereich Polizei – Fürstenfeldbruck www.fhvr-polizei.bayern.de/	X	X	X	
	Fachhochschule für Verwaltung und Rechtspflege Berlin Berlin www.fhvr-berlin.de	van	X	X	Rendőri szolgálat (BA) Bachelor-Studiengang Polizeivollzugsdienst
	Fachhochschule für öffentliche Verwaltung Fachbereich Polizei Hahn-Flughafen www.polizei.rlp.de	van	van	X	Rendőri szolgálat (BA) (Bachelorstudiengang Polizeidienst) Közigazgatás – rendőri menedzsment (MA) (Masterstudiengang "Öffentliche Verwaltung - Polizeimanagement") Az MA képzés első évére Rheinland-Pfalz, Hessen és Saarland-ból érkeznek hallgatók
	Fachhochschule für Verwaltung und Dienstleistung in Schleswig Holstein Fachbereich Polizei Altenholz www.fhvd.de/fhvd we/html/polizei/index-polizei.html www.polizei.schleswig-holstein.de	van	X	X	Biztonsági Menedzsment (BA) Bachelor of Arts "Sicherheitsmanagement"

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
	Fachhochschule der Polizei des Landes Brandenburg Oranienburg www.polizei.brandenburg.de	van	van 1. év Berlin- nel együtt	X	Rendőri szolgálat (BA) Bachelor-Studiengang "B.A. - Polizeivollzugsdienst Közigazgatás – Rendőri Menedzsment (MA) Masterstudienganges "Public Administration - Police Management" Az MA képzés első évére Berlin és Brandenburg tartományból érkeznek.
	Hochschule der Polizei Hamburg Hamburg www.hdp-hamburg.de	van	X	X	
	Fachbereich Polizei der Verwaltungsfachhochschule in Wiesbaden Wiesbaden www.vfh.hessen.de	van	van	X	MA képzés: Közigazgatás – Rendőri menedzsment 1. év itt 2. év Münsterben
	Fachhochschule für öffentliche Verwaltung und Rechtspflege- Fachbereich Polizei- Güstrow www.fh-guestrow.de	van	van	X	MA képzés: Közigazgatás – Rendőri menedzsment 1. év itt 2. év Münsterben

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
	Polizeiakademie Niedersachsen Nienburg (Weser) www.polizei.niedersachsen.de	van	van 1. év	X	MA képzés: Közigazgatás – Rendőri vezetés 1. év Sachsen-Anhalt-i rendőrtisztekkel együtt itt 2. év Münsterben
	Fachhochschule für öffentliche Verwaltung Nordrhein-Westfalen Gelsenkirchen http://www.fhoev.nrw.de/die-fachhochschule.html www.polizei.nrw.de	van	X	X	Rendőri szolgálat (BA) Studiengang "Polizeivollzugsdienst (B.A.)"
	Hochschule für öffentliche Verwaltung Bremen Bremen www.hfoev.bremen.de	van	van	X	Rendőri szolgálat (BA) Studiengang Polizeivollzugsdienst - "Bachelor of Arts"
	Hochschule der Sachischen Polizei Rothenburg www.polizei.sachsen.de/de/19147.htm	van	van 1. év	X	Rendőri szolgálat (BA) Studiengang Polizeivollzugsdienst - "Bachelor of Arts"
	Hochschule für Polizei Villingen- Schwenningen (Police College) Villingen-Schwenningen www.hfpol-vs.de	van	van 1. év	X	Rendőri szolgálat (BA) "Ba-chelor of Arts (B.A.) - Polizeivollzugsdienst Közigazgatás- Rendőri vezetés (MA)

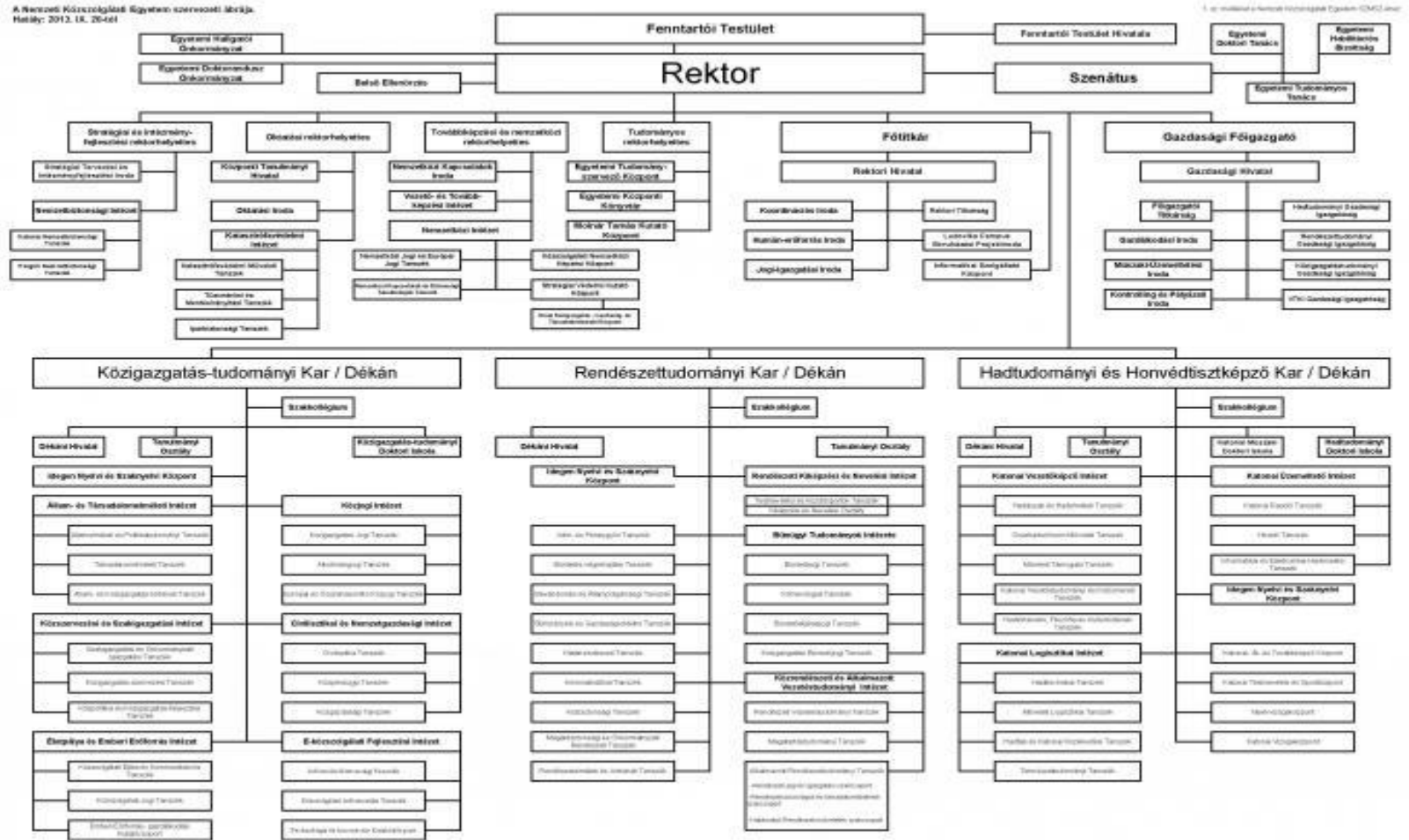

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
	Fachhochschule für Verwaltung Saarland Fachbereich Polizeivollzugsdienst Saarbrücken www.innen.saarland.de	X	X	X	
	Thüringer Fachhochschule für öffentliche Verwaltung Fachbereich Polizei Meiningen www.vfhs-thueringen.de	van	X	X	
	Fachhochschule Polizei Sachsen-Anhalt Aschersleben www.polizei.sachsen-anhalt.de	van	X	X	Rendőrségi szolgálat (BA) (der Studiengang „Polizeivollzugsdienst“)(B.A.)
	Hessische Hochschule für Polizei und Verwaltung (University of Applied Sciences) Wiesbaden www.hfpv.hessen.de	van	van 1. év	X	Rendőrségi szolgálat (BA) (der Studiengang „Polizeivollzugsdienst“)(B.A.)
	Fachhochschule des Bundes Wiesbaden Fachbereich Kriminalpolizei im BKA (College of the Federal Public Administration) Wiesbaden www.bka.de/fhb/	van	X	X	Bűnügyi felügyelői végzettség (BA) (Kriminalkommissarin/ Kriminalkommissar)

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
	Fachhochschule des Bundes für öffentliche Verwaltung Fachbereich Bundespolizei Lübeck www.bundespolizei.de	X	X	X	Rendőrfelügyelői bizonyítványt szerezhetnek
Olaszország	Scuola di Perfezionamento Forze di Polizia Róma www.interno.gov.it	van	van	X	MA: együttműködve a Sapienza Università di Roma - Facoltà di Giurisprudenza.
Portugália	School of the National Republican Guard Queluz www.gnr.pt	X	X	X	
	Escola Prática da Polícia de Segurança Pública Torres Novas www.psp.pt	X	X	X	
	Istituto Superior de Ciências Policiais e Segurança Interna Lisszabon www.iscpsi.pt	van	van	X	
	Escola de Polícia Judiciária Loures www.ispjcc.pt	X	X	X	

Ország	Intézmény	BA	MA	PhD	Megjegyzés
Románia	Academia de Politie Alexandru Ioan Cuza Police Academy Alexandru Ioan Cuza Bukarest www.academiadepolitie.ro	van	van	van	
Spanyolország	Training and Improvement Division Madrid www.policia.es	X	X	X	
	Guardia Civil Officers Academy Madrid www.guardiacivil.org	n.a.	n.a.	n.a.	
Svédország	Polishögskolan (Swedish National Police Academy) Solna (Sörentorp) www.polishogskolan.se	X	X	X	
Szlovákia	Akadémia Policianého zboru v Bratislava (Academy of the Police Force in Bratislava) Pozsony www.akademiapz.sk	van (2005)	van (2005)	van (2005)	
Szlovénia	Policijska Akademeja (Police Academy) Ljubljana www.policija.si	X	X	X	A Rendőrakadémia a szlovén Rendőrség szervezeti egysége, amelynek feladata a rendőri kiképzések tervezése és végrehajtása.

2. számú melléklet

Irodalomjegyzék

1. ALMÁSI Zsolt (szerk.): Bolognai nyilatkozat és a magyar felsőoktatás Magyar Akkreditációs Bizottság, Budapest, 2002. 1-180. o.
2. Annual Report 2011/2012. Tampere, 2012. 1-20. o. <http://www.polamk.fi/annualreport12/index.html> letöltve: 2013.02.07.
3. ARNOLD Mihály: A vámigazgatás hatása a nemzetközi kereskedelemre. Budapest. A VPSZKSK Testülettörténeti Tanulmányok Szerkesztőség kiadványa. Sorozatszerkesztő: Köpf László, Budapest, 1996. 1-32.o.
4. ARNOLD Mihály: Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrég. VivaMédia Kiadó, Budapest, 2002. 1-145. o.
5. Audit manual for the quality systems of higher education institutions 2011–2017 Publications of The Finnish Higher Education Evaluation Council 15:2012, 15-19. o. http://www.finheec.fi/files/1780/KKA_1512.pdf
6. BACHMANN, Klaus: FRONTEX and Transborder Governance in the EU. Review of International Affairs 59. Vol. 2008. 1132. No. 13-22. o.
7. BAHANDARI, Rajika – LAUGHLIN, Shepherd (Ed.): Higher Education on the move: new developments in global mobility. AIFS Foundation. New York, 2009. 1-129. o.
8. BALOGH Mária: Német sajátosságok a rendvédelmi szakemberek MA szintű képzésében. In: Rendvédelmi Füzetek. 2011/2. Rendőrtisztviselői Főiskola, 2011. 132-138. o.
9. BARAKONYI Károly (szerk.)-MARTON Melinda-SCHWARZ Kitti-SZABÓ Tibor: A Bologna "Hungaricum" - Diagnózis és terápia. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2009. 1-310. o.
10. BARAKONYI Károly: Sorbonne-tól Prágáig: A Bologna-folyamat. http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:7k1_q5MdZnwJ:unicum.sci.klte.hu/ttkar/bologna/barakonyi.doc+barakonyi. 1-12. o.
11. BAZSA György: A MAB állásfoglalása a szakrendszer felülvizsgálata kapcsán. In: A felsőoktatásban folyó többciklusú képzés első tapasztalatai /Konferencia dokumentumok/ NFKK Füzetek 3. 2009. december. 19-37. o.
12. BEKEMANS, Léonce – BALODINOS, Athanassios: Az oktatás, a szakképzés és a kultúra a Maastrichti Egyezményben, In: Európa az iskolában – az iskola Európában, szerk: Zarándy Zoltán, Oktatási Minisztérium 1998. 167-202.o. - <http://www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/europa-iskolaban/europa-iskolaban>

13. BERÁCS József: Előszó a nemzetköziesedéről In.: Bologna Füzetek 3. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2009. 7-13. o.
14. BERDE Éva – MORVAY Endre: Külföldi tapasztalatok a bolognai folyamat munkaerő-piaci hatásairól. Statisztikai Szemle, Központi Statisztikai Hivatal folyóirata 85. évf. 5. szám, 2007. 406-430. o.
15. BERGAN, Sjur: Academic recognition: status and challenges. In: Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, No. 1. 2009. 39-53. o.
16. BETRTHEL, Ralph - Sterbing, Anton (hrsg): Modernisierung der Polizeiausbildung – allgemeine und hochschuldidaktische Fragen, Band 35. Rothenburg/Oberlausitz, 2007. 1-187. o.
17. BIRTWISTLE, Tim: Towards 2010 (and tehn beyond) – the context of the Bologna Process. In: Assessment in Education? Princiles, Policy & Practice Vol. 16, No. 1. 2009. 55-63. o.
18. BISTIAUX, Gaelle: Association of Police Colleges – Fifteen Years of Experience in European Police Trainig. Internal Security. Publishers of the Police Academy in Szczytno, 2011/2. 9-13. o.
19. BLASKÓ Béla: Rendészeti felsőoktatás – ma és holnap. In: Belügyi Szemle 2005/7-8. szám, Budapest, 2005. 28-45. o.
20. BODA József: A CEPOL szerepe a nemzetközi rendőri együttműködésben, különös tekintettel a rendészeti oktatásban és gyakorlatban használható ismeretekre. In: Határrendészeti Tanulmányok. RTF, 2007/2. Különszám, Budapest, 2007. 161-174. o.
21. BODA József: Az Európai Rendőr Akadémia története a megalakulásától Magyarország európai uniós elnökségéig. Belügyi Szemle 59. évf., 2011/7-8. szám, Budapest, 2011. 19-20. o.
22. BODONYI Ilona: A rendészettudomány kutatás-módszertana. MA szak. RTF. Budapest, 2008. 1-72. o.
23. BOGDALSKI, Piotr: Survey ont he Teaching Staff of European Police Colleges. Internal Security. Publishers of the Higher Police School in Szczytno, 2009/1. 145-161. o.
24. Bologna füzetek 2. A tanulási eredmények alkalmazása a felsőoktatási intézményekben. Összeállította: Fischer Andrea, Halász Gábor. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2009. 1-34. o.
25. Bologna füzetek 3. A nemzetköziesedés folyamata a magyar felsőoktatásban. Összeállította: Dobos Gábor, Kurucz Katalin. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2009. 1-69. o.

26. Bologna füzetek 4. Mobilitás Magyarországon - Lehetőségek és teendők. Összeállította: Kurucz Katalin. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2010. 1-46. o.
27. Bologna füzetek 5. A Bolognai folyamat célkitűzéseinek magyarországi megvalósítása. Áttekintés. Összeállította: Derényi András. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2010. 1-46. o.
28. Bologna füzetek 8. A magyar felsőoktatás nemzetköziesedésének folyamata. Tanulmányok. Készítette: Berács József, Malota Erzsébet, Zsótér Boglárka. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2010. 1-73. o.
29. Bologna füzetek 9. Az erasmus program keretében külföldön szerzett kreditek beszámítása itthon: helyzetképelemzés és jó gyakorlatok feltérképezése. Készítette: Nagy Zsuzsanna, Pásztor Attila, Hódi Ágnes, Tóth Edit, Hülber László. Tempus Közalapítvány, Budapest, 2012. 1-35. o.
30. BORG, Carmel – MAYO, Peter: The EU Memorandum on lifelong learning. Old wine in new bottles? In: Globalisation, Societies and Education. Vol. 3. No. 2. 2005. 203-225. o.
31. BUDAHÁZY Árpád (szerk.): Jubileumi évkönyv. 35 éves a Rendőrtiszti Főiskola 1971-2006. Budapest, 2006. 1-157. o.
32. BUDAHÁZY Árpád (szerk.): Tanulmányok Györök Ferenc tiszteletére a rendészeti felsőoktatás köréből. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2006. 1-199. o.
33. BUDAHÁZY Árpád (szerk.): Jubileumi évkönyv. 40 éves a Rendőrtiszti Főiskola. 1971-2011. Budapest, 2011. 1-174. o.
34. CHRISTIÁN László: A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség. Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr, 2011. 1-234. o.
35. CHRISTIÁN László: A Guardia di Finanza, az olasz pénzügyőrség. Rendészeti Szemle 2009/5:(57). 2009. 105-119. o.
36. CHRISTIÁN László: Alternatív rendészet. PhD értekezés. PPKE JÁK Doktori Iskola. Budapest, 2010. 1-276. o.
37. CHRISTIÁN László: Az adó- és vámigazgatás kialakulása, történeti áttekintés. In: Szabó Andrea (szerk.) –Christián László–Körmendi Márta-Potoczki Zoltán-Suba László-Szabó Andrea-Szendi Antal-Szilágyi Roland-Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes: Az adó és vámigazgatás szervezete és működése. 2012. (kézirat)
38. DANIELISZ Béla – JÁRMY Tibor: Rendészet Európában. Duna Palota Kulturális Kht. Budapest, 2008. 1-376. o.
39. DEHMEL, Alexandra: Making an European area of lifelong learning a reality? Some critical reflections on the European Union's lifelong learning policies in.: Comparative Education Vol. 42, No 1, February 2006. 49-62.o.

40. DERCE László: Oktatásigazgatási paradigmák az akkreditációs megmérettetés tükrében. In: Németh Zsolt (szerk.): Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2010. 151-156. o.
41. DÉZSI Zsolt: A blended-learning módszer bevezetése a pénzügyőrök szakképzésében. PhD értekezés. ZMNE Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2010. 1-154. o.
42. DURBEN, Friedolin előadása Rhineland-Pflanz tartomány Belügyminisztériumának munkatársa 74/2009 CEPOL szeminárium. 2009. 09. 07-10. Ljubljana.
43. Education and Researc 2011-2016. A development plan, Ministry of Education and Culture, Finland. 2012/3. Helsinki, 2012. 1-78. o.
44. ERTL, Hubert: European Union policies in education and training: the Lisbon agenda as a turning point? In.: Comparative Education Vol 42, No. 1, February 2006., 5-27.o.
45. Estonian Academy of Security Sciences. Verbis aut Re! International Relations Office. Tallin, Estonia. 2011. 1-32. o.
46. European Police College Five Years Report. Bramshill, 2011. 1-162. o. http://www.cepola.europa.eu/fileadmin/website/newsroom/publications/CEPOL_5_Year_Evaluation.pdf letöltés: 2011.11.12.
47. .Evaluation of the EU decentralised agencies in 2009. Final Report, Volume III Agency level findings. Ramboll, Eureval, Matrix December 2009. 1-259. o. http://europa.eu/agencies/documents/agency_level_findings_en.pdf
48. FERREIRA, Eduardo - JASCHKE, Hans-Gerd - PEETERS, Harry - FARINA, Rossanna: SEPEB Report 2009. Bramshill, UK, 2009. 1-138. o.
49. FINSZTER Géza: A rendőrképzés és a rendészettudomány. In: Németh Zsolt (szerk.): Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2010. 62-75. o.
50. FINSZTER Géza: Tanítások a rendészetről. In: Hautzinger-Verhóczki (szerk.): Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. MRTT Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2012. 61-76. o.
51. FÓRIZS Sándor: A Finn Határőrség (Rajavartiolaitos). Magyar Rendészet, 2008/1-2. szám, Budapest, 2008. 145-146. o.
52. FÓRIZS Sándor: Az Erasmus program a Rendőrtiszti Főiskolán. In: Magyar Rendészet, X. évfolyam. 2010/1-2. szám, Budapest, 2010. 135-141. o.
53. FÓRIZS Sándor: A hamburgi rendőrtiszti főiskola. Magyar Rendészet, 2012/2, 85-91. old.

54. FÓRIZS Sándor: A Szlovák Köztársaság rendőrtiszti főiskolája, Magyar Rendészet, 2011/1. szám, 103-108. old.
55. FÓRIZS Sándor: Az osztrák rendőrtiszt-képzés. Magyar Rendészet, 2011/2. szám, 105-112.old.
56. FÓRIZS Sándor: Brandenburg Tartomány rendőrtiszt képzése. Kézirat. Budapest, 2012.
57. FÓRIZS Sándor: Irányok az Európai Unióban a rendőrtisztek felkészítésében. In: Magyar Rendészet. 2009/3-4. szám, Budapest, 2009.
58. FÓRIZS Sándor: Rendőrtiszt képzés Berlinben. In: Magyar Rendészet, Rendőrtiszti Főiskola 2011/4. szám, Budapest, 2012.
59. FROST, T.B.: The case for international police cooperation on training issues. In: Pagon, Milan (Ed.): POLICING IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West. College of Police and Security Studies, Slovenia 1996. 575-579. o.
60. GARBEN, Sacha: EU Higher Education Law. The Bologna Processe and Harmonization. by Stealth Kluwer Law International, The Netherlands, 2011. 1-296. o.
61. GÖRBE ATTILÁNÉ ZÁN Krisztina:A magyarországi migráció helyzete, kezelésének feltételei és lehetőségei. PhD értekezés. ZMNE Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2010. 1-164. o.
62. GYENGE Balázs: A dualizmuskori magyar vámpolitika. Rendvédelmi Füzetek. 2002/8. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2002. 1-28. o.
63. HANKISS Ágnes EU Parlamenti képviselő 2011. február 14-ei beszéde. A “magyarok alatt” megújult az Európai Rendőrákadémia. Szeged Ma. 2011.02.15.
64. HAUTZINGER Zoltán: Rendészettudomány és rendőri kutatás. Belügyi Szemle. 59. évf. 1. szám (2011) 22-35. o.
65. HAUTZINGER Zoltán: A katonai jogi képzésről. In: Hautzinger-Verhóczki(szerk.): Sodorvonalon Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. MRTT Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2012. 85-94.
66. Honkonen, Risto: Research at the Police College of Finland. European Police Science and Research Bulletin. 2009/1. Bramshill, 2009. 10-13. o.
67. HORTOBÁGYI Dániel: A FRONTEX és együttműködő partnereinek bemutatása a schengeni határellenőrzési rendszer tükrében. 2010. június, 1-14. o. http://www.biztonsagpolitika.hu/documents/1277416041_hortobagyi_daniel_a_fronte_x_es_egyuttmukodo_partnereinek_bemutatasa_schengen_tukreben_-_biztonsagpolitika.hu.pdf letöltés:2013.08.19.

68. HORTOBÁGYI Dániel: A FRONTEX szervezeti struktúrája, a részegységek feladatrendszere és a szervezet együttműködési mechanizmusa. In: Gaál-Hautzinger (szerk.): Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói –Változások és hatások” című Tudományos Konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. Pécs, 2012. 355-368. o.
69. HORVÁTH György: Pénzügyőrök muzsikálnak. A vám- és pénzügyőrség kulturális életének és zenekarának emlékkönyve 1867-2005. Dabas, 2005. 1-235. o.
70. HORVÁTH Zoltán – ÓDOR Bálint: Az Európai Unió szerződéses reformja – Az Unió Lisszabon után, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 1-763. o.
71. HRUBOS Ildikó (szerk.): A gazdálkodó egyetem, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2004. 1-132. o.
72. HRUBOS Ildikó: Az európai felsőoktatás reformja In.: Magyarország a kibővülő Európai Unióban, szerk.: Izikné Hedri Gabriella, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2006. 87-98. o.
73. HRUBOS Ildikó: Európai trendek (Berlin előtt és Berlin után). Szegedi Társadalomtudományi Szakkollégium, Szeged, 2004. 1-4. o. - http://regi.sztttsz.hu/konferenciak_files/hrubos.pdf
74. HUDÁK Annamária – GELLÉR Balázs – KISS László – LUKÁCS Éva: A diplomák és szakképesítések kölcsönös elismerése az Európai Unióban és Magyarországon. ESZCSM, Budapest, 2003. 1-194.o.
75. ILLÉS György (szerk.): Jubileumi évkönyv. 30 éves a Rendőrtiszti Főiskola. 1971-2001. Budapest, 2001. 1-255. o.
76. Informationen zum Studiengang Bachelor of Arts (BA) – Polizeivollzugsdienst an der Hochschule der Sächsischen Polizei (FH) in Rothenburg/O.L. Januar 2012.
77. Jahresbericht 2006. hochschule der SÄchsischen Polizei (FH), Rothenburg/O.L. 2007. 9-49. o.
78. JALOWIECKI, Bohdan – GORZELAK, Grzegorz Jerzy: Brain Drain, Brain Grain, and Mobility: Theories and Prospective Methods, In.: Higher Education in Europe, Vol. XXIX, No. 3, Oktober 2004., 299-309.o.
79. JANZA Frigyes: Összefoglaló a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) megalakulásának helyzetéről. In: Hautzinger-Verhóczy (szerk.): Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. MRTT Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2012. 111-118. o.
80. JASHKE, Hans-Gerd – BJORGO, Tore – ROMERO, Francisco de Barrio – KWANTEN, Cees – MAWBY, Robin – PAGON, Milan: Perspectives of Police Science in Europe. Final Report. Project Group on a European Approach to Police Science (PGEAPS). European Police College. Bramshill, 2007. 1-223. o.

81. JONES, Darryl A.: National Law Enforcement Integrity Institute (NLEII). In: Pagon, Milan (Ed.): POLICING IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West. College of Police and Security Studies, Slovenia 1996. 587-590. o.
82. JÓZWICKI, Krzysztof, a szczytnoi Rendőrákadémia századosának előadása.76/2011 CEPOL szeminárium 2011.06.21-25. Lisszabon.
83. JÓZWICKI, Krzysztof, Higher Police School in Szczytno. European Police Education System: Bologna process – Polish example. 74/2009 CEPOL Seminar 2009.09.07-09.10. Ljubljana, Slovenia
84. KECSKÉS Balázs: Az EU oktatáspolitikája és magyarországi vonatkozásai . Politikai elemzések. Író Gergely Alapítvány III. évf. 2. szám 1-21. o. <http://www.doksi.hu/get.php?lid=3220>
85. KIRÁLY Miklós: Egység és sokféleség. Az Európai Unió jogának hatása a kultúrára. Új Ember Kiadó, Budapest, 2007. 303.o.
86. KIRÁLY Miklós: Az Európai Bíróság ítéleteinek hatása a felsőoktatásra. Európai verseny, hazai teendők. In: Liber Amicorum. ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék 2007. 105-111. o.
87. KIRÁLY Miklós: A szolgáltatás szabad áramlása és az ügyvédi hivatás gyakorlása. XXIII. Jogász Vándorgyűlés, 2005. 130-138. o.
88. KISS Lajos: A FRONTEX oktatási és képzési tevékenységének várható hatása a nemzeti határrendészeti oktatásra és képzésre. In: Hautzinger-Verhóczki (szerk.): Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. MRTT Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2012. 119-135. o.
89. KISS Lajos: A FRONTEX mid-level képzésének és a képzés magyarországi programheteinek bemutatása. Magyar Rendészet. Rendőrtiszt Főiskola. 2011/4. Budapest, 2011. 102-109. o.
90. KISS Rita: A belügyi rendészeti képzés Magyarországon. In: Magyar Rendészet 2005/2. szám, Budapest, 2005. 150-170. o.
91. KOCSIS Miklós: A felsőoktatási autonómia közjogi keretei Magyarországon, Budapest, 2011. 1-203. o.
92. KOCSIS Miklós: A felsőoktatás átalakulását meghatározó társadalmi környezetről. Acta Doctorandorum, 2011. 18-36. o.
93. KOCSIS Miklós: Köztes szervezetek a felsőoktatási igazgatásban Közjogi Szemle 2010:(10) pp. 53-60.
94. KOKOSKA, Wolfgang előadása, German Police University, Muenster, CEPOL szeminárium 76/2011, European Police Education System: Bologna and Bruges/Copenhagen Processe, Lisszabon 2011.06.21-25.

95. KONCZ János: Európa oktatásáról – Maastricht után 10 évvel In.: Európai Tükör 2004. 1. szám, A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központjának folyóirata, Budapest, 2004. 47-71.o.
96. KORANDER, Timo senior lecturer előadása (Police College in Finland) 2009. szeptember 7-10. Ljubjana, 74/2009. CEPOL Seminar: Bologna Processe and Police Education
97. KORANDER, Timo, senior lecturer, Police College in Finland Brussels, About Finnish Police Education, Egmont Palace, 2008.10.16.
98. KOVÁCS Gábor: A Nemzeti Közszerződési Egyetem, mint a közszerződési képzés bázisa; a jelenlegi helyzetkép, jövőbeni változások, fejlődési tendenciák és kihívások. In: Gaál-Hautzinger (szerk.): Tanulmányok „A biztonság rendszertudományi dimenziói –Változások és hatások” című Tudományos Konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. Pécs, 2012. 371-378. o.
99. KOVÁCSICS Iván (szerk.) – CSALA Károly - FARAGÓ Ambrus - JOÓ Gábor - KISS István Géza - KÖPF László – SZÜKNÉ SZENTIRMAI Mária: Emlékkönyv a Vám- és Pénzügyőrség történetéről. Viva Média Holding, Budapest, 2000. 1-248. o.
- 100.KOZÁRY Andrea – SZAKÁCS Gábor: Fejezetek a magyar rendőrtisztképzés 1945 utáni történetéből. A budapesti Rendőrákadémia. Főiskolai Figyelő, 1999/3. szám, Budapest, 1999. 36-51. o.
- 101.KOZÁRY Andrea: Nemzetközi összehasonlító szervezettan. Kézikönyv a Rendőrtiszt Főiskola mesterszak hallgatóinak. Budapest, 2008. 1-81. o.
- 102.KOZÁRY Andrea: Rendőrtisztképző iskolák Magyarországon 1945 után. In: Társadalomtudományi Kutatások – Rendvédelmi képzés. Tudományos konferencia kiadvány. Rendőrtiszt Főiskola. Budapest, 2001. 15-31. o.
- 103.KOZMA Tamás – Rébay Magdolna: A bolognai folyamat Közép-Európában, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2008. 1-376. o.
- 104.KÖPF László: Fejezetek a magyar vámigazgatás köréből. Tipico Design Kft. Budapest, 2003. 1-171. o.
- 105.KUJANPAA, Olavi Chief Superintendent előadása, Police College of Finland, 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.
- 106.KUJANPAA, Olavi: Problem-Based Learning (PBL) – bridging work challenges and education. in: SIRPA VIRTÁ (ED.): Policing meets new challenges Preventing Radicalization and Recruitment Security and Police Management publications 13/2008. Department of Management Studies, University of Tampere, Finland, 2008.
- 107.LACZKOVICH Miklós: Bologna és a tanárképzés. Budapest, 1-7. o.- <http://www.cs.elte.hu/~laczk/bol.pdf>

- 108.LODGE, Anthony (ed.):Beyond the Frontiers. FRONTEX: the first five years. Warsaw. 2010. 1-95. o.
- 109.MANNHERZ Károly: A többciklusú képzési rendszer hazai bevezetése. In: A felsőoktatásban folyó többciklusú képzés első tapasztalatai /Konferencia dokumentumok/ NFKK Füzetek 3. 2009. december. Budapest, 2009. 9-12. o.
- 110.MARTIN, Didier előadása, CEPOL Course 76/2011. European Police Education System: Bologna and Bruges/Copenhagen Processe. 2011. június 21-24. Lisszabon.
- 111.MATAR, Miran: Determination of educational aims of the College of Police and Security Studies (CPSS) in Slovenia 1989-1995. In: Pagon, Milan (Ed.): POLICING IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West. College of Police and Security Studies, Slovenia 1996. 591-599. o.
- 112.NÉMETH József: A terrorizmus elleni küzdelem az EU határigazgatási rendszerében, a hazai gyakorlatban. ZMNE HDI honlap. Budapest, 20006. 19-25. o. http://portal.zmne.hu/pls/portal/docs/PAGE/ZPORTAL/ZMNE_ROOT/KUTATAS/KUTATAS_HDI/KONFERENCIAANYAGOK/TAB147774/NEMETH_JOZSEF.PDF letöltés: 2013. 07.17.
- 113.NÉMETH Zsolt (szerk.): Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2010. 1-241. o.
- 114.PAGON, Milan – VIRJENT-NOVAK, Bojana – DJURIC, Melita – LOBNIKAR, Branko: European system of police education and training. In: Pagon, Milan (Ed.): POLICING IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West. College of Police and Security Studies, Slovenia 1996. 551-574. o.
- 115.PAPATSIBA, Vassiliki: Making higher education more European through student mobility? Revisiting EU initiatives in context of the Bologna Process In.: Comparative Education, Vol. 42, No. 1, February 2006. 93 – 111.o.
- 116.PÉPIN, Luce: The History of EU Cooperation in the Field of Education and Training: how lifelong learning became a strategic objective In.: European Journal of Education, Vol. 42, No. 1, 2007. 121-132. o.
- 117.Police in Finland, National Police Board kiadványa, Helsinki, 2011. 9. o.
- 118.POLÓNYI István: Oktatás, oktatáspolitikai, oktatásgazdaság, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009. 1-480. o.
- 119.PRÉKOPA András: A bolognai folyamat és a matematikusképzés. Valóság. 2008/12. Budapest.- <http://www.valosagonline.hu/index.php?oldal=cikk&cazon=1008&lap=0>

- 120.PRÉKOPA András: Van élet a bolognai folyamat után. Magyar Nemzet, 2010. 06. 22.
- http://mno.hu/migr_1834/van_élet_a_bolognai_folyamat_utan-241569
- 121.RALL, Irmgard nemzetközi referens asszony előadása, 2012. május 6-12.
Tanulmányút a Szászországi Rendőrtiszti Főiskolán
- 122.REINALDA, Bob - KULESWA, Ewa: The Bologna Process – Harmonizing Europe’s
Higher Education, Barbara Budrich Publishers, Opladen & Farmington Hills, 2006. 1-
231. o.
- 123.ROJKÓ Júlia: Az iskola maga a történelem. Pénzügyőr. 2009/12. szám. VIVA Média
Holding, Budapest, 2009. 9-10. o.
- 124.ROMERO, F. del Barrio – BJORGO, T. – JASCHKE, H.G. – KWANTEN, C. –
MAWBY, R.I. – PAGON, M: Police Science Perspectives: Towards a European
Approach. Extended Expert Report. Germany, 2009. 1-280. o.
- 125.RUDAS Imre: „Bologna jelentés 2008” – MRK összegzés. In: A felsőoktatásban folyó
többciklusú képzés első tapasztalatai /Konferencia dokumentumok/ NFKK Füzetek 3.
2009. december. Budapest, 2009. 13-18. o.
- 126.SANTIGO, Paulo - TREMBLAY, Karine - BASRI, Ester - ARNAL, Elena:
Felsőoktatás a tudástársadalomért. Az OECD tematikus áttekintése a felsőoktatásról.
Összefoglaló jelentés. 1. kötet. 2008. 1-339. o.
www.felvi.hu/pub_bin/dload/AVIR/OECD-jelentes_vol1.pdf letöltve: 2012.10.23.
- 127.SÁRKÁNY István: A Budapesti Rendőrtiszti Főiskola a Bologna folyamatban. In:
Magyar Rendészet 2007/1-2. szám, Budapest, 15-22. o.
- 128.SÁRKÁNY István: A XXXVII. tanév elé. Eredmények és feladatok. Az RTF
Rektorának beszámolója a 2007/2008. tanévnnyitón. In: Magyar Rendészet 2007/1-2.
szám, Budapest, 6-10. o.
- 129.SZABÓ Andrea: Rendészeti felsőoktatás az Európai Unióban. In: Doktoranduszok I.
Pécsi Találkozója tanulmánykötet, Pécs, 2011. 521-527.o.
- 130.SZAKÁCS Gábor: Tények a magyar rendőrtisztképzés II. világháború utáni
korszakából a rendszerváltás kezdetéig (I. rész). In: Főiskolai Figyelő Plusz. 1993/1.
szám, Budapest, 1993. 107-129. o.
- 131.SZAKÁCS Gábor: Tények a magyar rendőrtisztképzés II. világháború utáni
korszakából a rendszerváltás kezdetéig (II. rész). In: Főiskolai Figyelő Plusz.
1993/2.szám, Budapest, 1993. 282-304. p.
- 132.SZALAYNÉ SÁNDOR Erzsébet: Az Európai Unió közjogi alapjai I. kötet. Dialóg
Campus, Budapest-Pécs. 2003, 1-311. o.
- 133.SZALAYNÉ SÁNDOR Erzsébet (szerk.): Az Európai Unió joga. Budapest-Pécs,
Dialóg Campus Kiadó, 2011. 1-368. o.

- 134.SZALAYNÉ SÁNDOR Erzsébet: Személyek szabad mozgása. A személyek kategóriái. Idegenrendészeti jogosultságok. In: Az Európai Unió joga, Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2011. 232-238. o.
- 135.SZALAYNÉ SÁNDOR Erzsébet: Kimentések a személyek szabad mozgásának biztosítása alól. In: Az Európai Unió joga, Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2011. 243-248. o
- 136.SZALAYNÉ SÁNDOR Erzsébet: A diplomák, szakképesítések kölcsönös elismerése. In: Az Európai Unió joga, Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2011. 251-253. o.
- 137.TAKÁCS Albert: Miniszteri beszéd a Rendőrtiszti Főiskola tanévnyitóján. In: Magyar Rendészet 2007/1-2. szám, Budapest, 11-14. o.
- 138.TAR Gábor: Az Európai Rendőrákadémia szerepe az európai uniós rendőrképzésben. In: Belügyi Szemle 2005/7-8. szám, Budapest, 2005. 122-124. o.
139. Tíz éves a Bolognai Nyilatkozat - http://www.felvi.hu/felsooktatasi Muhely/archivum/bologna/tiz_eves_a_bolognai_nyilatkozat
- 140.TOMOVIC, Nevenka Police College, Ljubljana. European Police Education System: Bologna process – Slovenian example. 74/2009 CEPOL Seminar 2009.09.07-09.10. Ljubljana, Slovenia.
- 141.TORDA Csaba (szerk.): Tudományos tevékenység a Vám- és Pénzügyőrségnél. VIVA Média Holding. Budapest, 2008. 1-184. o.
- 142.VALCSICSÁK Imre (szerk.): Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi tudományos konferencia. 2008. május 6. Magyar Rendészettudományi Társaság Társadalomtudományi Tagozata – Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2009. 1-84. o.
- 143.VALCSICSÁK Imre - SZAKÁCS Gábor: Gondolatok a rendvédelmi felsőoktatásról In:Belügyi szemle. 2001/12. szám, Budapest, 2001. 3-17. o.
- 144.VALK, Aune: Recognition of prior and experiential learning in European universities In.: Assessment in Education: Principles, Policies C Prctice Vol. 16, No. 1, March 2009. 83-95.o.
- 145.VALLE, Javier M.: Education int he European Constitution compared to other international documents: progression or retrogression? In.: Comparative Education, Vol 42. No. 1, 2006. 29-47.o.
- 146.VARGA János: A határrendészeti kutatások új kihívásai Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XII. Tanulmányok a „Rendészeti kutatások – a rendvédelem fejlesztése” című tudományos konferenciáról. Pécs. 2011. 195-204. p

- 147.VIRÁNYI Gergely: A bolognai folyamat és megvalósítása a hazai rendészeti felsőoktatásban. In: Határrendészeti Tanulmányok, 2004/2. szám, Budapest, 2004. 76-87. o.
- 148.VIRÁNYI Gergely: A rendészeti felsőoktatás modernizációja. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok a „Fiatalok felkészítése a rendvédelemre” című tudományos ülésről. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. V. kötet. Pécs, 2006. 39-45. o.
149. VIRÁNYI Gergely: Az NKE-projekt helyzete, majdani képzési rendszere és az előttünk álló legfőbb feladatok. Kerekasztal-beszélgetés. Budapest, 2011. 05. 17. Rendőrtiszti Főiskola.
- 150.VIRÁNYI Gergely: Kihívások és súlypontok Rendőrtiszti Főiskolán folyó nevelőmunkában In: Rendvédelmi Füzetek. 2002/25. Budapest, 2002. 3-9. o.
- 151.WINKVIST, Lilian: Higher education and the proposed European Constitution, In.: Perspectives, Vol. 9. No, 2, 2005. 57-64.o.
- 152.ZARÁNDY Zoltán (szerk.): Európa az iskolában – az iskola Európában. Oktatási Minisztérium, Budapest, 1998. 1-364. o. - <http://www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/europa-iskolaban/europa-iskolaban>
- 153.ZÁMBÓ Katalin: A FRONTEX szervezete és működése. In: Gaál-Hautzinger (szerk.): Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XI. Pécs, 2010. 221-231. o.
- 154.ZÁMBÓ Péter: Az új határőrizeti rendszer, a FRONTEX és ami utána jön... http://ittvagyunk.eu/application/essay/135_1.pdf
- 155.ZSIGOVITS László: A Nemzeti Közszerológiai Egyetem tudományos kutatói és pályázati kompetenciái a biztonság rendészettudományi dimenzióinak feltárása és művelése terén. In: Gaál-Hautzinger (szerk.): Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói –Változások és hatások” című Tudományos Konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. Pécs, 2012. 379-390. o.

Dokumentumok:

- 156.Treaty on European Union 1992 (Official Journal C191, 29 July 1992)
- 157.Bologna Declaration 1999
- 158.Sorbonne Declaration 1998
- 159.Lisbon Recognition Convention 1997
- 160.Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007

161. Universal Declaration of Human Rights 1948
162. Gyermekek Jogairól szóló Nyilatkozatot 1959 (ENSZ Közgyűlés)
163. Egyezményt a gyermekek jogairól 1989 (ENSZ Közgyűlés)
164. Treaty establishing the European Economic Community (1957)
165. Treaty establishing the European Atomic Energy Community (1957)
166. Council Decision 87/569/EEC Action Programme for the Vocational Training of Young People and their Preparation for Adult and Working Life
167. Council Decision 90/267/EEC Establishing an action programme for the development of continuing vocational training in the European Community (Force).
168. Decision 63/226 of 2 April 1963. Regulation (EEC) No 1612/68 of the Council of 15 October 1968 on freedom of movement for workers within the Community
169. Single European Act (1986) (Official Journal L 169 of 29 June 1987)
170. Resolution of the Council and the ministers of education meeting within the council on the European dimension in education of 24 May 1988 (88/C 177/02)
171. Magna Charta Universitatum 1988
172. A Tanács 2005/681/IB határozata (2005. szeptember 20.) az Európai Rendőrákadémia (CEPOL) létrehozásáról és a 2000/820/IB határozat hatályon kívül helyezéséről
173. Growth, Competitiveness, Employment: The Challenges and Ways Forward into the 21st Century - White Paper COM(93) 700, December 1993
174. White paper on education and training: Teaching and learning, towards the learning society COM(95) 590, November 1995
175. Green Paper on the European Dimension of Education COM(93) 457, September 1993
176. The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens [Official Journal C 115 of 4.5.2010].
177. European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe. COM (2010) 673 final, 22 November 2010,

- 178.EP, European Parliament Decision of 7 October 2010 on discharge in respect of the implementation of the European Police College for financial year 2008 (C7-0198/2008-2009/2127 (DEC)), 7 October 2010.
- 179.Az Európai Parlament és a Tanács 2005/36/EK irányelve (2005. szeptember 7.) a szakmai képzések elismeréséről [Hivatalos Lap L 255/22., 2005.9.30.]
- 180.A Tanács következtetései (2009. május 12.) az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről („Oktatás és képzés 2020”) [Hivatalos Lap C 119., 2009.5.28.].
- 181.Prague Communiqué: Towards the European Higher Education Area Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 19th 2001
- 182.London Communiqué: Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world in London on May 18th 2007
- 183.Berlin Communiqué: “Realising the European Higher Education Area” Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003
- 184.Bergen Communiqué: The European Higher Education Area - Achieving the Goals Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005
- 185.Leuven Communiqué: The Bologna Process 2020 - The European Higher Education Area in the new decade Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009
- 186.Budapest-Vienna Communiqué: Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area March 12, 2010
- 187.Bukarest Communiqué: Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area Bucharest, on 27 April 2012
- 188.Lisbon strategy for growth and jobs 2000
- 189.A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény
- 190.A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény
- 191.A felsőoktatási képzéseknek az európai régióban történő elismeréséről szóló 1997. április 11-én, Lisszabonban aláírt Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi XCIX. törvény
- 192.A Rendőrtiszti Főiskola küldetésnyilatkozata.
- 193.Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény

194.NKE – Intézményfejlesztési Terv 2012-2015.

195.Decision No 624/2007/EC of the European Parliament and of the Council of 23 May 2007 establishing an action programme for customs in the Community (Customs 2013)

Honlapok:

196.ec.europa.eu

197.eur-lex.europa.eu/hu/treaties

198.www.academiadepolitie.ro

199.www.academy.mvr.bg

200.www.akademiapz.sk

201.www.aland.ax

202.www.astynomia.gr

203.www.bka.de/fhb/

204.www.bundespolizei.de

205.www.cepol.europa.eu

206.www.college.police.uk

207.www.dhpol.de

208.www.ensp.interieur.gouv.fr

209.www.eu2011.hu

210.www.felvi.hu

211.www.fh-guestrow.de

212.www.fhoev.nrw.de/die-fachhochschule.html

213.www.fhvd.de/fhvd_we/html/polizei/index-polizei.html

214.www.fhvr-berlin.de

215.www.fhvr-polizei.bayern.de

216.www.finheec.fi

217. www.finlex.fi
218. www.gardascollegelms.ie
219. www.gnr.pt
220. www.guardiacivil.org
221. www.hdp-hamburg.de
222. www.hfoev.bremen.de
223. www.hfpol-vs.de
224. www.hfpv.hessen.de
225. www.hwr-berlin.de/hwr-berlin/organigramm/fachbereiche
226. www.innen.saarland.de
227. www.internetwache.brandenburg.de
228. www.interno.gov.it
229. www.iscpsi.pt
230. www.ispjcc.pt
231. www.mab.hu
232. www.minedu.fi
233. www.nefmi.gov.hu
234. www.nokitc.hu
235. www.ofi.hu
236. www.ohchr.org
237. www.polac.cz
238. www.polamk.fi
239. www.police.ac.be
240. www.police.fi
241. www.police.gov.cy

242. www.police.lu

243. www.policia.es

244. www.policija.lt/mokyla

245. www.policija.si

246. www.policijas.koledza.gov.lv

247. www.polishogskolan.se

248. www.politi.dk

249. www.politieacademie.nl

250. www.polizei.brandenburg.de

251. www.polizei.niedersachsen.de

252. www.polizei.nrw.de

253. www.polizei.rlp.de

254. www.polizei.sachsen.de/de/19147.htm

255. www.polizei.sachsen-anhalt.de

256. www.polizei.schleswig-holstein.de

257. www.polizeihochschulen.de/

258. www.psp.pt

259. www.pulizija.gov.mt

260. www.siak.gv.at

261. www.sisekaitse.ee

262. www.unicef.hu

263. www.uni-nke.hu

264. www.vfh.hessen.de

265. www.vfhs-thueringen.de

266. www.wspol.edu.pl